

DET KONGELIGE
FISKERIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2001-2002)

FOR BUDSJETTERMINEN 2002

Utgiftskapitler: 1000-1070 og 2415

Inntektskapitler: 4000-4070

Innhold

Del I

Innledning til programområde 16	
Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning.....	9

1	Mål og utfordringer: Verdier fra havet – Norges framtid	11
1.1	Ressursforvaltning.....	11
1.2	Havbruk.....	12
1.3	Marked, omsetning og industri	13
1.4	Trygg sjømat.....	13
1.5	Bruk av kystsonen.....	14
1.6	Kystforvaltning	14
1.7	Forskning og utvikling.....	14
1.8	Modernisering av offentlig sektor .	15

2	Hovedtrekkene i budsjettforslaget.....	15
2.1	Programkategori 16.10 Administrasjon.....	16
2.2	Programkategori 16.20 Forskning og utvikling	16
2.3	Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning	17
2.4	Programkategori 16.60 Kystforvaltning	17

3	Oversiktstabeller.....	18
3.1	Bruk av stikkordet "kan overføres"	20
3.2	Årsverk under Fiskeri- departementet	21
3.3	Aksjekapital og fond.....	21

4	Organisasjons- og struktur- endringer under Fiskeridepartementet	21
4.1	Organisasjonsgjennomgang i Fiskeridirektoratet	21
4.2	Kystverket blir forvaltningsbedrift	22
4.3	Forvaltning av trygghet og kvalitet ved sjømat	23

5	Sektorovergripende miljøpolitikk	23
----------	---	-----------

5.1	Hovedutfordringer knyttet til miljø og ressurser under Fiskeri- departementets ansvarsområde.....	23
5.2	Rapport om aktiviteten i 2000-2001.....	24
5.3	Tiltak i 2002.....	30
5.4	Oversikt over den samlede miljøpolitiske satsingen under Fiskeridepartementet - rapportert i henhold til ny ordning	33

Del II

Budsjettforslaget.....	35
------------------------	----

<i>Programkategori 16.10 Administrasjon</i>	<i>37</i>
---	-----------

Kap. 1000 Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)	37
Kap. 4000 Inntekter (jf. kap. 1000)	41
Kap. 1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner	41

<i>Programkategori 16.20 Forskning og utvikling</i>	<i>44</i>
---	-----------

Kap. 1020 Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)	49
Kap. 4020 Inntekter (jf. kap. 1020)	56
Kap. 1021 Drift av forskningsfartøylene (jf. kap. 4021)	56
Kap. 4021 Inntekter (jf. kap. 1021)	58
Kap. 1023 Fiskeri-, havbruks- og transporttrettet FoU (jf. kap. 4023) .	58
Kap. 4023 Inntekster (jf. kap. 1023)	73

<i>Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruks- forvaltning.....</i>	<i>74</i>
---	-----------

Kap. 1030 Fiskeridirektoratet (jf. kap 4030)	86
Kap. 4030 Inntekter (jf. kap. 1030)	95
Kap. 1040 Til gjennomføring av fiskeriavtalen	96
Kap. 1050 Diverse fiskeriformal.....	98
Kap. 2415 Statens nærings- og distrikts- utviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitike tiltak	102

<i>Programkategori 16.60 Kystforvaltning</i>	104	Kap. 1067 Trafikksentraler (jf. kap. 4067)	123
Kap. 1060 Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)	118	Kap. 4067 Trafikksentraler (jf. kap. 1067)	124
Kap. 4060 Inntekter (jf. kap. 1060)	120	Kap. 1070 Elektroniske navigasjons- hjelpemidler (jf. kap. 4070)	124
Kap. 1064 Havnetjenesten (jf. kap. 4064)	120	Kap. 4070 Inntekter (jf. kap. 1070)	127
Kap. 4064 Havnetjenesten (jf. kap. 1064)	121		
Kap. 1065 Fyrtjenesten (jf. kap. 1065)	121	Forslag til vedtak for budsjetterminen	
Kap. 4065 Inntekter (jf. kap. 1065)	122	2002 kapitlene 1000-1070, 2415 og	
Kap. 1066 Lostjenesten (jf. kap. 4066)	122	4000-4070	129
Kap. 4066 Lostjenesten (jf. kap. 1066)	123		

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Oversikt over poster med stikkordet "kan overføres"	20	Tabell 6.5	Prosjektmidler til kompetansehevende tiltak i 2000, fordelt på områder	99
Tabell 5.1	Bevilgninger under Fiskeridepartementet mht. miljøforbedring/-hensyn	33	Tabell 6.6	Prosjektmidler til kvinnerettete tiltak i 2000, fordelt på områder:	99
Tabell 6.1	Oversikt over Havforskningsinstituttets virksomhet 2001	51	Tabell 6.7	med oversikt over Kystverkets virksomhetsområder og hovedprodukter og dagens finansiering	107
Tabell 6.2	Oversikt over områder i Norges forskningsråd som er finansiert av Fiskeridepartementet i 2000 og 2001	62	Tabell 6.8	Sammenligning av planrammen i Nasjonal transportplan 2002-2011 (NTP) og forslag til budsjett (alle tall er omregnet til 2002-kroner)	115
Tabell 6.3	Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2001 (i 1000 kroner)	70	Tabell 6.9	Utdrag av Redningsselskapets aktivitetsstatistikk	119
Tabell 6.4	Oversikt over fiskeriavtalen 2001	97			

Figuroversikt

Figur 3.1	Fordeling av utgifter på programkategorier	19	Figur 6.4	Utvikling i gytebestanden for bunnfisk i Barentshavet perioden 1984-2000	77
Figur 6.1	Oversikt over finansieringskildene til Havforskningsinstituttet og forskningsfartøyene i 2000 (eksklusive investeringer)	50	Figur 6.5	Utvikling i gytebestanden for pelagisk fisk i perioden 1984-2000	77
Figur 6.2	Oversikt over finansieringskildene til Ernæringsinstituttet i 2000 ¹ ..	59	Figur 6.6	Total eksportverdi 1982-2000	83
Figur 6.3	Oversikt over inntektskildene til Fiskeriforskning i 2000	68	Figur 6.7	Tilskudd til fiskeriene i perioden 1979 til 2001 (i 2001-kroner)	97

Oversikt over bokser

Boks 4.1	Ny organisasjonsstruktur for Kystverket	22	Boks 6.8	til å fornye fiskeriene i Finnmark. Dokument 8:126 (2000-2001)	78
Boks 6.1	Styrking og videreutvikling av de sentrale marine forskningsmiljøene i Bergen og Tromsø....	47		Kommersiell fangst av kongekrabbe.	79
Boks 6.2	Nasjonal satsing på torsk i oppdrett.....	48	Boks 6.9	Oppfølging av havbrukspolitisk redegjørelse	81
Boks 6.3	Overdragelse av forvaltningsansvaret for havbruksstasjon, forskningsstasjon og forskningsbygg til Statsbygg	49	Boks 6.10	Økt satsing på kontroll og oppfølging av ulovligheter, havbruksforvaltning og trygg sjømat.....	85
Boks 6.4	Styrket ressurskontroll	75	Boks 6.11	Elektronisk innrapportering av data fra havbruksnæringen	89
Boks 6.5	Ressurssituasjonen	76	Boks 6.12	Forsøksprosjekt i Trøndelag for samordning av vedtaks-	
Boks 6.6	Strukturtiltak i fiskeflåten.....	78		kompetanse for oppdrettssaker .	90
Boks 6.7	Dokument nr. 8:127 (2000-2001) Forslag om å iverksette tiltak for å hindre at Finnmark mister flere trålerkonsesjoner, og tiltak		Boks 6.13	Havner som knutepunkt	106

DET KONGELIGE
FISKERIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2001-2002)

FOR BUDSJETTERMINEN 2002

Utgiftskapitler: 1000-1070 og 2415

Inntektskapitler: 4000-4070

*Tilråding fra Fiskeridepartementet av 21. september 2001,
godkjent i statsråd samme dag.*

Del I

*Innledning til programområde 16
Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning*

1 Mål og utfordringer: Verdier fra havet – Norges framtid

Fiskeri- og havbruksnæringen har de siste år gjennomgått en betydelig utvikling, og eksporten har økt kraftig. Eksportverdien var i 2000 om lag 31,5 mrd. kroner, herav 13,3 mrd. kroner fra havbruksnæringen. I løpet av 15-20 år er fiskeripolitikken lagt om fra å administrere store støtteordninger til å legge til rette for en videre utvikling av en lønnsom fiskeri- og havbruksnæring. Den tradisjonelle fiskerinæringen, som tidligere var sterkt subsidiert, er nå tilnærmet subsidiefri. En bærekraftig ressursforvaltning har vært en forutsetning for å oppnå dette. Den positive utviklingen i oppdrettsnæringen har bidratt betydelig til lønnsomhet og stabilitet for livsgrunnlaget på kysten.

Det er bred enighet om at verdiskapingspotensialet i marin sektor er stort. I tillegg til fortsatt vekst i oppdrettsnæringen og verdiskaping basert på teknologiutvikling og videreforedling i fiskeindustrien, er det et stort potensiale basert på utvikling i nye næringsgrener som bioteknologi, bioprospektering, bedre utnyttelse av biprodukter og utnyttelse av hittil uutnyttede marine ressurser.

Norge har rettigheter til og ansvaret for noen av verdens største og mest produktive kyst- og havområder, og visjonen *Verdier fra havet – Norges framtid* er retningsgivende for Fiskeridepartementets arbeid. Et rent hav er en forutsetning for å bevare og utvikle det produksjons- og høstingspotensialet som er grunnlaget for fiskeri- og havbruksnæringen. Det overordnede målet for Fiskeridepartementets virksomhet er å sikre rammebetingelser for en lønnsom og bærekraftig fiskeri- og havbruksnæring og annet marint basert næringsliv, slik at disse næringene de nærmeste tiår kan realisere verdier mange ganger dagens. Det er et mål å styrke sjøtransportens konkurranseevne, samt øke sikkerheten og bedre framkommeligheten til sjøs. Visjonen og målet gjør det nødvendig å ha et langsiktig perspektiv på politikken for fiskeri- og kystforvaltning.

Fiskeri- og havbruksnæringen har komparative fortrinn gjennom naturgitte rammebetingelser og det faktum at det bor folk med god kompetanse og erfaring langs en kyst med godt utbygget infrastruktur. Virksomhet knyttet til fiske, fangst, oppdrett, foredling og eksport basert på norsk teknologi utgjør en av de sterkeste næringsklyngene i den norske økonomien. En nødvendig forutsetning for videre utvikling av næringen og økt verdiskaping er en høy og målrettet FoU-innsats.

Gjennom markedsorientering og økt verdiskaping skal fiskeri- og havbruksnæringen fortsatt

bidra til gode arbeidsplasser og bosetting langs kysten. Forbrukere over hele verden skal oppleve glede og trygghet ved norsk sjømat. Næringsvirksomhet basert på marint råstoff skal bidra til et betydelig og økt tilskudd til verdiskaping i et nasjonaløkonomisk perspektiv, og gjennom dette utgjøre en del av grunnfjellet i norsk økonomi i framtiden. Nyskaping og fleksibilitet er en forutsetning for at den norske fiskeri- og havbruksnæringen skal være konkurransedyktig også i framtiden, i en stadig mer globalisert sjømatnæring.

Styrking av kompetanse, høyere kvinne deltakelse og rekruttering av ungdom til fiskeri- og havbruksnæringen er viktige element i arbeidet for økt verdiskaping.

Politikken for havner og infrastruktur for sjøtransport skal legge til rette for økt verdiskaping gjennom en kostnadseffektiv transport for næringslivet. Dette skal skje gjennom utvikling av effektive havner og ved en optimal tilknytning til det landbaserte transportnettet. For at sjøtransporten skal kunne vinne fram som et effektivt og tidsmessig transporttilbud, er det også avgjørende at sikkerheten ivaretas. Videre skal departementet tilrettelegge for økt verdiskaping i fiskerinæringen gjennom utbygging og vedlikehold av fiskerihavner.

Prioriterte områder i 2002 under Fiskeridepartementets budsjettområde er nærmere omtalt under kapittel 2 Hovedtrekkene i budsjettforslaget.

1.1 Ressursforvaltning

Målet for ressursforvaltningen er å legge til rette for et uttak som sikrer et høyt varig utbytte fra ressursene, samtidig som hensynet til det marine økosystemet ivaretas.

Fiskeridepartementet vil legge vekt på å videreføre og utvikle tosidige og flernasjonale forvaltningsregimer. Særlig viktig i så måte er rammeavtalene om fiskerisamarbeid som Norge har inngått med EU, Russland og andre nordøstatlantiske kyststater. Innenfor disse avtalene blir det forhandlet fram årlige avtaler om kvoter og andre forvaltningstiltak. I tillegg til de tosidige avtalene inngås det også flernasjonale avtaler. 90 prosent av norsk fiske foregår på bestander vi deler med andre land. Norge er derfor avhengig av et velfungerende internasjonalt forvaltningssystem. Uregulert fiske i internasjonalt farvann er en trussel mot en bærekraftig ressursforvaltning, og det er derfor et mål å få slikt fiske under kontroll.

En ansvarlig fiskeriforvaltning forutsetter en effektiv ressurskontroll. I fiskeriministerens rede-

gjørelse for Stortinget 3. mai 2001 om ulovligheter, kontroll og tiltak i fiskerinæringen, ble dette forholdet sterkt understreket. Det ble lagt fram en tiltakspakke for ytterligere å styrke denne dimensjonen i fiskeriforvaltningen, jf. omtale i tekstboks 6.4. Redegjørelsen er fulgt opp bl.a. gjennom økt satsing på ressurskontroll, både i St.prp. nr. 84 (2000-2001) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 2001 inkludert folketrygden jf. Innst. S. nr. 325 (2000-2001), og gjennom en ytterligere styrking i forslaget til budsjett for 2002.

De nasjonale reguleringene tar utgangspunkt i de totalkvotene som er fastsatt i avtaler for fellesbestander eller ensidig på eksklusive norske bestander, basert på rådgivning gjennom det internasjonale havforskningsrådet (ICES). Det er samtidig viktig å skape størst mulig stabilitet og forutsigbarhet i fordelingen mellom de ulike fartøygruppene. Det er derfor et mål å fordele ressursgrunnlaget på en måte som gir en rimelig fordeling av driftsmuligheter mellom de ulike fartøygruppene, og som legger til rette for et langsiktig høyt og stabilt inntektsnivå.

Det er fremdeles nødvendig å redusere den totale fangstkapasiteten for å få en bedre struktur og kapasitetstilpasning i fiskeflåten. En slik reduksjon vil bidra til å bedre lønnsomheten til fartøyene. Det er en særlig utfordring å utvikle hensiktsmessige strukturvirkemidler for kystflåten. I mai 2001 ble Saltvannsfiskelovens § 5a endret slik at bestemmelsen nå gir Fiskeridepartementet hjemmel til å fastsette andre former for spesielle kvoteordninger for fartøy under 28 meter, jf. Ot.prp. nr. 39 (2000-2001) Om lov om endring i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. (spesielle kvoteordninger) og Innst. O. nr. 73 (2000-2001).

1.2 Havbruk

Havbruk er Norges nye, store vekstnæring. Havbruksnæringens vekstpotensiale i årene framover er meget stort, og oppdrett og dyrking av havet kan bli en av bærebjelkene i den framtidige nasjonale økonomi.

Videreutvikling av norsk havbruk og realisering av verdiskapingspotensialet forutsetter målrettet satsing på forskning, næringsutvikling, tilrettelegging gjennom rammevilkår og aktiv næringspolitikk og utbygging av offentlig infrastruktur og støtteapparat til forvaltning og tilsyn.

Fiskeridepartementets hovedoppgave er å bidra til å legge forholdene best mulig til rette for at verdiskapingspotensialet skal bli utløst.

I den havbrukspolitiske redegjørelsen for Stortinget 23. januar 2001 ble det presentert en helhetlig strategi for videre utvikling av næringen. Det er et viktig mål for forvaltningen å sikre at næringen kan utnytte Norges særlige forutsetninger for dyrking av havet og havbruk. Dette gjelder både laks og ørret, skjell, marine arter, havbeite, fôrproduksjon og utvinning av produkter fra marin biomasse.

Hovedmålet i havbrukspolitikken er at oppdrettsnæringen skal ha en balansert og bærekraftig utvikling og være en lønnsom og livskraftig distriktsnæring. For å sikre et rimelig forhold mellom produksjonsvekst og markedsutviklingen, er det nødvendig med en overordnet regulering av produksjonsveksten av laks og ørret gjennom konsesjonspolitikken.

I løpet av 2001 skal det tildeles 40 nye konsesjoner for laks og ørret. I årene som kommer vil det bli jevnlig nytildelinger, som vil inngå i en helhetlig politikk som sikrer en balansert produksjonsvekst.

Videre verdiskaping forutsetter tilrettelegging av gode styrings- og reguleringssystemer og et utbygd og velfungerende kontroll- og tilsynsapparat. Dette gjelder både laksefisk, skjell og andre marine arter. Vekst for skjell og andre marine arter forutsetter i tillegg både privat og statlig risikokapital.

Den offentlige infrastrukturen og støtteapparatet rundt næringen må være tilpasset næringens behov og styrkes i takt med de nye utfordringene marked, mattrygghet, miljø og fiskehelse stiller. I 2002 følges dette opp gjennom en betydelig satsing på havbruksforvaltning i Fiskeridirektoratet. Hoveddelen av satsingen dekkes inn gjennom økte gebyrer.

Havbruk er matproduksjon med mange fortrinn når det gjelder miljø, ernæring og utnytting av energi og fôr, som det er viktig å bygge videre på.

Lakseavtalen mellom Norge og EU fra 1997, kombinert med videreføring av fôrkvoteordningen, sikrer næringen stabilitet og forutsigbarhet. Det er en prioritert oppgave for Fiskeridepartementet å videreutvikle fleksible rammebetingelser. Rammebetingelsene skal ivareta oppfølgingen av nåværende lakseavtale mellom Norge og EU, sikre videreføring av ordninger med EU som gir Norge gode rammebetingelser overfor dette markedet når dagens lakseavtale utløper sommeren 2002, og samtidig bidra til å utnytte det store vekstpotensialet i andre markeder. Det er også viktig å sikre en driftsform som er best mulig i forhold til fiskehelse og miljø. Det vil i 2002 bli utar-

beidet forslag til ny avgrensningsform basert på konsesjoner, førkvoter og lokalitetenes miljømessige bæreevne.

En videre vekst i oppdrettsnæringen vil representere utfordringer med hensyn til å skaffe egnede førkilder. Forskningsinnsatsen innen førkilder og utvikling av alternative førkilder skal styrkes framover.

1.3 Marked, omsetning og industri

Fiskeridepartementets mål er å legge til rette for økt verdi av norsk eksport og økt verdiskaping i Norge av produkter basert på marint råstoff. For å nå dette målet prioriteres forskning og utvikling innenfor foredling og markedsføring. Arbeid for størst mulig foredlingsgrad, utnyttelse av biprodukter og utvikling av bioteknologi basert på marint råstoff er viktigere enn noen gang.

Med den geografiske nærheten til store ressurser, har norsk fiskeindustri gode muligheter for økt verdiskaping. De komparative fortrinn som er knyttet til tilgang på fersk fisk av høy kvalitet, må utnyttes. Omstillingsevne, vilje til å utvikle og ta i bruk ny teknologi og kunnskap er avgjørende for at en skal lykkes.

Regjeringen foreslår en nasjonal helhetlig satsing på torsk som ny oppdrettsart i Norge, både for å øke verdiskapingsgrunnlag og tilgang til et utvidet marked. Norsk fiskeindustri kan om få år ha en nærhet til en råstoffkilde som muliggjør stabile leveranser av fersk torsk.

Fiskeindustrien har også et udekket behov for arbeidskraft, og sliter med stor utskifting av arbeidsstokken. Det er derfor viktig å legge til rette for at fiskeindustrien i større grad enn i dag kan ta i bruk utenlandsk arbeidskraft.

Fiskeri- og havbruksnæringen er en del av en global industri, og det er kamp om både råvarer og markedsandeler. Konkurransedyktighet på begge områder er av avgjørende betydning for å lykkes i framtiden. Kjededannelser i omsetningsleddet, markedsrett, har ført til betydelige utfordringer for produsentleddet. Det må legges til rette for at norsk fiskerinæring kan integreres mot markedet, og at det finnes både store nok og fleksible nok enheter til å kunne delta i konkurransen. Fiskeridepartementet vil føre en politikk som bidrar til å styrke norske bedrifter innenfor rammen av de internasjonale avtaler som gjelder.

Tilrettelegging for gode rammebetingelser for fiskeri- og havbruksnæringen inkluderer arbeidet med tosidige og flernasjonale handelsavtaler. Arbeid med løpende handelspolitiske problemstillinger vil kreve betydelige ressurser framover.

Sentrale rammebetingelser for norsk fiskerinæringens markedsadgang er EØS-avtalen, EFTAs tredjelandssavtaler og avtaleverket under WTO. Arbeidet med oppfølging av lakseavtalen med EU har vært prioritert. I tiden fram til avtalens utløp i 2002 vil den største utfordringen være å finne løsninger på markeds- og produksjonssiden som kan bidra til å unngå nye handelskonflikter. Tilrettelegging for felles markedsføring av fisk gjennom avgiften innbetalt til Eksportutvalget for fisk vil fortsatt være av stor betydning.

Selv om EU også på sikt vil være det viktigste markedet for norsk fisk, vil Fiskeridepartementet legge stor vekt på arbeidet med å bedre handelsbetingelsene til andre markeder i Asia, Øst-Europa, Latin-Amerika og USA. Den planlagte ministerkonferansen i WTO i Qatar i november 2001 kan resultere i en ny forhandlingsrunde. Norske myndigheter vil i denne forbindelse arbeide aktivt for at økt liberalisering i handelen med fisk blir satt på dagsorden. Bedre globale handelspolitiske rammebetingelser, som omfatter både tariffære og ikke-tariffære forhold knyttet til handel med fisk, vil bidra til økte markedsmuligheter og mer stabile rammebetingelser for fiskeeksportørene i Norge.

1.4 Trygg sjømat

Forutsetningen for å realisere verdiskapingspotensialet i norsk sjømatnæring er at forbrukere i de ulike markeder velger norsk sjømat. Det er derfor ikke tilstrekkelig at norsk sjømat er trygg og av riktig kvalitet – forbrukerne må også oppleve det slik. Arbeid i forhold til trygghet og kvalitet ved sjømat vil derfor fortsatt være spesielt prioritert, og foreslås styrket ytterligere i 2002.

Den hygieniske standarden i norsk sjømatindustri og produkter skal være like høy som i land det er naturlig å sammenligne oss med, og innholdet av fremmedstoffer skal være så lavt at norsk sjømat er trygg. Tilgangen til et rent miljø er grunnleggende i denne sammenheng. Næringens egenkontroll skal sikre at kravene oppfylles, mens fiskeriforvaltningen skal påse at norsk sjømat produseres i samsvar med de krav som vi er forpliktet til gjennom internasjonale avtaler, inklusive EØS-avtalen.

Sjømatforvaltningen håndterer også en rekke kvalitetsforhold som har betydning for anseelsen norsk sjømat har i ulike markeder. Forvaltningen skal kunne gi de nødvendige garantier som myndighetene i importland krever for å tillate import av norsk sjømat.

1.5 Bruk av kystsonen

Tilgang til areal er en av de viktigste rammefaktorene for næringene langs kysten. Fiskeridepartementets mål er å sikre tilgangen på tilstrekkelige sjøarealer for utvikling av fiskeri- og havbruksnæringen, sikre framkommelighet og sikker sjøvertsferdsel langs kysten og sikre tilstrekkelige havneareal.

Planlegging i medhold av plan- og bygningsloven og arbeid med verneplaner i medhold av naturvernloven er prosesser som kan påvirke tilgangen på areal for fiskeri- og havbruksnæringen og havnene, samt framkommeligheten for sjøtransporten. Fiskeri- og kystforvaltningen vil derfor prioritere arbeidet med kystsoneplanlegging. Oppfølging av St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona blir viktig for Fiskeridepartementet de neste årene. Blant annet gjelder dette det videre arbeidet med marine verneområder og gjennomgang av eksisterende verneområder.

1.6 Kystforvaltning

Fiskeridepartementets kystforvaltning omfatter utbygging og vedlikehold av maritim infrastruktur som skal øke sikkerheten og framkommeligheten til sjøs. Videre favner området forvaltningsoppgaver i tilknytning til havner og farleder, samt overordnet transportplanlegging.

En god infrastruktur for sjøtransport er viktig for konkurranseevne, verdiskaping og sysselsetting i næringslivet. I norsk samferdsel spiller sjøtransport en sentral rolle, og den er dominerende i godstransporten til og fra utlandet. Som ledd i Regjeringens arbeid med en helhetlig transportpolitikk, vil Fiskeridepartementet styrke sjøtransporten ved å legge til rette for at havnene utvikles til effektive knutepunkter med god tilknytning til det landbaserte transportnettet. For at sjøtransporten skal kunne vinne fram som et effektivt og tidsmessig transporttilbud, er det avgjørende at sikkerheten ivaretas. Fiskeridepartementet vil som ansvarlig for transportformen koordinere og utvikle arbeidet med sikkerhet og framkommelighet til sjøs.

Samferdselsdepartementet og Fiskeridepartementet har i samarbeid utarbeidet St.meld. nr. 46 (1999-2000) Nasjonal transportplan 2002-2011. Den anbefalte strategien i meldingen innebærer en klar styrking av innsatsen for sikkerhet i transportsystemene. Samtidig er det tatt balanserte hensyn til nødvendige tiltak for å sikre effektivitet, framkommelighet og for å bidra til å oppnå fastsatte miljømål. For å bidra til en videreutvik-

ling av sjøtransporten som en attraktiv transportform for næringslivet, vil det på sjøtransportområdet bli lagt særlig vekt på sikkerhet og framkommelighet. En viktig transportpolitisk målsetting er å bedre tilknytningen mellom transportformene der dette kan styrke samspillet og legge til rette for kombinerte/intermodale transporter.

Regjeringen har våren 2001 lagt fram en samlet handlingsplan for økt sikkerhet og beredskap langs kysten. Regjeringens mål er å redusere faren for ulykker, og planen legger størst vekt på forebyggende tiltak. Av forebyggende tiltak på Fiskeridepartementets område foreslås blant annet bedre overvåking av skipsfarten og farleds tiltak. Fra 2003 vil det gradvis bli innført et internasjonalt påbud om at store deler av verdens handelsflåte skal utstyres med automatisk identifisering; Automatic Identification System (AIS). Dette innebærer også at de enkelte landene må etablere et eget mottaksapparat for denne informasjonen, som skal dekke hele kysten. Kystverket får ansvaret for AIS-systemet i Norge. Regjeringen vil styrke vedlikeholdet av farledene gjennom bedre utnyttelse av de samlede ressursene innen fyr- og merketjenesten. Regjeringen vil også styrke merkingen av farleder i indre farvann ved å legge vekt på ny merking av hurtigbåtleder. En samlet omtale av handlingsplanen er tatt inn i St.prp. nr. 1 (2001-2002) Statsbudsjettet medregnet Folketrygden for budsjetterterminen 2002.

Regjeringen vil legge opp til en gradvis nedbemanning av samtlige fyrstasjoner for å frigjøre midler til omlegging og effektivisering av fyr tjenesten, i tråd med St.meld. nr. 28 (2000-2001) Fyrstasjonene – posisjon og betydning i en moderne navigasjonsinfrastruktur og Innst. S. nr. 288 (2000-2001).

Fiskeridepartementet er ansvarlig for norsk navigasjonspolitikk, og koordinerer sivile navigasjonsspørsmål. Regjeringen vil prioritere arbeidet med utvikling av norsk navigasjonspolitikk.

1.7 Forskning og utvikling

Satsingen på marin forskning og utvikling har som overordnet mål å utvikle kunnskap for å utløse verdiskapingspotensialet i fiskeri- og havbruksnæringen. Stortinget har gjennom behandlingen av St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille gått inn for en særskilt satsing på marin FoU, som ett av fire nasjonale områder med spesielt stort potensiale for økt verdiskaping. I tillegg kommer grunnforskning.

Ressurs- og miljørettet forskning og overvåking skal sikre et best mulig kunnskapsgrunnlag

for bærekraftig forvaltning av norske marine ressurser og sjøområder. Innsatsen på dette området utgjør et sentralt grunnlag for den nasjonale og internasjonale rådgivningen om utnyttelsen av fiskebestandene, som blant annet blir utformet gjennom samarbeidet i Det internasjonale rådet for havforskning (ICES). En sentral utfordring for ressursforskningen framover er å redusere usikkerheten i den vitenskapelige rådgivningen om status og utvikling av fiskebestandene.

Den markeds- og industrirettede forskningen skal bidra til å styrke lønnsomheten og konkurranseevnen gjennom markedsorientert omstilling og industriell vekst. Havbruksforskningen skal bidra til å styrke eksisterende næringsvirksomhet, åpne for nye muligheter for næringsutvikling og sikre en bærekraftig forvaltning.

Det er et stort potensiale basert på utvikling i nye næringsgrener som bioteknologi, bioprospektering, bedre utnyttelse av biprodukter og utnyttelse av hittil uutnyttede marine ressurser. Den bio- og genteknologiske forskningen skal bidra til å legge til rette for industrielle utvikling for produksjon av nye og høyt betale spesialprodukter bl.a. inne legemidler, helsekost og annen industriell anvendelse med utgangspunkt i bioprodukter fra fiske og fangst og andre marine råstoffer.

Forskning og utvikling innen havner og infrastruktur for sjøtransport skal medvirke til et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak i sektoren og bidra til utvikling av teknologi, organisering og rammebetingelser.

Fiskeridepartementets FoU-strategi *FoU innen fiskeri og havbruk, havner og infrastruktur for sjøtransport* ligger til grunn for prioriteringer av forskningsinnsatsen.

1.8 Modernisering av offentlig sektor

Fiskeridepartementet forvalter et omfattende regelverk, og det er utført et betydelig arbeid med forenkling av dette. Hensynet til brukerne har også satt sitt preg på utarbeidelse av nytt regelverk.

Det er foretatt en total gjennomgang for å sikre at regelverket ikke er til hinder for elektronisk kommunikasjon.

Når det gjelder forenkling av regelverk, utgjør regelverk som gjelder meldeplikt for fartøyer som skal anløpe norske havner og farvann, et eget prosjekt. Målet er å slå sammen 19 forskrifter til en. Dette vil innebære en vesentlig forenkling for brukerne bl.a. fordi pliktig kontakt med myndighetene ved ankomst til norske farvann vil bli sterkt redusert. Arbeidet berører også andre departe-

ment og en rekke etater. Det tas sikte på at den nye forskriften skal tre i kraft 1. januar 2002. Et annet delprosjekt har som mål å forenkle forskrifter om fartsgrenser til sjøs.

Fiskeridepartementet har i forbindelse med eRegelprosjektet foretatt endringer i 14 forskrifter. Regelverket på Fiskeridepartementet ansvarsområde inneholder ikke lenger unødige hindere for elektronisk kommunikasjon mellom brukere og myndigheter.

Det er laget strategier for en døgnåpen forvaltning med bruk av IKT. Planene er i stor grad koblet til det arbeidet som pågår med regelforenkling, særlig når det gjelder krav til rapportering til myndighetene. Det vises til egen omtale av prosjektet som gjelder elektronisk innrapportering av data fra havbruksnæringen, omtale av Kystverket under pkt. 4.2, og til omtale av gjennomgang av lovverk og tilsyn knyttet til mattrygghet og mattilsyn under pkt. 4.3.

2 Hovedtrekkene i budsjettforslaget

Regjeringens hovedmål for den økonomiske politikken er arbeid for alle, en rettferdig fordeling, å videreutvikle det norske velferdssamfunnet og å bidra til en bærekraftig utvikling.

For å nå disse målene legger Regjeringen vekt på å videreføre den økonomiske politikken basert på Solidaritetsalternativet, som sprang ut av arbeidet til Sysselsettingsutvalget. Gjennomføringen av Solidaritetsalternativet har gitt gode resultater, med økt sysselsetting og redusert arbeidsledighet.

I St.meld. nr. 29 (2000-2001) ble det fastlagt nye retningslinjer for den økonomiske politikken. Regjeringen så et behov for en robust handlingsregel for bruken av oljeinntektene. Som retningslinje for budsjettpolitikken legges følgende til grunn:

- Petroleumsinntektene fases gradvis inn i økonomien. Det legges til grunn en innfasing om lag i takt med forventet realavkastning av Petroleumsfondet.
- Det må legges stor vekt på å jevne ut svingninger i økonomien for å sikre god kapasitetsutnyttelse og lav arbeidsledighet.

Det ble samtidig sterkt understreket at hvordan oljeinntektene brukes er av vesentlig betydning for den langsiktige vekstevnen til norsk økonomi. I budsjettopplegget for 2002 legger Regjeringen opp til økt bruk av oljeinntekter dels i form av

reduksjon i skatte- og avgiftsnivået og dels utbygging av statlig finansierte velferdsgoder.

Fiskeridepartementets budsjettforslag for 2002 har en utgiftsramme på 2 624,26 mill. kroner og en inntektsramme på 699,48 mill. kroner. I forhold til Saldert budsjett 2001 innebærer forslaget til utgiftsramme en nominell økning på 463,66 mill. kroner eller 20,3 prosent, korrigert for fiskeriatvanten. Hovedårsaken til økningen er Regjerings satsing på utløsning av verdiskapingspotensialet i fiskeri- og havbruksnæringen gjennom økte bevilgninger til marin FoU, herunder forslag om å bevilge 307 mill. kroner til bygging av nytt forskningsfartøy, styrking av forvaltningen, satsing på trygg sjømat og sjøsikkerhet. 16,2 mill. kroner av den totale økningen skyldes husleiekompensasjon som følge av overdragelse av eiendommer til Statsbygg. Innsatsen innen næringsutvikling videreføres på samme nivå som i 2001.

Inntektsrammen foreslås økt med 23,94 mill. kroner, eller 3,5 prosent i forhold Saldert budsjett 2001. Det fremmes forslag om å øke kap. 4030 post 08 Gebyr havbruk med 10 mill. kroner for å dekke økt satsing på havbruksforvaltning. Restende økning skyldes budsjettekniske endringer.

De prioriterte områdene i 2002 omtales i det følgende under de respektive programkategoriene.

2.1 Programkategori 16.10 Administrasjon

Kap. 1000 Fiskeridepartementet får i budsjettforslaget en nominell økning på 6,5 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2001. Departementets forvaltnings- og utredningskapasitet skal styrkes. Noe av økningen skyldes pris- og lønnskompensasjon og kompensasjon for økte kostnader som følge av momsreformen.

En del av bevilgningen under programkategori 16.10 går til å dekke medlemskontingent til internasjonale organisasjoner.

Hovedtall

Budsjettforslaget for 2002 innebærer en nominell økning under programkategori 16.10 på 6,58 mill. kroner eller 9,4 prosent i forhold til Saldert budsjett 2001.

2.2 Programkategori 16.20 Forskning og utvikling

En nødvendig forutsetning for økt verdiskaping er en høy og målrettet innsats innen forskning og utvikling (FoU). Ved behandlingen av St.meld. nr.

39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille sluttet Stortinget seg til en opptrapping av FoU-bevilgningene til OECD-gjennomsnittet i løpet av en femårsperiode. Marin FoU er ett av de prioriterte områdene. I statsbudsjettet for 2002 fremmes det forslag om følgende hovedsatsinger under Fiskeridepartementet:

- Det foreslås etablert et nasjonalt program for avl og utvikling av torsk som oppdrettsart, med tyngdepunkt i Tromsø. Over Fiskeridepartementets budsjett foreslås det en økning på 10 mill. kroner i tilskuddet til Fiskeriforskning, i tillegg til investeringer i infrastruktur. Minimum 10 mill. kroner blir øremerket torsk innenfor tilskuddet til Norges Forskningsråd.
- Tilskuddet til Fiskeriforskning foreslås økt med 26,5 mill. kroner til 48 mill. kroner. Økningen skal bl.a. dekke satsing på torsk og markeds- og industriell FoU.
- Tilskuddet til Norges forskningsråd økes med 24,5 mill. kroner, til 234,5 mill. kroner. Grunnbevilgningen til Fiskeriforskning økes.
- Havforskningsinstituttets samlede driftsbevilgning økes med om lag 40 mill. kroner. Økningen skal i hovedsak gå til havbruksforskning, ressursforskning og nytt vitenskapelig utstyr. 8,2 mill. kroner av økningen skyldes husleiekompensasjon.
- Bevilgningen til Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt foreslås økt med 6,5 mill. kroner for å styrke innsatsen knyttet til fremmedstoffer i sjømat og fôr til fisk.
- Det foreslås opprettet et nytt aksjeselskap, PROTEVS AS, med Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt og Universitet i Bergen som eiere. Selskapet skal tilby forskningstjenester til næringslivet både nasjonalt og internasjonalt.
- Havforskningsinstituttet skal fra 1. januar 2002 overta Fiskeriforsknings oppgaver innenfor ressursforskning, og etablere en egen avdeling i Tromsø. Samtidig skal Fiskeriforskning overta Sildolje- og Sildemelindustriens Forskningsinstitutt (SSF). Med dette vil Fiskeriforskning være etablert med en egen avdeling i Bergen.
- Fra 1. januar 2002 vil Statsbygg overta forvaltningsansvaret for Matre og Austevoll havbruksstasjoner og Flødevigen forskningsstasjon. Statsbygg vil også overta forvaltningsansvaret for havbruksstasjonen og forskningsbygget i Tromsø. Økt husleie som følge av overdragelsen, til sammen 16,2 mill. kroner, er kompensert gjennom å øke Havfors-

kningsinstituttets driftsbudsjett og tilskuddet til Fiskeriforskning.

- Statsbygg har på oppdrag fra Fiskeridepartementet igangsatt prosjektering av Matre og Austevoll havbruksstasjoner, med sikte på utbygging av stasjonene. Som en del av torskesatsingen vil Statsbygg bli bedt om å starte prosjektering av ny avlsstasjon for torsk ved havbruksstasjonen i Tromsø, med sikte på snarlig byggestart.
- Det foreslås å bevilge 307 mill. kroner til bygging av nytt forskningsfartøy etter "G.O. Sars" i 2002. Med dette er det til sammen bevilget 345 mill. kroner av den samlede kostnadsrammen på 400 mill. kroner. Resterende midler vil bli foreslått bevilget i forbindelse med statsbudsjettet for 2003.
- Det vil bli gitt støtte til etablering av avl på kveite ved Høgskolen i Bodø.

Hovedtall

Budsjettforslaget innebærer en nominell økning under programkategori 16.20 på 422,04 mill. kroner eller 61,3 prosent i forhold til Saldert budsjett 2001. Endringen ut over omtalte satsinger skyldes oppjustering av inntekts- og utgiftsside for poster for oppdragsvirksomhet, foruten pris- og lønnskompensasjon og kompensasjon for økte kostnader knyttet til momsreformen.

2.3 Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning

En eventuell fiskeriatvtale for kommende år, vil i tråd med vanlig praksis bli forhandlet fram mellom staten og Norges Fiskarlag høsten 2001.

Fiskeridirektoratets driftsbudsjett, kap. 1030 post 01, foreslås økt med om lag 39 mill. kroner. Av dette er 32,5 mill. kroner øremerket styrking av ressurskontrollen og havbruksforvaltningen, og arbeidet med å sikre trygg sjømat. Dette er en oppfølging av fiskeriministerens redegjørelse for Stortinget om havbrukspolitikken 23. januar 2001 og redegjørelsen om ulovligheter, kontroll og tiltak i fiskerinæringen i mai 2001. Av midlene til styrking av havbruksforvaltning er 10 mill. kroner finansiert gjennom økte gebyrer.

Satsingen på næringsutvikling basert på marine ressurser gjennom Statens nærings- og distriktsutviklingsfond videreføres i 2002. Det foreslås ikke bevilget midler til tilskudd til kapasitetstilpasning og flåtefornyelse i 2002.

Hovedtall

Justert for fiskeriatvalen innebærer budsjettforslaget under programkategori 16.30 en nominell økning på 4 mill. kroner eller 1,1 prosent i forhold til Saldert budsjett 2001.

2.4 Programkategori 16.60 Kystforvaltning

I St.meld. nr. 46 (1999-2000) Nasjonal transportplan 2002-2011, jf. Innst. S. nr. 119 (2000-2001), er det lagt opp til en hovedsatsing på å styrke sikkerhet og framkommelighet for sjøtransporten. Etter Stortingets behandling av Nasjonal transportplan er det lagt til grunn en økonomisk planramme for perioden 2002-2005 på 962,5 mill. 2000-kroner pr. år på Kystverkets område. Forslag til budsjett for 2002 er i tråd med en jevn oppfølging av planrammen.

For å styrke det forebyggende sikkerhetsarbeidet til sjøs, foreslås det bevilget 20 mill. kroner til etablering av Automatic Identification System (AIS) og 5 mill. kroner til økt satsing på ny merking av hurtigbåtleder. Det legges videre vekt på å styrke plan- og forvaltningskompetansen i Kystverket, slik at etaten settes i bedre stand til å ivareta samfunns- og transportplanleggingen på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Kostnader knyttet til omdanning av Kystverket til forvaltningsbedrift og etablering av produksjonshet i Kabelvåg er anslått til om lag 23 mill. kroner, hvorav 16 mill. kroner ble omdisponert fra kap. 1064 post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg i forbindelse med revidert budsjett 2001. Resterende kostnader på 7 mill. kroner foreslås bevilget i 2002 over kap. 1060 Kystadministrasjon, post 01 Driftsutgifter.

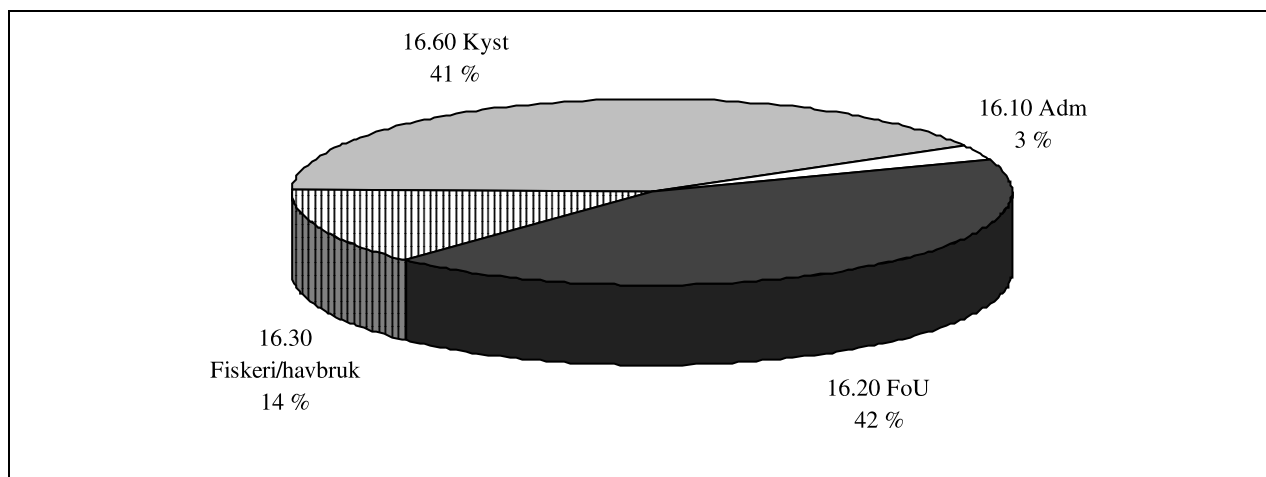
På de øvrige kapitlene under programkategori 16.60 er det i hovedsak bare foretatt budsjettekniske endringer, som pris- og lønnskompensasjon m.v.

Hovedtall

Budsjettforslaget innebærer en nominell økning under programkategori 16.60 på 31 mill. kroner eller 3 prosent i forhold til Saldert budsjett 2001. Økningen skal i hovedsak dekke styrking av innsatsen for økt sikkerhet til sjøs, merking av hurtigbåtleder. Pris- og lønnskompensasjon er også innarbeidet.

3 Oversiktstabeller*Utgifter fordelt på programkategorier og kapitler*

				(i 1 000 kr)	
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Pst. endring 2001/2002
1000	Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)	56 670	63 500	70 000	10,2
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	5 537	6 250	6 330	1,3
	Sum 16.10 Administrasjon	62 207	69 750	76 330	9,4
1020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)	267 371	277 700	317 530	14,3
1021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 4021)	180 697	119 400	443 580	271,5
1023	Fiskeri-, havbruks- og transport- rettet FoU (jf. kap. 4023)	251 271	291 500	349 530	19,9
	Sum 16.20 Forskn og utvikling	699 339	688 600	1 110 640	61,3
1030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)	277 056	260 300	299 760	15,2
1040	Til gjennomføring av fiskeri- avtalen	134 913	120 000		-100,0
1050	Diverse fiskeriformål	18 950	23 400	23 950	2,4
2415	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond	75 321	67 000	31 000	-53,7
	Sum 16.30 Fiskeri- og havbruks- forvaltning	506 240	470 700	354 710	-24,6
1060	Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)	139 287	135 700	147 000	8,3
1064	Havnetjenesten (jf. kap. 4064)	218 147	254 700	227 300	-10,8
1065	Fyrtjenesten (jf. kap. 4065)	224 267	232 700	242 330	4,1
1066	Lostjenesten (jf. kap. 4066)	364 842	365 350	373 450	2,2
1067	Trafikksentraler (jf. kap. 4067)	40 509	29 000	63 400	118,6
1070	Elektroniske navigasjonshjelpe- midler (jf. kap. 4070)	28 139	34 100	29 100	-14,7
	Sum 16.60 Kystforvaltning	1 015 191	1 051 550	1 082 580	3,0
	Sum programområde 16	2 282 977	2 280 600	2 624 260	15,1

Figur 3.1 Fordeling av utgifter på programkategorier

Utgifter fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Pst. endring 2001/2002
01-20	Driftsutgifter.	1 273 406	1 256 050	1 376 640	9,6
21-23	Andre driftsutgifter	175 932	158 700	176 080	11,0
30-49	Nybygg, anlegg	289 141	273 300	615 100	125,1
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	179 500	210 000	234 500	11,7
60-69	Overføringer til kommuner	13 508	50 000	23 000	-54,0
70-89	Overføringer til private	335 617	332 550	198 280	-40,4
90-99	Utlån, statsgjeld mv.			660	
Sum postgrupper		2 267 104	2 280 600	2 624 260	15,1

Av den samlede utgiftsrammen går 59,2 prosent til å dekke løpende driftsutgifter for Fiskeridepartementet, Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratet, Ernæringsinstituttet og Kystverket. Videre er 23,4 prosent av utgiftsrammen investe-

ringer. Av disse er fiskerihavner det viktigste innsatsområdet. 17,4 prosent av utgiftsrammen er overføringer til andre, det vil si tilskudd. De største rammetilskuddene går til Norges forskningsråd og Redningsselskapet (NSSR).

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Pst. endring 2001/2002
4000	Fiskeridepartementet (jf. kap. 1000)	215	10	10	
4020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 1020)	113 050	127 450	122 000	-4,3
	Drift av forskningsfartøyene				
4021	(jf. kap. 1021)	59 610	32 000	45 580	42,4
	Fiskeri- og havbruksforskning				
4023	(jf. kap. 1023)	15 619	8 250	8 500	3,0
4030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 1030)	45 731	36 640	49 710	35,7
4060	Kystadministrasjon (jf. kap. 1060)	2 202	55	55	
4064	Havnetjenesten (jf. kap. 4064)	1 223	10	10	
4065	Fyrtjenesten (jf. kap. 1065)	72 594	70 840	73 740	4,1
4066	Lostjenesten (jf. kap. 1066)	360 072	374 620	373 470	-0,3
4067	Trafikksentraler (jf. kap. 1067)	25 347	22 750	23 400	2,9
	Elektroniske navigasjonshjelpemidler				
4070	(jf. kap. 1070)	2 877	2 910	3 000	3,1
	Sum programområde 16	698 540	675 535	699 475	3,5

3.1 Bruk av stikkordet "kan overføres"

Det foreslås at stikkordet "kan overføres" blir knyttet til de postene som er tatt med i tabell 3.1 under. Kategori I dekker tilskuddsposter der utbetaling må kunne skje i 2003 etter tilsagn gitt i 2002

for å sikre at vilkårene i tilsagnet er oppfylt. Kategori II gjelder tilskuddsposter for bygge- og anleggsbevilgninger. Ordinære bygge-, anleggs- og materiellbevilgninger (postene 30-49) er ikke tatt med i oppstillingen.

Tabell 3.1 Oversikt over poster med stikkordet "kan overføres"

(i 1000 kr)				
Kap	Post	Navn	Overført til 2001	Forslag 2002
1023	50	Tilskudd Norges forskningsråd	0	234 500
1023	70	Tilskudd Fiskeriforskning i Tromsø	0	48 000
1023	71	Tilskudd til utviklingstiltak	24 043	32 000
1040	70	Tilskudd til støtte av fiskeriene mm	57 249	0
1050	71	Sosiale tiltak	2	3 000
1050	73	Tilskudd til Fiskerinæringens Kompetansesenter	7 176	13 000
1050	74	Erstatninger	3 670	1 950
1050	78	DNA-register	3 700	3 500
1064	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	1 506	23 000
2415	74	Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor		30 000
		Sum kategori I	97 346	388 950
1070	70	Tilskudd til utbygging og drift av Loran-C	5 208	2 000
2415	72	Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten	72 794	0
		Sum kategori II	78 002	2 000

3.2 Årsverk under Fiskeridepartementet

Virksomhet	Årsverk pr 1. oktober 2000		
	Faste	Tidsbegr	I alt
Fiskeridepartementet	73	7	80
Havforskningsinstituttet	262	46	308
Fiskeridirektoratet	126	44	170
Ernæringsinstituttet	32	18	50
Avdeling for kvalitet, kontroll og regional forvaltning (ytte fiskerietat)	277	88	365
Kystdirektoratet	71	15	86
Kystverket, distriktsadministrasjon	942	59	1001
Sum programområde 16	1783	277	2060

3.3 Aksjekapital og fond

	Selskapets samlede aksjekapital	FIDs aksjepost (pari kurs)
NORUT Gruppen AS	18 000 000	3 000 000
Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS	6 000 000	2 940 000
Institutt for akvakulturforskning AS	8 500 000	425 000

Aksjekapital

NORUT Gruppen, som ble etablert i 1992, er et forskningskonsern for anvendt forskning og utvikling på bred faglig basis med utgangspunkt i forskningsmiljøene i Tromsø og Narvik. Fiskeridepartementet er medeier i NORUT Gruppen med 1/6 av aksjene, og NORUT Gruppen er igjen morselskapet til Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS (Fiskeriforskning), med 51 prosent av aksjene. Fiskeridepartementet eier de resterende 49 prosent.

Fiskeriforskning i Tromsø driver forskning på marin bioteknologi, fiskeri- og havbruksteknologi, økonomi, marked, havbruk og marine ressurser. Fiskeriforskning mottar årlige tilskudd fra Fiskeridepartementet. Vi viser til omtalen av Fiskeriforskning under programkategori 16.20 Forskning og utvikling. Fra 1. januar 2002 skal Havforskningsinstituttet overta ansvaret for Fiskeriforsknings oppgaver innenfor ressursforskning. De formelle forholdene rundt overtakelsen vil bli avklart mellom Havforskningsinstituttet og Fiskeriforskning. Fiskeriforskning vil i løpet av 2001 inngå avtale med Sildolje- og Sildemelindustriens Forskningsinstitutt (SSF) om sammenslåing, slik at SSF etableres som en egen avdeling av Fiskeriforskning i Bergen.

Institutt for akvakulturforskning AS (Akva-forsk) har som formål å drive allmenntilgitt virksomhet innenfor akvakulturforskning. Fiskeridepartementet har en aksjepost på 5 prosent.

Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt og Universitet i Bergen er i ferd med å etablere et nytt aksjeselskap, PRO-TEVS AS. Selskapet skal tilby forskningstjenester til næringslivet, både nasjonalt og internasjonalt. Aksjekapitalen vil bli 1 mill. kroner, hvorav Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt vil ha 33 pst. hver, som foreslås bevilget over egne 90-poster på hhv. kap. 1020 og kap. 1023.

4 Organisasjons- og strukturendringer under Fiskeridepartementet**4.1 Organisasjonsgjennomgang i Fiskeridirektoratet**

Omorganiseringen av Fiskeridirektoratet som bl.a. har omfattet sammenslåing av de ytre etatene og oppretting av ni regionkontor, vil bli sluttført ved etablering av ny struktur for de lokale fiskerikontorene.

For å følge opp Fiskeridepartementets strategiplan med økt vekt på verdiskaping i marin sektor, vil Fiskeridirektoratet gjennomgå sin organisasjon. Hensikten er å utnytte de faglige, teknologiske og administrative ressursene på en mest mulig effektiv måte. Hensynet til brukerne vil stå i fokus, og sentrale elementer vil være økt grad av

Boks 4.1 Ny organisasjonsstruktur for Kystverket

Som et ledd i omorganiseringen av Kystverket vil flere av direktoratsoppgavene bli overført til distriktskontorene. Følgende struktur vil bli lagt til grunn fra 1. januar 2002:

- *Kystdirektoratet* med kontor i Ålesund: Styring, ledelse, resultatoppfølging, plan- og forvaltningsarbeid, overordnet budsjettarbeid, strategi, FoU og informasjon.
- *Kystverkets 1. distrikt* med hovedkontor i Arendal: Transportplanlegging, farledsdatabase, eiendomsforvaltning og utvikling av tjenester for fritidsbåtflåten.
- *Kystverkets 2. distrikt* med hovedkontor i Haugesund: Lostjenesten og utvikling av trafikksentraltjenester.
- *Kystverkets 3. distrikt* med hovedkontor i Ålesund: Fyr- og merketjenesten, etatens rederivirk-somhet og elektronikk.
- *Kystverkets 4. distrikt* med hovedkontor i Kabelvåg: Etatens byggherrefunksjon. I tillegg vil Pro-duksjonsenheten bli plassert i Kabelvåg.
- *Kystverkets 5. distrikt* med hovedkontor i Honningsvåg: Regnskapsfunksjonen, administrativ IT og personalfunksjoner.

Faglige og administrative direktoratsoppgaver som overføres distriktene vil fortsatt være Kystdi- rektoratets ansvar, men utførelsen av oppgavene legges til distriktskontorene. Kystdirektoratet vil i sterkere grad arbeide med styring og oppfølging og i mindre grad med rent faglige oppgaver. Det er i den nye modellen lagt betydelig vekt på styrking av Kystdirektoratets plan- og forvaltnings- funksjoner.

delegering, forenkling av rutiner og regelverk og å utnytte IKT bedre i oppgaveløsningen.

4.2 Kystverket blir forvaltningsbedrift

Kystverket vil inntil utgangen av 2001 være et ordinært forvaltningsorgan underlagt Fiskeridepartementet. Fra 1. januar 2002 vil etaten bli omdannet til en forvaltningsbedrift, jf. St.meld. nr. 13 (2000-2001) Om organisering av Kystverket og Innst. S. nr. 127 (2000-2001). Fra samme tidspunkt vil Kystdirektoratet bli flyttet til Ålesund. Det vil bli opprettet en egen produksjonsenhet i Kabelvåg direkte underlagt Kystdirektøren. I tråd med Stortingets forutsetning ble det 1. juli 2001 oppret- tet en egen rederienhet i Ålesund underlagt Kyst- verkets 3. distrikt.

Overgangen til forvaltningsbedrift medfører at det skal opprettes en balanse, at investeringer aktiveres og at driften nettobudsjetteres. I St.meld. nr. 13 (2000-2001) slås det fast at det skal bygges opp en velfungerende organisasjon og en enhetlig kultur. Samtidig som hensynet til sikker sjøtransport skal ivaretas, skal det etableres syste- mer som sikrer en rasjonell drift og vedlikehold. Forvaltningsfunksjonen, myndighetsoppgaver, planarbeid og budsjett- og økonomistyring skal styrkes. Administrative støttefunksjoner skal effektiviseres, forenkles og sentraliseres. Avkast-

ningskrav og økt grad av ekstern finansiering skal vurderes.

Rundt 50 pst. av Kystverkets utgifter dekkes av tjenestebaserte gebyrer fra skipsfarten. En omgjøring til forvaltningsbedrift kan gjøre det enklere å tilpasse disse inntektene til endrede utgifter som følge av endringer i trafikkbildet.

Kystverket har tilpasset økonomimodellen til de nye rammevilkårene, og har lagt vekt på å få fram en produkt- og oppdragstankegang der bestiller-/utførerrollen legges vekt på og bru- kerne settes i fokus.

Kystdirektoratet har gjennom store deler av 2001 arbeidet med å tilrettelegge for utflyttingen av direktoratet til Ålesund. Det er gjennomført drøftinger og forhandlinger med arbeidstakeror- ganisasjonene om ny organisasjonsstruktur for Kystverket. Fiskeridepartementet har lagt fram en "flyttepakke" for de ansatte i Kystdirektoratet som inneholder virkemidler ved flyttingen. I til- legg er det etablert overgangsordninger for nøk- kelpersonell i direktoratet. Prosessen med å bygge opp det nye direktoratet i Ålesund er igang- satt, bl.a. med nyrekruttering og kunngjøring av stillinger. For nærmere omtale av ny organisa- sjonsstruktur viser vi til boks 4.1.

Kystverket står overfor store utfordringer knyttet til utflyttingen og omstruktureringen av virksomheten. I tillegg til etablering av en egen produksjonsenhet i Kabelvåg og at Kystdirektora-

tet skal flyttes fra Oslo til Ålesund, vil en rekke oppgaver som tidligere er utført i direktoratet i løpet av 2002 bli lagt til distriktskontorene. Distriktskontorene forutsettes å utføre disse fagoppgavene på vegne av Kystdirektoratet.

Det vil i deler av 2002 være behov for dublering av nøkkelpersonell både i Oslo og Ålesund i forbindelse med oppbyggingen av det nye direktoratet i Ålesund.

4.3 Forvaltning av trygghet og kvalitet ved sjømat

Det er satt i gang en omfattende gjennomgang av lovverk og tilsyn knyttet til mattrygghet og matkvalitet. Det tas sikte på en forenkling og fornyelse samtidig som det legges opp til en klarere ansvarsfordeling mellom Landbruksdepartementet, Sosial- og helsedepartementet og Fiskeridepartementet. I denne sammenhengen skal en også vurdere sykdomsforvaltningen for akvatiske organismer i oppdrett og ansvar for dyrehelse og mattrygghet knyttet til sjøpattedyr og produkter fra disse.

Under ledelse av Sosial- og helsedepartementet vil det i 2002 bli utarbeidet én felles matlov som skal erstatte dagens fem særlover på matområdet, inklusive fiskekvalitetsloven. EUs forslag til næringsmiddelforordning vil også bli tatt hensyn til i denne prosessen. Ansvar for vitenskapelige risikovurderinger knyttet til mattrygghet i det framtidige mattilsynet vil bli lagt til Sosial- og helsedepartementet.

Det framtidige mattilsynet i Norge skal som i dag bestå av et sjømattilsyn ved Fiskeridirektoratet. I tillegg skal det bli et nytt tilsyn for øvrige matvarer plassert under Landbruksdepartementet. Samarbeidet mellom sjømattilsynet og det øvrige mattilsynet skal utvikles slik at man både sikrer et helhetlig tilsyn og optimal ivaretagelse av norske interesser i internasjonalt arbeid på området.

Tilsynet legges opp etter en strategi hvor en sikrer trygghet og kvalitet ved sjømat gjennom innsats i hele produksjonskjeden "fra fjord til bord". Gjennom Fiskeridirektoratets tilsynsvirksomhet er forhold knyttet til trygghet og kvalitet ved sjømat allerede integrert med ressursforvaltning og uttak av fiskebestandene, og med tilsyn med havbruk. Tilsynet foregår på fiskebåter, ved landing, i oppdrettsanlegg, slakterier og i produksjonsvirksomheter.

5 Sektorovergripende miljøpolitikk

Regjeringens miljøvernpolitikk tar sikte på å fremme en bærekraftig samfunnsutvikling basert på en langsiktig og forsvarlig forvaltning av naturressursene. I henhold til St.meld. nr. 46 (1988-89) Om miljø og utvikling og St.meld. nr. 58 (1996-97) Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling, skal hensynet til en bærekraftig utvikling innarbeides i all samfunnsplanlegging og sektorpolitikk.

Dette kapitlet presenterer Fiskeridepartementets samlede arbeid med å integrere miljøvernpolitikken innenfor eget ansvarsområde. Presentasjonen er laget med utgangspunkt i Fiskeridepartementets miljøhandlingsplan som ble vedtatt høsten 1999, og som presenterer hovedtrekkene i Fiskeridepartementets miljøpolitikk. Handlingsplanen inneholder en gjennomgang av status og utfordringer, mål og tiltak innenfor Regjeringens åtte miljøvernpolitiske resultatområder.

Rapporteringen er lagt opp i forhold til ovennevnte resultatområder. I tillegg til det som rapporteres under dette avsnittet vises det til omtale av mål, resultater og prioriteringer under de respektive kapitlene i proposisjonen. Det er funnet hensiktsmessig å ikke rapportere i særlig grad på ressursforskning og forvaltning av fiskebestander i miljøomtalen, siden dette omfatter svært sentrale områder av departementets virksomhet og gis bred omtale andre steder i denne proposisjonen. Det vises spesielt til omtale under kapitlene 1020, 1023 og 1030. Feltet vil imidlertid bli nevnt i stikkords form.

5.1 Hovedutfordringer knyttet til miljø og ressurser under Fiskeridepartementets ansvarsområde

Marine ressurser, fiske, fangst og industri

Fiskerinæringen er basert på fornybare, men ikke ubegrensede ressurser. En sentral utfordring for fiskeriforvaltningen er å utvikle forvaltningsstrategier som tar hensyn til økosystemet som helhet, herunder hvordan fiskebestander påvirkes av andre faktorer i det marine miljø og hvilken effekt fiske har på andre deler av økosystemet. Sentrale miljøbegreper som økosystemtilnærming og føre var-prinsippet blir innarbeidet på en systematisk måte.

For næringsutviklingen er et rent og rikt hav en grunnleggende forutsetning for å kunne høste og skape verdier av havets ressurser. De viktigste miljømessige utfordringene for fiskeriforvaltning

gen er derfor å bidra til å hindre forurensning av det marine miljøet, og å bidra til at fiskeriaktiviteten ikke medfører negative effekter på det marine biologiske mangfoldet og det øvrige havmiljøet.

Det kan nå påvises forekomst av radioaktive stoffer helt opp til Bjørnøya fra utslipp fra atomgjenvinningsanlegget i Sellafield. Forekomst av radioaktive stoffer i havet og i sjømat og miljøgifter blir jevnlig målt av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet for å kunne dokumentere tilstanden og sikre trygg sjømat.

Havbruk

Sett i forhold til veksten i produksjonen, har miljøeffektene av havbruk blitt relativt mindre med årene. Utviklingen har på mange områder gått i en mer miljøgunstig retning. En miljøvennlig produksjon er også en forutsetning for næringens videre vekst i et stadig mer miljø- og helsebevisst marked. Den gode miljøstatusen er resultat av den forskningen som har funnet sted, næringens egen innsats og forvaltningens regelverksarbeid og tiltak.

Veksten i eksisterende havbruk og utviklingen av nye havbruksnæringer vil medføre miljømessige utfordringer. Miljøproblemene vil i årene framover særlig være knyttet til parasitten lakselus, rømt oppdrettsfisk, sykdom og utslipp av kobber fra notimpregnering.

Lakselus er et problem både pga. legemiddelbruken og overføring av parasitter til vill fisk. Rømming reiser problemstillinger både i forhold til genetikk, økologi og fiske sykdom. Innsatsen knyttet til rømming, lakselus og miljøvennlige bekjempelsesmetoder må videreføres. Dette er også viktig for næringens markedsrelasjoner. For å sikre en videre miljøvennlig vekst og begrense utslipp av næringsstoffer og organisk materiale, legges det opp til miljøovervåking av anleggene og utforming av et nytt og bedre produksjons- og reguleringsregime.

En videre vekst i oppdrettsnæringen vil også medføre utfordringer med å skaffe egnede fôrtilsatter. Det vil særlig være viktig å finne fram til alternative marine fôrtilsattstoffkilder.

Havner og infrastruktur for sjøtransport

Ulykker til sjøs kan skape betydelige miljøproblemer, spesielt om ulykkene rammer fartøy som fører farlig eller forurensende last. Arbeidet med å forbedre miljø sikkerheten i norske farvann sikter først og fremst mot å hindre skipsulykker. Samti-

dig er det viktig å begrense miljøskadene dersom ulykker likevel inntreffer.

Regjeringen la våren 2001 fram en samlet handlingsplan for økt sikkerhet og beredskap langs kysten. Regjeringens mål er å redusere faren for ulykker, og handlingsplanen legger størst vekt på forebyggende tiltak. Av forebyggende tiltak under Fiskeridepartementets område foreslås blant annet bedre overvåking av skipsfarten og farledstiltak. Det vises til omtale under programkategori 16.60 Kystforvaltning.

Andre utfordringer

Tilgang til areal er en av de viktigste rammebetingelsene for fiskeri- og havbruksnæringen. Den forventede veksten innen fiskeri- og havbruksnæringen vil øke muligheten for konkurranse om arealer, både mellom bruk og vern, men også mellom de ulike brukergruppene i kystsonen. Det er en utfordring å sikre at den videre veksten innen fiskeri- og havbruksnæringen skjer med minst mulig konflikter.

Fiskeri- og kystforvaltningen har et delansvar for at verneverdige kystkulturmiljøer, kulturminner som fiskerihavner, loshavner, fyrstasjoner, sjømerker, gamle fiskefartøyer m.v., ikke går tapt. Det er en utfordring å bidra til å sikre at slike kulturverdier bevares for framtiden.

5.2 Rapport om aktiviteten i 2000-2001

Resultatområde "Vern og bruk av biologisk mangfold i marine og kystnære områder"

Fiske og fangst

Det er et mål å:

- sikre bærekraftige fiskebestander og fiskerier drevet i tråd med prinsippene om bærekraftig utvikling, bærekraftig produksjon og forbruk
- implementere føre var-tilnærmingen og økosystemforvaltning.

Overvåkingsaktiviteten og kartleggingsoppgavene under Fiskeridepartementet blir utført av Havforskningsinstituttet, Fiskeriforskning og Fiskeridirektoratet. Det vises til omtale av resultater i kapitlene 1020, 1023 og 1030. Som nevnt tidligere vil arbeid med forskning og forvaltning av fiskeressursene bare bli kort omtalt i dette kapitlet.

Forskerne er avhengig av korrekte fangstdata for å kunne lage gode bestandsberegninger. Det er derfor gjennomført et arbeid med å kartlegge feilkilder og kvantifisere usikkerhet i fangstdata-

ene. Som et resultat av dette, er det iverksatt flere tiltak for bedre å kunne utnytte data fra fiskeflåten i bestandsberegningene. Blant annet er det opprettet en egen referanseflåte av havgående fiskefartøy for direkte rapportering av fangstdata.

Kjennskap til artenes biologi og bestandsstørrelser er viktige forutsetninger for en bærekraftig forvaltning. I rapporteringsperioden er det gjort arbeid mht. rekrutteringsevne hos skrei og norsk vårgytende sild. Videre er det gjort arbeid med videreutvikling av modellverktøy for bestandsberegning (Fleksibest), og det er gjort framskritt innen bruk av ekkoloddregistreringer og mengdemåling. Ny metodikk for massemerking av fisk med miniatyrmerker er utprøvd. Studier av tareressursene har gitt grunnlag for å gi råd om høstingsområder og høstingsfrekvens.

Det pågår et kontinuerlig arbeid med å utvikle selektive redskaper og fangstmetoder. Et nytt hydrodynamisk prinsipp kan gi en løsning på problemet med å skille ut fiskeyngel i reketrålfisket. Forsøk som legger grunnlag for innføring av enkeltrist for størrelsesseleksjon i torsketrål i Barentshavet ble sluttført i perioden 2000/2001. Konseptet er testet med lovende resultater. Det er også gjennomført seleksjonsforsøk hvor en sammenlignet enkeltristen med sorteringsristsystemet som er innført i forskrift. Alt tyder på at seleksjonseffekten er tilfredsstillende. Videre er det gjennomført utprøving av et fleksibelt seleksjonssystem. Utfordringen framover ligger i hovedsak i å oppnå maksimal seleksjonseffekt.

Det er utviklet metodikk som nærmest eliminerer problemet med uønsket fangst av sjøfugl i linefisket. Metoden er til en viss grad tatt i bruk av næringen. Fiskeridirektoratet har gjennomført sin årlige opprensning av tapte garn på fiskefeltene, hvor det bl.a. er tatt opp flere hundre garn utenfor Møre og Romsdal og Nord-Norge.

I et samarbeid mellom Havforskningsinstituttet og Universitetet i Oslo er det bygget opp et laboratorium og ekspertise for studier av genetik. Innsikt i genetiske sammenhenger (slektskapsforhold) vurderes som helt sentralt i forvaltning av ulike kystpopulasjoner. De første resultatene av genetiske studier av torsk peker mot små, men signifikante genetiske forskjeller langs kysten av Skagerrak.

Undersøkelsene for klarlegging av oljeplattformers effekt som kunstige fiskerev er sluttrapportert. Det er påvist at fisk samler seg ved slike rev, noe som kan gi grunnlag for fiske med faststående redskaper.

Havbruk

Det er et mål å:

- redusere problemene forårsaket av lakselus
- treffe tiltak for reduksjon av antallet rømt oppdrettsfisk
- videreutvikle sykdomsforebyggende arbeid.

Rømming er fortsatt en av de store utfordringene innen norsk havbruk. Fisk som rømmer utgjør en risikofaktor i forhold til ville bestander av anadrom laksefisk, både ved potensiell sykdomspredning og genpåvirkning, og medfører i tillegg store tap for næringen. Det arbeides derfor på mange felter for å få rømmingstallene ned. Fiskeriforvaltningen har arbeidet med ulike tiltak som omfatter flere områder, både når det gjelder drift, kontroll, regelverk og kartlegging.

En ny forskrift om drifts- og sykdomsforebyggende tiltak ved settefiskanlegg trådte i kraft fra 1. januar 2001. Forskriften inneholder bestemmelser om forebygging og begrensning av rømming. Fiskeridirektoratets regionkontorer utfører anleggstekniske kontroller for å forhindre rømming av oppdrettsfisk. I 2000 ble 30 pst. av alle matfiskanlegg kontrollert. Utover dette ble det avsatt egne midler til delfinansiering av FoU-prosjekter vedrørende rømming.

Gjennom første fase i lovrevisjonsarbeidet er det i oppdrettsloven nå blitt etablert egen hjemmel til å innføre en typegodkjenningsordning for oppdrettsanlegg.

Miljøverndepartementet sendte sommeren 2001 ut på høring utkast til en ny ordning med oppretting av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. Fiskeridepartementet har samarbeidet nært med Miljøverndepartementet om denne saken. Ordningen er ment å bli et nytt permanent forvaltningsregime og gi en helhetlig beskyttelse av villaksen. Det tas sikte på å legge fram en stortingsproposisjon om saken i løpet av vårsesjonen 2002. I mellomtiden er sikringssonene for laksefisk videreført. Sonene tillater ikke etablering av oppdrettsanlegg for anadrom laksefisk nær viktige laksevassdrag.

Fiskeriforvaltningen har bidratt i næringens eget arbeid med å utarbeide og følge opp en nasjonal tiltaksplan mot rømming.

Helsetilstanden i norsk oppdrettsnæring vurderes som god. Likevel framstår lakselus som en betydelig utfordring. Lakselus påfører næringen store årlige tap. I tillegg er lakselus et problem både på grunn av legemiddelbruken og på grunn av overføring av parasitter til utvandrende smolt

og eventuell vill laksefisk som måtte oppholde seg i området. Ulike tiltak er iverksatt.

Fiskeriforvaltningen deltar i den nasjonale arbeidsgruppen som har ansvaret for å koordinere den femårige nasjonale handlingsplanen mot lakselus. Arbeidet med å dokumentere forekomst av lus i oppdrettsanlegg og på villfisk, og med forebyggende og bekjempende tiltak, er videreført. Det er innført en nasjonal forskrift som pålegger avlusing av oppdrettsfisk med luspåslag over definerte grenser, og samordnede regionale vinteravlusinger blir gjennomført. Alle gjennomførte tiltak i anleggene blir dokumentert.

Havforskningsinstituttets hovedaktiviteter i forbindelse med mer miljøriktig fiskeoppdrett har i 2000 og 2001 vært konsentrert om bl.a. utprøving av miljøvennlige oppdrettsmetoder og forebygging av sykdom hos fisk ved å utvikle vaksiner og vaksinasjonsstrategier, og utvikle bekjempelsesmetoder mot lakselus. Havforskningsinstituttet har økt sin forskningsaktivitet innenfor lakselus det siste året. Det forskes på optimal bruk av leppefisk og på hvilke faktorer som påvirker luspåslag, gjennom bl.a. laboratoriestudier under ulike miljøforhold. Det utføres i tillegg registreringer av lus på utvandrende smolt og infeksjonsfrekvens.

Arbeidet med kartlegging for å undersøke fordelingen av vill laksesmolt/rømt oppdrettslaks i havet er videreført. Innslag av oppdrettsfisk er blitt registrert i til dels stort omfang. Undersøkelsene omfatter utvalgte vestlandsfjorder og undersøkelser i Barentshavet. I 2000 ble også Finnmarksfjordene Alta, Porsanger, Tana og Neiden undersøkt. Det er for første gang også funnet klare indikasjoner på at sørnorsk og mellomeuropeisk postsmolt kan opptre blandet på beiteområdene.

Introduksjon av nye arter

Det er et mål å:

- bidra til å redusere antallet uønskede/utslåttede introduserte arter til vårt marine miljø
- forvalte introduserte arter (herunder kongekrabbe) slik at det marine biologiske mangfoldet ivaretas.

En kartlegging i 2000 bekreftet forekomsten av amerikansk hummer langs kysten av Sør-Norge. Det er knyttet usikkerhet til hvordan hummeren er introdusert, men vi vet at utslåttet utsetting over mange år har bidratt til spredningen. Vi vet ikke hvordan og i hvilken grad amerikansk hummer påvirker andre deler av det marine miljøet, spesielt om den kommer i konkurranseforhold

med vår naturlig forekommende hummer. Sistnevnte er viktig, siden vår egen hummerbestand allerede er i en dårlig forfatning. Atferdsstudier er igangsatt for å gi oss bedre innsikt i dette. Parallelt vurderer forvaltningen ulike tiltak som kan iverksettes for å hindre videre utsett.

Introduksjon av nye arter i forbindelse med sjøtransport er relativt dårlig kartlagt, men mengden og antall arter av encellede dyr, bakterier og virus som transporteres er sannsynligvis svært høy. I forbindelse med oppblomstringen av alger langs Skagerrakkysten våren 2001 fikk problematikken rundt introduksjon av organismer via ballastvann ny aktualitet.

Japansk drivtang (*Sargassum muticum*) er en nyinnvandret tangart langs kysten. Nedslaget av kimplanter er funnet å være sterkt avhengig av nærliggende tetthet av voksne *Sargassum*-planter.

Kongekrabben sprer seg stadig vestover, og har nå også etablert seg i Tanafjorden. Det ble i 2000 nedsatt en arbeidsgruppe som skal foreta en gjennomgang av kongekrabbeproblematikken sett i et langsiktig perspektiv og foreslå framtidige forsknings- og forvaltningsmessige tiltak. Arbeidsgruppen avsluttet sitt arbeid og la fram resultatene for Fiskeridepartementet 30. august 2001.

Vern og bruk av kyst og havområder

Det er et mål å:

- ta hensyn til det rike mangfoldet av marine naturtyper og arter som finnes i norske sjøområder gjennom egne forvaltningstiltak og ved deltakelse i verneprosesser etter naturvernloven.

Havforskningsinstituttet er i gang med å utarbeide et overvåkingsprosjekt for marint biologisk mangfold. Hittil har arbeidet dreid seg om hvilke arter og lokaliteter som skal inngå i overvåkingen, og hvordan disse bør overvåkes. Undersøkelser av korallrev langs norskekysten har vist at omfanget av korallrev er langt større enn tidligere antatt. I tillegg viste undersøkelsene av korallrevene stor artsrikdom.

I forbindelse med at Sør-Trøndelag ble vurdert åpnet for taretråling, ble det gjennomført overvåking av tareskogen. Resultatene viste at en kråkebolleart kan finnes i relativt store tettheter i tareskogen enkelte steder. Høye tettheter av denne kråkebollearten kan hindre gjenvekst av stortare etter tråling.

Som et ledd i oppfølgingen av St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona er det igangsatt

en evaluering av verneområder i Sør-Trøndelag som omfatter sjøområder. I denne sammenheng er det utarbeidet en manual for evaluering av verneområder, som vil bli utprøvd i et pilotprosjekt. Miljøverndepartementet nedsatte i samarbeid med Fiskeridepartementet et rådgivende utvalg våren 2001 som skal lage forslag til en marin verneplan.

EU vedtok i desember 2000 et nytt rammedirektiv for vann. Vanndirektivet innebærer at forvaltningen av grunnvann, ferskvann, brakkvann og sjøvann skal sees i sammenheng. Implementering av direktivet i Norge ledes av Miljøverndepartementet. Fiskeri- og kystforvaltningen har deltatt aktivt i dette arbeidet.

Gode og åpne prosesser er viktig for å håndtere de nye utfordringene i kystsonen. Fiskeri- og kystforvaltningen har prioritert arbeidet med kommunale og regionale planprosesser i henhold til plan- og bygningsloven, samt arbeidet med verneplaner i medhold av naturvernloven. For nærmere omtale vises til kap. 16.30 og 16.60.

Resultatområde "Kulturminner og kulturmiljøer"

Det er et mål å:

- medvirke til å bevare kulturverdier på land og sjø som er typiske for ulike tidsepoker, områder på kysten og drifts- og produksjonsformer i fiskeri- og kystnæringen, for derigjennom bl.a. å kunne dokumentere næringen og kystkulturens utvikling og historie.

Riksantikvaren utarbeidet i 1997 en nasjonal verneplan for fyrstasjoner. Til sammen er 84 fyrstasjoner og 5 klokketårn foreslått fredet. I St.meld. nr. 28 (2000-2001) Fyrstasjonene – posisjon og betydning i en moderne navigasjonsinfrastruktur går det fram at planen vil bli fulgt opp ved at Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet utreder alternative forvaltningsplaner for fredede fyrstasjoner som ikke lenger benyttes som navigasjonshjelpemiddel. Med begrensede ressurser har Kystverket måttet prioritere og konsentrere vedlikeholdet om de fyrstasjonene som er en aktiv del av navigasjonssystemet til sjøs.

Resultatområde "Friluftsliv"

Det er et mål å:

- legge til rette for en hensiktsmessig utvikling av turist- og fritidsfiske

- arbeide for å bedre samspillet med friluftsinnteresser gjennom økt satsing på kystsoneplanlegging.

Det ble i 2000 gitt midler til en kartlegging av omfanget og betydningen av det utenlandske turistfisket i Norge. En rapport fra et utvalg nedsatt av Norges Fiskarlag ble lagt fram våren 2001. Fiskeridepartementet har satt i gang et arbeid for å følge opp rapporten. Departementet vil også sette i gang et arbeid med å kartlegge omfanget av det norske fritidsfisket.

Kystverket og Fiskeridirektoratet med ytre etat har bidratt med faglig rådgivning i kommunale og regionale planprosesser, og gitt en rekke innspill og høringsuttalelser i framlagte arealplaner. For nærmere omtale av resultater vises det til kapitlene 1030 og 1060.

Resultatområde "Overgjødning og oljeforurensning (Havforurensning)"

Det er et mål å:

- minimalisere utslipp av organisk materiale fra fiskefartøy og fiskeindustri i områder hvor konsentrasjonen er så høy at det kan ha skadevirkninger
- stimulere til at denne type avfall, vann og annen avrenning får anvendelse
- legge til rette for at utslipp av næringssalter og organisk materiale fra havbruk ikke overskrider resipientens tåleevne
- begrense miljøulempene ved utdyping av havner og farleder
- bidra til reduksjon av utslipp og annen ekstern forurensning, og unngå at forurensning fører til negative effekter på levende marine organismer.

Dette avsnittet må sees i sammenheng med avsnittene om "Helse og miljøfarlige kjemikalier" og "Avfall og gjenvinning".

Utslippene av næringssalter og organisk materiale fra oppdrettsvirksomhet har generelt og normalt sett små miljøeffekter, men kan ha lokale virkninger avhengig av lokaliteten. Ved revidering av oppdrettsloven er det blitt etablert egen hjemmel til å innføre krav om miljøovervåking ved oppdrettsanleggene. Det er utviklet et eget miljøovervåkingsverktøy for matfiskanlegg, og standarden er allerede tatt i bruk av en del oppdrettere på frivillig basis.

Undersøkelser av produsert vann fra oljeindustrien har vist at alkylfenoler har en negativ effekt på reproduksjonen hos torsk. Det er utar-

beidet et rammenotat som gir prioriteringer for forskning på langtidseffekter av utslipp til sjø fra oljeindustrien.

Organiske miljøgifter er en trussel mot renheten av mat fra havet. Tilstanden i havneområder og i kystområder som mottar større punktutslipp er særlig bekymringsfull. I samarbeid med NIVA har Havforskningsinstituttet undersøkt forholdene i en rekke havner langs Agderkysten. Mange steder er det funnet så mye miljøgifter i fiskelever at man har innført kostholdsråd for fiskelever. Fiskekjøttet og andre undersøkte organismer som krabbe og blåskjell, kan som regel spises. Gjennom et omfattende felt- og analysearbeid sammen med NIVA er Havforskningsinstituttet i gang med å belyse mulige årsaker til dioksin-nivået i organismer i Grenlandsområdet.

Alle havne- og farledsprosjekter legges rutinemessig fram for fylkesmannens miljøvernavdeling for godkjenning i henhold til gjeldende regelverk. Der det avdekkes potensielt alvorlige miljømessige konsekvenser blir prosjektene utsatt, slik at det kan foretas nærmere undersøkelser og planlegging. Kystverket har hatt møter og konferanser med en rekke institusjoner med sikte på å finne fram til best mulig teknologi for å utføre mudringsarbeider og rense og deponere mudringsmasser. Arbeidet har gitt resultater i form av klarere forståelse for hvordan mudringsarbeidene skal planlegges, utføres og dokumenteres.

Fare for skade på fisk og fiskeyngel ved sprengningsarbeider kartlegges, og tiltak blir truffet for å begrense skadene.

Det gjøres en rekke undersøkelser av sammenheng mellom forekomst og effekter av miljøgifter i våre farvann. Studier av organiske miljøgifter i Barentshavet viser at stoff som PCB og DDT oppkonsentreres i betydelig grad i den pelagiske næringskjeden fra dyreplankton til fisk. Andre undersøkelser har gitt ny kunnskap om sammenhengen mellom dietten til viktige fiskearter i Skagerrak og belastningen av organiske miljøgifter i de samme artene. Fisken i Skagerrak inneholder høyere mengder miljøgifter enn tilsvarende arter fra Norskehavet.

Resultatområde "Helse og miljøfarlige kjemikalier"

Det er et mål å:

- videreutvikle produksjonsformer for å sikre trygg og sunn sjømat fra havbruk
- begrense bruk av giftige stoffer, spesielt kobber, i oppdrettsnæringen

- sikre og dokumentere at norsk sjømat er sunn og trygg mat.

Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt og Havforskningsinstituttet er viktige institusjoner for å sikre og dokumentere at norsk sjømat er sunn og trygg mat. I dette inngår arbeidet med overvåkingsprogrammet for skjell, oppfølging av den veterinære grensekontrollen, miljødatabasen og kontroll av medisinrester og uønskede stoffer i oppdrettsfisk. Det er ikke påvist medisinrester i noen av prøvene, og bare lave nivåer av organiske miljøgifter og tungmetaller.

Kunnskap om transport av radionuklider i de marine næringskjedene i Barentshavet er viktig med hensyn på å bestemme mulighetene for kontaminering av fisk ved utslipp av radioaktivt materiale. Resultater viser at biologisk materiale fra våre nordlige havområder inneholder svært lite radiocesium. Niser fanget på Finnmarkskysten inneholder bare en femtedel så mye radiocesium som niser fanget langs Sørlandskysten. Dette har sannsynligvis sammenheng med avstanden til hovedkildene for radiocesium, som er Sellafield og Østersjøen. Transporten av radioaktivitet fra Sellafield nordover kysten er imidlertid raskere enn tidligere antatt, og spredningsmønsteret i Barentshavet er nå under kartlegging.

I forbindelse med atomubåten "Kursk" sitt forlis i det østlige Barentshavet har Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet i samarbeid med Statens strålevern utarbeidet felles scenaribeskrivelser, prøvetakingsprogram og tiltaksplaner for eventuell forurensning. Det er på innværende års budsjett satt av midler til Havforskningsinstituttet for innkjøp av en gammateller, som vil øke målekapasiteten for lave verdier av radioaktivitet i vann.

Nivåer av plantevernmiddelet toxafen er kartlagt i kommersielt viktige fiskebestander i europeiske farvann. I alle artene som ble undersøkt kunne toxafen spores i små mengder i fiskemuskel. De toksikologiske studiene av kreftvirkning konkluderte med at toxafenrester i fisk ikke medfører noen helserisiko for mennesker ved normalt forbruk av fisk i kostholdet.

I rapporteringsperioden er det ikke registrert uhell eller ulykker der årsaken direkte kan føres tilbake til sviktende fyr- og merketjenester eller manglende navigasjonsvarsling. Ulykker som medførte miljøfarlige utslipp kan derfor ikke føres tilbake til sviktende fyr- og merketjeneste. Fartøyene i fyr- og merketjenesten bidro til å forhindre flere utslipp, og bidro til reduksjon av oljeutslipp i det marine miljø i 2001. De største aksjonene i

2001 var grunnstøtingene med "Green Ålesund" og "John R".

Vi viser for øvrig til omtale i kapitlene 1020 og 1030.

Resultatområde "Avfall og gjenvinning"

Det er et mål å:

- fremme totalutnyttelse av de marine ressursene ved å ta vare på og utnytte biproduktene.

Avfall fra fiske og havbruk utgjør verdifulle ressurser. Bransjens omsetning var i overkant av 1 mrd. kroner i 2000, og forventes å kunne øke betydelig i årene som framover.

Prosjektet "Resirkulering og utnyttelse av organiske biprodukter i Norge" (RUBIN) har innledet et samarbeid med internasjonale markedsaktører for å utvikle en norsk ingrediensindustri. I den anledning er det nødvendig å kunne dokumentere helsemessige effekter av marine ingredienser, og RUBIN har gjennomført et prosjekt med dette siktemål. Det er videre gjennomført et prosjekt for utvikling og utprøving av skånsom sløymaskin for laks slik at biproduktene bedre kan ivaretas. Maskinen forventes å være i salg før jul 2001. RUBIN har også avholdt en nordisk konferanse om verdiskaping på basis av biprodukter, og utarbeidet en lærebok om emnet.

Med støtte fra Norges Forskningsråd er det bl.a. etablert en prosesslinje for prøveproduksjon av DNA fra fiskemelke. Over 450 kg DNA-salt er framstilt, og en ny, patentsøkt metode for framstilling av både DNA og fosfolipider er utprøvd. Med tanke på anvendelse innen kosmetikk foretar et tysk selskap applikasjonstesting av DNA-saltet. En fiskeindustribedrift planlegger dessuten produksjon av DNA og fosfolipider. Videre er fiskegelatin produsert fra fiskeskinn til uttesting hos to utenlandske industripartnere for teknologiske og farmasøytiske anvendelser.

Resultatområde "Klimaendringer, luftforurensning og støy"

Det er et mål å:

- bidra til at fiskeflåten utslipp av NO_x og CO₂ blir redusert i samsvar med internasjonale forpliktelser som Norge har tiltrådt
- bidra til å redusere luftforurensning forårsaket av fiskeindustrien
- bidra til å unngå unødig støy knyttet til havnevirksomhet
- framskaffe, forstå og utnytte kunnskaper om regionale og globale klimaendringer og den

direkte og indirekte virkningen dette har for rekruttering, vekst og utbredelse hos fisk.

Fiskeridepartementet har bidratt til arbeidet med St.meld. nr. 54 (2000-2001) Norsk klimapolitikk, med særlig fokus på utslipp av CO₂ fra fiskeflåten og sildemelindustrien.

Oslo havnevesen har i samarbeid med blant andre Statens forurensningstilsyn utviklet beregningsmodeller for forurensing fra havner og kai-anlegg. Modellen kan danne utgangspunkt for Kystdirektoratets videre arbeid med slike beregningsmodeller.

Resultatområde "Internasjonalt miljø samarbeid"

Det er et mål å:

- medvirke til å etablere internasjonalt forpliktende ordninger som sikrer en forsvarlig forvaltning av levende marine ressurser
- ivareta fiskerinæringens interesser i det internasjonale miljø samarbeidet.

Fiskeriforvaltningen og forskningsinstitusjonene deltar i en rekke internasjonale og regionale organisasjoner som arbeider med forvaltning av fiskeressursene. Disse er nærmere omtalt under programkategori 16.30. Et betydelig arbeid er lagt ned i implementering av føre var-prinsippet i ressursgivningen og utvikling av felles forståelse mellom forskning, næring og forvaltning for hvordan dette begrepet kan anvendes i praktisk fiskeriforvaltning. Arbeidet føres både på nasjonalt og internasjonalt plan.

Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Fiskeriforskning deltar i utstrakt grad i internasjonalt miljø samarbeid innen sine arbeidsfelt. Norge er en pådriver i dette arbeidet, spesielt innen den rådgivende komiteen for havmiljø under ICES, konvensjonen om beskyttelse av havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhavsområdet (OSPAR), Arktisk Råd (AMAP og CAFF), Nordsjøkonferansen, gjennom bistandsvirksomhet knyttet til NORAD og i den nordiske satsingen knyttet til Nordisk Ministerråd. I arbeidsgrupper og årsmøter under ovennevnte fora deltar forskere med vitenskapelige resultater, som påvirker prosessene og bidrar til å utforme premissene. Fiskeridepartementet deltar også i arbeidet i den internasjonale naturvernunion (IUCN), konvensjonen om internasjonal handel med utryddelses-truede dyr (CITES) og den norsk-russiske miljøkommisjon.

Fiskeriforvaltningen deltar i miljørelevante fora i FN-systemet som Biodiversitets-konvensjonen (CBD), Kommisjonen for bærekraftig utvikling (CSD), FNs rammekonvensjon om klimaendringer (KLISUR) og i FNs matvareorganisasjon

(FAO). I FAO har oppfølging av handlingsplaner for reduksjon av bifangst av sjøfugl i linefiske, samt vern og forvaltning av haifisk stått sentralt. Medlemslandene skal rapportere om framdriften i dette arbeidet til møtene i FAOs fiskerikomite (COFI) som avholdes annethvert år. I 2001 vedtok COFI en ny handlingsplan for ulovlig, uregulert og urapportert fiske (IUU), som blir viktig for å sikre en forsvarlig ressursforvaltning.

Verdens handelsorganisasjon (WTO) har som hovedmål å utvikle og styrke de internasjonale reglene for handel på globalt nivå. Samtidig har hensynet til miljø fått en viktigere rolle. I forbindelse med de kommende WTO-forhandlingene har Fiskeridepartementet gjennomført miljøanalyser knyttet til handelsliberalisering på fiskerisektoren.

Gjennom Nordisk Ministerråd har det blitt nedlagt mye arbeid i forsøk på å etablere en felles nordisk/internasjonal miljømerkeordning for fisk og fiskeprodukter. Denne merkingen skal sikre forbrukerne miljøinformasjon og bidra til en bærekraftig utvikling. Det er utarbeidet en rapport med forslag til kriterier som i hovedsak er basert på grunnprinsippet om en bærekraftig forvaltning av fiskeressursene, og overvåking og kontroll av at prinsippene følges.

5.3 Tiltak i 2002

Dette kapitlet tar utgangspunkt i tiltakene listet opp i Fiskeridepartementets miljøhandlingsplan for perioden 2000 til 2004, prioritert i forhold til hva som skal settes i gang/videreføres i 2002.

Resultatområde "Vern og bruk av biologisk mangfold i marine og kystnære områder"

Fiske og fangst

Forskning, overvåking og rådgivning for de økonomisk viktigste fiskebestandene vil ha hovedprioritet. Innføringen av en føre var-tilnærming i ressursrådgivningen krever høy innsats for utvikling av bedre metoder for bestandsovervåking, bestandsberegning og prognoser, med spesiell vekt på kvantifisering av usikkerhet. I nye modeller for bestandsberegning vil det bli lagt vekt på større anvendelse av miljødata, data fra fiskeflåten og annen relevant informasjon. Nytteverdien av

den etablerte referanseflåten for bedre fangstdata vil bli evaluert høsten 2001, og dersom erfaringene er gode vil denne ordningen bli vurdert utvidet i 2002. Samarbeidet mellom forvaltning, forskning og næring er viktig i disse spørsmålene, og vil bli videre styrket.

Det vil bli lagt vekt på kartlegging og overvåking av biologisk mangfold som oppfølging av regjeringens handlingsplan for biologisk mangfold, jf. St.meld. nr. 42 (2000-2001), og EUs vanndirektiv, hvor fiskerimyndighetene vil spille en aktiv rolle.

Havforskningsinstituttet vil følge opp prosesser i FAO, spesielt med hensyn til vedtatte handlingsplaner og CITES' arbeid med fisk, samt bidra til ministermøtet i Nordsjøkonferansen i 2002.

Praksisen med overvåking av våre havområder skal fortsette, med sikte på stenging av felt med for stor innblanding av fisk under minstemål eller med for stor innblanding av bifangst. Undersøkelsene av reproduksjon og rekruttering hos sild og torsk vil bli videreført. Arbeidet med utvikling av mer selektive fiskeredskap skal fortsette. Forskning innen fangstrelevant fiskeatferd og fangstteknologi prioriteres for å sikre ansvarlig, miljøriktig fiske. Videre vil fiskerienes påvirkning på bunnhabitater bli gitt fortsatt oppmerksomhet.

Arbeidet med revidering av saltvannsfiske-loven ble igangsatt i 2001. Loven skal tilpasses de generelle endringene i samfunnet og ivareta miljøhensyn, og det skal utformes et regelverk som klarere rettes inn mot å fremme verdiskaping basert på de levende marine ressursene. Målet er en ny havlov som gir fiskeriforvaltningen det nødvendige lovgrunnlaget for bedre å ivareta miljøhensyn i sin næringsforvaltning.

Havbruk

Et nytt forskningsprogram skal framskaffe grunnleggende kunnskap om helse hos fisk og skjell, og bidra til å få best mulig helsetilstand hos oppdrettsorganismer gjennom forskning på forebygging, diagnostikk og behandling av infeksjonssykdommer.

Utfordringene med å få rømmingstallene ned vil bli fulgt opp på flere fronter, blant annet gjennom regelverksoppfølging og kontroll, kartlegging av rømmingsårsaker, bidrag i næringens eget arbeid med oppfølging av nasjonal tiltaksplan mot rømming og bedre driftsrutiner under risikooperasjoner ved anleggene. Fiskeridirektoratet vil foreta tekniske kontroller og drifts- og helsekontroller ved 30 pst. av matfiskkonsesjonene langs kysten.

Endringene i oppdretsloven med virkning fra 1. januar 2001 skal følges opp med forskrifts- og implementeringsarbeid når det gjelder innføring av godkjenningsordninger for anlegg og utstyr, samt innføring av internkontroll.

Havforskningsinstituttet vil øke sin kartlegging av mengde rømt oppdrettsfisk i utvalgte stasjoner, og styrke forskningen på genetisk kunnskap om oppdrettslaks og genetisk påvirkning på villaks. Spesiell fokus vil bli rettet mot å få etablert kunnskap som grunnlag for evaluering av de planlagte nasjonale laksefjordene. Det vil også bli igangsatt arbeid med sikte på å forhindre at oppdrett av torskefisk skal ha negative virkninger på ville bestander.

Arbeidet med å bekjempe sykdommer og parasitter i havbruket vil bli videreført i samarbeid med veterinærmyndighetene, med særlig vekt på tiltak mot lakselus. Nasjonal handlingsplan mot lus hos laksefisk skal følges opp i samarbeid med andre forvaltningsmiljøer, næringen og ulike fagmiljøer.

Havforskningsinstituttet vil øke sin forskningsaktivitet på og registreringskartlegging av lakselus langs kysten. Målet er å utvikle miljøvennlige metoder for å bekjempe lusa ved å utnytte fiskens naturlige forsvarsmekanismer mot lus, samt utnyttelse av fysiske parametre i fiskens omgivelser.

Det vil også bli igangsatt forskningsaktivitet med sikte på å utvikle lokaliseringskriterier som sikrer optimal utnyttelse av kysten og samtidig hindrer smittespredning og genetiske interaksjoner mellom oppdretsorganismer og ville bestander.

Introduksjon av nye arter

Overvåking og forskning på kongekrabbe vil bli videreført. En arbeidsgruppe har foretatt en gjennomgang av kongekrabbeproblematikken, og la fram sin rapport 30. august 2001. Dette arbeidet må følges opp videre. Arbeidet med amerikansk hummer vil bli videreført.

Sjøtransport kan bidra til innførsel av fremmede organismer via f.eks. ballastvann. Dette kan skade den norske marine flora og fauna, og representerer en risiko for innførsel av sykdomsframkallende bakterier eller virus som kan skade havbruksnæringen. Fiskeridepartementet vil medvirke nasjonalt og internasjonalt for å få et regelverk som fører til redusert utslipp av ballastvann.

Vern og bruk av kyst og havområder

Arbeidet med oppfølging av St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona vil bli prioritert. Dette inkluderer bl.a. gjennomgang av eksisterende verneområder i forhold til de føringer som ble lagt i meldingen og oppfølging av arbeidet med marin verneplan.

Implementering av EUs rammedirektiv for vann vil kreve oppfølging også i kommende periode. Vanddirektivet innebærer at forvaltningen av grunnvann, ferskvann, brakkvann og sjøvann skal sees i sammenheng.

Bunnhabitater og bunndyrsamfunn er generelt dårlig kartlagt i norske farvann, og vi har dermed et mangelfullt grunnlag for vurdering av konsekvensene av ulike tiltak i våre kyst- og havområder. Det vil bli gjennomført kartlegging av korallrev og undersøkelser av andre bunnhabitater, som f.eks. fastsittende svampsamfunn. Som en oppfølging av arbeidet med en langsiktig forvaltningsplan for tang og tare vil det bli igangsatt fylkesvise gjennomganger av hvilke områder som bør åpnes eller stenges for taretråling.

Med den forventede veksten innen fiskeri- og havbruksnæringen vil muligheten for konkurranse om arealer øke, både mellom bruk og vern, men også mellom de ulike brukergruppene i kystsonen. Fiskeridepartementet vil derfor igangsette et arbeid for å kartlegge dagens situasjon og vurdere forventet framtidig utvikling i både forhold til brukerkonflikter innenfor fiskeri- og havbruksnæringen og i forhold til konflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringen, verneinteresser og andre brukere av kystsonen.

Direktoratene arbeider kontinuerlig med å legge forholdene bedre til rette for plandeltakelse etter Plan- og bygningsloven ved bl.a. å utvikle og ta i bruk egnede plan og kartverktøy. I denne sammenheng vil arbeidet med oppfølging av Arealis bli prioritert. Arbeidet med samfunnsplanlegging, verneplanlegging og forholdet mellom bruk og vern vil fortsatt bli prioritert.

Resultatområde "Friluftsliv"

Norges Fiskarlag la våren 2001 fram en rapport som viste at omfanget av turistfiske på lokale bestander langs kysten er betydelig. Fiskeridepartementet vil følge opp rapporten bl.a. i samarbeid med Norges Fiskarlag og Norges Turistråd.

Det er aktuelt å vurdere tiltak for å bedre informasjon til turistene om gjeldende bestemmelser om utøvelsen av fisket, tiltak som kan sikre at turistfisket er i samsvar med bærekraftig utnyt-

telse av lokale fiskebestander og forhindre konflikter med yrkesfisket.

Resultatområde "Kulturminner og kulturmiljøer"

En rekke viktige kulturmiljøer og enkeltobjekter langs kysten og i havnene er knyttet til Kystverkets virksomhet og ansvarsområde. Det arrangeres årlige kontaktmøter mellom Kystdirektoratet og Riksantikvaren angående status og utfordringer av kulturminnefaglig art på Kystverkets sektorområde. Her er oppfølging av verneplanen for fyrstasjoner og registreringsprosjektet for bevaringsverdige fiskerihavner sentralt, men også andre samarbeidsområder tas opp. Videre samarbeid med Riksantikvaren er viktig for den faglige tyngde og framdrift i de nevnte prosjekter. Ressursmessige konsekvenser av dette arbeidet er ennå ikke avklart.

Fiskeridepartementet er positiv til verneplan for fyrstasjoner, og legger stor vekt på at det både gjennom statlig aktivitet og lokal forankring blir iverksatt tiltak for å ta vare på kystkulturen. Kystverket må fortsatt prioritere vedlikehold av aktive fyrstasjoner. Som en del av oppfølgingen av verneplanen vil imidlertid Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet utrede alternative forvaltningsformer for fredede fyrstasjoner som ikke lenger benyttes som navigasjonshjelpemidler.

Resultatområde "Overgjødning og oljeforurensning (Havforurensning)"

Utslipp av store mengder giftstoffer i produsert vann fra oljevirksomheten gir grunn til bekymring, og studier av de biologiske virkningene av disse utslippene vil bli gitt høy prioritet. Algeovervåking i Skagerrak og overvåking av dyreplankton i Barentshavet og Norskehavet skal videreføres.

Et miljø- og overvåkingsprogram vil bli implementert i oppdrettsforvaltningen. I samarbeid med berørte myndigheter og næringen vil det bli etablert et system som sikrer lik behandling av oppdretterne langs kysten, og det vil bli innført krav til næringsutøverne om å drive miljøovervåking av sine anlegg etter bestemte godkjente metoder. Det legges opp til å innføre et nytt produksjonsreguleringssystem og ny avgrensningsform fra 2003. Systemet vil bli basert på fôrkvoter og den enkelte lokalitets bæreevne.

Resultatområde "Helse og miljøfarlige kjemikalier"

Innenfor sjømat i human ernæring vil forskning og dokumentasjon knyttet til trygghet bli prioritert. Det vil bli lagt vekt på forskning knyttet til aktuelle tungmetaller og organiske miljøgifter for å bygge ut miljødatabasen som dokumentasjonssystem i forhold til markedet og en bærekraftig miljø- og ressursforvaltning innen fiskeri og havbruk. Dette blir av særskilt betydning etter forliset av ubåten "Kursk" i Barentshavet. I den videre utbygging av miljødatabasen må det legges vekt på samarbeid med andre viktige forskningsmiljøer i Norge når det gjelder kompetanseutvikling og utnyttning av kapasitet. Fiskeridepartementet prioriterer forskning knyttet til sammenhengen mellom fôr og ernæringskvalitet til fisk, ernæringskvalitet av sjømat til mennesker og betydningen av foredlingsprosesser. Spesiell fokus vil bli satt på bruk av genmodifiserte fôrvarer i fôr til fisk for ernæringskvalitet, et område hvor Ernæringsinstituttet har et spesielt ansvar gjennom fiskefôrforskriften. Undersøkelser av nivåer, transport og effekter av organiske miljøgifter og radioaktive stoffer på de marine ressursene vil bli videreført.

Fiskeridepartementet vil videreføre arbeidet med å stimulere til ytterligere reduksjon av medisinske og kjemikaliebruken innen havbruksnæringen.

Resultatområde "Avfall og gjenvinning"

Det ligger et stort uutnyttet verdiskapingspotensiale i biproduktene. I dag går biprodukter i hovedsak til fôr, mel, ensilasje og konsum. På sikt vil næringen være avhengig av å få større verdiskaping i utnyttelsen av biproduktene. Hovedutfordringen vil være å løfte utnyttelsen av biprodukter fra fôrmarkedet til ingrediensmarkedet.

For å hindre overføring av smitte av dyresykdommer, finnes det imidlertid begrensninger i hvordan man kan utnytte biprodukter fra animalsk matproduksjon. Dette gjelder også biprodukter fra sjømatnæringen. Biprodukt-næringen må utvikles, samtidig som man finner den riktige balansen i forhold til beskyttelsestiltak mot spredning av fiske sykdommer mv.

Bedre utnyttning av utkast og avfall fra fiskeri- og havbruksnæringen krever tilrettelegging av offentlig regelverk og økt kunnskap som kan bidra til lønnsom industriell utnyttning av disse ressursene.

Resultatområde "Klimaendringer, luftforurensning og støy"

Måltrettet innsats for å ta miljødata med i vurdering av fiskebestandene vil bli gitt høy prioritet også i 2002, for å styrke grunnlaget for helhetlig forvaltning og bærekraftig utnyttelse av levende marine ressurser. Dette innebærer økt bruk av matematiske havmodeller for å beskrive utviklingen i miljøforholdene som et ledd i miljøovervåkingen. Undersøkelser av havklimavariabilitet og effekter på fiskebestandene er gitt økt prioritet ved det nye klima og fisk-programmet ved Havforskningsinstituttet.

Fiskeridepartementet har i samarbeid med Miljøverndepartementet tatt initiativ til et prosjekt som tar sikte på å kartlegge den geografiske dimensjon ved utslippene av NO_x fra ulike kilder, bl.a. fiskeflåten. Prosjektet vil bli igangsatt i løpet av 2001. Resultatene fra dette prosjektet vil bli brukt i arbeidet med å finne fram til omfang og innretning av utslippsreduserende tiltak i fiskeflåten.

Videre vil Fiskeridepartementet ved fastsettelse av reguleringer og andre rammevilkår, legge forholdene til rette for redusert energibruk i fiskerisektoren, jf. St.meld. nr. 54 (2000- 2001) Norsk klimapolitikk.

Internasjonalt miljøsamarbeid

Fiskeridepartementet vil fortsette sitt arbeid i internasjonale fora på forsknings-, overvåkings- og forvaltningsområdene for å sikre en bærekraftig

utnyttelse av marine ressurser, herunder en bærekraftig forvaltning og bedre totalutnyttelse av sjøpattedyr, og bidra til redusert forurensning av havområdene. Dette inkluderer Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR), FNs matvareorganisasjon (FAO), Konvensjonen om handel med truede dyre- og plantearter (CITES), Nordsjøkonferansen, Konvensjonen for biologisk mangfold (CBD) og Kommisjonen for bærekraftig utvikling (CSD). Det vil i 2002 bli avholdt en større internasjonal konferanse i Sør-Afrika, Rio +10, som 10-årsmarkering av FN-konferansen om miljø og utvikling i Rio de Janeiro. På fiskerisiden vil Norge bidra med innspill til Rio +10 bl.a. gjennom FAOs konferanse "Ansvarlig fiske i det marine økosystemet" i oktober 2001 og utforming av deklarasjonen fra denne.

Arbeidet i Nordisk Ministerråd med miljømerking vil bli videreført. I denne sammenheng skal det arrangeres en konferanse om miljømerking. Norge ønsker å prioritere videre oppfølging av dette arbeidet i vårt formannsskap i det nordiske fiskerisamarbeidet i 2002.

5.4 Oversikt over den samlede miljøpolitiske satsingen under Fiskeridepartementet - rapportert i henhold til ny ordning

Tabell 5.1 viser fordeling på programkategori og utgifter som i sin helhet brukes til miljøforbedringer, eller miljøhensynet er avgjørende for at tiltaket gjennomføres.

Tabell 5.1 Bevilgninger under Fiskeridepartementet mht. miljøforbedring/-hensyn

		(i mill. kr)	
Prog.kat.	Miljøtiltak	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
16.10	Administrasjon	1,0	1,5
16.20	Forskning og utvikling	277,0	314,0
16.30	Fiskeri- og havbruksforvaltning	42,3	67,0
16.60	Kystforvaltning	22,3	44,0
	Sum programområde 16	342,6	426,5

Del II
Budsjettforslaget

Programkategori 16.10 Administrasjon

Utgifter under programkategori 16.10 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)				
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002 Pst. endring 2001/2002
1000	Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)	56 670	63 500	70 000 10,2
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	5 537	6 250	6 330 1,3
	Sum 16.10 Administrasjon	62 207	69 750	76 330 9,4

Utgifter under programkategori 16.10 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)				
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002 Pst. endring 2001/2002
01-20	Driftsutgifter	56 375	63 000	69 500 10,3
70-89	Andre overføringer	5 832	6 750	6 830 1,2
	Sum 16.10 Administrasjon	62 207	69 750	76 330 9,4

Programkategorien omfatter driftsutgifter for Fiskeridepartementet og utgifter til deltakelse i internasjonale organisasjoner.

Kap. 1000 Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Driftsutgifter	56 375	63 000	69 500
70	Tilskudd diverse formål	295	500	500
	Sum kap. 1000	56 670	63 500	70 000

Visjon

Fiskeridepartementets visjon er: *Verdier fra havet – Norges framtid.*

Mål

Fiskeridepartementet har som overordnet mål for sin virksomhet å:

- sikre rammebetingelser for en lønnsom og bærekraftig fiskeri- og havbruksnæring og annet marint basert næringsliv, slik at disse næringene de nærmeste tiår kan realisere en verdiskaping som er mange ganger dagens
- styrke sjøtransportens konkurranseevne, øke sikkerheten og bedre framkommeligheten til sjøs.

Fiskeridepartementets hovedmål er å oppnå:

- aktiv og samordnet ivaretagelse av Norges interesser som havnasjon i internasjonalt handels-, miljø- og ressurs samarbeid
- realisering av det langsiktige avkastningspotensialet fra fiskebestandene gjennom en ansvarlig ressursforvaltning, rasjonelle beskatningsstrategier og ansvar for det biologiske mangfold
- realisering av vekstpotensialet for havbruk og havbeite gjennom optimal, bærekraftig og miljøriktig utnyttelse av naturgitte fortrinn og tilgang til nødvendig sjøareal
- realisering av næringsmuligheter for utvikling av bioteknologisk og annen industri med basis i biprodukter og nye marine råstoffkilder
- markedsadgang for norske marine produkter som er minst like god som våre konkurrenters, samt godt tilrettelagte ordninger for omsetning og eksport av marine produkter
- at norsk sjømat oppleves som trygg og av riktig kvalitet i alle markeder
- en fiskeflåte og en fiskeindustri som er kapasitetstilpasset et bærekraftig ressursuttak
- en fiskeri- og havbruksnæring som har dekket sitt behov for kompetanse og for rekruttering av arbeidskraft
- en sikker og effektiv sjøtrafikk og miljøsikre farleder. Havner og sjøtransport skal ha en viktig rolle i et helhetlig nasjonalt transportsystem og i en samlet samferdselspolitikk. Havner skal være effektive knutepunkter i transportkorridorer til og fra Norge
- en høy forskningsinnsats som bidrar til at Norge er i kunnskapsfronten på marin FoU, og gjennom dette utvikle en nyskapende, lønnsom og bærekraftig marin næring som er internasjonalt ledende.

Resultater 2000-2001

Fiskeridepartementet har i perioden iverksatt nye tiltak på sentrale områder innen forvaltningen av fiske og fangst. Det er fastsatt enhetskvoteordninger for torsketralerne, ringnotflåten, grønlandsreketralerne og konvensjonelle fartøy på eller over 28 meter i 2000, og for seitrålere i 2001. Etter at saltvannsfiskelovens § 5a ble endret i mai 2001, har Fiskeridepartementet hjemmel til å fastsette spesielle kvoteordninger for konvensjonelle fartøy under 28 meter. Fiskeridepartementet har også revidert utskiftingsregelverket for reketral og ringnotfartøyer.

Fiskeriministeren holdt 3. mai 2001 en redegjørelse for Stortinget om ulovligheter, kontroll

og tiltak i fiskerinæringen. Se tekstboks 6.4 under programkategori 16.30.

Det er fastsatt langtidsstrategier for forvaltningen av nøkkelbestander i Nordsjøen og en kyststatsavtale mellom Norge, EU og Færøyene om forvaltningen av makrell.

I den havbrukspolitiske redegjørelsen som ble holdt i Stortinget 23. januar 2001, ble det presentert en helhetlig strategi for utviklingen av norsk havbruksnæring. I redegjørelsen ble det særlig lagt vekt på økt innsats innen forskning og utvikling og styrking av forvaltningsapparatet for å bringe havbruksnæringen videre som en av Norges fremste vekstnæringer.

Første fase i gjennomgangen og revideringen av oppdrettsloven er gjennomført. De første lovendringene trådte i kraft 1. januar 2001. Neste fase med en helhetlig revisjon av oppdrettsloven er igangsatt. Lov om havbeite er vedtatt og trådte i kraft fra 1. januar 2001, og arbeidet med å utarbeide egnede forskrifter er startet opp.

Fiskeridepartementet og Landbruksdepartementet har fastsatt en ny fellesforskrift vedrørende drift og sykdomsforebyggende tiltak ved settefiskanlegg. Forskriften er gjort gjeldende fra 1. januar 2001.

Forskrift om eierbegrensning ble fastsatt 16. februar 2001. Oppdrettslovens virkeområde ble ved Kgl.res. av 16. mars 2001 utvidet til å omfatte kråkeboller.

Ot.prp. nr. 65 (2000-2001) om vederlag ved tildeling av konsesjoner for matfiskoppdrett av laks og ørret, ble fremmet for Stortinget 6. april 2001. Lovendringen ble vedtatt 7. juni 2001.

I løpet av 2001 skal det tildeles 40 nye konsesjoner for matfiskoppdrett av laks og ørret i sjøvann. Tildelingsforskrift med kommentarer ble sendt på høring i august 2001. I årene som kommer vil det bli foretatt jevnlig nytildelinger. Klagesakene i forbindelse med retildelingen av matfiskkonsesjoner i Troms og Finnmark ble avsluttet i juli 2001.

Fiskeridepartementet har samarbeidet nært med Miljøverndepartementet om utformingen av høringsutkastet til et nytt forvaltningsregime for villaksen med forslag til innføring av nasjonale laksevasdrag og laksefjorder. Høringsutkastet er en oppfølging av Villaksutvalget.

Departementet har prioritert arbeidet for å bedre eksportbetingelsene for norsk sjømat i WTO, Codex Alimentarius, i forholdet til EU, og gjennom nye frihandelsavtaler i EFTA. Det er tilsett ny fiskeriråd i Genève.

Samtidig som det tollbaserte importvernet bygges ned under WTO-avtalen, begrunner sta-

dig flere land handelsrestriksjoner med henvisning til mattrygghet. Slike restriksjoner skal imidlertid følges av en holdbar faglig begrunnelse. Mange land overfører ukritisk beskyttelsesprinsipper fra landbruksbasert matproduksjon til produksjon av sjømat, uten at det foretas en selvstendig risikovurdering for sjømatområdet. Dette har ført til merarbeid.

Med henvisning til føre var-prinsippet og frykt for overføring av kugalskap, har for eksempel en rekke land enten innført forbud mot import av fiskemel fra bl.a. Norge, eller innført forbud mot å bruke fiskemel som fôr til drøvtyggere. Tiltak i kjølvannet av dioksinskandalen i belgisk landbruk har også gitt ringvirkninger som norsk fiskemel-industri og oppdrettsnæring må tilpasse seg til.

Både for å sikre trygg sjømat og for å lette markedsadgangen til EU, har Norge gjennom den utvidede EØS-avtalen akseptert å innføre EUs strenge veterinærkontroll for fiskeråstoff fra land utenfor EØS-området og for fangster tatt av disse landenes båter. Uenighet mellom EFTAs overvåkingsorgan og EU-kommisjonen om prosedyrene for godkjenning, har imidlertid ført til forsinkelser i arbeidet med å få godkjent enkelte nye norske grensekontrollstasjoner for fisk.

Fiskeridepartementet har påbegynt arbeidet med å utvikle en ny politikk for fiskeindustrien. Økt tilgang på ferskt råstoff av høy kvalitet og prosess- og teknologisk utvikling vurderes å ha særlig stor betydning for å fremme en internasjonal konkurransedyktig foredlingsindustri. Det er igangsatt arbeid med å forme offentlige virkemidler som kan fremme en utvikling langs disse linjene.

Tilgangen på areal er en av de viktigste rammebetingelsene for næringene langs kysten. Fiskeridepartementet har prioritert arbeidet med samfunnsplanlegging og forhold mellom bruk og vern.

Samferdselsdepartementet la høsten 2000 fram St.meld. nr. 46 (1999-2000) Nasjonal transportplan 2002-2011. Meldingen er utarbeidet i samarbeid mellom Samferdselsdepartementet og Fiskeridepartementet. De ulike transportsektorene sees her i større sammenheng enn det som var tilfelle i de tidligere sektorplanene. Meldingen ble behandlet i Stortinget i februar 2001, jf. Innst. S. nr. 119 (2000-2001). I tråd med meldingen har Kystverket utarbeidet et handlingsprogram for oppfølging av Nasjonal transportplan.

Som en oppfølging av Nasjonal transportplan har Fiskeridepartementet igangsatt et prosjekt for å vurdere havnestrukturen. Gjennom et forprosjekt er det frambragt ny og relevant kunnskap

om hvilke krav som bør stilles til en nasjonal havnestruktur i et langsiktig perspektiv. Målet er å få en struktur som er knyttet til havnenes transport- og logistikkoppgaver, og som er en del av et helhetlig transportnettverk som fremmer regional og nasjonal næringsutvikling og konkurranseevne.

St.meld. nr. 13 (2000-2001) Om organisering av Kystverket ble lagt fram høsten 2000 og ble behandlet av Stortinget i februar 2001, jf. Innst. S. nr. 127 (2000-2001). Stortinget sluttet seg til Regjeringens forslag om å omdanne Kystverket fra et ordinært forvaltningsorgan til forvaltningsbedrift innen utgangen av 2001. I tillegg forutsatte Stortinget at Kystdirektoratet skal flyttes til Ålesund innen utgangen av 2001. Departementet har i samarbeid med Kystdirektoratet forberedt flytting og arbeidet med omorganiseringen til forvaltningsbedrift.

St.meld. nr. 28 (2000-2001) Fyrstasjonene – posisjon og betydning i en moderne navigasjonsinfrastruktur ble lagt fram våren 2001 og ble behandlet i Stortinget i juni 2001, jf. Innst. S. nr. 288 (2000-2001). Departementet har oppnevnt et rådgivende utvalg for Kystverket, som hadde sitt første møte sommeren 2001.

Fiskeridepartementet er ansvarlig for koordinering av sivile navigasjons-hjelpemidler, og har bl.a. deltatt i styringsgruppen for Galileo, som kan bli EUs framtidige satellittnavigasjonssystem. Arbeidet med å utforme en mer hensiktsmessig navigasjonspolitik er igangsatt, og det tas sikte på å fremme en nasjonal navigasjonsplan høsten 2001. Departementet har satt i gang arbeid med revisjon av havne- og farvannsloven.

Prioriteringer for 2002

Fiskeridepartementets hovedoppgave er å tilrettelegge for økt verdiskaping i fiskeri- og havbruksnæringen, for gjennom dette å bidra til at departementets visjon *Verdier fra havet – Norges framtid* og departementets mål, kan nås.

Som et ledd i arbeidet med å finne fram til en hensiktsmessig fordeling av arbeidsoppgaver innenfor fiskeriforvaltningen, vil det bli arbeidet med økt delegering av oppgaver til Fiskeridirektoratet og Kystdirektoratet. Dette gjelder både forskriftsarbeid og annen saksbehandling. Modernisering og forenkling av lov- og forskriftsverket vil stå sentralt som et grunnlag for effektivisering av forvaltningsoppgavene.

Fiskeridepartementet forvalter marine områder med stort biologisk mangfold. Departementet skal utarbeide et regelverk for utnytting av naturlig forekommende marine genressurser, og vil

delta aktivt i regjeringens lovutredningsarbeid om vern og bruk av biologisk mangfold.

Fiskeridepartementet vil i denne sammenheng også igangsette arbeid med ny havlov med sikte på å oppdatere og forenkle eksisterende lovverk for utøvelsen av fisket og integrere miljøhensyn i forvaltningen av fiskeressursene, og etablere et lovverk som sikrer samfunnsinteressene ved utnyttelsen av levende marine ressurser, bioprospektering m.v. Fiskeridepartementet vil prioritere arbeidet med prosesser hvor rammebetingelsene for bruk av kystsonen legges, og vil videreføre arbeidet med å sikre havmiljøet, nasjonalt og internasjonalt.

Departementet vil arbeide for å få lukket de siste smutthull i fisket i Nordøst-Atlanteren, og for å få på plass helhetlige forvaltningsregimer for alle vandrede bestander i området, med særlig vekt på kolmule, sild, uer og makrell.

Oppfølging av Fiskeriministerens redegjørelse for Stortinget 3. mai 2001 om ulovligheter, kontroll og tiltak i fiskerinæringen vil bli prioritert i 2002.

Fiskeridepartementet vil arbeide med å utforme forslag til drifts- og strukturordninger for kystflåten med sikte på å bedre lønnsomheten i flåten.

Fiskeridepartementet vil fortsatt prioritere arbeidet med samfunnsplanlegging, verneplanlegging og forholdet mellom bruk og vern. Den forventede veksten innen fiskeri- og havbruksnæringen vil øke muligheten for konkurranse om arealer, både mellom bruk og vern, men også mellom de ulike brukergruppene i kystsonen. Det vil bli igangsatt et arbeid for å kartlegge status og vurdere forventet framtidig utvikling både i forhold til brukerkonflikter innenfor fiskeri- og havbruksnæringen, og i forhold til konflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringen, verneinteresser og andre brukere av kystsonen.

Den helhetlige strategien som ble presentert i Fiskeriministerens havbrukspolitiske redegjørelse for Stortinget 23. januar 2001, skal følges opp. Fiskeridepartementet vil utvikle sekretariats- og oppfølgingsfunksjonen for Regjeringsutvalget for havbruk, for å samordne og styrke sentralforvaltningens ressurser som har relevans for området.

Utfordringene i havbruksnæringen er blant annet å kommersialisere oppdrett av andre arter og driftsformer samtidig som det legges til rette for fortsatt vekst innenfor lakse- og ørretoppdrett, alt innenfor rammen av en miljømessig bærekraftig produksjon. Ambisjonen er å etablere gode rammevilkår som skal legge til rette for veksten,

herunder lov- og regelverk. Dette innebærer at arbeidet med revisjon av oppdrettsloven med sikte på ny havbrukslov med tilhørende forskrifter vil bli prioritert, herunder arbeidet med egnet reguleringsystem for oppdrett av nye marine arter. I denne sammenheng vil en også vurdere grenseoppgangen mellom marint oppdrett og tradisjonelt fiske. Ny lov om havbeite vil bli fulgt opp med forskrifter.

Fiskeridepartementet vil bidra til at produktionsveksten i oppdrettsnæringen blir mest mulig balansert og bærekraftig. For å ivareta et rimelig forhold mellom produktionsvekst og markedsutviklingen, er det nødvendig med en overordnet regulering av produktionsveksten av laks og ørret gjennom konsesjonspolitikken og førkvoter for laks. Det tas i denne sammenheng sikte på å utarbeide forslag til ny avgrensningsform basert på konsesjoner, førkvoter og lokalitetenes miljømessige bæreevne. Det vil i tillegg bli innført krav til miljøovervåking, internkontroll og godkjenningssordning for anlegg og utstyr.

Det vil i løpet av våren 2002 bli tilrettelagt for oppstart av de nye 40 laksekonsesjonene, herunder klarering av lokaliteter. Gjennom egnede reguleringsystemer og tilsynsapparat skal det også tilrettelegges for vekst for skjell og andre marine arter.

Det vil bli foretatt en utredning om innføring av eventuelle særavgifter for havbruksnæringen.

Departementet arbeider aktivt for å bedre markedsadgangen for norsk sjømat. Det tas sikte på at liberalisering av handel med fisk og fiskeprodukter blir del av neste forhandlingsrunde i WTO. Arbeidet med oppfølging og inngåelse av nye frihandelsavtaler i EFTA vil bli høyt prioritert. Nåværende lakseavtale med EU utløper 30. juni 2002. Det er av stor betydning at Norge kan sikres stabile og gode rammebetingelser overfor dette markedet. I forholdet til EU prioriterer departementet også å bedre markedsadgangen for annen sjømat, og å begrense skadevirkningene og utnytte mulighetene som ligger i EUs utvidelse østover.

Det internasjonale regelverket for trygghet og kvalitet ved sjømat er en viktig rammebetingelse for eksport av norsk sjømat. Norsk fiskeri- og havbruksforvaltning skal derfor være premissleverandør i utviklingen av nytt internasjonalt regelverk på området. En særlig utfordring er å påvirke EØS-regelverket for sjømattrygghet, slik at det også tar høyde for særnorske forhold. Det er en prioritert oppgave for fiskeri- og havbruksforvaltningen å utvikle kompetanse og kapasitet til å oppføre med tyngde i internasjonale fora.

Det er en prioritert oppgave å videreutvikle en politikk som styrker konkurranseevnen til norsk filetindustri, og som bidrar til å realisere næringsmulighetene innenfor biprodukter og nye marine råstoffer.

Fiskeridepartementet vil i samarbeid med Norsk Museumsutvikling vurdere hvordan museumstiltak på kystkulturområdet skal følges opp. Departementet er orientert om planene om Ægir – norsk kunnskapssenter for havbruk, og vil vurdere hvordan departementet eventuelt kan bidra til at planene kan bli realisert.

Oppfølgingen av St.meld. nr. 47 (1999-2000) Nasjonal transportplan 2002-2011, St.meld. nr. 47 (1998-99) Om evaluering av losplikt- og losgebyrsystemet, St.meld. nr. 13 (2000-2001) Om organisering av Kystverket og St.meld. nr. 28 (2000-2001) Fyrstasjonene – posisjon og betydning i en moderne navigasjonsinfrastruktur vil kreve betydelig arbeidsinnsats i 2002.

Arbeidet med å revidere havne- og farvannsløven vil bli videreført. Arbeidet med Nasjonal transportplan 2006-2015 vil også være en prioritert oppgave i tiden framover.

Fiskeridepartementet vil vektlegge arbeidet med sikkerhet og framkommelighet i havner og farleder, og vil med dette bidra til en miljøvennlig regional og nasjonal verdiskaping.

Budsjettforslag 2002

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen under post 01 skal dekke lønnsutgifter, reiser, kontortjenester, kompetanseheving, inventar, utstyr og informasjonsvirksomhet i Fiskeridepartementet. En del av bevilgningen på posten går til å dekke kostnader ved forvaltningsrettede utredninger og prosjekttiltak som det ikke er kapasitet eller kompetanse til i departementet.

Det fremmes forslag om å bevilge 69,5 mill. kroner på posten i 2002.

Post 70 Tilskudd diverse formål

Formålet med ordningen er å gi støtte til ulike fiskeri-, havbruks- og kystfaglige tiltak.

Det fremmes forslag om å bevilge 500 000 kroner på posten i 2002.

Kap. 4000 Inntekter (jf. kap. 1000)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Refusjoner	215	10	10
	Sum kap. 4000	215	10	10

Post 01 Refusjoner

Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2002.

Kap. 1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
70	Tilskudd	5 537	6 250	6 330
	Sum kap. 1001	5 537	6 250	6 330

Innledning

De internasjonale organisasjonene Norge er medlem av er viktige premissleverandører for utfor-

mingen av norsk fiskeri- og kystforvaltning og dermed for mulighetene til verdiskaping. Regjeringen har som mål at Norge skal spille en aktiv rolle i utviklingen av internasjonal havrett og for-

valtningen av de levende marine ressursene, i tråd med ønsket om å fremme norsk forvaltningspolitikk regionalt og globalt. Norsk fiskeriforvaltning må derfor opprettholde en sterk posisjon i disse organisasjonene.

Nærmere om organisasjonene

Fiskeriforvaltning, rådgivning og forskning

Forvaltningen av fiskebestandene i det nordlige Atlanterhav er basert på internasjonalt samarbeid gjennom bilaterale og multilaterale avtaler og gjennom regionale fiskerierorganisasjoner. Det internasjonale rådet for havforskning (ICES) gir fiskerimyndighetene råd om forvaltningen av fiskebestandene, herunder om beskatningen og andre reguleringer av fisket. Med utgangspunkt i denne rådgivningen drøftes årlige reguleringer og kvoter for de ulike fiskebestandene med de aktuelle partene. ICES la i 2000 fram et forslag til ny strategi, som er på en omfattende høring i de enkelte land. Fiskeridepartementet har deltatt i prosessen med sikte på at strategien utformes på en måte som norsk fiskeri- og havmiljøpolitikk er best mulig tjent med. Det tas sikte på at strategien vedtas på årsmøtet i 2002.

Norge deltar aktivt i de to regionale fiskerikommisjonene; Den nordvestatlantiske fiskerierorganisasjonen (NAFO) og Kommisjonen for fiske i Det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC). Dette gjelder blant annet oppfølging av prinsipper for kvotetildeling og spørsmålet om kontroll og tvisteløsningsmekanismer. NAFO fastsetter reguleringstiltak for de viktigste bestandene som utnyttes i det nordvestlige Atlanterhav utenfor Canadas 200-milssone. Fra januar 2001 har fartøy som fisker i NAFO-området plikt til å ha montert utstyr for satellittsporing.

NEAFC har økende betydning i forhold til regulering av bestandene i områdene utenfor nasjonal fiskerijurisdiksjon i det nordøstlige Atlanterhav. På NEAFCs årsmøte i 2001 vedtok partene for første gang en regulering av makrell i internasjonalt farvann. Det arbeides nå med å etablere et forvaltningsregime for kolmule i internasjonalt farvann.

Det arbeides aktivt i NEAFC for å tilpasse organisasjonen til den siste utviklingen innen internasjonal havrett, blant annet FN-avtalen om fiske på det åpne hav og FAOs flaggavtale om fremme av fiskefartøyers overholdelse av internasjonale bevarings- og forvaltningstiltak på det åpne hav. I denne forbindelse har det vært nedlagt et betydelig arbeid for å komme fram til felles

kontroll og inspeksjon i internasjonalt farvann. I juni 1998 vedtok NEAFC et felles kontroll- og håndhevelsesregime som ble iverksatt fra 1. juli 1999. I fortsettelsen av dette har NEAFC utviklet et satellittbasert system for sporing av fiskefartøyer i internasjonalt farvann. Fra 1. juli 2000 har fartøy som fisker i NEAFC-farvann plikt til å ha montert utstyr for satellittsporing.

Formålet til Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO) er samarbeid om forskning, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr. Det konkrete samarbeidet omfatter nå sel, små tannhvaler og hvalross og oppdatering av oversikter over bestandssituasjonen for diverse arter av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren, herunder også de store bardehvalene. En viktig del av organisasjonens arbeid er å formidle informasjon om bærekraftig forvaltning av sjøpattedyr, både direkte fra sekretariatet og gjennom den støtte som gis til ulike prosjekter fra NAMMCOs fond.

Det er tegn som tyder på at makrellstørjen kan ta opp igjen sitt gamle beitevandringmønster i norske farvann, og derfor deltar Norge i arbeidet i Konvensjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT). Foreløpig deltar Norge som observatør. Om Norge skal melde seg inn i organisasjonen vil avhenge av bestandsutbredelsen og utviklingen i norsk fiske.

Den sørøstatlantiske fiskerierorganisasjon (SEAFO) ble etablert 20. april 2001. Norge har undertegnet konvensjonen, som foreløpig ikke er ratifisert. Organisasjonen skal ha ansvar for forvaltning av fiskerieressursene i området, både vandrende og stasjonære bestander, og er den første regionale fiskerierorganisasjon som blir etablert etter inngåelsen av FN-avtalen om fiske på det åpne hav. I tillegg til at Norge har fiskeriinteresser i området, vil denne organisasjonen ha betydning for rettsutviklingen med hensyn til fiske på vandrende bestander.

Havner, farleder og navigasjon

Norge er medlem av tre internasjonale organisasjoner innen kystforvaltning og er med i styrer og arbeidsgrupper av særlig interesse for Norge. De internasjonale navigasjonskongressene (PIANC) forestår utredninger og formidling av kunnskap om planlegging, utbygging og drift av havner, farleder og offshoreinnstallasjoner.

Virksomheten i Den internasjonale havnevesenorganisasjonen (IAHP) er særlig rettet mot utvikling og effektivisering av havneorganisasjon, havneadministrasjon og sikkerhetsspørsmål i havnene. Virksomheten til Den internasjonale

fyrvesenorganisasjonen (IALA) er i hovedsak rettet mot utvikling og koordinering av utstyr, systemer og anbefalinger om presisjonsnivå for navigasjonsrettledning.

Budsjettforslag 2002

Post 70 Tilskudd

Posten dekker medlemsavgiften til ulike internasjonale organisasjoner og kommisjoner som Norge deltar i. Det fremmes forslag om å bevilge 6,33 mill. kroner på posten i 2002. I nedenstående tabell vises fordeling av forslag til bevilgning på den enkelte organisasjon.

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
1.	Det internasjonale råd for havforskning (ICES)	1 498	1 485	1 550
2.	Den internasjonale kommisjon for fisket i det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC)	2 084	2 210	2 500
3.	Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen (NAFO)	114	135	150
4.	Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO)	1 720	1 800	1 470
5.	Den internasjonale kommisjon for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)	5	110	120
6.	Den sørøstatlantiske fiskeriorganisasjon (SEAFO)		360	390
6.	De faste internasjonale navigasjonskongresser (PIANC)	33	65	65
7.	Den internasjonale havnevesenorganisasjon (IAHP)	14	10	10
8.	Den internasjonale fyrvesenorganisasjon (IALA)	70	75	75
	Sum kap. 1001 post 70	5 538	6 250	6 330

Programkategori 16.20 Forskning og utvikling

Utgifter under programkategori 16.20 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)					
		Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Pst. endring 2001/2002
Kap.	Betegnelse				
1020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)	267 371	277 700	317 530	14,3
1021	Drift av forskningsfartøylene (jf. kap. 4021)	180 697	119 400	443 580	271,5
1023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU (jf.kap. 4023)	251 271	291 500	349 530	19,9
		699 339	688 600	1 110 640	61,3

Utgifter under programkategori 16.20 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)					
		Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Pst. endring 2001/2002
Kap.	Betegnelse				
01-20	Driftsutgifter	259 407	266 400	312 400	17,3
21-23	Andre driftsutgifter	175 932	158 700	176 080	11,0
30-49	Nybygg, anlegg	41 043		307 000	
50-59	Overføringer til andre statsregnskap.	179 500	210 000	234 500	11,7
70-89	Overføringer til private	43 457	53 500	80 000	49,5
90-99	Utlån, statsgjeld mv.			660	
	Sum 16.20 Forskning og utvikl	699 339	688 600	1 110 640	61,3

Innledning

Programkategorien omfatter Havforskningsinstituttet, drift av forskningsfartøylene, Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt, tilskudd til Norges forskningsråd, Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS (Fiskeriforskning) og ordningen Tilskudd til utviklingstiltak.

Norge har rettigheter til og ansvar for noen av verdens mest produktive kyst- og havområder. Dette gir et unikt utgangspunkt for verdiskaping basert på fornybare ressurser i havet og en stor kystbasert næring. Fiskeridepartementets satsing på fiskeri- og havbruksforskning har som overordnet mål å utvikle kunnskap for å utløse dette verdiskapingspotensialet. Dette er reflektert i Fis-

keridepartementets strategiplan 2001-2003 *"Verdier fra havet – Norges framtid"*.

For Fiskeridepartementet er det en særlig utfordring å organisere forskningen slik at det utvikles faglig fundament og kompetanse som gjør forvaltning og næring i stand til å mestre alle de nye komplekse utfordringene av biologisk, teknologisk, økonomisk, organisatorisk og juridisk art. Dette krever en helhetlig forskningsstrategi. Fiskeridepartementets FoU-strategi *FoU innen fiskeri og havbruk, havner og infrastruktur for sjøtransport* ligger til grunn for prioriteringer av forskningsinnsatsen. Stortinget har gjennom behandlingen av St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille gått inn for en særskilt satsing på marin FoU, som ett av fire nasjonale områder med spesielt stort potensial for økt verdiska-

ping, eller med særskilte utfordringer som krever innsats, jf. Innst. S nr. 110 (1999-2000). Denne satsingen blir fulgt opp i budsjettforslaget.

Mål, utfordringer og status på området

Ressurs- og miljørettet forskning og overvåking skal sikre et best mulig kunnskapsgrunnlag for bærekraftig forvaltning av norske marine ressurser og sjøområder.

Innsatsen på dette området utgjør et sentralt grunnlag for den nasjonale og internasjonale rådgivningen om utnyttelsen av fiskebestandene, som bl.a. blir utformet gjennom samarbeidet i Det internasjonale rådet for havforskning (ICES). Kartlegging, dokumentasjon og gode prognoser er viktige forutsetninger for høsting av de marine ressursene og produksjon av trygg sjømat.

Målet med ressursforskningen og overvåkingen av fisk, skalldyr og sjøpattedyr er å kunne fastslå tilstanden til de ulike bestandene med størst mulig grad av sikkerhet og anslå hvor mye som på en vedvarende måte kan høstes. For å kunne gi mer presise mål for høsting av bestandene, må de vitenskapelige metodene og modellene forbedres slik at usikkerhet i bestandsberegningene reduseres eller kan angis. Fiskeridepartementet har i de siste årene rettet spesiell innsats mot metodeutvikling og utvikling av regnemodeller for norsk-arktisk torsk. Det foreligger et nytt bestandsberegningsverktøy, Fleksibest, som så langt er anvendt parallelt med tradisjonelle metoder i bestandsberegningene i ICES (Det internasjonale råd for havforskning). Det har tatt lengre tid enn forventet å få internasjonal aksept for den nye metoden. Det er ventet at Fleksibest vil bli tatt i bruk i ICES i løpet av kommende år. Metoden vil også bli tilpasset andre bestander, i første omgang hyse. God kvalitet på fangstdata er en forutsetning for god presisjon i bestandsberegningene. Ett tiltak som er iverksatt er etablering av en referanseflåte av fiskefartøyer, for å bedre kvaliteten av fiskeridata fra flåten.

Det er økt oppmerksomhet knyttet til bruk og vern i kystsonen. Det er viktig å bygge opp et godt kunnskapsgrunnlag om havmiljøet, miljøets sårbarhet og om fiskeri- og havbruksnæringen, for å kunne vurdere miljø og næringsinteresser opp mot hverandre på et faglig godt grunnlag. Dette er også viktig i forhold til oppfølging av St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona.

Målet for miljøforskning og miljøovervåking er å kunne fastslå livsbetingelsene og produksjonsforholdene for fisk og andre marine ressurser, samt dokumentere havmiljøet og havets ren-

het. En viktig del av innsatsen på området har vært rettet mot å kunne ta i bruk miljødata, dvs. data om havklima, næringssalter med mer, som en del av grunnlaget for bestandsberegningene. Kartlegging og dokumentasjon av miljøtilstanden i våre kyst- og havområder er en viktig forutsetning for produksjon av trygg sjømat. Kyst og havområdene blir kontinuerlig tilført miljøfremmede stoffer fra landbasert virksomhet og fra oljeproduksjonen. Forvaltningen vet i liten grad hvilke effekter disse stoffene har på marine organismer, særlig på lengre sikt. I 2000 ble det igangsatt et arbeid under ledelse av Olje- og energidepartementet, i samarbeid med Miljøverndepartementet, Fiskeridepartementet, Norges Forskningsråd og Oljeindustriens Landsforening, med sikte på å styrke forskningen på langtidseffekter av utslipp til sjø fra petroleumsvirksomheten. Formålet er å få etablert en mer koordinert og fokusert forskningsinnsats på området.

Fiskeridepartementet har lagt stor vekt på at miljøovervåking og forskning både skal understøtte ressursforskningen og kartleggingen som foregår ved Havforskningsinstituttet, og bidra til at utøvelsen av selve fisket skal kunne foregå i tråd med de internasjonale forpliktelser som Norge har påtatt seg. Som et konkret resultat av dette er bl.a. vern av dyphavskoraller innført i medhold av saltvannsfiskeoven.

Havbruksforskningen skal bidra til å styrke eksisterende næringsvirksomhet, åpne for nye muligheter for næringsutvikling og sikre en bærekraftig produksjon. Det er viktig å opprettholde og videreutvikle det faglige grunnlaget innenfor havbruksforskningen på bred front, med spesiell innsats rettet mot den etablerte oppdrettsnæringen. De markedsmessige utfordringene laksenæringen møter i dag aktualiserer behovet for nytenking, produktutvikling og vektlegging av kvalitet på produktene til de ulike markedene.

For å bidra til økt verdiskaping, er det viktig å legge til rette for nye arter i oppdrett. Dette gjelder arter som bl.a. kveite, skjell, steinbit og torskefisk. For å kunne utvikle skjellnæringen, vil metoder for algegiftkontroll og kunnskap om skjellsykdommer være sentralt.

En videre vekst i havbruksnæringen vil representere utfordringer med hensyn til å skaffe egnede førkilder. Forskningsinnsatsen innen førkilder og utvikling av alternative førkilder skal styrkes framover.

Den markeds- og industrirettede forskningen skal bidra til å styrke lønnsomheten og konkurranseevnen gjennom markedsorientert omstilling og industriell utvikling. Norsk fiskerinæring

må kontinuerlig arbeide for bedre markedsvilkår. Et voksende globalt marked, hurtige teknologiske endringer og mer bevisste forbrukere stiller økte krav til omstillingsevne og effektiv produksjon. Det er en målsetting at fiskeindustrien i større grad utvikles til en høyteknologisk prosessindustri. En slik utvikling vil ha avgjørende betydning for industriens konkurransedyktighet i en global industri.

For at næringen skal være konkurransedyktig, må markedskrav innarbeides i hele verdikjeden. Med økende bevissthet blant forbrukere, vil det også stilles større krav til kvaliteten på fisk og annen sjømat. Innholdet av kjemikalier og giftstoffer vil være viktige parametere ved vurdering av kvaliteten.

Økt utnyttelse av fiskeriråstoffet innebærer et potensiale for større verdiskaping. Det kreves mer forskning innen dette området, både med hensyn til ressurser som råstoff til matproduksjon og til industriell anvendelse. Organismer som lever under ekstreme forhold kan ha genetiske tilpasninger som kan utnyttes industrielt. Det er knyttet interessante perspektiver til kommersiell utnyttelse av marine råstoff som bl.a. mikroorganismer og marine organismer i den lavere delen av næringskjeden.

Det skal legges til rette for økt utnyttelse av biprodukter, herunder utnyttelse av ulike komponenter av marine organismer og marint råstoff. Fiskeridepartementet vektlegger arbeidet med biprodukter gjennom Norges forskningsråd og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND).

Forskning og utvikling innen havner og infrastruktur for sjøtransport skal medvirke til et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak i sektoren og bidra til utvikling av teknologi, organisering og rammebetingelser. Infrastruktur for sjøtransport er av vesentlig betydning for sikkerhet og framkommelighet i havner og farleder. Det er et mål å videreutvikle analyser, metoder og modeller som kan bidra til at tiltakene innenfor sektoren fører til bedre transport- og sikkerhetsforhold, og samtidig til beskyttelse av det marine miljøet.

Regjeringen har som mål å øke den samlede nasjonale offentlige og private FoU-innsatsen. Som et ledd i dette, ble lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen vedtatt av Stortinget 9. juni 2000, jf. Ot.prp. nr. 32 (1999-2000) og Innst. O. nr. 74 (1999-2000). Loven trådte i kraft 1. januar 2001. Ordningen har som mål å legge til rette for at næringen i større grad kan være med å prioritere FoU med utgangspunkt i egne definerte behov og interesser.

Fiskeridepartementet legger vekt på samarbeid og arbeidsdeling mellom de nasjonale FoU-institusjonene, for å oppnå en optimal utnyttelse av nasjonale ressurser og kompetanse. Norsk forskning innenfor fiskeri- og havbrukssektoren ligger på et høyt internasjonalt nivå. Den vitenskapelige og teknologiske utviklingen i samfunnet generelt har økt kompleksiteten i de problemstillingene som fiskeri- og havbruksforskningen fokuserer på. En av årsaken til dette er økt spesialiseringsgrad. Derfor er det nødvendig å samarbeide over landegrensene for å utnytte de samlede forskningsressursene på en best mulig måte. De norske forskningsinstitusjonene innenfor fiskeri og havbruk deltar i det internasjonale forskningssamarbeidet, bl.a. gjennom EUs rammeprogram for forskning, for å kunne utnytte de muligheter samarbeid og kunnskapsutveksling gir til å fremme norsk fiskeri og havbruksforskning.

Prioriteringer for 2002

Marin forskning styrkes betydelig i 2002. Budsjettet økes nominelt med 422,08 mill. kroner. Fiskeridepartementet prioriterer følgende områder i 2002:

- Genetikk og avl på torsk, med hovedtyngdepunkt i Tromsø, bl.a. gjennom at Fiskeriforskning får det forskningsmessige ansvaret for tilrettelegging for og etablering av et organisert avlssystem for torsk, og gjennom etablering av ny avlsstasjon for torsk i Tromsø.
- Fiskeriforskning styrkes ved en økning i bevilgningen på til sammen 26,5 mill. kroner. Økningen skal bl.a. dekke torskesatsingen og økt innsats på markeds- og industriell FoU. Grunnbevilgningen til Fiskeriforskning gjennom Norges forskningsråd øker. Statsbygg vil fra 1. januar 2002 overta forvaltningen av forskningsbygget i Breivika og havbruksstasjonen i Kårvika. Det vil bli foretatt en oppgradering av havbruksstasjonen, som vil bli sett i sammenheng med etablering av en avlsstasjon for torsk.
- Havforskningsinstituttet overtar forvaltningsansvaret for ressursforskningen ved Fiskeriforskning fra 1. januar 2002, og etablerer en egen avdeling i Tromsø. Fra samme tidspunkt overtar Fiskeriforskning Sildolje- og Sildemelindustriens Forskningsinstitutt (SSF), som vil danne grunnlag for en egen avdeling av Fiskeriforskning i Bergen.
- Havforskningsinstituttet styrkes i 2002. Instituttets samlede driftsbevilgning, inklusive drift

Boks 6.1 Styrking og videreutvikling av de sentrale marine forskningsmiljøene i Bergen og Tromsø

Bergen og Tromsø utgjør de viktigste tyngdepunktene i den marint orienterte forskningen i Norge. Det er viktig å styrke kompetansen i de to miljøene, både i dybde og bredde, og å styrke samarbeidet mellom dem. I denne sammenheng er det også viktig å utvikle en god komplementaritet på sentrale fagområder.

Havforskningsinstituttet etablerer avdeling i Tromsø

I forbindelse med den store omorganiseringen av fiskeriforskningen i Tromsø og Bergen i 1991-92, ble en avdeling av Havforskningsinstituttet i Tromsø lagt ned og et nytt senter for marin ressursforskning ble organisert i Fiskeriforskning AS, jf. St.prp. nr. 38 (1991-1992) og Innst. S. nr. 88 (1991-1992). Fiskeridepartementet bestiller i dag oppdrag hos Fiskeriforskning for et begrenset antall nasjonale forskningsoppgaver; forvaltning av reker, sjøpattedyr, kongekrabbe, flatfisk, kysttorsk og andre kystressurser. I lys av de store nasjonale og internasjonale forvaltningsmessige utfordringene fiskeriforvaltningen står overfor, finner Fiskeridepartementet det formålstjenlig at Havforskningsinstituttet fra 1. januar 2002 overtar de oppgaver som i dag utføres innen ressursforskning ved Fiskeriforskning, og etablerer en egen avdeling i Tromsø. Havforskningsinstituttet vil fra og med 1. januar 2002 derfor ha ansvar for å forvalte den samlede nasjonale innsatsen på ressursforskning.

Fiskeriforskning etablerer avdeling i Bergen

Sildolje- og Sildemelindustriens Forskningsinstitutt (SSF) og Fiskeriforskning AS vil i løpet av året inngå avtale om sammenslåing. SSF vil etter dette inngå som en avdeling i Fiskeriforskning AS. Bakgrunnen for sammenslåingen er ønsket om å danne en større og mer slagkraftig forskningsinstitusjon.

Instituttene utfyller hverandre når det gjelder kompetanse og forskningsfasiliteter. Fiskeriforskning har bred kompetanse om grunnleggende egenskaper ved marine råstoffer. SSF er det eneste bransjeinstituttet i verden som arbeider med forskning og utvikling innen produksjon og anvendelse av fiskemel og olje fra pelagisk fisk.

Sildebransjen har finansiert de bransjerettede forskningsoppgavene som utføres av SSF gjennom Prisreguleringsfondet for sild. Denne ordningen opphører fra og med 1. november 2001. Norges Sildesalgslag ønsker å fortsette finansieringen av disse oppgavene ved Fiskeriforsknings nye avdeling. Etter initiativ fra sildebransjen arbeides det nå med å etablere en ny finansiell ordning for dette formålet. Fiskeridepartementet er engasjert i å medvirke til at en slik ordning kan etableres.

Når konsekvensene av disse endringene er klarlagt vil saken bli fremlagt for Stortinget.

av forskningsfartøylene, økes med om lag 40 mill. kroner. Midlene skal i hovedsak benyttes til havbruksforskning, ressursforskning og vitenskapelig utstyr. Statsbygg skal fra 1. januar 2002 overta forvaltningsansvaret for havbruksstasjonene på Austevoll og Matre og forskningsstasjonen i Flødevigen. Det vil bli foretatt en oppgradering av anleggene.

- Det bevilges til sammen 307 mill. kroner til nytt havforskningsfartøy. Fartøyet ferdigstilles i 2003.
- Norges forskningsråds budsjett styrkes med 24,5 mill. kroner. Økningen skal bl.a. dekke økt

grunnbevilgning til Fiskeriforskning og økt satsing på torsk.

- Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt styrkes med 6,5 mill. kroner for å øke innsatsen knyttet til trygg sjømat og fôr til fisk.
- Det bevilges midler til å dekke Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratets Ernæringsinstituttets andel av aksjekapitalen ved etablering av et nytt oppdragsselskap, PROTEVS AS. Selskapet skal tilby forskningstjenester til næringslivet både nasjonalt og internasjonalt.

Boks 6.2 Nasjonal satsing på torsk i oppdrett

Regjeringen foreslår en nasjonal helhetlig satsing på torsk som ny kommersiell oppdrettsart i Norge. Med utgangspunkt i en fellesstrategi fra SND og Forskningsrådet, som er laget i samspill med næringsaktører og relevante forskningsmiljøer, vil det bli utviklet en samlet plan for satsingen.

I budsjettforslaget for 2002 er det lagt inn følgende hovedpunkter:

- Tromsø vil være tyngdepunkt for satsingen på avl og genetikk på torsk.
 - Fiskeriforskning får det forskningsmessige ansvaret for tilrettelegging for og etablering av et organisert avlssystem for torsk, i samarbeid med næringen og relevante institusjoner innen avl og forskning.
 - Prosjektering av ny avlsstasjon for torsk i Tromsø vil bli startet opp i 2002, med sikte på snarlig byggestart. Rammene for dette vil bli presentert for Stortinget. Det er tatt høyde for at byggestart kan skje i 2002.
 - Det øremerkes midler til ett professorat og to stipendiatstillinger ved Universitetet i Tromsø over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett.
 - Tilskuddet til Fiskeriforskning økes med 10 mill. kroner for å starte opp arbeidet med utvikling av torsk som oppdrettsart.
 - Når satsingen er nærmere konkretisert, vil antall og plassering av feltstasjoner bli vurdert. Det vil bli etablert feltstasjon(er) i Finnmark.
- Forskningsrådet skal fortsatt ha hovedansvaret for forskning på torsk. Det øremerkes minimum 10 mill. kroner til forskning på torsk innenfor Forskningsrådets budsjettramme for 2002. Det vil være naturlig å bygge videre på lang erfaring i ulike forskningsmiljøer, herunder Havforskningsinstituttet som har stor kompetanse på torsken i havet og torsk i oppdrett, og Akvaforsk som har kompetanse på avl.
- Nyskappingsprogrammet for marin sektor i regi av SND – der torsk er et prioritert område – videreføres i 2002.

Som omtalt i Boks 6.9 om oppfølging av havbrukspolitisk redegjørelse, er det nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe, ledet av Fiskeridepartementet med deltakelse fra berørte departementer, Statens nærings- og distriktsutbyggingsfond og Forskningsrådet, for iverksetting og koordinering av satsingen på torskeoppdrett.

Det vil bli etablert et strategisk selskap for avl og genetikk på torsk der næringslivet, forskningsinstitusjoner og staten deltar. Statens engasjement på eiersiden vil sikre at resultater og fremgang på forsknings- og avlssiden kommer hele næringen til del. Saken vil bli fremlagt for Stortinget.

Det bevilges midler til avl på kveite ved Høgskolen i Bodø.

Fiskeridepartementets prioriteringer av FoU for 2002 legger vekt på å stimulere til tiltak som kan få positive nyttevirksomheter for næringsutvikling innenfor fiskeri- og havbruk og marin biotek-

nologi på relativt kort sikt og samtidig styrke forskningsinstituttene infrastruktur og grunnbevilgninger. Fiskeridepartementet vil fortsatt arbeide spesielt for å bidra til styrking av det fiskerirelaterte forskningsmiljøet i Tromsø med basisi Norges fiskerihøgskole og Fiskeriforskning.

Boks 6.3 Overdragelse av forvaltningsansvaret for havbruksstasjon, forskningsstasjon og forskningsbygg til Statsbygg

Fra 1. januar 2002 vil Statsbygg overta forvaltningsansvaret for Matre og Austevoll havbruksstasjoner, Flødevigen forskningsstasjon, havbruksstasjonen i Kårvika og forskningsbygget i Breivika. Eiendommene vil etter dette inngå i den statlige husleieordningen, og bli aktivert i Statsbygg sin balanse. Statsbygg vil fakturere en husleie for eiendommene som også skal dekke avskrivninger, renter og avkastningskrav. I tråd med den statlige husleieordningen er økte husleiekostnader, til sammen 16,2 mill. kroner, kompensert gjennom å øke Havforskningsinstituttets driftsbudsjett og tilskuddet til Fiskeriforskning.

Etter overdragelsen vil Statsbygg starte oppgradering av eiendommene slik at disse ivaretar gjeldende HMS-krav, branntekniske krav m.v.

Statsbygg har på oppdrag fra Fiskeridepartementet igangsatt prosjektering av Matre og Austevoll havbruksstasjoner, med sikte på utbygging av stasjonene.

Som en del av torskesatsingen vil Statsbygg bli bedt om å starte prosjektering av ny avlsstasjon for torsk ved havbruksstasjonen i Kårvika, med sikte på snarlig byggestart.

Kap. 1020 Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Driftsutgifter	155 140	159 250	195 200
21	Spesielle driftsutgifter	107 042	118 450	122 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	5 189		
90	Innskudd aksjekapital PROTEVS AS			330
	Sum kap. 1020	267 371	277 700	317 530

Innledning

Kapitlet omfatter Havforskningsinstituttet med Forskningsstasjonen Flødevigen og havbruksstasjonene Austevoll og Matre. Havforskningsinstituttet er lokalisert i Bergen. Instituttet er administrativt underlagt Fiskeridepartementet, men har eget styre. Havforskningsinstituttet driver også forskningsfartøylene, som er omtalt under kap. 1021 Drift av forskningsfartøylene.

Oppgaver og programstruktur

Havforskningsinstituttets primære oppgaver er å drive forvaltningsrettet forskning, overvåking og rådgivning for Fiskeridepartementet. Instituttets virksomhet skal gi kunnskap om hav- og kystmiljøet, de biologiske ressursene i havet og grunnlaget for oppdrett og havbeite, og dessuten om sammenhengen mellom disse. Overvåking, forskning og rådgivning skal legge grunnlaget for en langsiktig og bærekraftig forvaltning og utnyttelse av

de marine ressursene og det marine miljøet, og for utvikling av havbruksnæringen.

Grunnlaget for gode forskningsresultater og økt verdiskaping ligger i gode forskningsfasiliteter. Det er et stort behov for å oppgradere havbruksstasjonene. Statsbygg vil overta ansvaret for forvaltning og drift av forskningsstasjonen Flødevigen og havbruksstasjonene i Austevoll og Matre fra 1. januar 2002, og skal starte arbeidet med oppgradering av stasjonene. Se egen omtale av dette i boks 6.3 over.

For tiden innehar Havforskningsinstituttet ledervervet i ICES' rådgivende komité for fiskeriforvaltning (ACFM) og den nyopprettede rådgivende komité for økosystemforvaltning. Instituttet har også ledervervet i to av ICES' sju vitenskapskomiteer, og plass i Det europeiske forskningsråds Marine Board. Havforskningsinstituttet deltar også aktivt i en rekke andre internasjonale organisasjoner. Det er også et utstrakt samarbeid med en rekke forsknings- og forvaltningsinstitusjoner på nasjonalt og internasjonalt plan.

En del av ressursrådgivningen foregår i samarbeid med Fiskeriforskning i Tromsø. I denne forbindelse er det etablert et felles forum innen ressursforskning og rådgivning, med sikte på å oppnå optimal utnyttelse av institusjonenes ressurser og datagrunnlag. Havforskningsinstituttet vil fra og med 1. januar 2002 overta ansvaret for de oppgaver som i dag utføres på ressursforskning ved Fiskeriforskning. Havforskningsinstituttet vil etter dette ha ansvar for å forvalte den samlede nasjonale innsatsen på ressursforskning, jf. egen omtale i boks 6.1.

Havforskningsinstituttet og Universitetet i Bergen er akseptert som en "Large Scale Facility for Marine Food Chain Research" for EU. Det er nylig opprettet en samarbeidsavtale med Universitetet i Bergen, Nansen Senter for Miljø og Fjernmåling, for å styrke den norske innsatsen innen marin klimaforskning.

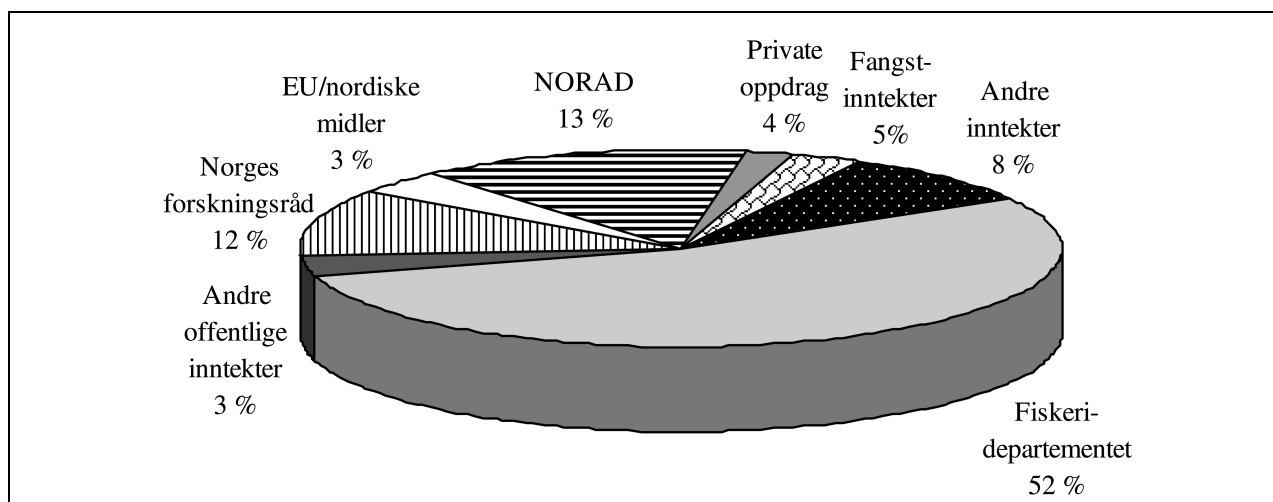
Den langsiktige forvaltningsrettede forskningen og aktiviteter som ressurs- og miljøovervåking, basisdrift av havbruksstasjonene og rådgivning, er organisert i linjeprogrammene: 91 *Ressursovervåking og rådgivning*, 92 *Overvåking og tilstandsvurdering av havmiljøet*, 93 *Havbruk og rådgivning* og 95 *Bistandsrettet samarbeid innen forskning og forvaltning*. Linjeprogrammene 91-93 er i hovedsak finansiert av Fiskeridepartementet og følger senterstrukturen ved instituttet: Senter for marine ressurser, Senter for marint miljø og Senter for havbruk. Linjeprogrammene 91-93 er nærmere beskrevet under resultater.

Linjeprogram 95 Bistandsrettet samarbeid innen forskning og forvaltning er finansiert fullt ut av NORAD. Derfor gis det ikke egen omtale i Fiskeridepartementets budsjett. Programmet har som hovedmål å utvikle effektive forskningsbaserte forvaltningssystemer og institusjoner i utviklingsland. Programmet omfatter instituttets aktivitet knyttet til fiskeriforskning i utviklingsland og driften av forskningsfartøyet "Dr Fridtjof Nansen", jf. kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene.

Den øvrige forskningsaktiviteten er organisert i 15 forskningsprogrammer. Dette omfatter både grunnleggende forskning og forvaltnings- og næringsrettet forskning og utvikling. Forskningsaktiviteten i disse programmene er avgjørende for å få ny kunnskap og forbedrede metoder, som kan innarbeides i linjeprogrammenes virksomhet og danne grunnlaget for forvaltningsråd. Forskningsprogrammene er i større grad enn linjeprogrammene finansiert ved eksterne bevilgninger.

Tabell 6.1 viser de totale drifts- og fartøykostnadene ved Havforskningsinstituttet fordelt på linjeprogram og forskningsprogram, slik de ble fordelt i instituttets virksomhetsplan for 2001. Som sammenligningsgrunnlag for budsjettall 2001 er det tatt med regnskapstall for 1999 og 2000. Forskningsprogrammene 14, 15 og 16 startet opp i 2001.

Figur 6.1 Oversikt over finansieringskildene til Havforskningsinstituttet og forskningsfartøyene i 2000 (eksklusive investeringer)

Tabell 6.1 Oversikt over Havforskningsinstituttets virksomhet 2001¹

Programmer	Regnskap 1999	Regnskap 2000	Budsjett 2001
Linjeprogram			
91 Ressursovervåking og rådgivning	92 742	102 108	111 567
92 Overvåking og tilstandsvurdering av havmiljøet	40 292	43 675	42 447
93 Havbruk og rådgivning	21 109	23 610	31 786
95 Bistandsrettet samarbeid	49 304	58 385	64 481
99 Støtteaktiviteter	13 129	16 839	20 739
Sum linjeprogram	216 576	244 617	271 020
Forskningsprogram:			
2 Økosystem Norskehavet	19 551	3 652	2 611
3 Reproduksjon og rekruttering	6 225	8 846	0
1 Ressurs og miljøforskning i kystsonen	8 836	7 885	8 125
4 Populasjonsdynamikk og modellering	10 762	9 462	12 955
5 Absolutt mengdemåling marine ressurser	11 263	18 621	19 497
6 Ansvarlig fangst	24 664	23 230	23 110
7 Yngelproduksjon i havbruk	8 354	11 552	0
8 Matfisk og kvalitet	15 320	14 452	19 649
9 Marint biologisk mangfold	5 127	6 532	7 485
10 Marin forurensning	8 553	9 932	0
12 Fiskehelse og bioteknologi	12 792	14 293	0
13 Klima og fisk (nytt i 2000)	0	9 228	10 538
14 Reproduksjon og livshistorie hos fisk og skjell		0	19 155
15 Marin miljøkvalitet		0	9 233
16 Helse hos fisk og skjell		0	14820
Sum FoU-program		131 447	137 685
Sum Havforskningsinstituttet		348 023	382 302

Havforskningsinstituttet fikk i 2000 om lag 64 pst. av inntektene fra Fiskeridepartementet, hvorav 52 pst. direkte fra departementet og 12 pst. indirekte fra departementet gjennom Norges forskningsråd. Andelen av de totale inntektene direkte fra Fiskeridepartementet har gått ned med 2 pst. fra året før, mens andelen fra Forskningsrådet har økt med 1 pst. NORADs andel var på 13 pst., og finansiering gjennom EU og nordiske midler utgjorde 3 pst. Resterende inntekter fordeler seg på fangstinntekter, private oppdrag, andre inntekter og andre offentlige inntekter.

I den videre omtalen presenteres mål, resultater og prioriteringer for instituttets virksomhet fordelt på senterområdene.

Marine ressurser

Mål

- *Ressursforskningen skal framskaffe et godt kunnskapsgrunnlag for bærekraftig høsting fra det marine økosystemet og forvaltning av fiskeriene, basert på presise mengdemål og prognoser for utviklingen av fiskebestandene.*

Delmål for ressursforskningen er å:

- utvikle et bedre teoretisk og samtidig anvendbart grunnlag for ressursforvaltningen, ved å klarlegge hvordan naturgitte svingninger og fiske påvirker bestandsutvikling og høstbar produksjon av marine ressurser
- bidra til ansvarlig og lønnsom fangst av tildelte kvoter, ved utvikling av metoder og redskaper som skåner økosystemet

¹ Instituttets virksomhetsplan inneholder totalbevilgning på kap. 1020 og kap. 1021 med unntak av investeringer, husleie til Statsbygg og Fiskeriforsknings utgifter til forskningsfartøyet "Jan Mayen".

- øke kunnskapen om det marine miljø og de marine ressursene i kystsonen for å styrke grunnlaget for forvaltning og verdiskaping i kystsonen.

Resultater 2000-2001

Linjeprogram 91 Ressursovervåking og rådgivning

Programmets hovedmål er å levere ressursbiologisk rådgivning til fiskeri-forvaltningen i form av status og forventet utvikling for de viktigste fiskebestandene, som grunnlag for fastsetting av fiskekvoter. Foruten en omfattende feltaktivitet i og utenfor norsk økonomisk sone for mengdemåling av fiskebestander, inngår fangststatistikk, flerbestandsvurderinger og miljødata i grunnlaget for bestandsberegningene.

Ressursrådgivningen bygger på overvåking og mengdemåling av fiskebestandene ved forskningstokt, innhenting av fangststatistikk, dataanalyse, bestandsberegning og prognoser for bestandenes forventede utvikling. Programmet leverte i 2000 ressursbiologisk rådgivning for om lag 40 av de 80 ulike bestandene det høstes av i Norge. Rådene ble levert i rett tid, og for de viktigste bestandene ble det gitt langtidsprognoser med tilhørende usikkerhetsanslag og konsekvensanalyser for ulike beskatningsgrader.

Det er lagt ned betydelig innsats i videreutviklingen av bestandsberegningsmodellen Fleksibest, i første omgang for norsk-arktisk torsk. Arbeidet blir utført i tett samarbeid med nasjonale og internasjonale forskningsmiljø. Fiskeridirektoratet, Kystvakten, salgslag og utvalgte fiskefartøy bidrar til datainnsamling og deltar i en referansegruppe for Fleksibest. Hovedmålet for arbeidet med Fleksibest er å ta modellen i bruk i ICES (Det internasjonale råd for havforskning). Modellen ble brukt på møte i Arctic Working group våren 2001, og det arbeides nå med å få internasjonal aksept for modellen. Det er forventet å oppnå dette i løpet av 2002. Metoden vil også bli tilpasset andre bestander, i første omgang hyse. God kvalitet på fangstdata er også viktig for god presisjon i bestandsberegningene. Det er satt i gang arbeid for å bedre kvaliteten på fangststatistikken og med å etablere bedre systemer for utvidet anvendelse av data fra fiskeflåten.

Aldersbestemmelse av fisk er en mulig feilkilde i bestandsberegningene. Derfor ble det i 2000 gjennomført sammenligninger med andre land for å oppnå en enhetlig praksis på dette området.

Programmet omfatter utstrakt deltakelse som rådgiver i internasjonale forhandlinger og kommisjoner, i tillegg til arbeid i Nordisk ministerråd, nasjonal og internasjonal rådgivning for bevaring av biologisk mangfold og utvikling av nye konsepter for økosystembasert fiskeriforvaltning.

I 2000 ble det produsert en rekke publikasjoner, rapporter og foredrag innen området ressursovervåking og rådgivning. Rapporten *Havets ressurser* som utarbeides årlig viser historikk, status og forventet utvikling av de viktigste fiskebestandene.

Linjeprogram 91 *Ressursovervåking og rådgivning* er organisert i fire forskningsprogrammer:

- *Program 1 Ressurs- og miljøforskning i kystsonen*
Programmet skal frambringe kunnskaper om marint miljø og marine ressurser som grunnlag for en bærekraftig forvaltning av kystsonen
- *Program 4 Populasjonsdynamikk og modellering*
Programmet skal forbedre det vitenskapelige grunnlaget for bestandsberegninger og prognoser
- *Program 5 Absolutt mengdemåling av marine ressurser*
Programmet skal utvikle metodikk for mer presis mengdemåling av fiskebestander, noe som både krever bedre målemetodikk (ekkoloddteknologi og prøvetakingstråler) og større kunnskap om fiskens atferd når målingene utføres.
- *Program 6 Ansvarlig fangst*
Programmet skal levere kunnskap og metoder for lønnsom, men samtidig ansvarlig, skånsom og selektiv høsting av fiskeressursene.

Nærmere beskrivelser av resultatene er gitt i Havforskningsinstituttets årsmelding 2000.

Prioriteringer for 2002

Forskning, overvåking og rådgivning for de økonomisk viktigste fiskebestandene vil ha hovedprioritet. Innføringen av en føre var-tilnærming i ressursrådgivningen krever høy innsats for utvikling av bedre metoder for bestandsovervåking, bestandsberegning og prognoser, med spesiell vekt på kvantifisering av usikkerhet. I nye modeller for bestandsberegning vil det bli satset på større anvendelse av miljødata, data fra fiskeflåten og annen relevant informasjon. Nytteverdien med den etablerte referanseflåten for bedre fangstdata vil bli evaluert høsten 2001. Dersom erfaringene er gode vil instituttet utvide denne ordningen i 2002. Når den nye bestandsberegningsmodellen er tatt i bruk for norsk-arktisk torsk, vil instituttet

gå videre for å tilpasse og anvende modellen for andre bestander.

Forskning innen fangstrelevant fiskeatferd og fangstteknologi prioriteres for å sikre ansvarlig, miljøriktig fiske. Forskning på mengdemåling og sesongvis utbredelse av makrell er intensivert fra 2001 og vil bli videreført. Instituttet vil starte overvåking av tareskog i områder aktuelle for tråling.

Instituttet vil bidra faglig til kvoteforhandlinger bilateralt (EU og Russland) og i regionale fiskerierorganisasjoner, og arbeide med å få på plass internasjonale regler for kolmule og makrell. Instituttet vil også følge opp prosesser i OSPAR og FAO, spesielt med hensyn til sjøfuglproblemet i linefisket, forvaltning av hai og revisjon av listekriterier i CITES med hensyn til fisk.

Arbeidet med etablering av avdelingen i Tromsø vil bli gitt prioritet i 2002.

Marint miljø

Mål

- *Den marine miljøforskningen skal framskaffe oppdatert kunnskapsgrunnlag for faglig rådgivning om livsbetingelsene til levende marine ressurser. Dette gjøres gjennom forskning, overvåking og tilstandsvurdering av utviklingen i havklima, produksjonsforhold og forurensning i norske kyst- og havområder.*

Delmål for senterområdet marint miljø er å:

- anvende informasjon om havklima og produksjonsforhold i vurderingene av fiskebestandene, for å kunne gi bedre prognoser og rådgivning til ressursforvaltningen
- dokumentere virkningene av fiskerienes påvirkning på det marine økosystemet, særlig virkninger på dypvannskorallrev og andre bunnhabitater
- dokumentere forekomsten og effekter av miljøgifter i det marine økosystemet.

Resultater 2000-2001

Linjeprogram 92 Overvåking og tilstandsvurdering av havmiljøet

Programmet skal overvåke langtidsutviklingen og gi prognoser for havklima, produksjonsforhold og forurensning i norske kyst- og havområder. Resultatene fra programmet skal medvirke til at myndighetene kan forvalte havmiljøet og de levende marine ressurser på en bærekraftig måte.

Overvåking av havmiljøet har vist at temperaturen i de vestlige og sentrale deler av Barentshavet har avtatt gjennom hele 2000 og var om høsten like over langtidsmiddelet. I de østlige deler av Barentshavet har temperaturen vært 0,5-1 grad høyere enn langtidsmiddelet gjennom hele året. Oppvekstforhold for torsk, hyse og sild var derfor omtrent som normalt når det gjaldt klima. I Norskehavet var det betydelig kaldere i det 30-40 m dype blandingslaget nær overflaten i 2000 enn året før, årsaken til dette er økt tilførsel fra relativt kaldt og ferskt vann fra vest. Dette har medført at sildebestanden under sin beitevandring i Norskehavet om våren og sommeren har hatt en mer nordlig og østlig utbredelse enn tidligere.

I fjerde kvartal 2000 har instituttets numeriske modellsystem påvist meget sterk innstrømming av vann gjennom Den engelske kanal. Dette er sammenfallende med unormalt sterke strømmer i den sørlige Nordsjøen og nordover langs norskekysten. På grunn av en mild høst og unormalt høye tilførsler av vann fra sør, har temperaturen langs kysten ned til rundt 100 m dyp vært ekstremt høy.

Ved oppblomstringen av den skadelige algen *Chatonella* våren 2000 ble nytten av kombinert bruk av satellitter, instituttets numeriske modellsystem og overvåking med skip demonstrert gjennom et internasjonalt samarbeidsprosjekt, finansiert av Det europeiske romsenteret.

Det er utarbeidet mulige spredningsscenarioer for radioaktivitet fra vraket av "Kursk" ved bruk av havmodellering.

Senter for marint miljø deltar i rådgivende og vitenskapelige komiteer i internasjonale organ. Det er et utstrakt nasjonalt og internasjonalt samarbeid med miljøinstitutter. Resultatene fra linjeprogram 92 for 2000 er oppsummert i den årlige rapporten Havets miljø. Fagstoff om aktualiteter som algeoppblomstring og langtidseffekter av produsert vann er lagt ut på instituttets nettside.

Linjeprogram 92 *Overvåking og tilstandsvurdering av havmiljøet* er organisert i to forskningsprogrammer:

- *Program 13 Klima og fisk*

Programmet ble etablert i 2000. Programmets hovedmål er å varsle endringer i klimaet og forstå og kvantifisere betydningen av disse for produksjon, utbredelse og adferd hos marine organismer.

- *Program 15 Marin miljøkvalitet*

Dette er et nytt program, som ble startet opp i 2001. Programmet skal utvikle metoder for å overvåke nivå og klarlegge virkninger av kjemiske stoffer i det marine miljøet. I løpet av

2001 skal programmets endelige profil utformes. Programmet erstatter delvis det gamle program 10 Marin forurensning, som ble avsluttet i 2000.

Følgende programmer er avsluttet i 2000/2001, eller delvis videreført i andre programmer:

- *Program 2 Økosystem Norskehavet – "Mare Cognitum"*

Programmet hadde som mål å de viktigste faktorene og mekanismene som forårsaker variabilitet i økosystemet i Norskehavet. Slik grunnleggende innsikt i økosystemets virkemåte blir brukt som grunnlag for utarbeiding av metoder for prognoser om utviklingen i havklima, produksjonsforhold og tilstanden i fiskebestandene.

- *Program 3 Reproduksjon og rekruttering*
Programmet hadde som mål å bedre bestandsberegningene for våre fiskebestander ved å øke kunnskapen om de prosesser som regulerer reproduksjon og rekruttering.

- *Program 10 Marin forurensning*
Programmet hadde som mål å kartlegge omfang av marine forurensninger og eventuelle effekter på ressursene. Programmet er delvis videreført som program 15 Marin miljøkvalitet.

Nærmere beskrivelser av resultatene er gitt i Havforskningsinstituttets årsmelding 2000.

Prioriteringer for 2002

Arbeidet med å øke bruken av miljødata i vurdering av fiskebestandene er fortsatt høyt prioritert, for å styrke grunnlaget for helhetlig forvaltning og bærekraftig utnyttelse av levende marine ressurser. Arbeidet i Norskehavsprogrammet (program 2) ble avsluttet i 2001. Resultatene blir nå publisert. Undersøkelser av havklimavariabilitet og effekter på fiskebestandene gis økt prioritet gjennom program 13 *Klima og fisk*. Undersøkelsene av reproduksjon og rekruttering hos sild og torsk er videreført i program 14. Fiskerienes påvirkning på bunnhabitater gis fortsatt oppmerksomhet. I tillegg videreføres kartlegging av korallrev og undersøkelser av andre bunnhabitater, som bl.a. fastsittende svampsamfunn.

Oppfølging av de biologiske virkningene ved utslipp av giftstoff i produsert vann fra oljevirk-somheten gis fortsatt høyt prioritet. Det samme blir studier i nivåer, transport og effekter av organiske miljøgifter og radioaktive stoffer på de marine ressursene.

Algeovervåking i Skagerrak og overvåking av dyreplankton i Barentshavet og Norskehavet vil fortsette.

Havbruk

Mål

- *Havbruksforskningen skal skaffe kunnskapsgrunnlag og gi forvaltningsråd for å sikre en framtidsrettet og konkurransedyktig havbruksnæring, både når det gjelder oppdrett av laksefisk og marine arter.*

Delmål for havbruksforskningen er å:

- utvikle bærekraftige og økonomisk rasjonelle produksjonsmetoder av oppdrettsorganismer hvor salgbar matvare av høy kvalitet er sluttproduktet
- utvikle og tilpasse metoder og strategier for analyse og overvåking av marint biologisk mangfold
- gi forvaltningsråd innenfor helse og sykdom, miljø og etikk samt genetiske spørsmål knyttet til biodiversitet
- redusere problemene forårsaket av lus, og gi råd om tiltak for å redusere antall rømte oppdrettsfisk
- videreutvikle det sykdomsforebyggende arbeidet.

Resultater 2000-2001

Linjeprogram 93 Havbruk og rådgivning

Programmet skal videreutvikle kunnskapen om laksefisk og marine arter slik at produksjonen blir bedre ut fra et samfunnsmessige og konkurransemessige hensyn. Det skal utføres forskning og analyser som danner grunnlag for forvaltningsråd innen helse og sykdom, miljø og etikk, samt genetiske spørsmål knyttet til domestisering og biodiversitet.

Linjeprogram 93 *Havbruk og rådgivning* er organisert i fire forskningsprogrammer:

- *Program 14 Reproduksjon og tidlige livsstadier hos fisk og skjell*

Programmet skal utvikle kunnskapsbasert oppdrett av fisk og skjell. Det skal øke kunnskapen om aktuelle arters grunnleggende biologi, de fysiologiske og atferdsmessige reaksjoner til miljøparametre, og hvilke toleransegrenser og miljøkrav de har i tidlige livsstadier.

- *Program 8 Matfisk og kvalitet*

Programmet skal etablere biologisk kunnskap

om viktige norske oppdrettsarter og fiskeresurser med tanke på optimal produksjon, velferd, et minimum av negative miljøeffekter og en markedstilpasset kvalitet.

- *Program 9 Marint biologisk mangfold*
Programmet skal utvikle og tilpasse metoder og strategier for analyse og overvåking av marint biologisk mangfold.
- *Program 16 Helse hos fisk og skjell*
Programmet er nytt fra 2001. Det skal framskaffe grunnleggende kunnskap om helse hos fisk og skjell, og bidra til å få best mulig helse-tilstand hos oppdrettsorganismer gjennom forskning på forebygging, diagnostikk og behandling av infeksjonssykdommer.

Program 12 Fiskehelse og bioteknologi ble avsluttet i 2000 og viktige deler blir videreført i program 16.

Nærmere beskrivelser av resultatene er gitt i Havforskningsinstituttets årsmelding 2000.

Prioriteringer for 2002

Havforskningsinstituttet vil fortsatt styrke innsatsen rettet mot lakselus og rømming av laks. Det vil bli lagt spesielt vekt på å få etablert kunnskap som grunnlag for evaluering av de planlagte nasjonale laksefjordene. Det igangsettes arbeid med sikte på å forhindre at oppdrett av torskefisk skal få negative virkninger på ville bestander.

Havbruksnæringen kan oppleve mangel på viktige fôrressurser innen få år. Marint fett kan bli en mangelvare allerede fra 2004. Innenfor den økte rammen til Havforskningsinstituttet skal det legges rette for en innsats for å kartlegge og utnytte alternative marine fôrråstoffer til bruk i havbruksnæringen.

Fortsatt vekst i norsk havbruksnæring forutsetter at vi utnytter vår kystlinje på en effektiv måte. Havforskningsinstituttet vil sette i gang forskningsaktivitet med sikte på å utvikle lokaliseringskriterier som sikrer optimal utnyttelse av kysten og samtidig hindrer smittespredning og genetiske interaksjoner mellom oppdrettsorganismer og ville bestander.

I 2002 skal Havforskningsinstituttet holde domestiseringslinjer av kveite, torsk og hyse. Instituttet skal dessuten produsere egnet fors-

kningsmateriale av laks, regnbueørret, kamskjell og blåskjell.

Statsbygg overtar fra 1. januar 2002 ansvaret for forvaltning og drift av forskningsstasjonen Flødevigen og havbruksstasjonene i Austevoll og Matre. Det tas sikte på å ruste opp og bygge ut stasjonene slik at de fortsatt kan være egnede redskap i havbruksforskningen.

Havforskningsinstituttet vil prioritere arbeidet mot Norges forskningsråds FUGE-program (Funksjonell genomforskning).

Budsjettforslag 2002

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter Havforskningsinstituttets bevilgning til lønn og kjøp av varer og tjenester, og utgjør i realiteten instituttets grunnbevilgning sammen med tilsvarende post på kap. 1021 Drift av forskningsfartøylene. Posten er delt i tre, der en del er avsatt til lønn og andre godtgjørelser, en del til faste utgifter som husleie og drift og vedlikehold av bygninger og anlegg, og en mer fri del som benyttes som støtte til forskningsprosjekter.

Det fremmes forslag om å bevilge 195,2 mill. kroner på posten i 2002

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter utgifter i tilknytning til instituttets eksterne oppdragsprosjekter og motsvares av tilsvarende oppdragsinntekter under kap. 4020 post 03 Oppdragsinntekter. Omfanget av oppdragsvirksomheten har vært stigende over flere år.

Det fremmes forslag om å bevilge 122 mill. kroner på posten i 2002.

Post 90 Innskudd aksjekapital PROTEVS AS

Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt og Universitet i Bergen er i ferd med å etablere et nytt aksjeselskap, PROTEVS AS. Selskapet skal tilby forskningstjenester til næringslivet, både nasjonalt og internasjonalt. Aksjekapitalen vil bli 1 mill. kroner. Bevilgningen på posten skal dekke Havforskningsinstituttets andel (33 pst.) av aksjekapitalen.

Det fremmes forslag om å bevilge 330 000 kroner på posten i 2002 for å dekke innskudd av aksjekapital, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 4020 Inntekter (jf. kap. 1020)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
03	Oppdragsinntekter	113 050	127 450	122 000
	Sum kap. 4020	113 050	127 450	122 000

Post 03 Oppdragsinntekter

Posten gjelder oppdragsinntekter der Havforskningsinstituttet tar på seg forsknings- og utviklingsoppgaver på prosjektbasis som en del av den samlede virksomhetsplanen for instituttet. Inntektene kommer bl.a. fra Norges forskningsråd, EU-forskningsmidler, NORAD, Statens foru-

rensningstilsyn, andre departementer, andre offentlige fond og private bedrifter. Figur 6.1 gir en oversikt over den relative betydningen de ulike finansieringskildene har for instituttets samlede inntekter og bevilgninger (figuren omfatter også kap. 1021 og 4021).

Det fremmes forslag om å bevilge 122 mill. kroner på posten i 2002.

Kap. 1021 Drift av forskningsfartøylene (jf. kap. 4021)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Driftsutgifter	88 577	87 400	91 000
21	Spesielle driftsutgifter	56 266	32 000	45 580
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	35 854		307 000
	Sum kap. 1021	180 697	119 400	443 580

Innledning

Kapitlet omfatter driften av Havforskningsinstituttets forskningsfartøy "G.O. Sars", "Johan Hjort", "Michael Sars" og "G.M. Dannevig". I tillegg ble det i 2000 inngått en femårig leieavtale med AS Villa Leppefisk om leie av "Fangst" ca. 200 dager pr. år. Kapitlet omfatter videre driften av "Dr. Fridtjof Nansen" og "Håkon Mosby", som henholdsvis NORAD og Universitet i Bergen eier og finansierer fullt ut.

Mål

- *Forskningsfartøylene skal være en plattform for forskning og overvåking av hav- og kystmiljøet, de biologiske ressursene i havet og sammenhengen mellom disse, samt studier av de geologiske og biologiske forhold på havbunnen.*

Delmål for driften av forskningsfartøylene:

- Virksomheten skal være med på å legge grunnlaget for en langsiktig ressursforvaltning og en bærekraftig næringsutvikling.
- Kapasiteten og utstyret på forskningsfartøylene skal utnyttes optimalt. Driften av fartøylene skal være best mulig koordinert og kostnadseffektiv.
- Forskningsfartøylene skal gi et veltilpasset tilbud for å kunne gjennomføre Havforskningsinstituttets virksomhet på sjøen.

Resultater 2000-2001

Havforskningsinstituttet har en høy utnyttelsesgrad av fartøylene, med over 300 toktdøgn på de store fartøylene. Dette er ikke medregnet transitid og tid til mannskapsskifte, toktskifter med videre. Det arbeides kontinuerlig med å forbedre rutiner og drift av fartøylene for å oppnå en mest mulig kostnadseffektiv utnyttelse av kapasiteten.

For fartøylene som omfattes av kapitlet, er drift og utnyttelse planlagt og samordnet gjennom

årlige toktplaner og samarbeid med andre institusjoner for å gi en best mulig utnyttelse av forskningstiden på havet. Bruken av "Jan Mayen" og de øvrige fartøyene samordnes gjennom årlig toktplanlegging, jf. omtale under post 01. Forskere og medarbeidere fra andre institusjoner kan dermed delta på planlagte tokt.

Den 22. desember 2000 ble det inngått kontrakt med Flekkefjord Slipp & Maskinfabrikk om bygging av nytt forskningsfartøy. Byggingen av ny "G.O. Sars" er et samarbeidsprosjekt mellom Universitetet i Bergen og Havforskningsinstituttet. Målet er at "G.O. Sars" og enten "Håkon Mosby" eller "Michael Sars" skal bli erstattet av det nye og moderne forskningsfartøyet, som etter planen skal overleveres den 1. februar 2003.

Prioriteringer for 2002

Forskningsmessige brukerbehov skal være styrende for driften av forskningsfartøyene. Når det gjelder resultatkrav og prioriteringer knyttet til miljø- og ressurskartleggingen, vises det derfor også til nærmere omtale under kap. 1020.

Samarbeidet med andre institusjoner vil bli prioritert for å få best mulig samfunnsmessig nytte av de norske forskningsfartøyene. Det vil fortsatt bli arbeidet med å få til flere driftsavtaler enn de Havforskningsinstituttet har med NORAD for driften av "Dr. Fridtjof Nansen" og med Universitetet i Bergen for driften av "Håkon Mosby".

Havforskningsinstituttet vil fortsette den sterke fokuseringen på sikkerhet om bord på sine fartøyer. Samtlige sjøfolk har i løpet av 2000 og 2001 fått gjennomgått sikkerhetsopplæring som har gitt dem oppgraderte sertifikater iht. STCW-95-konvensjonen (Den internasjonale konvensjon om normer for opplæring, sertifikater og vakthold for sjøfolk). Det er også startet implementeringen av ISM-koden (International Safety Management).

Det er behov for omfattende oppgraderinger av fartøyenes vitenskapelige utrustning for at de skal kunne fungere som hensiktsmessige og effektive plattformer for forskningen. Oppgraderingen vil starte i 2002 og pågå i flere år framover.

Budsjettforslag 2002

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter lønn og utgifter til ansatte på Havforskningsinstituttets Rederiavdeling og overenskomstlønnet skipspersonell, og utgifter til drift og vedlikehold av Havforskningsinstituttets fartøyer. Vedlikeholdet som dekkes er ordinært vedlikehold for å holde fartøyene i tilnærmet samme stand som tidligere.

Det er som tidligere år forutsatt at 6,9 mill. kroner skal benyttes til grunnleie av "Jan Mayen" i minst 75 døgn, fordelt med 25 døgn for Havforskningsinstituttet (2,3 mill. kroner) og 50 døgn for Fiskeriforskning i Tromsø (4,6 mill. kroner). Avsetningen bygger på avtalen fra 1992 mellom Fiskeridepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet om at Fiskeridepartementet på årlig basis skal leie "Jan Mayen" av Universitetet i Tromsø og Norges fiskerihøgskole en fjerdedel av toktdøgnene. Dette vil normalt utgjøre 75 døgn. Avtalen utløper i 2002.

Det fremmes forslag om å bevilge 91 mill. kroner på posten i 2002.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen er bruttoføring av forskningsoppdrag og blir motsvart av inntekter under kap. 4021, post 01 Oppdragsinntekter. Utgiftene omfatter lønn og drift av "Dr. Fridtjof Nansen" og "Håkon Mosby" samt noe innleie av fiskefartøy til fangst- og ressursforskning.

Det fremmes forslag om å bevilge 45,58 mill. kroner for 2002.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Nytt forskningsfartøy til erstatning for "G.O. Sars" er kostnadsberegnet til 400 mill. kroner. Kontrakt om bygging ble inngått med Flekkefjord Slipp & Maskinfabrikk 22. desember 2000, og er i rute. Det ble bevilget 38 mill. kroner i 2000. Resterende behov er på 307 mill. kroner i 2002 og 55 mill. kroner i 2003.

Det fremmes forslag om å bevilge 307 mill. kroner på posten i 2002 til bygging av nytt forskningsfartøy.

Kap. 4021 Inntekter (jf. kap. 1021)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Oppdragsinntekter	59 610	32 000	45 580
	Sum kap. 4021	59 610	32 000	45 580

Post 01 Oppdragsinntekter

Posten motsvares av tilsvarende utgifter under kap. 1021 post 21 Spesielle driftsutgifter.

Det fremmes forslag om å bevilge 45,58 mill. kroner på posten i 2002.

Kap. 1023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU (jf. kap. 4023)

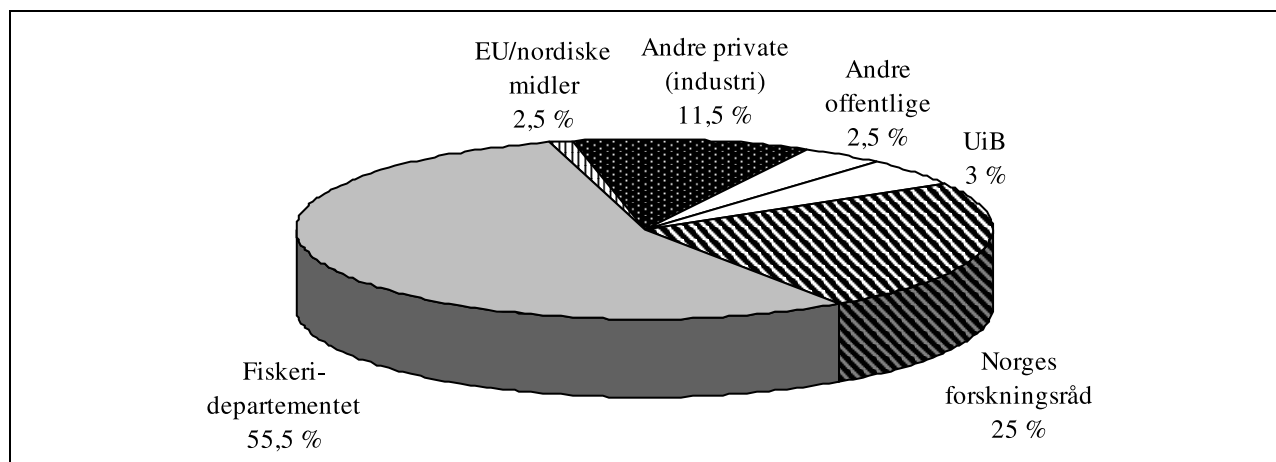
		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Driftsutgifter	15 690	19 750	26 200
21	Spesielle driftsutgifter	12 624	8 250	8 500
50	Tilskudd Norges forskningsråd, <i>kan overføres</i>	179 500	210 000	234 500
70	Tilskudd til Fiskeriforskning i Tromsø, <i>kan overføres</i>	19 200	21 500	48 000
71	Tilskudd til utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	24 257	32 000	32 000
90	Innskudd aksjekapital PROTEVS AS			330
	Sum kap. 1023	251 271	291 500	349 530

Innledning

Kapitlet omfatter Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt (postene 01 og 21), tilskudd til fiskeri- og havbruksforskning og forskning innenfor havne- og farvannsspørsmål i Norges forskningsråd, tilskudd til Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS (Fiskeriforskning) og ordningen Tilskudd til utviklingstiltak.

Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt (jf. postene 01 og 21)

Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt er administrativt tilknyttet Fiskeridirektoratet. Instituttet ledes av en direktør som rapporterer til Fiskeridirektøren på linje med direktørene for Fiskeridirektoratets avdelinger, og deltar i ledermøter på dette nivået. Instituttet har et faglig råd som har i oppgave å drøfte ulike sider ved instituttets virksomhet og drift og gi råd til Fiskeridirektøren og departementet. Med virkning fra 1. januar 2001 er Fiskeridirektoratets sentrallaboratorium slått sammen med Ernæringsinstituttet. Ernæringsinstituttet har samtidig fått ansvar for den faglige virksomheten ved distriktslaboratoriene.

Figur 6.2 Oversikt over finansieringskildene til Ernæringsinstituttet i 2000¹

1 Strategiske instituttprogrammer (SIP) er plassert under Fiskeridepartementet sin finansiering.

Den forvaltningsrettede delen av virksomheten finansieres over kap. 1030 og er omtalt der.

Mål

- *Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt skal drive forskning og utvikle analysemetoder innenfor hovedområdene sjømat i humanernæring, og ernæring, fôr og fôrressurser innen havbruk.*
- *Instituttet skal drive forskning på et høyt internasjonalt nivå og bistå fiskeri- og havbruksnæringen og forvaltningen i spørsmål som angår disse områdene.*
- *Instituttet skal gi laboratoriestøtte i forbindelse med Fiskeridirektoratets tilsynsoppgaver, og ha den faglige styringen av den samlede laboratoriedriften i Fiskeridirektoratet.*

Ernæringsinstituttet skal:

- formidle forskningsresultater både nasjonalt og internasjonalt
- bidra til oppbygging av kunnskap i næringen og forvaltningen.

Resultater 2000-2001

Ernæringsinstituttet har bygd opp høy internasjonal kompetanse innenfor ernæring, kvalitet og bruk av sjømat, fôring av akvatiske organismer og næringsmiddelkjemiske metoder. Instituttets forskere, hvorav samtlige fast ansatte har doktorgrad, er involvert i nasjonalt og internasjonalt arbeid knyttet til analysemetoder og forskning, og har publisert et høyt antall internasjonale publikasjoner.

Instituttet bidrar med kompetanseoppbygging for fiskeri- og havbruksnæringen, bl.a. utdan-

ning av hovedfags- og doktorgradsstudenter innen instituttets kjerneområder, og gjennom undervisning i ernæringsbiologiske fag ved Universitetet i Bergen (UiB). Samarbeidet med UiB er videreutviklet med økt undervisning knyttet til kvalitet av sjømat. Instituttet har lærlinger knyttet til kjemilaborantutdanningen.

Instituttets verktøy er kjemiske, mikrobiologiske, sensoriske og statistiske analysemetoder, hvorav 74 er akkrediterte. Vedlikehold, modernisering og akkreditering av nye analysemetoder krever betydelige ressurser.

I hele perioden har arbeidet med bygging, instrumentering og opplæring for oppbygging av et laboratorium for dioksin og dioksinlignende PCB'er vært høyt prioritert.

Instituttet har utviklet samarbeid med en rekke internasjonale miljø, og har redaktøransvaret for det internasjonale tidsskriftet *Aquaculture Nutrition*.

Grunnleggende forskning omkring mikronæringsstoff og fettkilder har konsentrert seg om næringsomsetning og helse, og gir grunnlag for nye anbefalinger i fôr til laks. Fettomsetningen hos laks blir studert med tanke på hvilke fettkilder en kan benytte i framtidige fôr til laks. Et prosjekt vedrørende alternative oljekilder i fôr til laks er innvilget under EUs 5. rammeprogram. Det arbeides videre med problemstillinger knyttet til bruken av alternative proteinkilder i fiskefôr, herunder vegetabilsk protein.

Innen området ernæringstoksikologi hos fisk fortsetter studiene med metaller og vitaminer i fôr til laks. Ernæringsinstituttet er engasjert i en rekke samarbeidsprosjekter for å undersøke om fiskens ernæring ligger til grunn for produksjonslidelsene katarakt og beindeforviteter, og har fun-

net at enkelte komponenter i føret har betydning for normal beinutvikling og utvikling av katarakt.

På området stamfiskernæring og eggkvalitet har man funnet at blant annet vitamin A er essensiell for normal larveutvikling, og at en balansert vitaminblanding øker overlevelse og vekst for kveitelarver. Dette er nå tatt i bruk av næringsaktørene.

Instituttet har deltatt i en rekke samarbeidsprosjekt innen kvalitet av laks, deriblant internasjonale markedsundersøkelser på ulike kvaliteter av laks, kvalitetsproblemer knyttet til filetspalting ("gaping") og årtidsvariasjonene i laks og kveite med bakgrunn i råstofftilgang og råstoffkvalitet.

Studier knyttet til sjømat sin innvirkning på human helse ble videreført i 2000. Metodiske og biologiske forsøk er utført, samt et klinisk forsøk med sjømat i samarbeid med Universitetet i Tromsø. Det ble gjennomført innledende kliniske studier på bruk av seloljer og effekt på leddsmelter. Resultatene var overraskende positive og gjentakelse av pilotstudiet ga samme resultat. Arbeidet vil fortsette i utvidet omfang i samarbeid med medisinske og kliniske fagmiljøer ved Haukeland sykehus. Resultater av disse studiene vil kunne danne grunnlag for økt kommersiell utnyttelseverdi av marine oljer.

Forskning knyttet til utnyttelse av biprodukter i før til laks har vært en sentral aktivitet, med videreutvikling av konseptet med direkte produksjon av fiskefôr fra råstoff (avskjær og bifangst).

Med virkning fra 1. januar 2001 ble Fiskeridirektoratets sentrallaboratorium slått sammen med Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt. Det betyr at all laboratorieaktivitet ved Fiskeridirektoratet fra denne dato blir synliggjort fra Ernæringsinstituttet. En god del av aktiviteten ved laboratoriene er fra 2001 knyttet til oppdrag fra forvaltningen for å framskaffe dokumentasjon vedrørende før og sjømatprodukter. Oppdragene er organisert i følgende prosjekter/programmer:

- EUs overvåkingsprogram for medisinrester og fremmedstoffer i akvakulturprodukter.
- Overvåkingsprogram for skjell.
- Analyseprogram for fiskefôr.
- Veterinær grensekontroll.
- Importkontroll.
- Kontroll av fiskemel og fiskeolje.
- Hermetikkontroll.
- Radioaktivitet i nordområdene.
- Miljødatabasen.

Ernæringsinstituttet inngår i "Skjellgruppen" som er etablert i Fiskeridirektoratet, og har bidratt til overvåkingsplanen som er utarbeidet. Det er arbeidet med ernæringskvalitet av skjell. Institut-

tet har også begynt å bygge opp toksikologisk kompetanse knyttet til algegifter i samarbeid med Norges Veterinærhøgskole.

Overvåkingsprogrammet for blåskjell har inkludert skjell fra samtlige regioner i 2000. I tillegg har også andre arter vært inkludert i programmet. Programmet fortsetter i 2001. Resultatene viser at skjell har et naturlig høyt innhold av metaller sammenlignet med andre sjømatprodukter, og at skjell er svært følsomme for metallforurensning. Resultatene for bly og kadmium er rapportert til de internasjonale organer som fastsetter grenseverdier for metaller i sjømat.

Dokumentasjon, forskning og formidling i tilknytning til Miljødatabasen har hatt høy prioritet, for å undersøke innholdet av fremmedstoffer i sjømat. Fremmedstoffdatabasen er bygget videre ut med data fra nye fiskearter og oppdrettslaks. Delprosjektene for hyse, uer, øyepål, lodde, kolmule, tobis og sei er avsluttet. Det er i 2001 iverksatt en økt innsats for å få bedre datagrunnlag for artene torsk, makrell norsk vårgytende sild, Nordsjøsild, laks og vågehvæl.

Instituttet er kompetansesenter og rådgiver for førforskrifter til fisk. Det er avholdt en rekke eksterne fagmøter, der bl.a. dioksin i fisk og råstoffer til fiskefôr (GMO, vegetabilier) har vært tema. Instituttet har utarbeidet faglige rapporter til EU for bruk i arbeidet med grenseverdier av dioksin i førråstoff og før. Instituttet leder også et internasjonalt prosjekt innen feltet. Det er utarbeidet en rekke faginnspill til EU-kommisjonen i forhold til fastsettelse av grenseverdier for bl.a. tungmetaller og kontaminanter på førvareområdet.

Prioriteringer for 2002

Det er økt behov for dokumentasjon og kunnskap om fremmedstoffer i norsk sjømat. Norge må være i teten internasjonalt med å fremskaffe data på området for å opprettholde markedsadgangen. Listen over aktuelle miljøgifter i sjømat er økende. Ernæringsinstituttets kompetanse og forskning knyttet til sjømattrygghet skal derfor prioriteres.

Spesielt aktuelt er dioksin, dioksinlignende PCB, plantevernmidler og hormonhermere. Topprioritet vil bli gitt for å oppnå akkreditering av metodene for dioksin og dioksinlignende PCB'er. Metodearbeid knyttet til Norges internasjonale forpliktelser under EØS-avtalen vil også bli prioritert.

Innenfor sjømat i human ernæring vil forskning og dokumentasjon knyttet til trygghet bli prioritert. Det vil bli fokusert på sammenhengen mellom før og ernæringskvalitet til fisk, ernæ-

ringskvalitet ved sjømat til mennesker og betydningen av foredlingsprosesser. Seloljestudiene videreføres.

Forskning innen ernæring og kvalitet av skjell videreføres, med spesiell fokus på skjell som trygg og sunn sjømat. Kompetanse innen ernæring hos akvatiske organismer skal utvikles. Arbeidet innen ernæringstoksikologi videreføres.

Parasitter i ulike fiskeslag (Anisakis og Pseudoterranova) vil kunne gi infeksjoner hos mennesker ved konsum av ikke-varmebehandlet fisk. Det er økt fokus i ulike markeder på dette området også når det gjelder oppdrettsfisk. Ernæringsinstituttet er nasjonalt referanselaboratorium for helseskadelige parasitter i sjømat, og skal følge opp utviklingen på området.

Forvaltningsprogrammene fortsetter i 2002. Resultatene i 2001 vil for enkelte programmer avgjøre virksomheten for 2002. I tilknytning til disse programmene vil det bli lagt vekt på forskning omkring aktuelle tungmetaller og organiske miljøgifter. Miljødatabasen vil bli bygget ut som dokumentasjonssystem både i forhold til markedsadgang og en bærekraftig miljø- og ressursforvaltning innen fiskeri og havbruk. Analyseprogrammet for miljødatabasen vil inkludere artene hyse, laks, torsk, makrell, nordsjøsild og norsk vårgytende sild.

Fôrvarekontrollprogrammet videreføres. Analyseprogrammet konsentreres om stoffer som krever ytterligere dokumentasjon i forhold til EUs øvre grenseverdier i fôr til fisk. Dette gjelder spesielt DDT og arsen. Det må også skaffes kunnskap om nye grupper av fremmedstoffer i fôr til oppdrettsfisk. Som grunnlag for forvaltning av fiskefôrforskriftene er det viktig å bedre det vitenskapelige grunnlaget for etablering av grenseverdier for aktuelle stoffer i fôr til fisk.

Det vil bli satt spesiell fokus på bruken av genmodifiserte fôrråvarer i fôr til fisk.

Norges forskningsråd (jf. post 50)

Fiskeridepartementets FoU-strategi *FoU innen fiskeri og havbruk, havner og infrastruktur for sjøtransport* er førende for Norges forskningsråds prioriteringer. Forskningsrådet har utarbeidet strategiplaner for den overordnede forsknings-

innsatsen de kommende årene. Midlene fra Fiskeridepartementet til Forskningsrådet går i hovedsak til forskningsprogrammer og til strategiske programmer. Det er utarbeidet programplaner og handlingsplaner for forskningsprogrammene, der mål og prioriteringer innen programmene framgår.

Mål

- *Norges forskningsråds satsing på marin FoU har som hovedmål å framskaffe kunnskap som en avgjørende forutsetning for å utløse potensialet for økt verdiskaping fra marine ressurser på en bærekraftig måte.*

Fiskeridepartementets midler til Norges forskningsråd skal bidra til:

- å utvikle kunnskap, teknologi og metoder som kan danne grunnlag for en bærekraftig utnyttelse av de biologiske ressursene i havet og en lønnsom næringsvirksomhet med basis i disse ressursene
- at den ressurs- og miljørettede forskningen sikrer et best mulig kunnskaps-grunnlag for bærekraftig forvaltning av norske marine ressurser og sjøområder
- at havbruksforskningen skal bidra til å styrke eksisterende næringsvirksomhet, åpne nye muligheter for næringsutvikling og sikre en bærekraftig forvaltning
- at den markeds- og industrirettede forskningen skal bidra til å styrke lønnsomheten og konkurranseevnen gjennom markedsorientert omstilling og industriell utvikling
- forskning og utvikling innen havner og infrastruktur for sjøtransport skal medvirke til et bedre beslutningsunderlag for tiltak i sektoren og bidra til utvikling av teknologi, organisering og rammebetingelser.

Den aktiviteten Norges forskningsråd finansierer innenfor Fiskeridepartementets ansvarsområde skal også bidra til å supplere og støtte opp om aktiviteter som drives ved øvrige forskningsinstitutter innenfor Fiskeridepartementets ansvarsområde.

Tabell 6.2 Oversikt over områder i Norges forskningsråd som er finansiert av Fiskeridepartementet i 2000 og 2001

	(i 1 000 kr)	
	Saldert budsjett 2000	Saldert budsjett 2001
Marked	14 640	15 175
Produkt-, teknologi- og prosessutvikling	25 560	35 830
Det marine fjord-, kyst- og havmiljø	33 920	36 145
Fiske og fangst	14 930	19 645
Havbruk	58 580	71 440
Havner og infrastruktur for sjøtransport	2 000	2 000
Samfunn	3 000	3 000
Generelle infrastr. tiltak inkl grunnbevilgning institutt	16 240	16 965
Diverse Fou aktiviteter	10 630	9 800
Sum	179 500	210 000

Resultater 2000-2001

Omtalen er inndelt i henhold til Fiskeridepartementets FoU-strategi *FoU innen fiskeri og havbruk, havner og infrastruktur for sjøtransport*. Området Bioproduksjon og foredling forvalter størstedelen av de generelle midlene fra Fiskeridepartementet. I tillegg bidrar Fiskeridepartementet til finansiering av forskningsprogrammer i områdene Industri og energi og Miljø og utvikling til bl.a. forskning innen kystforvaltnings- og forurensningsproblematikk.

Marked

Forskning rettet mot utvikling av markedskunnskap har vært prioritert i 2000. Det er igangsatt nye aktiviteter for å styrke den generelle kompetansen innen markedsforskning, med vekt på forskerrekuttering. Blant annet er det etablert et strategisk program om verdiskaping i norsk sjømatindustri. Programmet tar sikte på å belyse de markedsmessige forutsetninger i sjømatindustrien og strukturen i disse markedene. Innenfor programmet Marked og samfunn er det startet flere nye prosjekter innenfor internasjonal handelspolitikk. Prosjektene tar i første rekke for seg forhold knyttet til fiskerinæringen og WTO, for å styrke forskningsinstitusjonenes kompetanse på faglige forhold, når det gjelder hvordan fiskerinæringens interesser blir ivaretatt i forhandlingene. Videre er det innledet samtaler med Eksportutvalget for fisk (EFF) om stasjonering av doktorgradsstipendiater i markedsforskning ved EFFs utestasjoner som et ledd i utdanningen.

Eksempler på resultater fra forskningen:

- Analyser av offentlige virkemidlers betydning for utviklingen av fiskeindustrien viser at det

offentlige har et sterkere engasjement blant bedrifter som går konkurs enn blant bedrifter som overlever økonomisk. Lånefinansierte investeringer er ofte en sentral årsak til senere konkurser. Dette er gjerne investeringer som er brukt til kapasitetsoppbygging, og som dermed har bidratt til å forsterke den interne konkurransen mellom bedrifter og redusert lønnsomheten i bransjen.

- Resultater fra forskning om forbruk og holdninger til fersk eller frossen fisk i norske familiehusholdninger viser at vel 60 pst. av husholdningene mener frosset fisk er en god erstatning for fersk fisk. Undersøkelsen viser også at det er et stort forbedringspotensial når det gjelder å øke faktisk kvalitet på og tilfredshet med fersk og frossen fisk som selges gjennom de tradisjonelle dagligvarekanalene.

Produkt-, teknologi- og prosessutvikling

Forskning rettet mot produkt- og prosessutvikling og bedre utnyttelse av råstoffet, blant annet gjennom marin bioteknologi, har vært prioritert i 2000. Målretting og konsentrasjon av innsatsen på dette feltet har vært drøftet i ulike møter mellom Forskningsrådet og departementet. Professoratet ved Norges fiskerihøgskole innenfor fagområdet produktutvikling og prosessering av fisk er nå besatt, og vil bli fulgt opp gjennom forskningsaktiviteter innenfor programmet Næringsmidler og gjennom eventuelle strategiske programmer. Oppfølging av virksomheten ved produktutviklingssenteret for næringsmiddelindustrien (SPIN) har også i hovedsak foregått gjennom aktiviteten i programmet Næringsmidler. Forskningsrådet har videre holdt flere kontaktmøter med prosjektet RUBIN (Resirkulering og utnyttelse av

organiske biprodukter i Norge) sitt sekretariat i Trondheim. Det har også vært løpende kontakt når det gjelder spesielle prosjekter vedrørende marine biprodukter.

Eksempler på resultater fra forskningen:

- Det er utviklet en ny og optimal tineprosess for produksjon av saltfisk og klippfisk. Det er oppnådd forbedret kvalitet og forbedring i utbytte på opp til 2,5 pst. For hele næringen ville det økte utbyttet alene bety en innsparing på nærmere 100 mill. kroner pr. år. Prosessen er utprøvd i full skala ved en større fiskebedrift i Troms. Flere bedrifter i fiskeindustrien vurderer å ta den nye teknologien i bruk.
- I kveiteoppdrett er det viktig å kunne skille hunn- og hannfisker fra hverandre på et tidligst mulig tidspunkt. Hunnene vokser raskest, og det er derfor hunnene man ønsker å oppdrette. Da kjønnenes utseende er identisk må andre metoder finnes for å kunne sortere dem. Det er utviklet genteknologiske metoder der kjønns-spesifikke DNA-sekvenser skal finnes og benyttes i arbeidet.
- Det er etablert en prosesslinje for prøveproduksjon av DNA fra fiskemelke. Over 450 kg DNA-salt er framstilt, og en ny patentsøkt metode for framstilling av både DNA og fosfolipider er utprøvd. Et tysk selskap foretar applikasjonstesting av DNA-saltet, spesielt med tanke på anvendelse innen kosmetikk. En fiskeindustribedrift planlegger produksjon av DNA og fosfolipider. Fiskegelatin produsert fra fiskeskinn er til uttesting hos to utenlandske industripartnere for teknologiske og farmasøytisk anvendelse.

Det marine fjord-, kyst- og havmiljøet

Arbeid med å utvikle metoder og modeller som gir en mest mulig effektiv overvåking av de marine ressursene og miljøet og økt sikkerhet i bestandsvurderingene, har vært videreført gjennom ulike forskningsprosjekter og strategiske programmer. Innenfor rammen av programmet Marine ressurser, miljø og forvaltning har det vært gjennomført telletokt for vågehval. Også forskningssamarbeidet med Grønland har vært fulgt opp i regi av dette programmet.

Noe forskning om kongekrabbe og dens økologiske betydning langs norskekysten er utført innenfor et prosjekt i programmet Biologisk mangfold. Fra 2001 er det igangsatt ytterligere forskning ved et prosjekt innenfor programmet Marine ressurser, miljø og forvaltning som gjennom overvåking og fangst studerer om konge-

krabbe har effekt på sammensetningen av den marine fauna.

Eksempler på resultater fra forskningen:

- Studier av vågehvalens fødepreferanser har vist at vågehvalmagenes relative innhold av byttedyr ikke avviker nevneverdig fra den relative sammensetningen av byttedyr i sjøen. Dette gjelder særlig for sild og krill, mens det kan være ting som tyder på positiv preferanse for lodde under visse betingelser. Det ble videre observert at torsk og sei, som forekom i til dels betydelige mengder i sjøen, praktisk talt ikke fantes i hvalmagene.

Fiske og fangst

Forskningen har vært konsentrert om fangst- og redskapsteknologi, flåteforskning, fangstbehandling av råstoff og biprodukter samt økt verdiskaping fra marine ressurser gjennom synergieffekter mellom sjø og land.

Eksempler på resultater fra forskningen:

- I naturen vil bare en liten andel av villfangede kråkeboller ha god nok kvalitet til direkte eksport og videreforedling. Forsøk med sjøbasert lagring og oppforing av kråkeboller med spesialtilpasset fôr har gitt god og rask gonadevekst, spesielt for kråkeboller som har lav gonadeindeks i utgangspunktet. Resultatene har bidratt til å øke interessen for å etablere kråkebolle som ny oppdrettsart, og har dannet grunnlaget for at nye aktører innen næringen ønsker å videreutvikle konseptet i kommersiell skala.
- I nordområdene er dataoverføring vanskelig på grunn av lave elevasjonsvinkler. Dette er derfor et problem for fiskeflåten. Det er prøvd ut en ny modulasjonsmetode som har gitt betydelig økning av datakapasiteten under slike vanskelige forhold. Kapasitetsøkningen vil også kunne gi muligheter for reduserte takster for data- og taleoverføring.
- En har lyktes i å utvikle et konsept for en fleksibel seleksjonsrist for bruk i trål og snurrevad, som ikke har de ulempene som dagens systemer av stål har. Systemet oppfattes som meget bruker- og håndteringsvennlig, og kan benyttes i all slags vær uten fare for støt og klemskader fra ristene.

Havbruk

Oppdrett, levende lagring og oppforing av torsk kan bli en viktig del av fiskeri- og havbruksnærin-

gen framover. Dette er fulgt opp ved at det er igangsatt forskning på yngel og stamfisk på torsk.

Dyrking av skjell er en næring i vekst og stiller særlige krav til offentlig forvaltning og tilsyn. Det er behov for å utvikle kjemiske metoder for påvisning av algegifter og forskning på algetoksiner. Dette støttes gjennom programmene Havbruk – produksjon av akvatiske organismer og Marine ressurser, miljø og forvaltning og med midler fra Forskningsfondet. Programmet Havbruk – produksjon av akvatiske organismer har samarbeidet med NUMARIO, og innsats i programmet er sett i sammenheng med tilsvarende innsats i NUMARIO.

Helsetilstanden hos norsk oppdrettsfisk er nå generelt god. Forbruket av antibiotika i oppdrettsnæringen har vært svært lavt de siste årene til tross for kraftig økning i produksjonsvolumet. Forskningsaktiviteten har derfor særlig vært konsentrert om virussykdommer, der behovet for ny kunnskap er størst.

Eksempler på resultater fra forskningen:

- Det er laget en kommersiell enhet for elektrobedøving av laks. Forsøk med utblødning tyder på at hjertet ikke spiller en vesentlig rolle for god utblødning. Ved en effektiv bedøving og avliving vil det være mer hensiktsmessig å sløye fisken direkte uten å bløgge den. Dette kan gi slakterinæringen betydelige tids- og kostnadsbesparelser.
- Det er gjort studier av utviklingen av infeksøs lakseanemi (ILA) hos fisk i oppdrett og serologiske metoder har blitt benyttet sammen med genteknologiske teknikker med godt resultat. Pågående arbeid med å karakterisere ILA-viruset vil resultere i "fingeravtrykk" av stammer fra ulike regioner, og vil være viktig for å kunne påvise hvordan smitten spres innen et land eller over landegrensene.
- Flere havari av oppdrettsanlegg med påfølgende rømming av fisk skyldes feil forankring eller notskader som følge av kollisjoner mellom not og plattform eller not og forankringslinjer. Forskning har bidratt til kunnskap som gir sikrere forankring. Det er utviklet en modell for tredimensjonal bevegelse av not i oppdrettsmerd. Dette er et viktig redskap med sikte på å redusere nothavari og blir særlig aktuelt når mer eksponerte lokaliteter tas i bruk.

Havner og infrastruktur for sjøtransport

FoU-aktivitetene innen dette området har vært knyttet til kystforvaltningens ansvar for havner og

sjøtransport i varestrømskorridorer, samt logistikk.

Eksempler på resultater fra forskningen:

- ENISYS-prosjektet er basert på et samarbeid mellom tunge norske prosessindustribedrifter og oljeselskaper. Dette gir lastemengder nok til å forsvare en transportkorridor med hurtige skip med daglig anløp i sentrale havner på strekningen mellom Midt-Norge og Lindesnes. Dette åpner for et konkurransedyktig alternativ til trailere for eksport av fersk fisk til kontinentet, der veitrafikken korker seg mer og mer og framføringen møter stadig større problemer. Med forventningen om en tidobling av norsk sjømateksport de neste 20 år, framstår sjøtransport som et interessant alternativ. Sjøkorridoren ventes realisert innen 2003.

Samfunnsforskning

Det har vært gjennomført sosiologiske og geografiske studier knyttet til kyst- og bygdeutvikling. Det er utført analyser og undersøkelser i tilknytning til flyttemønstre i forskjellige deler av landet om kompetansesituasjonen og behovet for kompetanse, bl.a. for å møte kystnæringenes behov. Det lagt opp til styrking av forskning knyttet til ressursforvaltning og kostnadseffektiv produksjon og de samfunnsmessige konsekvensene av ulike forvaltningsregimer for fiskeressursene. En stadig økende internasjonal konkurranse stiller store krav til hensiktsmessige organisatoriske løsninger både internt i den enkelte bedrift og ikke minst mellom bedrifter. Det er derfor satt i gang forskning som skal gi kunnskap til støtte for organisering og ledelse av produksjon, distribusjon og omsetning av varer og tjenester.

Eksempler på resultater fra forskningen:

- Studier av entreprenørskap og nyskaping i kyst- og bygdeområder har blant annet vist at selvrealisering er den viktigste motivasjonsfaktoren for entreprenørskap knyttet til etableringen av små foretak. Det er store regionale variasjoner med hensyn til hvordan det lokale miljøet fungerer i forhold til entreprenørskap, med tendenser til at miljøet fungerer mest dynamisk i sentrale strøk.

Forskerrekruttering

Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) har utarbeidet rapporten "Forskerrekruttering til bioproduksjon og foredling, situasjonsbeskrivelse og behovsanslag mot 2015". Rapporten beregner behovene for forskerrekutter

innenfor bioproduksjon og foredling mot år 2015 i tre ulike vekstalternativer. Rapporten presenterer også statistikk om forskerpersonalet og forskerrekruttene. Resultatene fra rekrutteringsanalysen viser at det er en betydelig underdekning i antallet forskerrekrutter og at det er behov for en ekstraordinær opptrapping i antallet forskerrekrutter de nærmeste årene. Rapporten viser at det er ulike behov innenfor de enkelte fagområdene (jord- og skogbruk, veterinærmedisin og fiskeri og havbruk). Rekrutteringssituasjonen i veterinærmedisin er den mest problematiske, sammenliknet med de to andre faggruppene. Innen fiskeri og havbruk er det allerede i gang en økt rekruttering som følge av prioritering av fagområdet de siste årene.

Forskerrekrutteringen rettet mot fiskeri- og havbrukssektoren har i 2000 i hovedsak skjedd innen rammene av forskningsprogrammene, eller innenfor de strategiske programmene. Det ble finansiert i alt 79 årsverk doktorgradsstipend innen fiskeri- og havbrukssektoren. Kvinneandelen var 44 pst. I tillegg til midler fra Fiskeridepartementet, er det brukt generelle midler fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet til forskerrekruttering rettet mot fiskeri- og havbrukssektoren. Det ble avlagt 20 doktorgrader innen sektoren i 2000, fordelt på 6 kvinner og 14 menn.

Forskningsfondet

For budsjettåret 2001 har Forskningsrådet hatt til fordeling 203,5 mill. kroner av forskningsfondets avkastning. Av dette er 37,5 mill. kroner fordelt til videreføring av de marine satsinger og 23 mill. kroner til SARS-senteret, slik at vel 60 mill. kroner er anvendt på marine problemstillinger.

Prioriteringer 2002

Virkemidlene som legges til grunn for Forskningsrådets satsing i 2002 med midler fra Fiskeridepartementet er i hovedsak forskningsprogrammer og basisbevilgninger (strategiske programmer og grunnbevilgninger). Bevilgningen til Norges forskningsråd skal dekke Norges andel av kostnadene til en nasjonal ekspert på feltet fiskeriforskning, inkludert akvakultur, knyttet til EUs fiskeridirektorat. I tråd med Fiskeridepartementets FoU-strategi vil prioriterte områder være forskning rettet mot utvikling av markedskunnskap, produkt- og prosessutvikling, bedre utnyttelse av råstoffet gjennom marin bioteknologi og havbruksforskning inklusive dyrking av havet.

Forskningsprogrammer

Omtalen av forskningsprogrammene er inndelt i henhold til Fiskeridepartementets FoU-strategi FoU innen fiskeri og havbruk, havner og infrastruktur for sjøtransport.

Marked

Forskningen organiseres i 2002 under programmet Marked og samfunn (2000-2004). Programmet skal styrke det samfunnsvitenskapelige kunnskapsgrunnlaget til støtte for ressurs- og miljøforvaltning, næringsutvikling samt produksjon, distribusjon og omsetning av varer og tjenester innen fiskeri og havbruk, jordbruk, skogbruk og utmarksproduksjoner. Programmet skal i tillegg øke kompetansen innenfor fag og disipliner som betjener dette forskningsbehovet, skape møteplasser for forskere og brukere og aktivt formidle forskningsresultater til forvaltningen og næringsene. Programmet har et hovedansvar for næringsrettet markedsforskning knyttet til utviklingstrekk, omgivelsesforhold og forbrukerperspektiver. Programmet skal fortsette satsningen på å styrke markedskompetansen i de forskningsmiljøer som betjener de bioproduserende næringene.

Oppbygging av kompetanse knyttet til handelspolitikk i forskningsmiljøene skal videreføres.

Produkt-, teknologi- og prosessutvikling

Forskningen organiseres i 2002 under programmene Bioteknologi (2000-2004) og Næringsmidler (2000-2004).

Programmet Bioteknologi tar utgangspunkt i Forskningsrådets "Strategi for bioteknologi" og omfatter marin bioteknologi, bioteknologi i landbruket og avledet industriell virksomhet. Programmets mål er å oppnå høyt internasjonalt nivå i norsk bioteknologisk forskning, økt verdiskaping ved bruk av bioteknologi i primærnæringene, ved utnyttelse av marine ressurser, videreføring og industriell anvendelse. Programmet skal også gi kunnskaper om konsekvenser for sikkerhet, miljø og samfunn ved bruk av genteknologi i matproduksjonen. Det er spesielt viktig å styrke og utvikle kompetansen innenfor området marin bioteknologi.

Norsk næringsmiddelindustri står overfor store utfordringer. Fiskeindustrien har en høy eksportandel og må forholde seg til sterke svingninger i råstoffgrunnlag og marked. Når det gjelder økt videreføring av fisk vil kravet til kom-

petanse stige. Det vil dessuten bli økte krav til samarbeid på tvers av tradisjonelle sektorgrenser mellom primærproduksjon, industri og kompetansemiljøene. Programmet Næringsmidler har som mål å bidra til at forbrukeren tilbys trygg mat med riktig kvalitet, produsert og distribuert under konkurransedyktige betingelser med basis i en bærekraftig utvikling.

Det marine fjord-, kyst- og havmiljø

Forskningen organiseres i 2002 under programmene Marine ressurser, miljø og forvaltning (2000-2004) og Forurensning; Kilder, spredning, virkninger og tiltak (2000-2005), Biologisk mangfold (1998-2007) og EU-programmet Strålevern under EUs 5. rammeprogram.

Programmet Marine ressurser, miljø og forvaltning har som mål å framskaffe ny viten om økosystemers struktur, prosesser, produksjon, variabilitet i tid og rom og effekter av menneskeskapt påvirkning. Et annet mål er å utvikle kunnskapsbasis og metodisk grunnlag for kommersiell høsting av marine ressurser innenfor en bærekraftig utvikling. Videre er det et mål å utvikle bioøkonomiske modeller for langsiktige forvaltningsstrategier samt kalibrerte målesystemer og modeller for å oppnå grunnleggende innsikt i våre marine økosystemer og for å effektivisere marin ressurs- og miljøovervåking.

Programmet Forurensning; Kilder, spredning, virkninger og tiltak har som mål å frambringe ny kunnskap og styrke den nasjonale kompetanse på området forurensninger, spredning, eksponering og virkninger av forurensninger på miljøet. Forskningen skal gi grunnlag for forvaltningens beslutninger om tiltak for å avbøte eksisterende og forebygge nye forurensningsproblemer. Forskningen skal videre bidra til oppfyllelse av lokale, nasjonale og internasjonale miljømål, være med på å støtte opp under norske interesser i internasjonale forhandlinger om begrensning av grenseoverskridende forurensninger, samt oppfølging og evaluering av disse.

Programmet Biologisk mangfold har som hovedmål å bedre kunnskapsgrunnlaget for bærekraftig bruk av biologiske ressurser og bevaring av naturens egenart og mangfold. Programmet vil også konsentrere seg om ikke-økonomiske arter.

EU-programmet Strålevern under EUs 5. rammeprogram har til hensikt å skaffe vitenskapelig kunnskap for objektivt å kunne vurdere effekter av radioaktiv stråling og utvikle metoder for å bedre beskyttelsen mot stråling. Innsatsen er rettet mot hvordan strålingen opptrer fra naturlige,

medisinske og industrielle kilder, samt forståelse av helsemessige konsekvenser og hvordan man skal behandle overeksponering.

Fiske og fangst

Forskningen organiseres i 2002 under programmet *Fiskeriteknologi (2000-2004)*. Programmets hovedmål er å bidra til at fiskeflåten med basis i et bredt kunnskapsgrunnlag og gjennom teknologisk FoU kan øke verdiskapingen og beskatte ressursene på en bærekraftig måte. Det er videre et mål å bidra til oppbygging av økt kompetanse og et bredt kunnskapsgrunnlag innen FoU i fangst- og flåteleddet slik at Norge kan være et foregangsland både i fisket og når det gjelder konkurransedyktige produkter og systemer fra norsk leverandørindustri.

Havbruk

Forskningen organiseres i 2002 under programmet Havbruk – produksjon av akvatiske organismer (2000-2004). Videre utvikling av moderne havbruk setter økte krav til kunnskapsbasert næringsutvikling, der forskning og utvikling vil være en vesentlig drivkraft. Hovedmål for programmet er å frambringe kunnskap som kan bidra til å sikre og videreutvikle norsk havbruksnæring. Målet er å få ny kunnskap til å kunne utvikle oppdrett av laksefisk gjennom optimalisering av produksjonsmetoder, og sikre det faglige grunnlaget for kommersiell produksjon av marine og andre arter ved å framskaffe kunnskap om artenes biologi og behov i oppdrett.

Målet er videre å frambringe kunnskap som kan sikre kvaliteten på produktet gjennom hele verdikjeden i forhold til markedets ønsker.

For å kunne utløse vekstpotensialet innen havbruk, vil tilgjengeligheten av fôr være svært viktig. Forskningsinnsatsen innen marine fôrkilder for fiskeoppdrett er en prioritert oppgave innenfor Fiskeridepartementets bevilgning til Forskningsrådet.

Forskning på torsk vil bli prioritert i 2002. Det skal settes av minst 10 mill. kroner til dette.

Havner og infrastruktur for sjøtransport

Forskningen som tidligere har vært organisert under programmene Program for maritim virksomhet (MARITIM) og LOGITRANS, vil fra 2002 bli organisert innenfor Forskningsrådets nye budsjettstruktur FoU for næringsrettet verdiskaping. Aktiviteter med spesiell relevans for Fiskeridepar-

tementets ansvarsområde vil være knyttet til effektivisering for å styrke sjøtransportens og havnenes rolle i nasjonal og regional godstransport. Dette vil omfatte videre utvikling av åpne systemkonsepter for informasjon og logistikk i vareflyten gjennom havn for å styrke sjøtransporten, og utvikling av nye effektive sjøbaserte logistikksystemer for norsk fiskeeksport.

Basisbevilgninger

Under dette virkemiddelet inngår grunnbevilgninger til instituttene og strategiske programmer for kompetanseoppbygging og utvikling av forskningsmiljøene innen fiskeri- og havbrukssektoren. Norges forskningsråd har fra 2001 basisbevilgningsansvar for NORCONSERV, Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS (Fiskeriforskning) og SINTEF Fiskeri og havbruk AS. Disse instituttene mottar grunnbevilgning fra Fiskeridepartementet kanalisert gjennom Forskningsrådet. Fiskeriforsknings grunnbevilgning øker fra 12,2. mill. kroner i 2001 til 18 mill. kroner i 2002.

Strategiske programmer

Norges forskningsråd tildeler strategiske programmer til institutter og forskningsmiljøer ved universiteter og vitenskapelige høyskoler innenfor området Bioproduksjon og foredlings ansvarsområde. Formålet er å skape forskningsmiljøer av høy kvalitet gjennom målrettet grunnleggende forskning, anvendt forskning og kompetanseoppbygging, slik at de utvikles til et godt redskap for forskning, forvaltning og næringsliv innen sektoren. Programmene skal bidra til faglig styrking og spesialisering av sentrale forskningsmiljøer innenfor områder aktuelle for næringsutvikling. Forskerutdanning skal være et sentralt element i et strategisk program. De strategiske programmene kan brukes for å utvikle kompetanse innenfor prioriterte forskningsfelt og felt der det er behov for rekruttering. De skal videre stimulere til samarbeid mellom forskningsmiljøer med sikte på styrket tverrfaglighet og bedre utnyttelse av spisskompetanse, samt etablere og videreutvikle faglige tyngdepunkt å finansiere større og strategisk viktige utstyrsinvesteringer.

Fiskeridepartementet legger til grunn at Forskningsrådet bidrar til etablering av PROTEVS AS i Bergen.

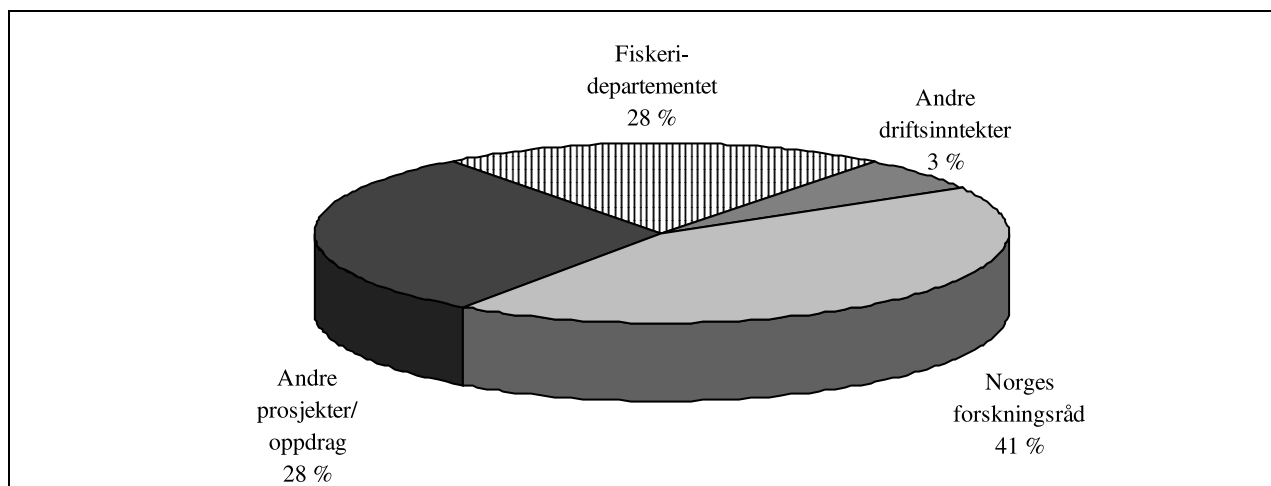
Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS – Fiskeriforskning (jf. post 70)

Fiskeriforskning er et aksjeselskap og er datterselskap av forskningskonsernet NORUT-Gruppen AS. NORUT eier 51 pst. av aksjene i Fiskeriforskning, mens Fiskeridepartementet eier 49 pst. og 1/6 av aksjene i NORUT Gruppen AS. Fiskeriforskning er organisert i fem utøvende forskningssentre som omfatter marine ressurser, havbruk, marin bioteknologi, industriell foredling og økonomi og marked. Ved utgangen av 2000 hadde Fiskeriforskning 109 ansatte, 72 personer har høyere universitetsutdanning og 23 har doktorgrad. Instituttets totale FoU-kapasitet fordeler seg med om lag 70 pst. på industri- og markedsforskning og 30 pst. på havbruks- og ressursforskning.

Omtalen av resultater 2000-2001 og prioriteringer for 2002 omfatter i hovedsak de aktiviteter som finansieres av bevilgninger fra Fiskeridepartementet over kapitlene 1023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU og 1021 Drift av forskningsfartøylene. Det er naturlig å se disse midlene i sammenheng med basisbevilgningen til Fiskeriforskning fra Norges forskningsråd i form av grunnbevilgning og strategiske instituttprogram (SIP). Grunnbevilgningen fra Norges forskningsråd var i 2000 på 12,2 mill. kroner, og ble i hovedsak brukt til kompetanseutvikling, egenandel i EU-prosjekter og til prosjekter med vekt på produktutvikling, totalutnyttelse av råstoffet og fiskehelse.

Fra 1. januar 2002 skal Havforskningsinstituttet overta det faglige ansvaret for Fiskeriforskning sine oppgaver innenfor ressursforskning, jf. egen omtale i boks 6.1. Når de nødvendige prosesser i tilknytning til overføringen til Havforskningsinstituttet er avsluttet, vil de budsjettmessige konsekvenser bli fremmet for Stortinget. I påvente av en avklaring er det ikke foretatt overføring av midler mellom Fiskeriforskning og Havforskningsinstituttet.

Fiskeridepartementets eierskap i Fiskeriforskning innebærer at instituttet skal være et sentralt nasjonalt forskningsinstitutt som skal bidra til å oppfylle nasjonale overordnede mål for bærekraftig verdiskaping av marine ressurser gjennom

Figur 6.3 Oversikt over inntektskildene til Fiskeriforskning i 2000

industri- og markedsrettet FoU, marin bioteknologi og havbruksforskning.

Resultater 2000-2001

Industri- og markedsrettet FoU (2 mill. kroner)

Norsk sjømatindustri har et stort udekket behov for innovativ produkt og prosessutvikling. Slik utvikling kan stimuleres gjennom aktiv overføring av kompetanse. Fiskeriforskning deltar aktivt i fora og nettverk som har som hovedformål å utvikle slik kompetanse. Fiskeriforskning har utviklet et eget kurs- og seminartilbud for å støtte opp om denne aktiviteten, og industrien viser en stadig større interesse for dette tilbudet.

Den årlige driftsundersøkelsen i fiskeindustrien omfatter i hovedsak bedrifter som driver fordeling av fisk og bedrifter som driver engroshandel. Analysene viste at lønnsomheten i 1999 var svært svak i viktige sektorer i norsk fiskeindustri. Dette var i stor grad de samme sektorene som hadde et godt år i 1998. I 1999 hadde tørrfisknæringen best lønnsomhet, fulgt av rekeindustrien.

Havbruk og fiskehelse (6 mill. kroner)

Fiskeriforskning har en bred innsats inne lakseoppdrett (smoltifisering), oppfôring og oppdrett av kråkeboller, mellomlagring av fisk i merd, fiske sykdommer (Infeksiøs Pankreas Nekrose (IPN)), atypisk furunkulose, bruk av såkalte probiotika i steinbitoppdrett, fiskevelferd med mer. De siste årene har det vært arbeidet systematisk med startfôr og tilvenningsfôr til marine arter, og det er kommet lovende resultater med hensyn til formulert fôr som kan åpne for lønnsom yngelpro-

duksjon. Fiskeridepartements direkte bidrag til denne virksomheten er bl.a. finansiering av drift av havbruksstasjonen i Kårvika.

Ressursforskning (16,8 mill. kroner)

Bestandskartlegging og økologiske studier av reke, flatfisk, haneskjell, kongekrabbe, kysttorsk og andre kystressurser danner grunnlaget for forvaltning av disse ressursene. Denne kartleggingen er gjennomført med feltundersøkelser og modellberegninger. Bestandskartleggingen har vist at rekebestanden i Barentshavet og Svalbardsonen er redusert med 20 pst. fra 2000 til 2001.

Det er gjort økologiske undersøkelser av vågehval, grønlandssel og klappmyss, og det er arbeidet med metodeutvikling, både for beskatning og for å studere disse artenes betydning i økosystemet. Det er etablert en tidsserie som viser hvordan vågehvalens meny påvirkes av endringer i mattilbudet. Vågehvalen er først og fremst en fiskespiser. Beregninger viser at den årlig spiser om lag 1,8 millioner tonn fisk og skalldyr.

Kongekrabben, som på begynnelsen av 60-årene ble overført fra Kamsjatka-halvøya i Russland og satt ut i Barentshavet, sprer seg stadig lengre vest fra Varanger, og den er nå også etablert i Tanafjorden. Studier viser at det tas betydelige bifangster. Resultater fra forskningen viser at kongekrabben kan bli en betydelig ressurs, og at den med fornuftig beskatning kan gi et viktig tilskudd til inntektene fra fiskeriene.

Innen metodeutvikling er et opplegg for å optimalisere toktiden ved rekeundersøkelsene i Barentshavet utviklet og tatt i bruk, også ut fra kravet om en ønsket nøyaktighet i bestandsestimeringen. Nye beregningsmetoder og lokal res-

surs- og bestandskunnskap er tatt i bruk for bestandsberegning av kysttorsk og rognkjeks, og til bifangstestimering av kongekrabbe. Samarbeidet med Havforskningsinstituttet er styrket.

Prioriteringer 2002

Fiskeriforskning får det forskningsmessige ansvaret for tilrettelegging og etablering av et organisert avlssystem for torsk, i samarbeid med næringen og relevante institusjoner innen avl og forskning. Prosjektering av ny avlsstasjon for torsk i Tromsø vil bli startet opp i 2002, med sikte på snarlig byggestart. Det er til sammen øremerket 10 mill. kroner til dette.

Bevilgningen til havbruksstasjonen i Kårvika videreføres i 2002.

Statsbygg overtar fra 1. januar 2002 forvaltningsansvaret for havbruksstasjonen i Kårvika og forskningsbygget i Breivika. Tilskuddet er økt med om lag 8 mill. kroner for å dekke økte husleiekostnader som følge av overtagelsen.

Innsatsen på industriell- og markedsrettet FoU styrkes i 2002. Midlene som tidligere ble bevilget over denne posten er nå lagt inn i tilskuddet til Fiskeriforskning under kap. 1023 post 70. Dette innebærer at det skal øremerkes minimum 3 mill. kroner til dette området i 2002.

Fiskeriforskning vil i løpet av 2001 inngå avtale med Sildolje- og Sildemelindustriens Forskningsinstitutt (SSF) om sammenslåing. SSF vil bli etablert som en egen avdeling av Fiskeriforskning i Bergen. Dette er en viktig premiss i arbeidet med å styrke Fiskeriforskningens rolle som nasjonalt forskningsinstitutt.

Det settes av midler til et eventuelt låneopptak for Fiskeriforskning i forbindelse med overtakelsen av SSF.

Havforskningsinstituttet overtar det faglige ansvaret for ressursforskningen ved Fiskeriforskning fra 1. januar 2002. Det forutsettes at virksomheten ved avdelingen i Tromsø ses i sammen-

heng med den totale virksomheten til Havforskningsinstituttet. Det skal gjennomføres bestandsberegning av grønlandssel og klappmyss i Vesterisen i 2002. Nærmere avklaring av rammene for virksomheten vil skje i nært samarbeid mellom Havforskningsinstituttet og Fiskeriforskning.

Tilskudd til utviklingstiltak (jf. post 71)

Kap. 1023 post 71 Tilskudd til utviklingstiltak har vært forbeholdt områder som er gitt særskilt prioritet, og som ikke faller naturlig inn under andre budsjettposter. Innsatsen har dels vært organisert gjennom egne ordninger og større programmer, og dels i form av enkelttiltak.

Mål

Tiltakene som finansieres under kap. 1023 post 71 har som mål å

- *øke verdiskapingen i fiskeri- og havbruksnæringen, og å sette næringen bedre i stand til å etterspørre og utnytte FoU-resultater på dette området*
- *øke sikkerheten til sjøs og styrke sjøtransportens konkurransefortrinn.*

Økt verdiskaping basert på videreforedling av fiskeråstoffet i norsk fiskeindustri, krever forskningsvirksomhet knyttet til produktutvikling.

Spesielt viktige oppgaver er det å få bygd ut analysekapasitet og kontrollvirksomheten for skjellnæringen i takt med forventet produksjonsøkning, og å utvikle næringsvirksomhet basert på marin bioteknologi. Bioteknologien gir store muligheter for utvikling av nye produkter og anvendelser av fiskeråstoff. Et annet prioritert innsatsområde er næringsutvikling av nye marine arter i oppdrett (kveite, skjell, steinbit), som er organisert i programmet for næringsutvikling av marine arter i oppdrett (NUMARIO).

Resultater 2000-2001

Tabell 6.3 Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2001 (i 1000 kroner)

	2001
Markeds- og industriell FoU	4 400
NUMARIO (Næringsutvikling for marine arter i oppdrett)	5 000
Skjellkontroll	5 500
MABIT (Marin bioteknologi i Tromsø)	6 000
Arealinformasjon	1 669
Elektronisk innrapportering av data fra havbruksnæringen	1 000
Ny modell for havbruksforvaltning i Trøndelag	1 500
Navigasjonssystemer	750
Prosjekt for å sikre produksjon av giftfrie blåskjell i norske fjorder	570
Diverse prosjekter og ufordelte midler	7 213
Sum	33 602

Samlet disponibelt beløp for 2001 utgjør 33,6 mill. kroner. Dette omfatter bevilgning over Fiskeridepartementets budsjett for 2001 på 32,0 mill. kroner, og overførte udisponerte midler fra 2000 på 1,6 mill. kroner.

Innsatsen på markeds- og industriell FoU har dels vært rettet mot markedsprosjekter i regi av Eksportutvalget for fisk (EFF), og dels markedsrettet produktutvikling i regi av Fiskeriforskning. Senter for produktutvikling i næringsmiddelindustrien (SPIN) ble åpnet i april 2000, og skal fungere som en koordineringsenhet for flere institutter (NORCONSERV, Fiskeriforskning og Matforsk) i arbeidet med produktutvikling, og sikre at industrien får tilgang på den samlede kompetansen i disse miljøene. Landbruksdepartementet og Fiskeridepartementet har bidratt med midler til etableringen og driften av SPIN.

Gjennom EFF har Fiskeridepartementet støttet oppbygging av markedskunnskap på strategiske områder knyttet til produksjonsstatistikk, handelsdata, konsumentinformasjon og analyse av globale trender og enkeltmarkeder. I tillegg er det gitt støtte til EFFs arbeid med markedsadgang og oppbygging av informasjonssystemer for tariffære og ikke-tariffære handelshindre. Det er i 2000 og 2001 lagt særlig vekt på å igangsette analyser i tilknytning til handelspolitiske problemstillinger, som forberedelser til kommende forhandlinger i WTO.

Det er gjennomført et forprosjekt i regi av Norsk institutt for landbruksforskning (NILF) om fisk, mattrygghet og tekniske handelshindringer. Formålet har bl.a. vært å utrede hvor stor handlefrihet nasjonale myndigheter har innenfor rammene av de internasjonale avtalene Norge har inngått på området. Spesielt er det sett på hvordan

WTO-SPS avtalen kan brukes til løsning av konflikter i forbindelse med handelshindrende tiltak mot norske sjømatprodukter.

Satsingen på markeds- og industriforskning i regi av Fiskeriforskning har på basis av bevilgningen for 2000 og 2001 vært rettet spesielt mot fiskeindustrien innenfor to hovedområder; *kompetanseformidling og nettverksbygging* og *nettverk for produkt og prosessutvikling*. Det er blant annet utviklet en modell for organisering og gjennomføring av kurs, nettverk og seminarer for å overføre kompetanse til fiskeindustrien og initiere nye utviklingsprosjekter. Norsk sjømatindustri har et stort udekket behov for innovativ produkt og prosessutvikling. Dette skyldes mangel på så vel finansiell styrke som kompetanse og personell til å initiere slike prosesser. Fiskeriforskning deltar aktivt i ulike fora og nettverk (bl.a. Pelagisk Forum, Filetforum og Teknisk Forum) med hovedformål å utvikle slik kompetanse. I tillegg retter Fiskeriforskning en særlig innsats mot små og mellomstore bedrifter for å hjelpe disse til å utvikle nye konsepter. Fra 2002 er denne bevilgningen lagt inn under kap. 1023 post 70 Tilskudd Fiskeriforskning i Tromsø.

Fiskeridepartementet har dekket kostnadene ved opprettelse av en stilling ved Norges Fiskerihøgskole innenfor prosess- og næringsmiddelteknologi.

Programmet for næringsutvikling av marine arter i oppdrett (NUMARIO) ble startet i 1997. Arbeidet har vært konsentrert om kveite, skjell og steinbit. Generelt er den største flaskehalsen for å etablere marine arter i oppdrett knyttet til yngelproduksjon, hvor det gjenstår særlige FoU-utfordringer før kommersiell fase kan nås. Dette gjelder også oppdrett av kveite. I 2000 ble det vedtatt

å konsentrere midlene til fire kveiteyngelanlegg med intensiv produksjonsteknologi. Produksjonen av yngel har økt fra 2000 til 2001, selv om de oppsatte produksjonsmålene ikke ble nådd. Årsaken til dette synes i stor grad å være for dårlig kvalitet på rogn og yngel. Det er imidlertid rapportert om mindre problemer med sykdom og bedre kunnskap om startfôring.

Det er satt fokus på sentrale problemstillinger knyttet til etablering av en konkurransedyktig skjellnæring. Blåskjell er den arten som har kommet lengst i retning kommersialisering. Produksjonen har økt, og det er bygd opp flere integrerte selskaper/konstellasjoner som omfatter produksjon, mottak og pakking samt markedsføring og salg. Næringen har hatt betydelige problemer med levering grunnet problemer med giftige alger. Innsatsen innen kamskjell og østers er særlig rettet mot yngelproduksjon.

Resultatene fra satsingen på flekksteinbit har gitt økt produksjon av yngel blant annet gjennom etablering av to produksjonssykluser.

Det er etablert en avtale mellom Norges Veterinærhøgskole og Fiskeridirektoratet som sikrer Fiskeridirektoratet forvaltningsstøtte og utføring av nødvendige analyser av marine algegifter. Fiskeridirektoratet har i tillegg etablert en ekstern analyseenhet for analyse av marine algegifter i skjell. Analyseenheten er lokalisert ved Fiskeridirektoratets regionkontor i Trøndelag og det kommunale næringsmiddeltilsynet i Trondheim. Denne avlastningen har gjort det mulig for Norges Veterinærhøgskole å legge ned et betydelig arbeid i å utvikle kjemiske analysemetoder for marine algegifter. Arbeidet har resultert i at EU er på vei til å akseptere kjemiske analysemetoder som grunnlag for omsetningstillatelse for konsumskjell.

Programmet Marin bioteknologi i Tromsø (MABIT) har samlet mottatt 19,5 mill. kroner fra Fiskeridepartementet i perioden 1997-2001. Programmet varer til og med 2002. I 1998 og 1999 ble det igangsatt aktiviteter innenfor fire av programets hovedsatsingsområder; marine lipider, bioaktive stoffer, produkter for akvakultur/fiskehelse og utnyttelse av biprodukter. De fleste aktivitetene ble videreført i 2001. Brukermedvirkningen i prosjektene er høy og programmet har allerede gitt resultater i form av flere kommersialiserte produkter, patentsøknader og muligheter for nye bedriftsetableringer.

I lys av den raske utviklingen som skjer innen navigasjon, har Fiskeridepartementet reetablert det interdepartementale samarbeidet som tidligere ble drevet i Norsk Navigasjonsråd. Det er

viktig å foreta en vurdering av hvordan norsk navigasjonspolitikken skal utvikles og tilgodese brukernes behov innen mange sektorer. Fiskeridepartementet har bedt Norsk Romsenter om bistand til en del nødvendige vurderinger i tilknytning til framtidig navigasjonsstruktur. I tilknytning til dette arbeidet er det etablert en arbeidsgruppe som bl.a. ser på norske brukerbehov, hvilken betydning utviklingen på området får for Norge samt muligheter for norsk medvirkning og påvirkning. Norsk Romsenter er sekretariat for arbeidsgruppen.

Det er satt i gang et forprosjekt med sikte på å utrede kortsiktige og langsiktige tiltak for produksjon av giftfrie blåskjell i norske fjorder, gjennom kontrollert avgifting, samt utprøving av praktiske metoder for avgifting gjennom lokalitetsforbedring. Prosjektet er et samarbeid mellom Fiskeridepartementet, Landbruksdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet.

Saksbehandlingstiden for oppdrettssøknader er til dels svært lang, og kan virke som en begrensende faktor på ny næringsutvikling i enkelte regioner. Derfor er det igangsatt et forsøksprosjekt som vil gå over en treårsperiode. Prosjektet har som mål å høste kunnskap om alternative saksbehandlingsrutiner i den regionale havbruksforvaltningen. Den samlede vedtakskompetanse og vedtaksmyndighet etter oppdrettsloven, fiskesykdomsloven, havne- og farvannsloven og forurensningsloven legges til Fiskeridirektoratets regionkontor i Trøndelag, som også er prosjektansvarlig. Prosjektet er også omtalt under programkategori 16.30.

Det er satt av penger bl.a. til prosjekter knyttet til arealinformasjon og bruk av IKT for å forbedre og effektivisere forvaltningen.

Prioriteringer for 2002

Fiskeridepartementet vil også i 2002 samarbeide med EFF om gjennomføringen av analyser i tilknytning til handelspolitiske problemstillinger. Departementet skal iverksette egne analyser innenfor det handelspolitiske og industripolitiske området. Departementet vil følge arbeidet med driften av Senter for produktutvikling i næringsmiddelindustrien (SPIN), og bidra med midler i driftsfasen.

På området tekniske handelshindringer knyttet til trygghet og kvalitet ved norsk sjømat vil departementet gjennomføre ytterligere utredninger av hvordan Norge bedre kan dra nytte av de internasjonale organisasjonene vi er medlem av, og de internasjonale avtalene vi har sluttet oss til,

for å oppnå bedre markedsadgang. Dette gjelder spesielt forhold som angår sjømattrygghet og kvalitet som styres av WTO-SPS og WTO-TBT avtalene.

For å sikre et undervisningstilbud ved Norges fiskerihøgskole innenfor næringsmiddelteknologi slik at næringens kunnskap og kompetanse på feltet heves, dekker Fiskeridepartementet de kostnader som en slik stillingsetablering medfører fra 2000 til og med 2003. Etter dette forutsettes det at Universitetet i Tromsø/Norges fiskerihøgskole overtar ansvaret og etablerer stillingen som fast ved institusjonen. I tilknytning til undervisningstilbudet forutsettes et samarbeid mellom Norges fiskerihøgskole, Fiskeriforskning og SINTEF.

Arbeidet med å evaluere NUMARIO er forsinket. I påvente av evalueringen videreføres programmet i 2002. Den forskningsrelaterte delen av NUMARIO er fortsatt finansiert over kap. 1023 post 71, mens den delen som går til næringsutviklingsprosjekter finansieres over kap. 2415 post 74 Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor.

Fiskeridepartementet vil videreføre arbeidet med et offentlig tilsynsapparat og kvalitetssikringssystemer for skjellproduksjonen, herunder algegiftkontroll, nye testmetoder for skjell til konsum og sykdomsspørsmål. Innsatsen knyttet til skjell vil bli tilpasset veksten i næringen. Det nedlegges et betydelig arbeid i å utvikle kjemiske analysemetoder for marine algegifter. På bakgrunn av dette er det forventet at bruken av forsøksmus kan reduseres vesentlig i 2002.

Kveite er en marin oppdrettsart. Departementet vil gi støtte til etablering av avl på kveite ved Høgskolen i Bodø.

Fiskeridepartementet vil også i 2002 bevilge midler til MABIT-programmet (Marin bioteknologi i Tromsø). De fire hovedsatsingsområdene (marine lipider, bioaktive stoffer, produkter for akvakultur/fiskehelse og utnyttelse av biprodukter) videreføres, med sikte på kommersialisering av resultater.

Det vil også bli bevilget midler til transporttrett FoU, herunder navigasjonsprosjekter.

Det kan være aktuelt å etablere avtaler med institutter for å styrke forvaltningens kapasitet. Det kan også bli aktuelt å gå inn med støtte til særlig prioriterte enkeltprosjekter knyttet til hele Fiskeridepartementets ansvarsområde.

Budsjettforslag 2002

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker lønns- og driftsutgiftene ved Ernæringsinstituttet.

Det fremmes forslag om å bevilge 26,2 mill. kroner på posten i 2002.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Midler over denne posten skal dekke driftsutgifter tilknyttet Ernæringsinstituttets oppdragsvirksomhet og motsvares av tilsvarende inntekter over kap. 4023 post 01 Inntekter Ernæringsinstituttet.

Det fremmes forslag om å bevilge 8,5 mill. kroner på posten i 2002.

Post 50 Tilskudd Norges forskningsråd, kan overføres

Innenfor bevilgningen settes det bl.a. av midler til dekning av grunnbevilgninger til Fiskeriforskning, NORCONSERV og SINTEF Fiskeri og havbruk AS, og Fiskeridepartementets bidrag til strålevernprogrammet Nuclear Fission Safety i EUs 4. og 5. rammeprogram og kostnader knyttet til nasjonal ekspert til EUs fiskeridirektorat.

Det fremmes forslag om å bevilge 234,5 mill. kroner på posten i 2002.

Post 70 Tilskudd Fiskeriforskning i Tromsø, kan overføres

Havforskningsinstituttet skal fra 1. januar 2002 overta Fiskeriforsknings sine oppgaver innenfor ressursforskning. Det vil imidlertid ta tid å få gjennomført alle formelle prosesser. Når prosesser knyttet til overtagelsen er ferdigstilt vil budsjettmessige konsekvensene av beslutningen bli fremmet for Stortinget.

Det fremmes forslag om å bevilge 48 mill. kroner på posten i 2002. I tillegg foreslås det øremerket 4,6 mill. kroner under kap. 1021 Drift av forskningsfartøylene, post 01 Driftsutgifter, til dekning av de faste utgiftene i forbindelse med Fiskeriforsknings leie av forskningsfartøyet "Jan Mayen", jf. omtale under kap. 1021 post 01.

Post 71 Tilskudd til utviklingstiltak, kan overføres

Det fremmes forslag om å bevilge 32 mill. kroner på posten i 2002.

Post 90 Innskudd aksjekapital PROTEVS AS

Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt og Universitet i Bergen er i ferd med å etablere et nytt aksjeselskap, PROTEVS AS. Selskapet skal tilby forskningstjenester

til næringslivet, både nasjonalt og internasjonalt. Aksjekapitalen vil bli 1 mill. kroner. Bevilgningen på posten skal dekke Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt sin andel (33 pst.) av aksjekapitalen.

Det fremmes forslag om å bevilge 330 000 kroner på posten i 2002.

Kap. 4023 Inntekster (jf. kap. 1023)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Inntekter Ernæringsinstituttet	15 619	8 250	8 500
	Sum kap. 4023	15 619	8 250	8 500

Post 01 Inntekter Ernæringsinstituttet

Inntektene under denne posten knytter seg til Ernæringsinstituttets oppdragsvirksomhet, bl.a.

prosjektoppdrag som blir finansiert av andre enn Fiskeridepartementet.

Det fremmes forslag om å bevilge 8,5 mill. kroner på posten i 2002.

Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning

Utgifter under programkategori 16.30 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)				
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Pst. endring 2001/2002
1030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)	277 056	260 300	15,2
1040	Til gjennomføring av fiskeriavtalen	134 913	120 000	-100,0
1050	Diverse fiskeriformål	18 950	23 400	2,4
2415	Statens nærings- og Distriktsutviklingsfond	75 321	67 000	-53,7
	Sum 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning	506 240	470 700	-24,6

Utgifter under programkategori 16.30 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)				
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Pst. endring 2001/2002
01-20	Driftsutgifter	275 033	258 800	15,2
30-49	Nybygg, anlegg	2 023	1 500	6,7
70-89	Overføringer til private	229 184	210 400	-73,9
	Sum 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning	506 240	470 700	-24,6

Innledning

Programkategorien omfatter Fiskeridirektoratet i Bergen og den ytre fiskerietat. Kategorien omfatter videre utgifter knyttet til virkemidler overfor fiskeri- og havbruksnæringen, herunder tilskuddsordningene som kanaliseres gjennom Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fiskeriavtalen og Fiskerinæringens kompetansesenter. Når det gjelder den årlige fiskeriavtalen, blir det fremmet en egen proposisjon om denne etter at det eventuelt er ført forhandlinger mellom staten og Norges Fiskarlag. Bevilgningsforslag til kap. 1040 Til gjennomføring av Fiskeriavtalen inngår derfor ikke i St.prp. nr. 1.

Mål, utfordringer og status på området

Ressursforvaltning og strukturtiltak

Fiskeripolitikken skal legge til rette for realisering av det langsiktige avkastningspotensialet fra

fiskebestandene gjennom en ansvarlig ressursforvaltning, rasjonelle beskatningsstrategier og ansvar for det biologiske mangfold.

Forvaltningen skal være basert på vitenskapelige tilrådinger. Det er en målsetning i et langsiktig perspektiv å videreutvikle reguleringene, bl.a. gjennom markedsbaserte høstingsstrategier og helhetlig forvaltning gjennom verdikjeden. Dette innebærer også beskatning av ressurser som hval og sel.

Fiskeridepartementet legger vekt på at de fangstmetodene som anvendes innenfor fiskeriene også skal ivareta behovet for beskyttelse av biologisk mangfold og de marine leveområdene. Virkemidler for å oppnå dette er bl.a. fortsatt utvikling av skånsomme og selektive fiskeredskaper og sorteringsmekanismer, og regelverk som hindrer yngelbeskatning, utkast mv; herunder videreføring av overvåkingsprogrammet for åpning og stenging av felt i takt med innblandingen av fisk under minstemål. Fiskeridepartemen-

tet arbeider for at dette følges opp både nasjonalt og internasjonalt.

Førstehåndsverdien i den fangstbaserte næringen har hatt en svak nedgang fra 9,9 mrd. kroner i 1999 til 9,7 mrd. kroner i 2000. Samlet

fangsmengde fra norske fartøy har økt fra om lag 2,6 mill. tonn i 1999 til 2,7 mill. tonn i 2000. Fangstmengden landet fra utenlandske fartøy i Norge økte fra 431 900 tonn i 1999 til 546 700 tonn i 2000.

Boks 6.4 Styrket ressurskontroll

Informasjon om og kontroll med alt uttak av fiske og fangst er en grunnleggende forutsetning for å nå målsettingen om en bærekraftig fiskeriforvaltning med langsiktig lønnsomhet. I sin redegjørelse for Stortinget 3. mai 2001 om ulovligheter, kontroll og tiltak i fiskerinæringen orienterte fiskeriministeren om tiltak for å komme kvoteomgåelsene i næringen til livs.

Iverksatte tiltak:

- Salgslagene er bedt om å styrke ressurskontrollen og legge til rette for offentliggjøring av alle landinger.
- Fiskeridirektoratet har tatt i bruk en lovhjemlet adgang til midlertidig eller permanent å trekke tilbake et fartøys rett til å drive ervervsmessig fiske eller en fiskekjøpers rett til å ta i mot fisk, ved alvorlige eller gjentatte brudd på fiskerilovgivningen.
- Det er igangsatt arbeid for å formalisere et styrket samarbeid mellom Fiskeridirektoratet, Kystvakten og salgslagene både på det overordnede langsiktige planet og i det daglige taktiske arbeidet.
- I januar 2001 åpnet Fiskeridirektoratet en tipstelefon for henvendelser om ulovligheter i fiskerinæringen.
- Regelverket for gjennomføring og utøvelse av fisket revideres løpende for å legge til rette for en enklere næringsutøvelse og enklere ressurskontroll.

I revidert budsjett 2001 ble det bevilget til sammen 9,7 mill. kroner for å dekke 18 nye stillinger i Fiskeridirektoratet og tiltak innenfor områdene teknologianvendelse, kommunikasjon og informasjonsanalyse.

Regjeringen fremmet 11. mai 2001 endringer i saltvannsfiskeloven og råfiskeloven som medfører effektivisering av ressurskontrollen. Lovendringene ble vedtatt 12. juni 2001, og trådte i kraft straks. Reaksjonen på avdekkede regelbrudd skjerpes ved at strafferammene gjøres strengere. Lovendringene legger til rette for bedre kontroll, blant annet ved at det innføres påbud om innveining av fangster som landes for mellomlagring. Fiskeridirektoratets kontrollkompetanse på land utvides til også å omfatte transportmidler og andre ledd som ikke direkte driver fiske eller fiskekjøp.

Videre oppfølging:

- Kontrollinnsatsen på kaikanten og på havet skal styrkes. De 18 stillingene som det ble bevilget midler til i revidert budsjett 2001 videreføres, og innsatsen styrkes ytterligere i 2002.
- Salgslagene pålegges å anvende inndratte midler til styrket kontrollinnsats.
- Teknologiens muligheter skal utnyttes. Målet er mest mulig effektiv kontroll. Utveksling av informasjon mellom kontrollinstansene og andre offentlige organer skal bedres. Det skal utvikles et system for elektronisk rapportering fra de næringsdrivende innen fiske. Norge vil ta initiativet til et internasjonalt samarbeid for å etablere en elektronisk fangstdagbok.
- Salgslagene skal i større grad rette sin innsats mot bearbeiding av landingsinformasjon.
- Det vil bli etablert plikt for norske fartøyer å seile via kontrollpunkt dersom 62°N passerer.
- Kontrollen av utenlandske fangster som landes direkte i Norge eller av norske fiskefartøy styrkes.
- Utvidet innmeldingsplikt for fangster blir innført ved at større fartøy skal melde fra om landing på forhånd.
- Det skal utredes om Kystvaktens og Fiskeridirektoratets innsats bør suppleres med en privat observatørordning om bord i fiskefartøy.

Boks 6.5 Ressurssituasjonen

Bestandssituasjonen for norsk-arktisk torsk er av Det internasjonale råd for havforskning (ICES) anslått å være mindre god, og bestanden er karakterisert av en lav gytebestand og lite yngel. En oppdatert bestandsvurdering fra mai 2001 bekrefter dette. Bestandens størrelse har vist seg å være overvurdert de siste årene. Det arbeides med å finne årsakene til dette. Etter 1997 har det vært en betydelig nedgang i bestanden av norsk-arktisk torsk.

Den norsk-arktiske hysebestanden regnes nå for å være i ganske god forfatning. Imidlertid er beskatningsgraden høy, med tilhørende fare for overbeskatning.

Bestanden av sei nord for 62°N er i god forfatning, og fisket er preget av god tilgjengelighet. Dagens forvaltningsregime med et jevnt uttak, og tiltak for å redusere uttaket av småfisk, har virket etter hensikten.

I de siste årene har bestandssituasjonen for norsk vårgytende sild vært svært god. Etter at bestanden var på et maksimum i 1998, har bestandsstørrelsen avtatt noe. Bestanden er nå i svak vekst, og antas å være stabilt god i de nærmeste årene.

Loddebestanden i Barentshavet er i god forfatning, og bestandsstørrelsen er økende.

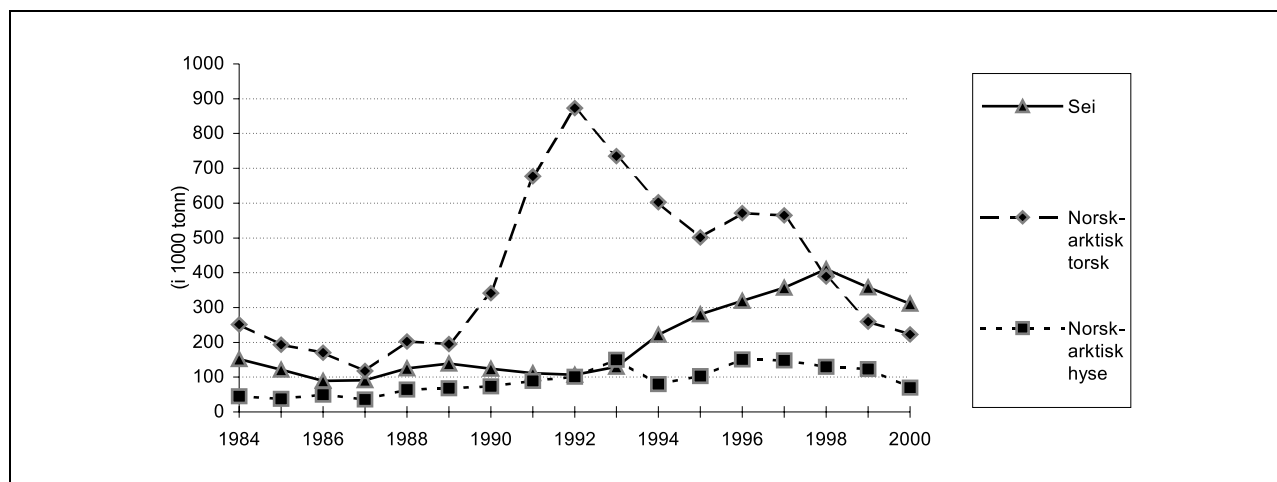
Bestanden av blåkveite er på et historisk lavt nivå. Gytebestanden på 30 000 tonn er langt under det som tidligere var antatt å være det forsvarlige minimumsnivået på 65 000 tonn.

Torskebestanden i Nordsjøen er nær et sammenbrudd, og situasjonen for hvittingbestanden er også alvorlig. Seibestanden er på et lavt nivå, og beskatningsgraden bør reduseres for å sikre god rekruttering til bestanden. Hysebestanden er i noe bedre forfatning takket være en sterk 1999-års-klasse, men gytebestanden er fortsatt på et lavt nivå.

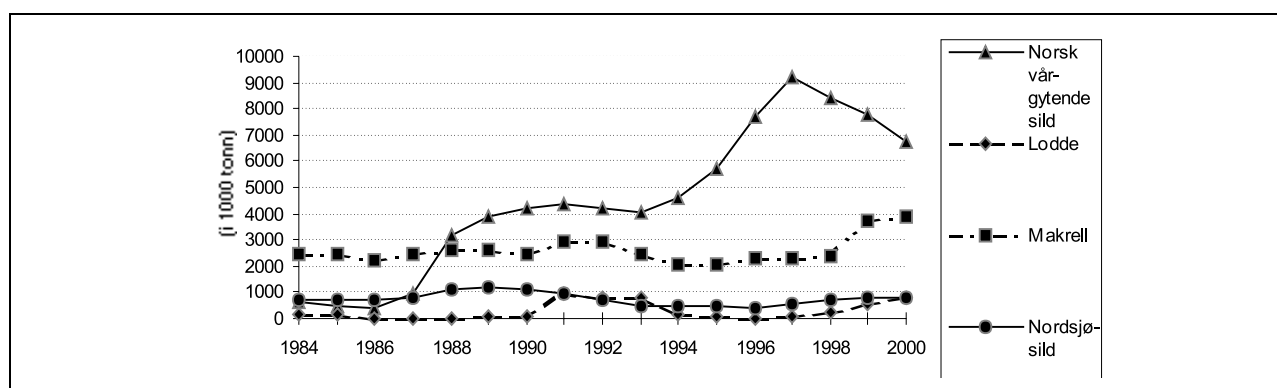
Sildebestanden i Nordsjøen og bestanden av makrell i Norskehavet har vært i bedring de siste årene.

Bestanden av vågehval i Atlanteren er i god forfatning, og antas å ha en viktig økologisk rolle. Bestanden anslås å være på 112 000 dyr i Nordøstatlanteren og 72 000 dyr i Sentralatlanteren. For perioden 1992-95 er det beregnet at vågehval som oppholder seg langs kysten av Nord-Norge, i Barentshavet og ved Spitsbergen, årlig konsumerer 1,8 mill. tonn biomasse.

Bestanden av grønlandssel i Østisen er estimert til om lag 2,2 mill. dyr. Med lodde tilgjengelig er denne bestandens matkonsum beregnet til 3,35 mill. tonn biomasse. En lav loddebestand (slik som i perioden 1993-96) endrer selens diett, og totalkonsumet er da beregnet til 3,47 mill. tonn biomasse. I Vesterisen er bestanden av grønlandssel estimert til 460 000 dyr, mens bestanden av klappmyss er estimert til 134 000 dyr.

Figur 6.4 Utvikling i gytebestanden for bunnfisk i Barentshavet perioden 1984-2000

Figur 6.5 Utvikling i gytebestanden for pelagisk fisk i perioden 1984-2000

Fiskeridepartementet har som mål å stimulere til økt lønnsomhet i selfangstnæringen, slik at en i framtiden kan utnytte tildelte kvoter både i Østisen og Vesterisen.

Det er et mål å fremme totalutnyttelse av de marine ressursene ved å ta vare på og utnytte biproduktene. For å nå målet om lønnsom totalutnyttelse, må flåten bli i stand til å håndtere og bringe på land betydelig mer av dette råstoffet enn i dag. Dette er avhengig av teknologi, fartøyer, infrastruktur, markeder og rammebetingelser som gjør det mulig å produsere kostnadseffektivt og bevare kvaliteten på biproduktråstoffet.

Departementet vil fortsatt arbeide for å bedre driftsvilkårene for fiskeflåten, bl.a. ved en bedre

tilpasning av kapasiteten i fiskeflåten til ressursgrunnlaget. Det er fremdeles nødvendig å redusere den totale fangstkapasiteten både i havfiskeflåten og i kystflåten, for å få en bedre struktur- og kapasitetstilpasning. Dette vil bidra til å bedre lønnsomheten til fartøyene og legge til rette for større grad av fornyelse.

Det er i 2000 fastsatt enhetskvoteordninger for torsketrålerne, ringnotflåten, grønlandsreketrålerne og konvensjonelle fartøyer på eller over 28 meter, og det er innført en sammenslåingsordning for seitrålerflåten. Ny forskrift om enhetskvoteordning for seitrålere ble vedtatt i 2001.

Boks 6.6 Strukturtiltak i fiskeflåten

I mai 2001 ble Saltvannsfiskelovens § 5a endret slik at bestemmelsen nå gir Fiskeridepartementet hjemmel til å fastsette andre former for spesielle kvoteordninger for fartøy under 28 meter, jf Ot.prp. nr. 39 (2000-2001) Om lov om endring i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. (spesielle kvoteordninger) og Innst. O. nr. 73 (2000-2001).

Det foreligger særskilte forhold i fiskeflåten som gjør det nødvendig å innføre strukturtiltak. Et sentralt moment her vil være å legge til rette for mest mulig helårig drift av alle deler av fiskeflåten.

For å bidra til de nødvendige kapasitetstilpasninger i fiskeflåten er det behov for å innføre ytterligere strukturtiltak. Fiskeridepartementet arbeider med å innføre adgangsbegrensninger i flere fiskerier, og med å utarbeide spesielle kvoteordninger for fartøy under 28 meter. Slike spesielle kvoteordninger vil gjøre det mulig for fartøyeiere å gå sammen og i fellesskap finne hensiktsmessige samarbeidsformer som sikrer et mest mulig rasjonelt driftsopplegg samlet sett.

Landsstyret i Norges Fiskarlag vedtok i mai 1999 at det skulle opprettes et ressursfordelingsutvalg for å behandle spørsmålet om kvotefordeling mellom flåtegrupper. Utvalget fikk et omfattende mandat, med hovedvekt på at utredningsarbeidet skal munne ut i en tilråding om kvotefordelingen mellom ulike flåtegrupper etter år 2001, basert på en evaluering av dagens kvotefordeling, samt adgangs- og strukturtiltak i fiskeflåten. Det er lagt til grunn at ny kvotefordeling skal ligge fast i seks år, t.o.m. 2007.

Ressursfordelingsutvalget fremmer i sin innstilling av 31. januar 2001 forslag om et strukturfond til kondemnering i fiskeflåten som et strukturtiltak for kapasitetstilpasning. Utvalget mener at bruk av økonomiske midler til å kjøpe ut fangstkapasitet vil være et effektivt virkemiddel for å tilpasse fiskeflåten bedre til ressursgrunnlaget. Ressursfordelingsutvalget fremmer i innstillingen forslag om at næringen selv skal bidra med midler for å finansiere en slik kondemneringsordning. Utvalgets innstilling skal behandles på Landsmøtet i Norges Fiskarlag 11. oktober 2001.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om spørsmålet om et strukturfond i fiskeflåten på en egnet måte etter at landsmøtet har behandlet saken.

Regjeringen har tidligere bevilget midler til strukturformål i fiskeflåten over Fiskeriavtalen og gjennom SNDs virkemiddelapparat.

Boks 6.7 Dokument nr. 8:127 (2000-2001) Forslag om å iverksette tiltak for å hindre at Finnmark mister flere trålerkonsesjoner, og tiltak til å fornye fiskeriene i Finnmark.

Tildeling av torsketrålkonsesjoner har som formål å oppnå en geografisk fordeling av flåten, hvor det særlig skal tas hensyn til råstoffbehovet ved filetanleggene i land for å opprettholde og trygge et ønskelig bosettingsmønster, jf. forskrift om tildeling av tillatelse til å drive fiske med trål av 12. desember 1986 § 1-1.

Fordeling av flåten vil henge sammen med det konkrete behov for trålråstoff ulike steder i landet, og hvor det etterspørres fartøy.

Fiskeridepartementet legger vekt på å opprettholde den havgående trålflåtens andel i Finnmark. Viktig er ikke bare fartøyene, men også den kvoteandelen disse fartøyene representerer. Det overveiende flertall av havgående trålere i Finnmark er pålagt leveringsvilkår for det råstoff disse fisker, til fiskeindustrien i fylket.

Råstofftilførselen til industrien i Finnmark skal opprettholdes. Leveringsforpliktelsene slik de er gitt i dag fungerer ikke alltid etter sin hensikt. Fiskeridepartementet har derfor satt i gang et arbeid med sikte på å forskriftsfeste regler for dette.

Boks 6.8 Dokument 8:126 (2000-2001) Kommersiell fangst av kongekrabbe.

Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjon besluttet i november 2000 å åpne for kommersiell fangst av kongekrabber fra sesongen 2002-2003.

På norsk side har en bredt sammensatt arbeidsgruppe tatt for seg en rekke problemstillinger knyttet til den fremtidige forvaltningen av kongekrabben. Arbeidsgruppen avsluttet sitt arbeid i august 2001, og har kommet med anbefalinger omkring kongekrabben som introdusert art og hvilken forvaltningsstrategi som bør legges til grunn, samt forslag til et nasjonalt reguleringsopplegg for fangst av kongekrabbe inkludert håndtering av bifangst av kongekrabben i andre fiske- rier. Arbeidsgruppens forslag vil bli lagt til grunn for en ordinær høring i saken innen utgangen av 2001.

Internasjonalt samarbeid om ressursforvaltning og havmiljø

Fiskeriforvaltningen skal ivareta Norges interesser som havnasjon i internasjonalt miljø- og ressursamarbeid. Over 90 prosent av norsk fiske foregår på bestander som forvaltes i samarbeid med andre land. Forpliktende internasjonalt samarbeid er avgjørende for mulighetene til å forvalte ressursene på en bærekraftig måte.

Fiskeridepartementet deltar i de internasjonale organisasjonene som har betydning for norsk hav- og fiskeriforvaltning: Den nordøstatlantiske fiskerikommisjon (NEAFC), Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjon (NAFO), Den internasjonale hvalfangstkommisjonen (IWC), Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO), FNs matvareorganisasjon (FAO), Kommisjonen for bærekraftig utvikling (CSD), Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Verdens naturvernunion (IUCN), Konvensjonen for handel med truede dyre- og plantearter (CITES), Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljøet i det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR), Den sørøstatlantiske fiskeriorganisasjon (SEAFO), Konvensjonen for bevaring av levende marine ressurser i Antarktis (CCAMLR), Den internasjonale konvensjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT, observatørstatus), Nordsjøkonferansen, Arktisk råd og Nordisk fiskerisamarbeid.

Uregulert fiske i internasjonalt farvann utgjør en betydelig trussel mot bærekraftig ressursforvaltning. Slikt fiske vil øke presset på ressursene, og vil ikke være i tråd med en ansvarlig og kontrollert beskatning. På møtet i FAOs fiskerikomité i 2001 ble det vedtatt en handlingsplan for å komme illegalt, uregulert og urapportert fiske til livs. Planen ble svakere enn man fra norsk side hadde håpet på, men to saker som Norge anser som viktige ble inkludert: Svartelisting av fartøy og aksept for at handel med ulovlig fanget fisk

også skal anses som ulovlig. På årsmøtet i Konvensjonen for bevaring av levende marine ressurser (CCAMLR) i 2001 fikk Norge gjennomslag for sitt forslag om å benytte svartelisting som et virkemiddel for å angripe ulovlig og uregulert fiske i konvensjonsområdet.

Medlemslandene i FAO vedtok i 1999 at det skulle utarbeides nasjonale handlingsplaner for forvaltning av flåtekapasitet, haifiske og reduksjon av uønsket bifangst av sjøfugl i linefiske. Oppfølgingen rapporteres til FAO hvert annet år, sist i 2001. Vedtakene følges opp fra norsk side ved kartlegging av omfanget av problemstillingene. Det er foreløpig ikke funnet behov for utarbeiding av konkrete handlingsplaner for noen av feltene, men problemstillingene ivaretas ved ordinære forvaltningstiltak.

Kriterier for listing av arter er under revisjon i CITES. Listing av fisk er her et aktuelt spørsmål. Det er stilt spørsmålstegn ved hvilken rolle CITES skal ha i forhold til kommersielle fiskeslag og med hensyn til om kriteriene er egnet til bruk på fisk. Det er behov for at disse spørsmålene gis en grundig vurdering. Norge deltar aktivt gjennom FAO i denne prosessen.

En trepartsavtale om loddebestanden ved Island, Grønland og Jan Mayen ble forlenget fra 30. april 2001 med to år. Smutthullavtalen mellom Island, Russland og Norge innebærer en islandsk aksept av at de regulerte fiskebestandene i det nordlige Norskehavet og Barentshavet forvaltes av Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjon. Avtalen med tilhørende protokoller gjelder til utgangen av 2002.

Norge har inngått bilaterale rammeavtaler om fiskerisamarbeid med Russland, EU, Grønland, Færøyene og Polen. I tillegg inngikk Norge, EU, Færøyene, Island og Russland høsten 2000 en avtale om forvaltning av norsk vårgytende sild i 2001. I 2000 ble det inngått en avtale mellom Norge, EU og Færøyene om forvaltning av

makrell i 2001. Det er innledet en forvaltningsprosess mellom Norge, EU, Færøyene, Island, Russland og Grønland for å få på plass en regulering av kolmule.

Innenfor de bilaterale og multilaterale avtalene forhandles det om årlige regulerings tiltak, herunder fastsettelse av kvoter. Fra norsk side arbeides det for å få aksept for reguleringsprinsipper som legger vekt på en forsvarlig ressursutnyttelse.

Forvaltningen av de felles konsumbestandene i Nordsjøen har lenge gitt grunn til bekymring fordi uttaket av fisk har vært for høyt i forhold til bestandsgrunnlaget. Partene har vedtatt forvaltningsstrategier for torsk, hyse, sei og rødspette basert på føre var-prinsippet. Situasjonen for bunnfiskbestandene i Nordsjøen er svært dårlig, og situasjonen for torsken er særlig kritisk. Norge og EU ble derfor enige om en vesentlig reduksjon av totalkvoten for torsk i 2001. I tillegg ble et større område i Nordsjøen stengt fra 14. februar til 30. april 2001. I mai 2001 undertegnet partene en avtale om bedring av beskatningsmønsteret i Nordsjøen, herunder tiltak for å bedre seleksjonen i fiskeredskapene. Forvaltningsregimet for nordsjøild skal gjennomgås av partene innen 31. desember 2001.

Det er økende forståelse for at et samarbeid på kontrollsidene er et viktig bidrag til en bedre forvaltning i Nordsjøen. Samarbeidet mellom EU-kommisjonen og Norge vil derfor bli styrket i tiden framover. I tillegg til kontrollsamarbeidet med EU-kommisjonen, har Norge inngått kontrollsamarbeidsavtaler med Danmark, Irland, Sverige, Nederland, Island, Frankrike, Færøyene, Tyskland og Storbritannia.

De viktigste fiskeslagene i Barentshavet befinner seg både i russisk og norsk jurisdiksjonsområde. Det er derfor av avgjørende betydning å videreføre samarbeidet mellom fiskeri- og kontrollmyndighetene i Norge og Russland. Gjennom Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjonen fastsetter Norge og Russland kvoter og reguleringer for fisket i Barentshavet, herunder avsetninger til tredjeland. Norge og Russland er enige om en årlig totalkvote for norsk-arktisk torsk på 395 000 tonn de neste tre årene. Med en slik fast treårig kvote forventes redusert fiskedødelighet og økt gytebestand i perioden. De felles regulerings tiltakene gjelder blant annet kriterier for stenging av områder på grunn av for stor innblanding av småfisk og bruk av sorteringsrist i trålfisket.

Gjennom Det permanente utvalg for forvaltnings- og kontrollspørsmål på fiskerisektoren samarbeider Norge og Russland for å sikre best

mulig kontroll og forvaltning av felles ressurser i Barentshavet. Under fiskeriforhandlingene mellom Norge og Russland i 2000 ble det undertegnet et memorandum om kontrollsamarbeid mellom Fiskeridirektoratet og Kystvakten på norsk side og Murmanrybvod og Grensetjenesten som er tilsvarende kontrollorganer på russisk side. Samarbeidet omfatter utveksling av informasjon og inspektører. Formålet med avtalen er å styrke kontrollen med fiskeriene i begge land.

Norge har vært i kontinuerlig kontakt med Russland med sikte på å få gjenopptatt adgangen til russisk sone for de norske forskningsfartøyene, slik at en igjen kan få et mer fullstendig vitenskapelig grunnlag for fastsetting av kvoter. På grunn av manglende adgang til russisk sone, har norske fiskeriforskningsfartøyer siden slutten av 1996 hatt lavere forskningsaktivitet i den østlige delen av Barentshavet. Den reduserte forskningen har medført større usikkerhet om bestands størrelsen på viktige fiskeslag i Barentshavet.

Fiskeridepartementet deltar aktivt i nordisk fiskerisamarbeid. Den overordnede målsettingen for det nordiske fiskerisamarbeidet er å bidra til utviklingen i de nordiske landenes fiskerinæring som vesentlige aktiva i samfunnsøkonomien. Prioriterte områder er beskyttelse av Nordens marine økosystemer, bærekraftig forvaltning av ressursene og større fokus på mattrygghet. Norge har formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet i 2002. "Morgendagens Norden" er valgt som motto for formannskapsperioden. Temaene mattrygghet og oppfølging av strategien "Et bærekraftig Norden" vil være prioriterte områder under det norske formannskapet.

Som en del av arbeidet med forvaltning av hval, deltar Norge i Den internasjonale hvalfangstkommisjonen (IWC). Det er særlig arbeidet i IWCs vitenskapskomite som er viktig for Norge. I selve kommisjonen står arbeidet i stampe. Det har ikke vært mulig å få fortgang i prosessen med å få etablert et revidert forvaltningssystem (RMS) for kommersiell hvalfangst. Et regelverk for inspeksjon og kontroll er et sentralt utestående element.

Regjeringen åpnet i januar 2001 for eksport av vågehvalprodukter. En forutsetning for eksport er at DNA-registeret er etablert og operativt. Fiskeridepartementet mottok i januar 2001 resultatene av analysene av prøver fra vågehval fanget i perioden 1997-99. Som en del av kvalitetssikringen av resultatene er det foretatt kontrollanalyser av et utvalg av prøver fra hvert av de aktuelle årene. Kontrollanalysene er utført av et engelsk selskap, og resultatet av denne kontrollen forelå i juli/

august 2001. Kvalitetskontrollen viste at analyseresultatene av prøvene fra perioden 1997-99 tilfredsstiller kvalitetskravene for DNA-registeret. I løpet av sommeren 2001 ble analyseresultatene lagt inn i databasen, som vedlikeholdes av Fiskeridirektoratet. Fiskeridepartementet fastsatte i forskrift av 29. juni 2001 vilkår for eksport av vågehvalprodukter. Forskriften trådte i kraft 15. august 2001.

Havbruksforvaltning

Fiskeridepartementet vil arbeide for å realisere vekstpotensialet for havbruk og havbeite gjennom optimal, bærekraftig og miljøriktig utnyttelse av naturgitte fortrinn og tilgang til nødvendig sjøareal.

Verdiskapingen i norsk havbruksnæring har hatt en uavbrutt vekst i over 20 år. Produksjonen i 2000 var 427.000 tonn laks og 47.000 tonn ørret. I 2001 forventes det en ytterligere vekst.

Oppdrettsnæringen har selv hovedansvaret for at virksomheten er lønnsom, men Fiskeridepartementet vil fortsatt bidra til at produksjonsveksten blir mest mulig balansert og bærekraftig. Førkvoteordningen, som ble innført for å stabilisere produksjonsveksten, har fungert tilfredsstillende og bidratt til en jevn produksjonsvekst. Førkvoteordningen er videreført i 2001 med en økning på 10,2 pst., og vil også bli videreført i de kommende årene.

Helse- og miljøtilstanden på oppdrettsanleggene er fortsatt under god kontroll. Dette er en følge både av næringens bevisstgjøring på helse-

og miljøområdet og myndighetenes kontroll av konsesjonsvilkårene.

Fiskeriforvaltningen vil, i samarbeid med veterinær- og miljøvernmyndighetene, videreføre innsatsen med rømmingssikrende tiltak og arbeid knyttet til problemet med lakselus.

Første fase i revisjonen av oppdrettsloven er gjennomført. Lovendringene trådte i kraft 1. januar 2001. De viktigste endringene i loven er at det er blitt etablert klare hjemler til å innføre en godkjenningssystem som brukes til oppdrettsvirksomhet, internkontroll og krav til miljøovervåking. I tillegg er det etablert en klarere hjemmel til å innføre forbud mot oppdrettsvirksomhet i bestemte områder. Videre er lovens straffebestemmelser utvidet, og det er innført en generell hjemmel til å kreve gebyr for oppgaver som gjøres av offentlige myndigheter innenfor lovens virkeområde. Arbeidet med en helhetlig revisjon av oppdrettsloven ble påbegynt i 2001.

Det tas sikte på å få på plass et miljøovervåkingsverktøy i forvaltningen, hvor det stilles krav til næringsutøverne om selv å drive miljøovervåking av sine anlegg i henhold til godkjente metoder.

Samtidig skal det utarbeides et nytt system for produksjonsregulering for matfiskoppdrett av laks og ørret. Dagens produksjonsreguleringssystem skal erstattes av et nytt produksjons- og avgrensningssystem, hvor det tas sikte på å gå bort fra dagens regler om volumbegrensning og tetthet og innføre et system basert på konsesjoner, førkvoter og den enkelte lokalitets bæreevne, og eventuelt andre nødvendige parametre. Fiske-

Boks 6.9 Oppfølging av havbrukspolitisk redegjørelse

I debatten om Regjeringen Stoltenbergs tiltredelseserklæring i Stortinget 23. mars 2000, vedtok Stortinget følgende anmodning til regjeringen; "Stortinget ber regjeringen legge fram et verdiskapningsprogram for havbruksnæringa".

Med henvisning til dette vedtaket holdt fiskeriministeren en havbrukspolitisk redegjørelse i Stortinget 23. januar 2001. Som oppfølging av redegjørelsen er det nedsatt et regjeringsutvalg for havbruk, under ledelse av fiskeriministeren. Regjeringsutvalget skal samordne myndighetenes innsats i forhold til havbruksnæringen og utarbeide langsiktige nasjonale strategier for å sikre de offentlige rammevilkårene norsk oppdrettsnæring trenger for å kunne utvikle seg i Norge og utløse potensialet for verdiskaping.

Regjeringsutvalget har i denne anledning besluttet å nedsette fire interdepartementale arbeidsgrupper med oppgaver knyttet til

- tilpasning av offentlige virkemidler til langsiktige muligheter
- strategi for global konkurransekraft
- torsk i kommersiell oppdrett
- kommersiell marin bioteknologi i Norge.

Fiskeridepartementet vil orientere Stortinget om Regjeringsutvalgets arbeid på egnet måte.

ridepartementet tar sikte på å at det nye systemet iverksettes i 2003.

Fiskeridepartementet og Landbruksdepartementet har utarbeidet ny drifts- og sykdomsforskrift for settefiskanlegg. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2001, og regulerer tildeling, etablering, drift og sykdomsforebyggende tiltak ved settefiskanlegg for laksefisk og annen ferskvannsfisk. Forskriften er hjemlet både i oppdrettsloven, fiske- sykdomsloven og dyrevernloven. Driftsforskriftene har også innlemmet nye bestemmelser relatert til miljø og helse.

Fiskeridepartementet fastsatte 16. februar 2001 en forskrift om kontroll med eiermessige endringer i selskap mv., som innehar tillatelse til oppdrett av matfisk av laks og ørret. Formålet med forskriften er å sikre at myndighetene har mulighet til å gripe inn dersom det utvikler seg en lite ønskelig eierstruktur innenfor havbruksnæringen.

Fiskeridepartementet har videreført arbeidet med ny næringsutvikling for å realisere vekstpotensialet i havbrukssektoren, jf. St.meld. nr. 48 (1994-95) Havbruk - en drivkraft i norsk kystnæring. Det er særlig satset på næringsutvikling av marine arter i oppdrett gjennom programmet NUMARIO, og gjennom Nyskappingsprogrammet for kommersiell utnyttelse av marine ressurser, som startet opp i 2001.

Fiskeridepartementet vil arbeide for å legge forholdene til rette for fortsatt utvikling i skjellnæringen, og vil vurdere de forvaltningsmessige problemstillingene av betydning i denne sammenheng. Regelverket for skalldyroppdrett er under revisjon, og det vil bli utarbeidet forslag til ny tildelings- og driftsforskrift for skjell. En viktig utfordring er arbeidet med å sikre at skjell som omsettes er trygge. Fiskeridepartementet vil videreføre en høy innsats på området i 2002.

Ny lov om havbeite trådte i kraft fra 1. januar 2001. Loven gjelder for krepsdyr, bløtdyr og pigguder, og er i første omgang mest aktuell for hummer og skjell. Hovedinnholdet i loven gjelder konsesjonærens eksklusive gjengefangstrett og virksomhetens forhold til miljø, allemannsrett og andre næringsinteresser. Loven skal følges opp med prøveprosjekter, forskrifter og nærmere retningslinjer.

Lovendringene som gir hjemmel i oppdrettsloven til å ta vederlag ved tildeling av matfiskkonsesjoner for laks og ørret, trådte i kraft fra 1. august 2001. En tildelingsforskrift for utlysning av de nye konsesjonene ble sendt på høring i august 2001. Totalt vil det bli utlyst 40 nye konsesjoner, inkludert to til Tysfjord kommune for å styrke det lule-

samiske samfunnet i Musken. Tysfjordkonsesjonene tildeles ved egen forskrift som ble sendt på høring parallelt med den generelle forskriften.

Marked, omsetning og industri

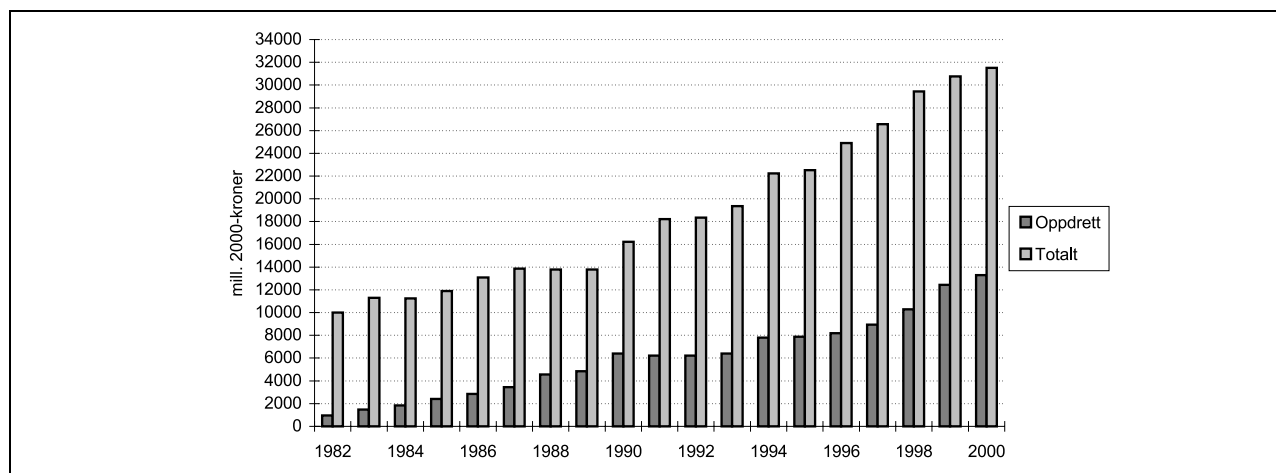
Fiskeridepartementet har som mål å sikre en markedsadgang for norske marine produkter som er minst like god som våre konkurrenters, samt godt tilrettelagte ordninger for omsetning og eksport av marine produkter.

St.meld. nr. 51 (1997-98) Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring legger et verdikjedeperspektiv til grunn for fiskeripolitikken. Med utgangspunkt i markedsutfordringen, drøftes blant annet behovet for forbedringer i verdikjeden. Arbeidet med internasjonale handelsavtaler, satsing på felles markedsføring, forskning og utvikling, tilrettelegging for større foredlingsgrad og bedring av produktenes kvalitet er sentrale elementer for å nå dette målet.

Eksporten av fisk og fiskeprodukter har økt gjennom hele 1990-tallet, og denne utviklingen fortsatte i 2000, målt i volum og verdi. I 2000 ble det samlet eksportert fisk og fiskevarer for om lag 31,5 mrd. kroner. Av dette eksporterte havbruksnæringen for om lag 13,3 mrd. kroner, dvs. over 40 pst. av den samlede eksportverdien. Målt i kvantum gikk eksporten opp med 3 pst. fra 1999 til 2000, mens totalverdien av eksporten økte med 5,4 pst. I løpet av første halvår 2001 har det vært en vekst på 1,5 pst. i eksportvolum og en vekst på 5,4 pst. i eksportverdi. Verdien av lakseeksporten i første halvår ble redusert med 12,4 pst., mens volumet økte med 4,7 pst. sammenlignet med samme periode i fjor.

EU er det viktigste markedet for norsk fisk. Målt i eksportverdi, gikk om lag 58 pst. av eksporten til EU i 2000. Det er en nedgang i forhold til 1999, da andelen var om lag 61 pst. De viktigste enkeltmarkedene i 2000 var Japan, Danmark, Frankrike og Storbritannia. Første halvår i 2001 viser en økning i eksporten til Japan i både volum og verdi. Dette skyldes blant annet en kraftig økning i eksporten av fryst ørret og økt etterspørsel i pelagisk sektor. I Øst-Europa er det første halvår 2001 registrert en meget positiv utvikling for norsk fiskeeksport.

Norge importerte fisk og skalldyr til en verdi av om lag 5,4 mrd. kroner i 2000, hvorav fisk for 1,7 mrd. kroner ble importert fra Russland og fisk for 770 mill. kroner ble importert fra Danmark. En stor del av importen fra disse landene var direkte landinger fra utenlandske fartøy til norske tilvirkningsanlegg. Når det gjelder torsk, ble det i

Figur 6.6 Total eksportverdi 1982-2000

2000 importert om lag 88 000 tonn fersk og frosen vare, noe som er en reduksjon i forhold til 1999. En stor del av dette kom fra Russland. Torsken fra Russland blir i hovedsak levert i Finnmark.

Lakseavtalen mellom Norge og EU av 2. juni 1997 sikrer norsk oppdrettsnæring forutsigbare rammebetingelser overfor land i EU. Avtalen gjelder fram til 30. juni 2002 og omfatter blant annet begrensninger på eksportveksten av norsk laks til EU, en minsteprisbestemmelse, overvåkingsmekanismer og eksportavgift. I store deler av 2000 har markedsprisene for laks i EU ligget godt over minsteprisen som er fastsatt i lakseavtalen. Det er av stor betydning at Norge kan sikres stabile og gode rammebetingelser overfor dette markedet.

Da revidert Vedlegg I i EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1999, ble Norge EUs yttergrense mht. veterinær grensekontroll. Dette innebar at den veterinære grensekontrollen mellom Norge og EU opphørte, noe som har sikret lettere markedsadgang for norsk sjømat til EU. Samtidig forpliktet Norge seg til å gjennomføre veterinær grensekontroll for fisk som importeres fra tredjeland og landes av tredjelands fartøyer. Slik kontroll skal skje ved grensekontrollstasjoner og kontrollsentre godkjent av ESA.

ESA har gjennomført første godkjenningsrunde av norske grensekontrollstasjoner og kontrollsentre. Formelle problemer med ordlyden i EØS-avtalen har ført til at ESA etter dette ikke har kunnet godkjenne nye grensekontrollstasjoner. Det arbeides nå med en mindre justering av EØS-avtalen, slik at nye norske grensekontrollstasjoner vil kunne godkjennes for å sikre tilstrekkelig dekning langs kysten.

Det har vært drøftinger mellom EFTA (Island og Norge) og EU-kommisjonen om tekniske spørsmål omkring handelsbetingelsene for fisk i

EØS-avtalen (protokoll 9), som vil bli fulgt opp videre.

Selv om EU også på lang sikt vil utgjøre hovedmarkedet for norsk fisk, er det et mål for myndighetene å arbeide for forutsigbare vilkår for handel og ikke-diskriminerende markedsadgang også utenfor EU. I den forbindelse vil arbeidet for å bedre markedsadgangen til land i Asia og Latin-Amerika bli særlig vektlagt. Den planlagte ministerkonferansen i WTO i Qatar i november 2001 kan resultere i en ny forhandlingsrunde, og myndighetene vil arbeide aktivt for at disse forhandlingene skal medføre liberalisering i handelen med fisk. Norske myndigheter vil også delta aktivt i nye lands søknadsprosesser til WTO. Russland, Kina, Taiwan og Vietnam er blant søkerlandene.

EUs utvidelse østover vil ha stor betydning for fiskerinæringen, og det er et mål å sikre best mulig markedsadgang for norsk sjømat til søkerlandene også etter utvidelsen.

Departementet er aktivt med i forhandlingene om frihandelsavtaler i EFTA. I dag har EFTA frihandelsavtaler med i alt 17 land i Sentral- og Øst-Europa, Middelhavsregionen og Mexico, hvor det i de aller fleste tilfeller er oppnådd full frihandel for fisk. Det pågår for tiden forhandlinger med blant annet Canada, Kypros, Chile og Singapore.

Som følge av den generelle nedbygging av det tollbaserte importvernet i internasjonal matvarehandel, vil land med defensive handelsinteresser kunne bruke spørsmål om mattrygghet og kvalitet til å begrense import av sjømat. Forbud mot import av norsk fiskemel av frykt for kugalskap og importforbud for norsk fisk av frykt for å få overført smitte av munn- og klovsyke, er eksempler på at slike tiltak ikke tilfredsstiller de basale krav til bruk av føre var-prinsippet i forbindelse med internasjonal handel med mat.

Slike spørsmål er regulert av SPS-avtalen (sanitære og fytosanitære forhold) og TBT-avtalen (tekniske handelshinder) i WTO-systemet. SPS- og TBT-komiteene er viktige arenaer for å forebygge og løse handelskonflikter. Fiskeridepartementet vil prioritere arbeidet i disse WTO-komiteene høyere enn tidligere. Norge må også være pådriver for utvikling av det internasjonale regelverket for sjømat for å sikre forutsigbarhet i betingelsene for handel. Vi må bl.a. utnytte bedre at vi er vertsland for og har formannskapet i fiskerikomiteen i Codex Alimentarius, som utarbeider internasjonale regler for å sikre trygghet og kvalitet ved sjømat som handles internasjonalt.

Det er tilsatt en fiskeriråd ved ambassaden i Genève. Fiskeriråden vil ha som oppgave å ivareta norske interesser når det gjelder internasjonale rammebetingelsene for fisk i WTO og arbeide for at fisk blir en del av neste forhandlingsrunde. I tillegg vil fiskeriråden ha ansvar for å følge opp aktuelle spørsmål vedrørende handelsbetingelsene for fisk i forhold til EFTAs frihandelsavtaler med tredjeland.

Ikrafttredelsen av Schengen-samarbeidet har medført mindre konsekvenser for fiskerinæringen enn det som var forventet. Dette skyldes at de endelige reglene fikk en utforming som tok tilbørlig hensyn til næringens behov. Alle norske fiskefartøy er unntatt fra meldeplikt, mens alle fartøy fra land utenfor Schengen-samarbeidet pålegges slik plikt. For utenlandske fartøy gjelder også at dersom personell om bord bare skal utøve vanlig landlov, er det ikke krav om at godkjent grenseovergangssted må oppsøkes. At det naturlige seilingsmønsteret kan opprettholdes mest mulig, er særlig viktig for industrien i Nord-Norge, hvor russiske leveranser utgjør en viktig del av råstofftilførselen.

Fiskeindustrien hadde på midten av 1990-tallet økende produksjonsvolum og omsetning som følge av god tilgang på råstoff. Fra midten av 1997 har det vært en betydelig økning i etterspørselen etter fisk. Dette har sammen med de siste års nedgang i råstofftilgang på hvitfisk bidratt til høyere priser. Bedrifter basert på produksjon av pelagisk fisk, fiskemel og olje har hatt god inntjening i de siste årene.

Svingninger i naturlige råstoffleveranser fører til særlige og vedvarende utfordringer for fiskeindustrien. Ujevn tilførsel av råstoff gjør det vanskelig å planlegge produksjonen, og dermed også vanskelig å tilfredsstille markeder hvor stabile leveranser er en forutsetning. I tillegg skaper det en vanskelig og lite forutsigbar arbeidssituasjon for de ansatte. Det er et mål å legge forholdene til

rette for at industrien kan styrke sin internasjonale konkurranseevne. Som ledd i dette arbeidet må det legges vekt på markedsbaserte høstingsstrategier og prosess- og teknologiutvikling.

Mange bedrifter har problemer med å skaffe kvalifisert arbeidskraft. Det er flere årsaker til dette. Ustabile råstoffleveranser fører til uforutsigbar drift. Deler av arbeidet er dessuten ensidig og tungt, noe som kan resultere i fysiske belastninger. Fiskeindustrien står således overfor utfordringer både med hensyn til omstilling og økt bearbeiding av produktene.

Det ligger et uutnyttet potensiale i marine biprodukter på det mangedobbelte av dagens verdiskaping. I dag går biprodukter i hovedsak til fôr, mel, ensilasje og konsum. En hovedutfordring i årene framover vil være å løfte utnyttelsen av biprodukter fra fôrmarkedet til det såkalte ingrediensmarkedet. Innen farmasi, helsekost, kosmetikk mv. fins det et høyt betalende marked for ingredienser som kan utvinnes av marine biprodukter. For å utløse potensialet innen biprodukter er det behov for finansiering av strategiske, næringsforankrede forsknings- og utviklingsprosjekter bl.a. gjennom SND og Norges Forskningsråd. Det er viktig med god koordinering av virkemidlene rettet mot næringen.

Trygg sjømat av riktig kvalitet

Fiskeridepartementet har som mål at norsk sjømat skal oppleves som trygg og av riktig kvalitet i alle markeder. Satsingen for å sikre trygg sjømat skal følge en "fjord til bord"- tankegang, hvor tiltak skal settes inn på det mest kostnadseffektive leddet i produksjonskjeden. En prioritert oppgave er å dokumentere at de ferdige produktene er trygge, av riktig kvalitet og produsert under slike forhold som markedet krever. Det skal satses på økt kunnskap om ernæring og sammensetning av sjømat, slik at næringsstoffer og fremmedstoffer i sjømat kan dokumenteres.

Det offentlige innsats på området består av et regelverk, et forvaltningssystem samt støttetjenester fra laboratorier og andre for å dekke de oppgaver det offentlige er pålagt bl.a. gjennom internasjonale avtaler.

Norsk regelverk og kontrollsystemene for produksjon av sjømat skal tilpasses:

- risikovurderinger utført av uholdede organer
- våre forpliktelser under WTO-SPS og WTO-TBT-avtalene
- EU-regelverket for produksjon og frambud av sjømat som inngår i EØS-avtalen

- Codex Alimentarius og andre internasjonale standarder, anbefalinger og retningslinjer for produksjon og frambud av sjømat
- preferanser fra forbrukerne i inn- og utland
- preferanser fra sjømatnæringen
- preferanser fra handelspartnere og andre næringsaktører i inn- og utland.

Det internasjonale regelverket for trygghet og kvalitet ved sjømat er en viktig rammebetingelse for eksport av norsk sjømat. Norsk fiskeriforvaltning skal være premissleverandør ved utvikling av dette regelverket.

Statistikk og inspeksjonsrapporter fra ESA viser at på sjømatområdet har Norge endret hygieneregelverket i tråd med EØS-avtalens bestemmelser. Forvaltningen henger imidlertid etter når det gjelder oppfølging for å sikre at regelverket blir etterlevd av næringen. For å sikre at Norge oppfyller forpliktelsene under EØS-avtalen, og for å sikre internasjonal markedsadgang for norsk sjømat generelt, vil området trygghet og kvalitet ved sjømat bli prioritert. Dette vil bl.a. skje ved å styrke Fiskeridirektoratet på dette området.

Bruk av kystsonen

Tilgang til areal er en av de viktigste rammefaktorene for næringene langs kysten. Målet for fiskeriforvaltningens engasjement innen kystsoneforvaltning er å sikre tilgangen på tilstrekkelig sjøareal for utvikling av fiskeri- og havbruksnæringen.

Arealplanlegging i medhold av plan- og bygningsloven og arbeid med verneplaner i medhold av naturvernloven er prosesser som kan påvirke tilgangen på areal for fiskeri- og havbruksnæringen.

gen. Fiskeriforvaltningen deltar derfor aktivt i disse prosessene.

Plandelen av plan- og bygningsloven er nå under revisjon. Fiskeridepartementet vil arbeide aktivt for at loven blir bedre tilpasset arealplanlegging i kystsonen.

Oppfølgingen av St.meld. nr. 43 (1998-1999) Vern og bruk i kystsona blir viktig de neste årene. Dette gjelder blant annet videre arbeid med marine verneområder og gjennomgang av eksisterende verneområder. Det er nedsatt et rådgivende utvalg som skal utarbeide forslag til marin verneplan.

Tilskudd til Fiskerinæringens kompetansesenter

Fiskeridepartementet vil arbeide for at fiskeri- og havbruksnæringen får dekt sitt behov for kompetanse og rekruttering av arbeidskraft.

Fiskerinæringens kompetansesenter ble opprettet 1. januar 2001, som erstatning for Fiskerinæringens felles kompetansestyre og Fiskerinæringens kvinneutvalg. Formålet med ordningen er å drive et strategisk og målrettet arbeid med rekruttering, likestilling og kompetanseheving i fiskeri- og havbruksnæringen for å styrke grunnlaget for økt verdiskaping. Arbeidet skal være nyskapende og innovativt og tilpasse seg nye behov i næringen.

Sekretariatet i Fiskerinæringens kompetansesenter fungerer som faglige rådgivere for Fiskeridepartementet i rekrutterings-, likestillings- og kompetansespørsmål. Fiskeridepartementets innsats koordineres med andre departementers innsats for å oppnå best mulig utnyttelse av de samlede statlige virkemidlene på området. Det vises til omtale under kap. 1050 Diverse fiskeriformål.

Boks 6.10 Økt satsing på kontroll og oppfølging av ulovligheter, havbruksforvaltning og trygg sjømat

For å nå målet om økt verdiskaping basert på marine ressurser, er det nødvendig å legge til rette for en målrettet, effektiv og tidsriktig forvaltning og et velfungerende kontroll- og tilsynsapparat, med en kapasitet som er tilpasset veksten i næringen. Budsjetten til Fiskeridirektoratet er derfor styrket med 32,5 mill. kroner. Av dette forutsettes 10 mill. kroner dekket ved økte gebyrer.

Styrkingen gir mulighet for økt satsing på ressurskontroll, havbruksforvaltning og trygg sjømat. Økt satsing på IKT og elektronisk utveksling av informasjon mellom fiskeri- og havbruksnæringen og myndighetene vil være viktig for å nå Fiskeridepartementets mål og målene i regjeringens fornyelsesprogram.

Tiltakene er en oppfølging av Fiskeriministerens havbrukspolitiske redegjørelse 23. januar 2001 og Fiskeriministrens redegjørelse 3. mai 2001 om ulovligheter, kontroll og tiltak i fiskerinæringen.

Prioriteringer for 2002

I fiskeriministerens redegjørelse i Stortinget 3. mai 2001 om ulovligheter, kontroll og tiltak i fiske-
rinæringen ble det varslet en rekke tiltak for å
komme kvoteomgåelsene i næringen til livs. Tiltakene er en del av en bred og omfattende offensiv for en styrket ressurskontroll, og blir fulgt opp med økte bevilgninger i 2002.

I tråd med fiskeriministerens havbrukspolitiske redegjørelse i Stortinget 23. januar 2001, legges det opp til en betydelig styrking av havbruksforvaltningen. En stor del av Fiskeridirektoratets økte budsjetttramme skal brukes til å redusere vente- og saksbehandlingstiden for oppdrettssøknader. Hoveddelen av økningen vil bli dekket inn gjennom økte gebyrer jf. kap. 4030. Gebyrordningen vil derfor bl.a. bli innrettet med sikte på å

bidra til en effektiv utnyttelse av forvaltningens kapasitet.

Omfanget av utredning og saksbehandling er økende både i Fiskeridirektoratet sentralt og i ytre etat. Samtidig øker mangfoldet av de utfordringene som forvaltningen stilles overfor. Dette skyldes at stadig nye arter og oppdrettsformer (herunder havbeite) blir søkt tatt i bruk, samtidig som interessen er generelt økende.

Det er nødvendig å ha et offentlig kontrollapparat som kan dokumentere at produksjonen er bærekraftig og at sjømaten er trygg. Beredskap i form av en god kunnskapsbasis om fremmedstoffer i norsk sjømat er en forutsetning for konkurransedyktighet på sikt. Innsatsen på området mattrygghet er derfor styrket i 2002, både gjennom økte bevilgninger til Fiskeridirektoratet og gjennom økte bevilgninger til Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt.

Kap. 1030 Fiskeridirektoratet (jf. kap 4030)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Driftsutgifter	275 033	258 800	298 160
	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan</i>			
45	<i>overføres</i>	2 023	1 500	1 600
	Sum kap. 1030	277 056	260 300	299 760

Innledning

Kapitlet omfatter Fiskeridirektoratet og dets ytre etat. Fiskeridirektoratet med Ernæringsinstituttet (jf. kap. 1023) er lokalisert i Bergen.

Den faglige virksomheten i Fiskeridirektoratet er delt på fire områder: Ressursforvaltning, havbruksforvaltning, kvalitet og mattrygghet og bruk av hav og kystzone.

Mål

- *Fiskeridirektoratet skal bidra til å sikre en lønnsom og bærekraftig fiskeri- og havbruksnæring med fokus på økt verdiskaping.*

Organisasjonsgjennomgang i Fiskeridirektoratet

Omorganiseringen av Fiskeridirektoratet som bl.a. har omfattet sammenslåing av de ytre etatene og oppretting av ni regionkontorer, vil bli slutført

ved etablering av ny struktur for de lokale fiskerikontorene.

For å følge opp Fiskeridepartementets strategiplan med økt vekt på verdiskaping i marin sektor, vil Fiskeridirektoratet gjennomgå sin organisasjon. Hensikten er å utnytte de faglige, teknologiske og administrative ressursene på en mest mulig effektiv måte. Hensynet til brukerne vil stå i fokus, og sentrale elementer vil være økt grad av delegering, forenkling av rutiner og regelverk og å utnytte IKT bedre i oppgaveløsningen.

Vurdering av oppgavefordelingen mellom Fiskeridirektoratet, fylkeskommuner og kommuner

Regjeringen varslet i St. meld. nr. 31 (2000-2001) Kommune, fylke, stat – en bedre oppgavefordeling at det skulle vurderes overføring av oppgaver innen fiskeri- og havbruksforvaltningen til både kommunalt og fylkeskommunalt nivå for saker der de faglige minimumskrav er oppfylt, og der avgjørelsen primært dreier seg om en avveining

mot andre interesser i lokalsamfunnet eller regionen. Som en oppfølging av dette, er det satt ned en arbeidsgruppe med deltakelse fra Fiskeridirektoratet og Fiskeridepartementet.

IKT i Fiskeridirektoratet

Krav om rasjonelle rutiner og god ressursutnyttelse fordrer effektive og integrerte IKT-løsninger. Dette gjelder både mellom direktoratet sentralt og ytre etat, og i forhold til eksterne aktører. Siktemålet er en mer effektiv forvaltning.

Sentrale opplysninger av betydning for gjennomføringen av de fiskeripolitiske målsettinger skal legges inn i et nytt rettighetsregister og merkeregister i Fiskeridirektoratet, slik at disse blir effektive redskaper både for fiskeriforvaltningen, salgslag og Kystvakt.

Målet om en mer effektiv og brukervennlig forvaltning søkes for øvrig realisert gjennom satsing på elektronisk mottak av rapportering og søknader fra næringslivet, felles elektronisk arkiv og full omlegging til elektronisk saksbehandling i hele direktoratet. Prosjektet er påbegynt, og vil fortsette i 2002.

Videre utvikling av direktoratets internett- og intranettløsninger vil øke brukernes tilgang til bl.a. regelverk og forvaltningsordninger.

Ressursforvaltning

Mål

- *Fiskeridirektoratet skal bidra til å sikre en lønnsom og bærekraftig forvaltning av de marine ressursene.*

Fiskeridirektoratet skal

- bidra til å sikre best mulig ressursgrunnlag for norsk fiskerinæring
- bidra til å ivareta Norges interesser som havnasjon i internasjonalt miljø- og ressursamarbeid
- i samarbeid med næringen tilrettelegge for en best mulig biologisk og økonomisk utnyttelse av ressursene til disposisjon for norsk fiskerinæring
- bidra til å tilpasse kapasiteten i fiskeflåten til det ressursgrunnlaget som er tilgjengelig for norske fiskere
- sikre at ressursuttaket blir i overensstemmelse med fastsatte nasjonale og internasjonale reguleringsbestemmelser
- fremskaffe og bearbeide nødvendig statistisk materiale om deltagelse, fangst og lønnsomhet

- utvikle og forbedre administrative registre, og arbeide med å forenkle rapporteringsrutiner og søknadsregistrering ved bruk av IKT.

Resultater 2000-2001

Fiskeridirektoratet bidrar aktivt i alle de bilaterale og multilaterale fiskeriforhandlinger hvor Norge er part eller deltar, herunder møter og prosesser i regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner som NAFO, NEAFC, CCAMLR og SEAFO. Fiskeridirektoratet har også tatt aktivt del i FAOs arbeid med å utarbeide en internasjonal aksjonsplan for å angripe ulovlig, uregulert og urapportert fiske.

Fiskeridirektoratet var i 2000 engasjert i spørsmål som gjelder miljø og biologisk mangfold, bl.a. er det nedlagt mye arbeid som følge av implementering av konvensjonen om biologisk mangfold.

Fiskeridirektoratets samarbeid med andre lands fiskerimyndigheter når det gjelder kontroll er videreført i 2000 og 2001. Graden og behovet av samarbeid varierer noe mellom de ulike avtaleparter. De landene direktoratet har mest samarbeid med er Storbritannia, Danmark og Russland.

Til tross for et betydelig samarbeid med Russland om kontroll og forvaltningsspørsmål over flere år, ble det først i 2000 inngått en egen kontrollavtale mellom Norge og Russland. I 2000 ble det også inngått en kontrollavtale med Tyskland. Som en del av oppfølgingen av kontrollavtalene med andre land, er det i 2000 og 2001 utvekslet elektronisk informasjon om utenlandske fartøyers landinger i Norge til fartøyenes flaggstat og informasjon om norske landinger i andre stater. Ordningen med inspektører om bord i torsketrålere i Barentshavet er videreført i 2001. Det er gjennomført seks felleskontroller av russiske fartøy som lander fisk i Troms og Finnmark. Det er i 2000 avviklet et spesialistseminar med deltakere fra kontrollorganene i Norge og Russland.

I fiskeriavtalen mellom Norge og EU for 2001 er det nedfelt at arbeidsgruppen for metoder og prosedyrer for veiing av pelagisk fisk skal videreføres.

Reguleringen av bunnfisk er gjennomført innenfor de rammer som ble trukket ved årets begynnelse. En vesentlig del av arbeidskapasiteten går med til å vedlikeholde gjeldende ordninger med deltakerbegrensinger. Dette gjelder særlig i forhold til eierskifter og utskifting av fartøy.

Endringene i bifangstavregningene for fartøy under 28 meter, som ble innført i 2000, har virket positivt mht. avviklingen av fisket etter torsk, hyse og sei. Det har vært en prosess for å vurdere mulige forbedringer i reguleringsopplegget for

fisket etter torsk, hyse og sei i den konvensjonelle flåten under 28 meter. Dette har resultert i det såkalte samlekvoteprojektet, som ble iverksatt som et prøveprosjekt for 2001. Prosjektet vil bli evaluert ved årsskiftet.

De pelagiske fiskeriene ble avviklet uten store problemer i 2000. Innføring av deltakerregulering etter makrell for de største fartøyene i kystgruppen har som ventet også i 2000 medført en økning i enkeltsaker knyttet opp mot utskifting, kjøp og salg av fartøy som er med i ordningen.

Fiskeridirektoratet har i 2000 og 2001 hatt ansvaret for å utarbeide utkast til forskrifter om hval- og selfangst. Direktoratet har også hatt ansvaret for fordeling av de fastsatte kvotene, og gjennomføring og koordinering av hval- og selfangsten for øvrig. Det har både i 2000 og 2001 vært avholdt obligatoriske kurs for fangstfolk og inspektører i henholdsvis hval- og selfangsten.

Arbeidet med funksjonalisering av satellittbasert overvåking har kommet et langt stykke videre. Det er inngått samarbeidsavtaler med bl.a. EU, Russland, Island og Færøyene.

Fiskeridirektoratet har i 2000 og 2001 deltatt i arbeidsgruppe om forvaltning av kongekrabbe.

Det er kommet i gang et kommersielt fiske etter dyphavsressurser på bl.a. Hatton Bank. Fiskeridirektoratet har nå avsluttet sine tokt i området, men har tatt initiativ til innsamling av biologiske data fra kommersielle fangster fra området. Direktoratet vil også sørge for at faglig rapportering skjer til ICES.

Arbeidene med utprøving av selektive redskaper (ristteknologi) fortsatte i perioden. Resultatet av forsøkene med et fleksibelt ristsystem i samarbeid med SINTEF Fiskeri og Havbruk AS var meget lovende.

Fiskeridirektoratet har fulgt utviklingen i de kvoteregulerte fiskerier, og har stoppet fisket slik at totalkvotene ikke ble vesentlig overskredet. Et forbedret sluttseddelsystem og rapporteringsordninger direkte fra fartøy har bidratt til dette. Landingskontroll er i 2001 videreført etter de samme metodene som tidligere, men med en større grad av etterfølgende kvantumskontroll, først og fremst innen de pelagiske fiskeriene, men nå også innen bunnfisk. Feltkontroll i sildefiskeriet er i 2001 blitt gjennomført som i 2000. Gjennom operativ kontroll er samarbeidet med ulike deler av politi og påtalemyndighet forbedret. Det praktiske samarbeid med kystvakten og enkelte salgslag er også styrket.

Ny database for oppdatering og analyse av sluttseddeldata er fortsatt under uttesting og eva-

luering. Det samme gjelder ny database for registrering av fangstdatabøker.

Fiskeridirektoratet foretar fortsatt årlig opprensning av tapte garn på fiskefeltene utenfor Møre og Romsdal og Nord-Norge.

Prioriteringer for 2002

Fiskeriministerens redegjørelse i Stortinget 3. mai 2001 om ulovligheter, kontroll og tiltak i fiskeriræringen skal følges opp. Dette innebærer bl.a. at Fiskeridirektoratet skal øke innsatsen på ressurskontroll ved landing av fisk. Det skal også settes inspektører om bord på en del av fiskeflåten. Det skal legges vekt på økt bruk av IKT for å avdekke ulovligheter. Innsatsen til Overvåknings-tjenesten for fiskefelt skal økes, for å kunne få et bedre grunnlag for å stenge og åpne fiskefelt.

Arbeidet med satellittsporing vil ha høy prioritet også i 2002. Målet er å videreutvikle og operere et system for effektiv kontroll i samarbeid med andre nasjoner. Et slikt system kan også bidra til å oppnå enklere rapporteringsrutiner.

Det tas sikte på å få bedre elektronisk tilgang til nasjonal og internasjonal fiskeristatistikk. Et arbeid med å hurtigere kvalitetssikre og korrigere statistikkgrunnlaget er igangsatt, og vil ha prioritet fremover.

Forpliktende samarbeid med andre land i relevante internasjonale organisasjoner og ved bi- og multilaterale forhandlinger, er avgjørende for å kunne oppnå optimalt utbytte av de marine ressursene.

Høsting av ressursene skal skje på en bærekraftig måte. Arbeidet med utarbeidelse av beskatningsstrategier skal videreføres. Praksisen med overvåking av våre havområder skal fortsette, med sikte på stenging av felt med for stor innblanding av fisk under minstemål eller med for stor innblanding av bifangst. Arbeidet med utvikling av mer fleksible fiskeredskap skal fortsette. Fiskeridirektoratet vil i 2002 utarbeide forslag til forskrift for regulering av fangst etter kongekrabbe.

Fiskeridirektoratet vil arbeide for å sikre at nasjonale reguleringer avvikles på en hensiktsmessig måte. Det er et mål å videreutvikle og forenkle de enkelte reguleringer. Økende enkelt-saksbehandling som resultat av innføring av nye adgangsbegrensninger for kystflåten, vil bli løst gjennom forbedring av rutiner og økt delegering. Arbeidet med utarbeidelse og iverksettelse av forskrifter til deltakerloven av 26. mars 1999, vil også bli prioritert i 2002.

Fiskeridirektoratet skal arbeide med forslag til drifts- og strukturordninger for kystflåten.

Direktoratet vil i 2002 øke sitt engasjement i internasjonale havmiljøprosesser, herunder OSPAR og oppfølgingen av Biodiversitetskonvensjonen.

Som en del av arbeidet med langsiktig forvaltningsplan for tare skal områder som kan være aktuelle for taretråling gjennomgås, jf. også St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona. Videre skal det som et ledd i forvaltningsplanen for tare, foretas en gjennomgang av samtlige verneforskrifter som begrenser høsting av tare.

Det skal arbeides med tiltak for å forkorte saksbehandlingstiden, bl.a. enklere saksbehandlingsrutiner og økt delegering fra direktorat til regionnivå.

Havbruksforvaltning

Mål

- *Fiskeridirektoratet skal bidra til å sikre en lønnsom og bærekraftig havbruksnæring.*

Fiskeridirektoratet skal

- ved næringsmessig regulering sikre at overordnede nasjonale og regionale mål og samfunnsinteresser blir ivaretatt. Næringen skal utvikles og drives uten å medføre fare for utbredelse av sykdom eller forurensning, og uten å komme i konflikt med det omkringliggende miljø, lovlig ferdsel eller annen viktig utnyttelse av områder
- på basis av oppdrettsloven og dens forskrifter behandle konsesjonssøknader og konsesjonsrelaterte saker ut fra gitte målsettinger, og sikre ved kontroll at gjeldende regelverk overholdes

- bidra til å ivareta helse- og miljøaspektene i havbruksnæringen, fremme en balansert næringsutvikling og bidra til å utvikle gode forvaltningsverktøy
- ved havbrukskontroll sikre at konsesjonsinnehaverne overholder bestemmelser i oppdrettsloven, forskrifter og konsesjonsdokumenter. Om nødvendig skal lovens sanksjonsmuligheter, herunder tvangsmulkt, tas i bruk for å sikre overholdelse av bestemmelsene
- utvikle IKT-løsninger slik at det kan mottas elektronisk rapportering mv. fra de næringsdrivende innen havbruk
- være i besittelse av nødvendig tallmateriale om havbruksnæringen og lage statistikker m.v.

Resultater 2000-2001

Kontroll av førkvoteordningen har krevd store ressurser i 2000. Det er totalt foretatt kontroll ved 80 konsesjoner fordelt på 29 selskaper. Dette er mer enn målsettingen. Det er avdekket brudd på førkvotene og ilagt tvangsmulkt. Det er videre foretatt helse- og miljøkontroller samt anleggstekniske kontroller ved om lag 30 pst. av konsesjonene. Dette er i tråd med målsettingen for 2000. I samarbeid med næringen er det utarbeidet en nasjonal handlingsplan mot rømming.

For 2001 er målsettingen å ha regnskapskontroll av 50 konsesjoner og kontroll av helse, miljø og teknisk stand i 30 pst. av konsesjonene. Kontrollene er påbegynt, men vil i hovedsak foregå siste del av 2001.

Fiskeridirektoratet har i 2000 bidratt aktivt i arbeidet med første fase i lovrevisjonen av oppdrettsloven, og har kommet godt i gang med å revidere forskriftsverket.

Det er laget ny saksbehandlingsordning for søknad om settefisktillatelse der vannressurslo-

Boks 6.11 Elektronisk innrapportering av data fra havbruksnæringen

Fiskeridepartementet etablerer i nært samarbeid med Norske Fiskeoppdretteres Forening et system for elektronisk innrapportering av data fra havbruksnæringen. Systemet skal være operativt fra 1. januar 2002.

Oppdretter skal kunne innrapportere sine lovpålagte månedlige førkvotedata elektronisk direkte fra sitt produksjonssystem til det offentlige. Systemet skal også handtere andre rapporteringsforpliktelser som oppdretter har i forhold til bank, forsikring og førselskap.

Systemet vil bidra til betydelig forenkling både for oppdretter og for det offentlige. Elektronisk innsendte data kan leses direkte inn i systemene hos mottakerne, og data vil dermed være tilgjengelig mye raskere enn dagens papirbaserte rapportering. Det frigjøres derved ressurser som har vært brukt til manuell registrering. Systemet åpner for bedre statistikk om havbruksnæringen, og det kan eventuelt senere utvides til å handtere andre skjema og rapporteringer.

ven er tatt inn under direktoratets koordineringsansvar.

Fiskeridirektoratet har i perioden særlig fokusert på skjellnæringen. Det er satt ned en arbeidsgruppe som skal foreslå reviderte tildelingskriterier for skalldyr og en undergruppe som skal utarbeide forslag til kompetansekrav. Kompetansegruppen har lagt fram sitt forslag.

Det er utarbeidet statistisk materiale i tråd med målsettingen.

Prioriteringer for 2002

I tråd med fiskeriministerens havbrukspolitiske redegjørelse 23. januar 2001 legges det opp til en betydelig styrking av havbruksforvaltningen. En stor del av Fiskeridirektoratets økte budsjettamme skal brukes til å redusere vente- og saksbehandlingstiden for oppdrettssøknader. Hoveddelen av økningen vil bli dekket inn gjennom økte gebyrer jf. kap. 4030. Gebyrordningen vil derfor bl.a. bli innrettet med sikte på å bidra til en effektiv utnyttelse av forvaltningens kapasitet.

Omfanget av utredning og saksbehandling er økende både i Fiskeridirektoratet sentralt og i ytre etat. Samtidig øker mangfoldet av de utfordringene som forvaltningen stilles overfor. Dette skyldes at stadig nye arter og oppdrettsformer (herunder havbeite) blir søkt tatt i bruk, samtidig som interessen generelt er økende.

Fiskeridirektoratet vil våren 2002 prioritere arbeidet med lokalitetsklarering og tilrettelegge for oppstart av de 40 nye laksekonsesjonene som etter planen skal tildeles ved årsskiftet.

Fiskeridirektoratet skal også i 2002 delta aktivt i det omfattende arbeidet med revisjon av oppdretsloven. Fiskeridirektoratet skal videreføre sin innsats med bidrag til gjennomgangen av forskriftsverket, herunder iverksettelsesarbeid i forbindelse med innføring av miljøovervåking,

internkontroll og typegodkjenning av oppdrettsanlegg.

Fiskeridirektoratet vil få en sentral rolle i utarbeidelsen av regelverk og nye saksbehandlingsrutiner vedrørende innføring av ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder.

Fiskeridirektoratet skal i 2002 prioritere havbrukskontroll. Fiskeridirektoratet skal videreføre kontrollen med bestemmelsene i forskriften om produksjonsregulerende tiltak, dvs. førkvoteordningen. Det skal foretas regnskapsmessige førkvotekontroller på minst 50 matfiskkonsesjoner i 2002. I tillegg kommer ordinær kontroll og tilsyn av helse, miljø, drift og tekniske forhold, med sikte på kontroll av 30 prosent av matfiskanleggene for laks og ørret.

Fiskeridirektoratet vil videreføre innsatsen med rømmingssikrende tiltak og arbeid knyttet til problemet med lakselus. Det øremerkes 2 mill. kroner til dette arbeidet.

Fiskeridirektoratet skal fortsette arbeidet med å framskaffe nødvendig tallmateriale om havbruksnæringen, herunder å utarbeide statistikker m.m.

Trygg sjømat av riktig kvalitet

Mål

- *Fiskeridirektoratet skal bidra til norsk sjømat oppleves som trygg og av riktig kvalitet i alle markeder.*

Fiskeridirektoratet skal:

- sikre sunne og gode fiskevarer gjennom innføring av egenkontroll og overføring av større ansvar for kvalitet til næringen
- dokumentere kvalitet av fisk og fiskevarer overfor forbrukere i inn- og utland

Boks 6.12 Forsøksprosjekt i Trøndelag for samordning av vedtakskompetanse for oppdrettssaker

Det er satt i gang en forsøksprosjekt med målsetting å høste kunnskap om alternative saksbehandlingsrutiner i den regionale havbruksforvaltningen. Prosjektet vil gå over en treårsperiode. Den samlede vedtakskompetanse og vedtaksmyndighet etter oppdretsloven, fiskesykdomsloven, havne- og farvannsloven og forurensingsloven legges til Fiskeridirektoratets regionkontor i Trøndelag, som også er prosjektansvarlig. Alle berørte etater på regionnivå er involvert i og støtter prosjektet.

Det er opprettet en prosjektgruppe bestående av alle berørte etater, samt en representant for kommunene. Dette skal ivareta hensynet til en forsvarlig saksbehandling og sikre god kommunikasjon mellom de berørte etater.

- kunne dokumentere innhold av potensielle miljøgifter i fisk og skalldyr fanget eller oppdrettet i norske farvann
- sikre at tilvirkning og omsetning av fôrvarer, ferdigfôr og fiskemel ikke representerer fare for mennesker, fisk, dyr eller miljø og medvirke til ferdige produkter av høy kvalitet
- arbeide for oppgraderte fiskefartøy og tilvirkningsanlegg i henhold til nytt EØS-harmonisert regelverk
- hindre spredning av fiskesykdommer
- til enhver tid ha ajourført regelverk og være orientert fortløpende om regelverket i våre viktigste markeder
- ivareta samarbeid med andre lands kontrollmyndigheter
- profilere det norske regelverket for kvalitetskontroll, bl.a. gjennom deltakelse i internasjonale fora (bl.a. Codex Alimentarius).

Resultater 2000-2001

Fiskeridirektoratet har videreført arbeidet med revisjon av anlegg og fartøy for å gi oppgradert godkjenning i tråd med de internasjonale krav til hygienisk standard. For å påse at Norge oppfyller krav iht. EØS-avtalen, gjennomfører ESA såkalt overtilsyn av Fiskeridirektoratets tilsyn med sjømatbedrifter. Mange fiskeindustribedrifter klarer ikke å komme på det nivå som kreves for å oppnå såkalt oppgradert godkjenning, som viser at bedriften oppfyller alle kravene. Bare 16 pst. av fabrikkfartøyene og 15 pst. av landanleggene har fått slik godkjenning. En av årsakene til dette er at mange virksomheter har store bygningsmessige mangler. ESA har ved sine inspeksjoner også påpekt omfattende mangler ved virksomhetenes egenkontrollsystemer.

Da revidert Vedlegg I i EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1999, ble Norge EUs yttergrense mht. veterinær grensekontroll. Arbeidet med ferdigstilling av grensekontrollstasjoner og kontrollsentre har pågått kontinuerlig. For å oppfylle de krav som ESA har stilt i forbindelse med veterinær grensekontroll av sjømat, er innsatsen på området styrket i 2000, bl.a. ved tilsetting av flere veterinærer.

Fiskeridirektoratets laborativirksomhet er reorganisert. Sentrallaboratoriet ble fra 1. januar 2001 slått sammen med Ernæringsinstituttet. Distriktslaboratoriene er faglig tilknyttet det nye Ernæringsinstituttet.

Fiskeridirektoratet har brukt en stor del av sine laborativeressurser til oppdrag og prosjekter knyttet til forvaltning for å dokumentere kvali-

tet på fisk og fiskevarer. Denne dokumentasjonen brukes bl.a. til å sikre markedsadgang til ulike eksportmarkeder. Dette gjelder bl.a. prøvesanking og analyse for medisinrestkontroll, skjellovervåking, veterinær grensekontroll, miljøgiftanalyser, mikrobiologisk hygienekontroll, sensorisk og kjemisk analyse av ferskhet, tilsetningsstoffer, vannkvalitet, kjemisk artsbestemmelse, vurdering av spisekvalitet, og sensorisk og kjemisk påvisning av oljeforurensing.

Arbeidet med Miljødatabasen for å dokumentere innholdet av fremmedstoffer i sjømat er videreført. Delprosjektene for hestemakrell, hyse, torsk, uer, norsk vårgytende sild, blåkveite og oppdrettslaks er nå avsluttet. Prøver av øyepål, lodde, kolmule, tobis og sei er innsamlet og under bearbeiding.

Fiskeridirektoratet oppdaterer løpende en database for registrering av medisinbruk til oppdrettsorganismer, basert på utskrevne legemiddelresepter. Det er også utarbeidet statistikk for forbruk av legemidler til fisk. Til støtte for næringen utføres oppdragsanalyser innenfor de samme felt.

Fiskeridirektoratet har foretatt tilsyn og kontroll med virksomheter som faller inn under forskriften om fiskemel, fiskeolje mv.

Det er foretatt tilsyn og kontroll av fôrvarer i medhold av forskrifter om fôrvarer til fisk av 18. mars 1999. Prøvetakingsplaner og instruksjoner er under utarbeidelse. Innsamling og analyser av fôr er i gang i regi av fôrkontrollprogrammet. Fiskeridirektoratet deltar i en arbeidsgruppe sammen med Statens Landbrukstilsyn, hvor det arbeides med å utarbeide en felles fôrforskrift som skal omfatte fôr både til fisk og varmblodige dyr.

Fiskeridirektoratet har deltatt i internasjonalt samarbeid om kvalitetskontroll bl.a. gjennom Codex Alimentarius. Fiskeridirektoratet har i denne forbindelse vært med i arbeidet med å utforme ny Code of Practice for fisk og fiskevarer. Det er også satt i gang arbeid med utforming av retningslinjer for produksjon og bruk av fôrvarer.

Arbeidet overfor de østeuropeiske land har i det vesentlige bestått i å behandle enkeltsaker etter innspill fra næringens utøvere. Samarbeidet som er etablert med islandske fiskerimyndigheter, er videreført.

Prioriteringer for 2002

Tilsyn med sjømatbedrifter vil bli videreført i 2002, likeledes arbeidet med innføring av egenkontroll ved anlegg og fartøy. Som en følge av at mange virksomheter ikke er i stand til å oppfylle

bestemmelsene i kvalitetsforskrift for fisk og fiskevarer og heller ikke EØS-bestemmelsene, vil Fiskeridirektoratet måtte gjennomføre vedtak om stenging av en rekke fiskeindustribedrifter.

Det nye importkontrollsystemet som følger av den utvidede EØS-avtalen, revidert Vedlegg I (veterinær grensekontroll), vil bli utviklet videre. Fiskeridirektoratet vil videreføre arbeidet med å ferdigstille de grensekontrollstasjonene etaten har ansvar for, og forbedre systemet for importkontroll ved grensekontrollstasjoner og tilsluttede kontrollsentre. Blant annet vil tilstrekkelig datastøtte og nødvendige opplæringstiltak bli prioritert.

Arbeidet med tilpasninger av forskrifter, instruksjer og rundskriv vil bli videreført. Fiskeridirektoratet vil være proaktivt når EU-regelverket for trygghet og kvalitet knyttet til sjømat utvikles videre. Dette vil kunne spare norsk sjømatnæring for unødige utgifter til å tilpasse seg spesielle EU-krav som ikke tar høyde for forholdene i norsk sjømatindustri. Fiskeridirektoratet vil bygge opp kompetanse innenfor området trygg sjømat for å være i stand til å møte de utfordringer som kreves av framtidens mattilsyn. Direktoratet vil også utvide samarbeidet med Statens næringsmiddeltilsyn, Statens dyrehelsetilsyn og Statens landbrukstilsyn.

Markedsadgang for norsk sjømat er avhengig av at vi har høy beredskap og kompetanse omkring fremmedstoffer i norsk sjømat. Prøver under overvåkingsprogrammet for medisinrester i norsk oppdrettsfisk vil bli gjennomført i tråd med kravene i EØS-avtalen. Overvåking av andre fremmedstoffer vil også bli prioritert, for å sikre trygg sjømat av riktig kvalitet, både til norske forbrukere og for å etterkomme krav fra eksportmarkedene. Offentlige analyser av algegifter i skjell vil fortsatt bli prioritert.

Fiskeridirektoratet vil foreta tilsyn og kontroll med virksomheter som faller inn under forskriften om fiskemel, fiskeolje mv.. Dette innebærer utarbeidelse av nødvendige instruksjer og gjennomføring av opplæring av eget personell. Etter en innkjøringsperiode, skal tilsynet i henhold til denne forskriften utføres på lik linje med Fiskeridirektoratets øvrige kontroll.

Fôrvareområdet vil bli ivaretatt gjennom fortsatt kontroll- og tilsynsarbeid og ved videreføring av fôrkontrollprogrammet. Det må foretas endringer i fôrvareforskriften i forhold til implementering av EØS-regelverk, samt oppfølging av Stortingets vedtak om forbud mot bruk av gener som koder for antibiotikaresistens. Det siste krever særlig oppfølging i form av utarbeidelse av analy-

semetodikk, slik at faktisk tilsyn kan foretas. Arbeidet med videre oppdatering av Miljødatabasen fortsetter i 2002.

Oppfølgingen av Codex Alimentarius vil bli styrket i 2002. I 2002 vil det bli avholdt møte i komiteen for fisk og fiskevarer, som Norge er vertsland for og har formannskapet i. Fiskeridepartementet vil bidra til at representanter fra øst-europeiske land som er medlem av Codex Alimentarius kan delta på sesjonene i denne komiteen. Fiskeridirektoratet vil være i dialog med våre handelspartnere mht. krav knyttet til trygghet og kvalitet ved sjømat når slike krav kan påvirke markedsadgangen.

Bruk av hav og kystsoner

Mål

- *Fiskeridirektoratet skal arbeide for en balansert og bærekraftig utnyttelse av arealer med utviklingsmuligheter for fiskeri- og havbruksnæringen.*

Fiskeridirektoratet skal:

- være premissleverandør for andres bruk av havet og kystsonen slik at de interesser direktoratet forvalter blir best mulig ivarettatt
- ivareta fiskerinæringens interesser i petroleumsrelaterte utbygginger til havs
- delta i verneprosesser for å sikre fiskerinæringens interesser
- gå aktivt inn i offentlig planlegging på alle nivå for å fremme fiskeri- og havbruksnæringens arealbehov, og sikre overordnede nasjonale mål for utnyttelse av de marine ressurser i kystsonen
- ivareta samfunnets og fiskerinæringens behov for krisehåndtering i nære sjøområder
- ivareta fiskeri- og havbruksnæringens interesser i fiskerihavneutbygginger
- fortsette arbeidet med AREALIS og GIS (geografisk informasjonssystem) i fiskeriforvaltningen, herunder utveksling av elektroniske data.

Resultater 2000-2001

Fiskeridirektoratet deltar aktivt i planprosesser etter plan- og bygningsloven både på kommunenivå og fylkesnivå. Pr. 1. februar 2001 hadde 151 kommuner utarbeidet ferdige kystsoneplaner, 54 kommuner hadde plan under utarbeiding, 61 kommuner var inne i rulleringsfasen, mens 90 kystkommuner manglet kystsoneplan. Videre er det behandlet en rekke høringssaker med hjem-

mel i plan- og bygningsloven og naturvernloven, som konsekvensutredninger, regionale utviklingsprogram og verneplaner.

Fiskeriforvaltningen har en viktig oppgave i å sikre at overordnede nasjonale retningslinjer for fiskeri- og havbrukspolitikken ivaretas i planleggingen. Erfaring viser at deltakelse fra et tidlig tidspunkt i planleggingen er viktig. I prosesser der det er lav eller ingen deltakelse fra fiskeriforvaltningen, har planene en tendens til å mangle fokus på utvikling av fiskeri- og havbruksnæringen.

Plandelen av plan- og bygningsloven er under revisjon. Fiskeridirektoratet har i løpet av perioden bidratt til innspill til Planlovutvalgets arbeid, inkludert høringsuttalelse til utvalgets delinnstilling NOU 2001:7.

Dokumentasjon om bruk og behov for arealer i kystsonen er viktig. Det er opprettet en referansegruppe for AREALIS i regi av Miljøverndepartementet hvor Fiskeridirektoratet deltar. Fiskeridirektoratet fortsetter implementeringen av bruk av elektroniske kart. I denne sammenheng er det blitt gjennomført en gjennomgang og kvalitetssikring av havbruksdatabasen og tilvirkerregisteret. Fiskeridirektoratet og Norges Fiskarlag har gjennomført en totalrevisjon av kursserien «Lokalsamfunnspolitikk og kystsoneplanlegging» med tanke på ytterligere tilpasning til fiskeriforvaltningens behov for kompetanse, særlig innen kystsoneplanlegging, verneplanlegging og fiskerihavneproblematikk. Fiskeridirektoratet har vært medarrangør for Nordisk Workshop om implementering av forvaltningsstrategier i kystsonen i mars 2001.

Samarbeidet med miljøvernmyndighetene om oppfølging av St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona er videreført i 2000 og 2001. Et resultat av dette samarbeidet er utarbeidelsen av en manual for evaluering av verneområder, som nå blir utprøvd i et pilotprosjekt. Som en oppfølging av St.meld. nr. 43 (1998-99) ble det arrangert en samarbeidskonferanse mellom miljøvern- og fiskerimyndighetene i januar 2001. Våren 2001 nedsatte Miljøverndepartementet i samarbeid med Fiskeridepartementet en rådgivende gruppe for marin verneplan, hvor Fiskeridirektoratet deltar både i selve utvalget og i sekretariatet.

EU vedtok i desember 2000 et nytt rammedirektiv for vann. Vanndirektivet er svært omfattende, og innebærer en helhetlig forvaltning av grunnvann, ferskvann, brakkvann og sjøvann. Fiskeridirektoratet har deltatt aktivt i arbeidet med implementering av vanndirektivet.

Petroleumsvirksomheten på norsk kontinentalsokkel byr på utfordringer med hensyn til utø-

velse av fiske og innvirkning på ressurs og havmiljø. Fiskeridirektoratet har i 2000 og 2001 avgitt uttalelser vedrørende utslipp knyttet til leteboring, beslaglegging av areal ved utplassering av innretninger ved nye utbygginger, utplassering av rørledninger mv. Fiskeridirektoratet har også gitt uttalelser i forbindelse med avvikling av felt som skal ut av drift.

Antallet meldte seismiske undersøkelser var i 2000 på om lag samme nivå som i 1999. Utviklingen så langt tyder på at det vil bli noen flere undersøkelser i 2001. Fiskeridirektoratet gir i samarbeid med Havforskningsinstituttet tilråding om hvorvidt seismisk skyting bør foregå i ulike områder.

I forbindelse med atomubåten «Kursk» sitt forlis i det østlige Barentshavet har Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet i samarbeid med Statens strålevern utarbeidet felles scenariebeskrivelser, prøvetakingsprogram og tiltaksplaner for eventuell forurensning. Det er på inneværende års budsjett satt av midler til Havforskningsinstituttet til innkjøp av en gammateller, som vil øke målekapasiteten for lave verdier av radioaktivitet i vann.

I mars 2001 var det en ny algeoppblomstring på Skagerrakkysten, med store konsentrasjoner av de skadelige algene *Chatonella aff. verruculosa* og alger i familien *Heterosigma*. Fiskeridirektoratets oppsynsfartøy "Munin" tok vannprøver for å få best mulig oversikt over mengder av alger. I denne beredskapssituasjonen fikk direktoratet betydelig assistanse fra Havforskningsinstituttet, Oceanor, NIVA, Kystvaktsskvadron Sør, Veterinærhøyskolen, Nansensenteret med flere. I alt 1100 tonn oppdrettslaks døde i anlegg i Lillesand, Lyngdal, Farsund og Flekkefjord.

Fiskeridirektoratet har laget retningslinjer for samarbeid mellom fiskeriforvaltningen og kommunene. I løpet av siste periode er det inngått samarbeidsavtaler mellom flere regiondirektører og kystkommuner. Det er også tatt initiativ til å utvikle bedre samarbeidsrelasjoner mellom Fiskeridirektoratets regionkontor og næringsorganisasjonene.

Prioriteringer for 2002

Fiskeri- og havbruksnæringens samfunnsmessige betydning øker. Tilgangen på areal er en av de viktigste rammebetingelsene for næringene langs kysten. Fiskeridirektoratet skal gå aktivt inn i all offentlig planlegging for å fremme næringens behov i kystsonen. Som følge av at fylkesplanen får en sterkere status og gis en generelt forplik-

tende virkning for staten og kommunene, skal Fiskeridirektoratet prioritere arbeidet med fylkesplaner og fylkesdelplaner.

Utarbeidelse av rikspolitiske retningslinjer for Agderfylkene er igangsatt etter initiativ fra Miljøverndepartementet. Fiskeridirektoratet vil delta i dette arbeidet.

Med den forventede veksten innen fiskeri- og havbruksnæringen vil muligheten for konkurranse om arealer øke, både mellom bruk og vern, men også mellom de ulike brukergruppene i kystsonen. Det skal igangsettes et arbeid for å kartlegge status og vurdere forventet framtidig utvikling både i forhold til brukerkonflikter innenfor fiskeri- og havbruksnæringen, og i forhold til konflikter mellom fiskeri- og havbruksnæringen og andre brukere av kystsonen. I denne forbindelse skal også rapporten fra Norges Fiskarlag om omfanget av turistfiske følges opp.

Gjennom bruk av GIS (geografisk informasjonssystem) skal Fiskeridirektoratet gjøre areal- og planinformasjon om fiskeri og havbruk tilgjengelig for kommuner og fylker og andre fagetater, herunder Kystverket. Satsingen på informasjons- og kommunikasjonsteknologi vil kunne effektivisere egen saksbehandling og bedre direktoratets samarbeid med andre aktører. Fiskeridirektoratet skal fortsette samarbeidet innen AREALIS med bl.a. deltakelse i referansegruppen. Samarbeidet med Kystverket om IKT og fiskerihavnepolitikk skal fortsette.

Arbeidet med å sikre det biologiske mangfoldet bl.a. gjennom vern av særskilte områder, samtidig som det skal sikres areal til høsting av naturressurser og matproduksjon i sjø, stiller store krav til samordnede avveininger mellom brukere og verneinteresser. Som ledd i oppfølgingen av St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona skal Fiskeridirektoratet i samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning gjennomføre evalueringer av verneområder som omfatter sjøarealer, med sikte på å finne fram til mulige kombinasjoner av vern og bruk. Arbeidet i rådgivende

gruppe for marin verneplan skal prioriteres i 2002.

EUs rammedirektiv for vann skal implementeres i norsk forvaltning innen få år. Fiskerimyndighetene vil delta i arbeidet med å implementere rammedirektivet i norsk lovverk.

Samarbeidet med Statens nærings- og distriktsutviklingsfond vil fortsette med utgangspunkt i samarbeidsavtalene som er inngått på sentralt og regionalt nivå.

Beredskapsarbeidet i kystsonen, særlig med hensyn til giftige algeoppblomstringer og oljeutslipp, vil fortsette. Fiskeridirektoratet vil utføre dette arbeidet med eget oppsynsfartøy, og om nødvendig med assistanse fra den indre kystvakt og rutegående fartøyer. Direktoratet vil også samarbeide med forsknings- og havovervåkingsmiljøer. Beredskap vil settes i samsvar med Varslingsplan for Fiskeridirektoratet ved krisehåndtering i kystsonen.

Fiskeridirektoratets virksomhet er også omtalt på direktoratets internettsider, www.fiskeridir.no

Budsjettforslag 2002

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker lønns- og driftsutgifter ved Fiskeridirektoratet. Det fremmes forslag om å bevilge 298,16 mill. kroner på posten i 2002. Dette innebærer en realøkning på om lag 35 mill. kroner, hvorav om lag 35 pst. er forutsatt finansiert ved økte og til dels nye gebyrer innen havbruk jf. kap. 4030.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder årlig utskifting av edb-utstyr. Det fremmes forslag om å bevilge 1,6 mill. kroner på posten i 2002.

Kap. 4030 Inntekter (jf. kap. 1030)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Oppdragsinntekter	120	10	10
02	Salg av registre, diverse tjenester	81	80	80
03	Inntekter Fiskets Gang	17	310	
04	Fangstinntekter overvåkingsprogrammet	2 625	10	10
06	Tvangsmulkt oppdrettsvirksomhet	2 728	580	600
07	Inntekter ved laboratoriene	1 657	2 750	2 840
08	Gebyr havbruk	9 254	2 430	12 500
09	Gebyr Merkeregisteret	4 056	3 490	3 600
10	Gebyr kvalitetskontroll	14 892	22 820	23 500
11	Avgift fiskefôrkontroll	4 032	1 660	4 000
12	Gebyr ervervstillatelse	1 495	2 490	2 560
14	Refusjoner	4 774	10	10
	Sum kap. 4030	45 731	36 640	49 710

Post 01 Oppdragsinntekter

På denne posten blir det ført inntekter fra bl.a. oppdrag for Kystoppsynet, regnskapsgodtgjørelser, edb-tjenester og diverse refusjoner fra andre statsetater. Det knytter seg stor usikkerhet til inntektsoverslaget for denne type oppdragsvirksomhet. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2002.

Post 02 Salg av registre, diverse tjenester

Under denne posten blir inntektene ved salg av opplysninger fra Merkeregisteret og edb-tjenester og salg av fiskebruksregister budsjettet. Det fremmes forslag om å bevilge 80 000 kroner på posten i 2002.

Post 03 Inntekter Fiskets Gang

Posten gjelder abonnements- og annonseinntekter fra Fiskets Gang. På grunn av nedleggelse av papiirutgaven utgår posten fra og med 2002.

Post 04 Fangstinntekter overvåkingsprogrammet

Det knytter seg stor usikkerhet til inntektsgrunnlaget fra overvåkingsprogrammet, og det blir derfor bare budsjettet med 10 000 kroner i 2002.

Post 06 Tvangsmulkt oppdrettsvirksomhet

Posten gjelder inntekter fra tvangsmulkt for ulovlig oppdrettsvirksomhet. Inntektene varierer fra

år til år avhengig av utviklingen i saksmassen, klagebehandling og rettsoppgjør. Det budsjetteres med 600 000 kroner på posten i 2002.

Post 07 Inntekter ved laboratoriene

Posten gjelder inntekter ved Fiskeridirektoratets sentrallaboratorium og distriktslaboratoriene. Det fremmes forslag om å bevilge 2,84 mill. kroner på posten i 2002.

Post 08 Gebyr havbruk

Posten har til nå omfattet gebyr for oppdrettssøknader. Som ledd i arbeidet for å redusere saksbehandlingstiden for søkere om oppdrettstillatelser, foreslås inntektsrammen økt til 12,5 mill. kroner. Søknadsmengden har økt betydelig de siste årene. På denne bakgrunn antas det at det er tilstrekkelig å oppjustere enhetsgebyret for søknader, i kombinasjon med innføring av gebyr knyttet til oppgaver forvaltningen ivaretar for å sikre en effektiv overholdelse av fôrkvoteordningen. Det legges samtidig opp til en revisjon av gebyrfor-skriften, bl.a. for å bidra til en effektiv utnyttelse av forvaltningens kapasitet. Forslag om forskrifts-ending vil på vanlig måte bli sendt på høring, slik at det nye gebyrsystemet kan tre i kraft fra 1. januar 2002.

Post 09 Gebyr Merkeregisteret

Posten gjelder gebyr for innføring i Merkeregiste-ret. Det fremmes forslag om å bevilge 3,6 mill. kroner på posten i 2002.

Post 10 Gebyr kvalitetskontroll

Gebyrene er direkte knyttet til den utøvende kvalitetskontrollen. Fiskeridepartementet har vedtatt ny forskrift om gebyr for tilsynsmyndighetens tjenester. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2000. Den innebærer en dreining av gebyrbelastningen fra eksportleddet til landings- og produksjonsleddet. I tillegg har Sosial- og helsedepartementet, Landbruksdepartementet og Fiskeridepartementet i fellesskap vedtatt forskrift om gebyr for tilsyn og kontroll ved import og transitt mv. av levende dyr, animalske næringsmidler og produkter av animalsk opprinnelse mv. fra tredjeland. Forskriften trådte i kraft 1. mars 2000. Til sammen implementerer disse to forskriftene de regler som følger av Rådskdirektiv 85/73 for fiskeriområdet og danner grunnlaget for Fiskeridirektoratet inntjening.

Det fremmes forslag om å bevilge 23,5 mill. kroner på posten i 2002.

Post 11 Avgift fiskefôrkontroll

Det fremmes forslag om å bevilge 4 mill. kroner på posten i 2002.

Post 12 Gebyr ervervstillatelse

Det fremmes forslag om å bevilge 2,56 mill. kroner på posten 2002.

Post 14 Refusjoner

Posten gjelder refusjoner fra andre statsinstitusjoner. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2002.

Kap. 1040 Til gjennomføring av fiskeriavtalen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
70	Tilskudd til støtte av fiskeriene mm, <i>kan overføres</i>	134 913	120 000	
	Sum kap. 1040	134 913	120 000	

Mål

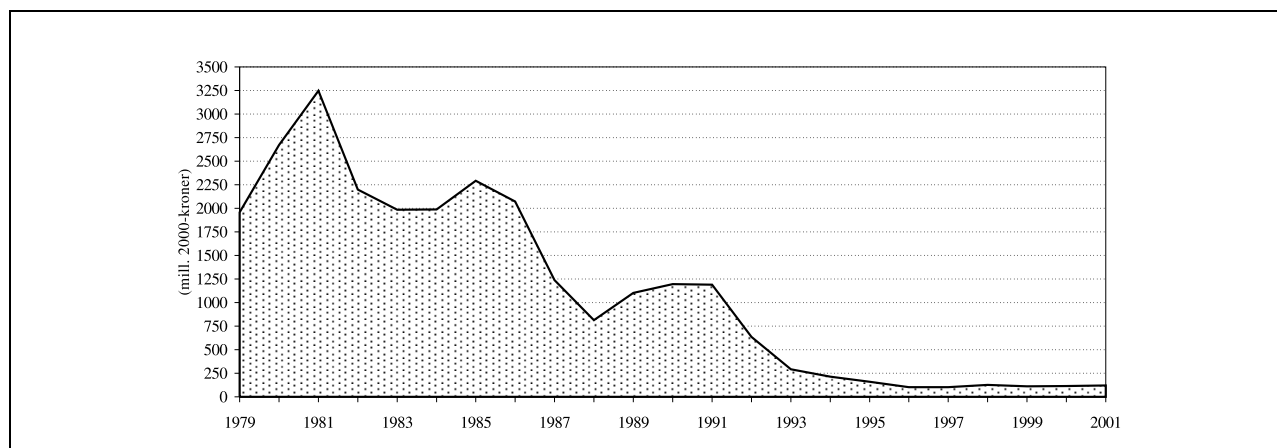
Hovedformålet med Hovedavtalen av 1964 mellom staten og Norges Fiskarlag er å bidra til at fiskerne får en inntekt på linje med andre yrkesgrupper, og å støtte tiltak som kan medvirke til effektivisering av fisket, slik at fiskerinæringen gradvis kan gjøres selvstående og uavhengig av støtte.

Resultater 2000-2001

Fiskerinæringen er i dag selvstående, men det er stor variasjon i lønnsomhet mellom ulike flåtegrupper. Flåtestruktur og sesongvariasjoner gjør

at enkelte fartøy i perioder har problemer med å drive lønnsomt. Som følge av dette er ordningene med føringstilskudd, garantilott og lineegnetilskudd opprettholdt. Ordningene bidrar til å styrke fartøyenes lønnsomhet ved at det under gitte vilkår gis tilskudd til driften.

Det ble i avtalene for 2000 og 2001 avsatt midler til kondemnering, for å stimulere til å trekke kapasitet ut av flåten. Det ble også avsatt et reservebeløp, hvor det blant annet er brukt midler til opprettholdelse og videreutvikling av norsk selvangst. For 2000 ble det bevilget 110 mill. kroner over hovedavtalen mellom Norges Fiskarlag og staten, i tillegg ble 82,162 mill. kroner overført fra tidligere år. Forbruket var på 134,913 mill. kroner,

Figur 6.7 Tilskudd til fiskeriene i perioden 1979 til 2001 (i 2001-kroner).

og gjenstående midler ble overført til 2001. Bevilgningen for 2001 er på 120 mill. kroner.

Midler bevilget over fiskeriavtalen i 2001 er fordelt på seks hovedområder. Av bevilgningen på 120 mill. kroner går 31 mill. kroner til føringstilskudd, 15 mill. kroner til garantilott, 30 mill. kroner til kondemnering, 11 mill. kroner til lineegnesentraler, 4 mill. kroner til fiskeforsøk og veiled-

ning og 29 mill. kroner til reservebeløp. Av reservebeløpet er 15 mill. kroner avsatt til støtte av norsk selfangst. Når det gjelder garantilott, ble det i tillegg stilt til disposisjon udisponerte midler fra tidligere år. Ordningen med tilskudd til kondemnering administreres av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND).

Tabell 6.4 Oversikt over fiskeriavtalen 2001

	(i 1000 kr)		
	Forbruk 2000	Overført til 2001	Støtte 2001
Strukturtiltak mv	35 117	23 940	30 000
Strukturtiltak fiskeflåten, kondemnering	35 117	23 940	30 000
Inntektsgivende tiltak	32 933	14 333	31 000
Føringstilskudd	32 933	14 333	31 000
Sosiale ordninger	17 200	3 000	15 000
Garantilott	17 200	3 000	15 000
Forskning og næringsutvikling	8 931	5 176	4 000
Verdiskaping biprodukt	3 000	1 000	
Fiskeforsøk og veiledning	5 931	4 176	4 000
Andre tiltak	40 732	10 800	40 000
Reserve		649	14 000
Lineegnesentraler	11 679	3 321	11 000
Selfangst	20 014	980	15 000
Diverse	9 039	5 850	
Sum post 70	134 913	57 249	120 000

Post 70 Tilskudd til støtte av fiskeriene mm, kan overføres

Tilskuddsramme for 2002 vil bli fremmet i en egen proposisjon høsten 2001, etter at det eventu-

elt er ført forhandlinger mellom staten og Norges Fiskarlag.

Kap. 1050 Diverse fiskeriformal

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
71	Sosiale tiltak, <i>kan overføres</i>	2 998	3 000	3 000
73	Tilskudd til Fiskerinæringens Kompetansesenter, <i>kan overføres</i>	12 553	13 000	13 000
74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	603	1 900	1 950
78	DNA-register for vågehval, <i>kan overføres</i>	300	3 500	3 500
79	Informasjon ressursforvaltning	2 496	2 000	2 500
Sum kap. 1050		18 950	23 400	23 950

Kapitlet omfatter tilskuddsordninger under Fiskeridepartementet. Over dette kapitlet blir det gitt tilskudd til kvinnerettede og kompetansehevende tiltak, erstatninger, DNA-register for vågehval og informasjon om ressursforvaltning. I tillegg omfatter kapitlet tilskudd til drift av velferdsstasjoner for fiskere, jf. post 71 Sosiale tiltak.

Tilskudd til Fiskerinæringens Kompetansesenter (jf. post 73)**Innledning**

Fiskerinæringens kompetansesenter ble opprettet 1. januar 2001 som en ny organisasjon til erstatning for Fiskerinæringens felles kompetansestyre og Fiskerinæringens kvinneutvalg. Styret i Fiskerinæringens kompetansesenter består av representanter fra Norges fiskarlag, Norske fiskeoppdretteres forening, Fiskerinæringens landsforening, Landsorganisasjonen v/Norges nærings- og nytelsesmiddelarbeiderforbund, Norges fiskarkvinnelag, Likestillingssenteret og Norges fiskerihøgskole.

Sekretariatet har hovedkontor i Tromsø og underavdeling i Trondheim. Fiskerinæringens kompetansesenter gir råd til Fiskeridepartementet når det gjelder rekruttering, kompetanseutvikling og likestilling i næringen.

Mål

- *Målet med tilskuddet til kvinnerettede og kompetansehevende tiltak er å bedre kvinnes posisjon i fiskeri- og havbruksnæringen og i fiskeriavhengige kystsamfunn, og å legge til rette for å sikre og styrke kompetansen i næringen. Tiltakene skal samtidig bidra til økt verdiskaping innenfor hele verdikjeden.*

Fiskerinæringens kompetansesenter skal drive et strategisk og målrettet arbeid med rekruttering, likestilling og kompetanseheving i fiskeri- og havbruksnæringen. Arbeidet skal være nyskapende og innovativt, og tilpasse seg nye behov i næringen.

Resultater 2000-2001

En viktig del av innsatsen i siste halvdel av perioden har vært å bygge opp en ny organisasjon og utvikle strategi, organisasjonsstruktur og arbeidsformer som ivaretar alle satsingsområdene og integrerer likestilling i arbeidet.

Samtidig med at nye tiltak er iverksatt, har en fulgt opp tiltak som var satt i gang av Fiskerinæringens kvinneutvalg og Fiskerinæringens felles kompetansestyre. Tilskuddet benyttes til prosjektstøtte og til sekretariatets faglige arbeid. De fleste prosjektene er samfinansiert med næringen og andre tilskuddsytere. Den totale finansielle ressursinnsatsen er derfor betydelig høyere enn Fiskeridepartementets innsats.

Området rekruttering og informasjon har vært prioritert for å øke kunnskapen om næringen og rekruttere flere til fiskerifaglig utdanning og arbeid. Skolen er en viktig formidler av kunnskap om næring og kystkultur, og det er der de fleste unge er når de foretar utdanningsvalg. Mye av innsatsen har derfor vært holdningsskapende arbeid og rådgiving rettet mot foreldre, lærere og skoleungdom, gjennom utvikling av materiell, informasjonsmøter, messer, seminarer og lignende.

Stipend for lærere som ønsker å hospitere i fiskeribedrifter, har resultert i økt aktivitet og interesse for fiskerirelaterte prosjekt i grunnskolen. 66 lærere ble tildelt stipend i 2000. I alt 370 jenter har deltatt på jenteleirer, og har på denne måten blitt kjent med næringen gjennom aktivt arbeid. Etter deltakelse på jenteleir, har mange blitt motivert til

å ta utdanning eller arbeid i næringen. Det er satt av midler til evaluering av tiltaket, for eventuell videreføring.

Det har i år vært en klar økning av antall elever som søker fiskerifag i videregående skole. Fra 2000 til 2001 har det vært 27 pst. økning når det gjelder søknader til universitet og høyskoler med fiskerifaglige tilbud.

Leonardoprojektet Euromat er videreført, og fram til juni 2001 har i alt 109 ungdommer vært utplassert i utenlandske fiskeribedrifter og fiske-disker. Det er også satt i gang et spredningsprosjekt av Euromat, som vil bli sluttført i 2001.

Gjennom prosjektet "Fokus kompetanse" er det blitt utviklet en metode for kompetansekartlegging og kompetanseutvikling, som nå blir gjennomført i deltakende fiskeindustri- og oppdrettsbedrifter. Dette vil kunne gi grunnlag for videre satsing. I samarbeid med NHO og SND er "Sporprosjektet" satt i gang for å få flere kvinner inn i

ledende stillinger i fiskerinæringen i Troms og Finnmark. Et prosjekt for nettverksbygging og lederutvikling for kvinner i fiskeindustrien er også gjennomført, med 13 deltakere.

Etablererprosjektet har som mål å støtte kvinner som etablerer bedrifter i fiskeri- og havbruksnæringen. Prosjektet har tilført kvinnene økt kompetanse. I de siste årene har mange kvinner etablert skjellbedrifter. Det er registrert økt interesse blant kvinner for å søke laksekonsesjoner. I januar 2001 ble utredningen "Ei flott næring for tøffe kvinnfolk" om kvinners rolle i oppdrettsnæringen presentert på en konferanse, der en belyste mulighetene for å få flere kvinner inn i oppdrettsnæringen.

Kompetansereformen legger grunnlag for økt innsats når det gjelder etter- og videreutdanning. Den blir blant annet fulgt opp gjennom samarbeid med opplæringskontorene i fiskerifag og VOX (voksenopplæringsinstituttet).

Tabell 6.5 Prosjektmidler til kompetansehevende tiltak i 2000, fordelt på områder

Prioriterte områder	Fiske/fangst	Fiskeindustri	Havbruk	Fiskehandler	Felles	Totalt
Rekruttering	20 000	95 000	340 000		966 800	1 421 800
Fagopplæring	443 142	258 420	331 232	91 600		1 124 394
Lederutvikling		100 000				100 000
Nyskaping		224 000	180 000		640 000	1 044 000
Annet					620 000	620 000
Totalt (kr.)	463 142	677 420	851 232	91 600	2 226 800	4 310 194
Andel	30 pst.	34 pst.	15 pst.	5 pst.	16 pst.	100 pst.

Tabell 6.6 Prosjektmidler til kvinnerettete tiltak i 2000, fordelt på områder:

Prioriterte områder	Beløp	Andel
Rekruttering	1 709 085	40 pst.
Nettverk	50 000	1 pst.
Evaluering	350 000	8 pst.
Informasjon	612 500	14 pst.
Kompetanseutvikl.	1 339 000	31 pst.
Etablering	246 000	6 pst.
Sum	4 307 385	100 pst.

I tillegg kommer tiltak som gjennomføres i regi av sekretariatet.

Prioriteringer for 2002

Kunnskap og kompetanse er avgjørende for en positiv utvikling av fiskeri- og havbruksnæringen. Næringens evne til å skape et positivt bilde og framstå som attraktiv og konkurransedyktig på

arbeidsmarkedet, vil være en forutsetning for å sikre rekruttering av kompetent arbeidskraft.

Fiskeridepartementet har gjennom omorganiseringen lagt til rette for en styrking av prioriterte innsatsområder. Hovedsatsingsområdene i perioden 2001-2003 vil være rekruttering, kompetanseheving og utdanning, kvinnerettete tiltak og etablering/entreprenørskap.

Det generelle rekrutteringsarbeidet rettet mot skoler og utdanningssøkende vil bli videreført. Tiltakene skal bidra til å belyse fiskeri- og havbruksnæringen som en moderne næring som er attraktiv både for kvinner og menn. Næringen vil i framtiden få økt behov for høyere kompetanse og spisskompetanse, blant annet for å kunne utnytte mulighetene innen marin bioteknologi. Arbeidet rettet mot ungdommer som skal velge høyere utdanning vil bli styrket i 2002.

Fiskerinæringens kompetansesenter vil prioritere arbeidet med oppfølging av kompetansereformen.

Gjennom tilskuddet vil Fiskeridepartementet stimulere til at kvinneandelen i næringen øker. Prioriterte områder i 2002 vil være informasjon og rådgivning overfor næringen, og tiltak som på sikt kan få flere kvinner inn i styrer og lederfunksjoner.

Fiskerinæringens kompetansesenter vil stimulere til at næringen utløser det potensialet for etablering og entrepenørskap som ligger innenfor nye marine arter i oppdrett. Fiskerinæringens kompetansesenter vil prioritere å sikre at kvinner tar del i denne nyskapingen. FKS ønsker å bidra til å legge til rette for at flere ungdommer kan bli bedriftsetablerere.

Bl.a. på bakgrunn av at Fiskerinæringens kompetansesenter har omfattende oppgaver for næringen, vil Fiskeridepartementet i samarbeid med de relevante organisasjoner vurdere hvorvidt tilknytningsformen er hensiktsmessig.

DNA-register for vågehval (jf. post 78)

Midlene på posten benyttes til å dekke kostnadene i forbindelse med etablering og drift av DNA-register for vågehval. Bevilgningen på posten går til å dekke bearbeiding, lagring og analyse av prøver, kvalitetssikring og faglig rådgivning. I tillegg vil det påløpe utgifter i forbindelse med Fiskeridirektoratets arbeid med å etablere og drive databasen for DNA-registeret.

Mål

DNA-registeret skal dekke all fangst av vågehval fra og med 1997, og skal sikre kontroll med eksport av produkter av vågehval. Registeret skal kunne avklare om hvalkjøttet på markedet stammer fra lovlig norsk fangst eller om det kommer fra uregulert fangst.

Resultater 2000-2001

Regjeringen åpnet i januar 2001 for eksport av vågehvalprodukter. En forutsetning for eksport er at DNA-registeret er etablert og operativt. Fiskeridepartementet mottok i januar 2001 resultatene av analysene av prøver fra vågehval fanget i perioden 1997-99. Som en del av kvalitetssikringen av resultatene er det foretatt kontrollanalyser av et utvalg av prøver fra hvert av de aktuelle årene. Kontrollanalysene er utført av et engelsk selskap, og resultatet av denne kontrollen forelå i juli/august 2001. Kvalitetskontrollen viste at analyse-resultatene av prøvene fra perioden 1997-99 tilfredsstillte kvalitetskravene for DNA-registeret. I

løpet av sommeren 2001 ble analyseresultatene lagt inn i databasen. Fiskeridepartementet fastsatte i forskrift av 29. juni 2001 vilkår for eksport av vågehvalprodukter. Forskriften trådte i kraft 15. august 2001.

Prioriteringer 2002

Arbeidet med analyse av prøver fra hvalfangsten skal fortsette. Kvoten for 2002 er ikke fastsatt ennå. Det vil bli etablert et arkivsystem for ivaretagelse av reserveprøver fra vågehvalene, som må lagres over lengre tid. Erfaringer så langt tyder på at det også kan være nødvendig å analysere kontrollanalysene for å påvise avvik.

Kontrakten som ble inngått i november 1999 om analyse av prøvene av fangsten 1997-2001 går ut når prøvene fra 2001 er ferdig analysert. Det må forhandles om ny kontrakt og pris, noe som medfører usikkerhet om totalkostnadene for analyse av prøvene fra 2002 og framover.

Informasjon ressursforvaltning (jf. post 79)

Midlene på posten benyttes til å fremme økt kunnskap, forståelse og aksept for norsk ressursforvaltning, herunder spesielt forvaltningen av sjøpattedyr.

Mål

Hovedmålet med posten er å skape større forståelse for norske prinsipper for forvaltning av marine arter, herunder sjøpattedyr. Forvaltning av sjøpattedyr må ses i sammenheng med den øvrige ressursforvaltningen, der en balansert utnyttelse av de ulike arter i økosystemet er et bærende prinsipp. Den langsiktige strategien er derfor å arbeide innenfor globale prosesser der vern og bærekraftig bruk er bærende prinsipper for forvaltning av naturressursene.

Resultater 2000-2001

Den allmenne kunnskapen om norsk ressursforvaltning er ofte preget av påstander fra verneorganisasjoner som ikke er basert på et vitenskapelig grunnlag.

For å skape en motvekt til feilinformasjon, har Fiskeridepartementet bl.a. hatt et nært samarbeid med Norges Fiskarlag og Høge Nord Alliansen om å fremme vårt felles syn på en bærekraftig utnyttelse av naturens ressurser. Fiskeridepartementet har også for 2000 og 2001 engasjert vitenskapelige rådgivere i forbindelse med informa-

sjonsarbeidet. Det er i tillegg til dette blitt gitt støtte til enkelte internasjonale organisasjoner som arbeider for prinsippet om bærekraftig utnyttelse av ressursene.

Det ble i januar 2001 kunngjort at regjeringen vil gi eksportlisenser for norske vågehvalprodukter. Beslutningen er i tråd med de langsiktige hovedlinjene i norsk hvalpolitikk.

Prioriteringer for 2002

Arbeidet for å skape forståelse for en rasjonell utnyttelse av marine ressurser vil bli videreført. Det er økende aktivitet der ulike fiskearter og særlig sjøpattedyr på ikke-vitenskapelig grunnlag utpekes som truede. Denne utviklingen vil kunne kreve motiltak. Det vil bli arbeidet for at vitenskapelige data og kunnskap om norsk ressursforvaltning blir gjort tilgjengelig for beslutningstakere og publikum. Det skal arbeides for å unngå boikottaksjoner og lovgivning rettet mot Norges forvaltning av marine ressurser. Samarbeidet med organisasjoner som deler Norges syn på en bærekraftig utnyttelse av naturens ressurser, vil fortsatt stå sentralt i dette arbeidet. Som en konsekvens av beslutningen om å tillate eksport av norske vågehvalprodukter og CITES' partskonferanse i 2002, vil det være behov for å øke informasjonsaktiviteten i 2002.

I tillegg vil det være aktuelt å støtte eventuelle andre tiltak som kan bidra til å spre kunnskap og informasjon om norsk ressursforvaltning.

Budsjettforslag 2002

Post 71 Sosiale tiltak, kan overføres

Midlene på posten går til å delfinansiere velferdsstasjoner for fiskere drevet av Norges Fiskarlag,

Den Indre Sjømannsmisjon og Norsk sjømannsforbund.

Det fremmes forslag om å bevilge 3 mill. kroner på posten i 2002.

Post 73 Tilskudd til Fiskerinæringens Kompetansesenter, kan overføres

Det fremmes forslag om å bevilge 13 mill. kroner i tilskudd til Fiskerinæringens Kompetansesenter i 2002.

Post 74 Erstatninger, kan overføres

Ordningen skal dekke forskudd på erstatninger ved skade på fiskeredskaper, erstatninger med hjemmel i petroleumsloven kap. VI, kompensasjon ved ilandføring av skrot som ikke kommer fra oljeindustrien og tap av fiskefelt.

Det fremmes forslag om å bevilge 1,95 mill. kroner på posten i 2002.

Post 78 DNA-register for vågehval, kan overføres

Bevilgningen går til opprettelse av et DNA-register for vågehval. Det fremmes forslag om å bevilge 3,5 mill. kroner på posten i 2002.

Post 79 Informasjon ressursforvaltning

Det fremmes forslag om å bevilge 2,5 mill. kroner på posten i 2002.

Kap. 2415 Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
71	Tilskudd til nybygging og kjøp av brukte fiskefartøy i Finnmark, <i>kan overføres</i>	6 360		
72	Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten, <i>kan overføres</i>	67 111	35 000	
73	Rentestøtte stønadslån	1 850	2 000	1 000
74	Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor, <i>kan overføres</i>		30 000	30 000
	Sum kap. 2415	75 321	67 000	31 000

Innledning

Statens Fiskarbank ble 1. januar 1997 integrert i Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND). SND ble dermed et virkemiddelapparat for hele fiskerinæringen. I tillegg til midler over Fiskeridepartementets budsjett, kan også landsdekkende og distriktsrettede låneordninger over Kommunal- og regionaldepartementets og Nærings- og handelsdepartementets budsjett som administreres av SND, nyttes overfor fiskeri- og havbruksnæringen i tråd med fiskeripolitiske retningslinjer.

Tall fra 2000 viser at fiskeri- og havbruksnæringen mottok halvparten av SNDs investeringstilskuddsmidler og 11 pst. av utviklingstilskuddsmidlene. Fiskeri- og havbruksnæringen mottok 59 pst. av lavrisikolån inkludert grunnfinansieringslån til fiskeriformål. Næringens andel av risikolånene er 22 pst. Tallene gjelder samlet for de landsdekkende og de distriktsrettede virkemidlene.

Det overordnede målet for virkemidlene som kanaliseres gjennom SND til fiskeri og havbruk er å bidra til å skape en bærekraftig og lønnsom fiskeri- og havbruksnæring og annet marint næringsliv, og gjennom dette sikre gode arbeidsplasser og bosetting langs kysten. Fiskeridepartementet fastsetter årlig overordnede fiskeripolitiske retningslinjer om virkemiddelbruken overfor fiskeri- og havbruksnæringen forvaltet av SND, fylkeskommunene og kommunene. Disse retningslinjene, som sist ble revidert 8. februar 2001, skal sikre at midlene fordeles slik at de på en best mulig måte fremmer den ønskede utviklingen av næringens struktur og kapasitet. SND skal ikke finansiere flere frysehoteller.

Regjeringen foreslår at innvilgningsrammen for lavrisikolån og for grunnfinansieringslån til fis-

keriformål over Nærings- og handelsdepartementets budsjett slås sammen fra og med 2002.

Det er inngått samarbeidsavtaler mellom SND og Fiskeridirektoratet sentralt, og nesten alle Fiskeridirektoratets regionkontorer har inngått regionale samarbeidsavtaler.

Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten (jf. post 72)**Mål**

Formålet med ordningen er å kombinere kapasitetstilpasning med fornyelse og strukturtilpasning av fiskeflåten, slik at det skapes et bedre grunnlag for lønnsomme enheter i flåten. Det legges også vekt på hensynet til tilpasning mellom fangstkapasitet og tilgjengelige ressurser innenfor de ulike fartøygruppene.

Resultater 2000-2001

Tilskuddsordningen for fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten består av følgende elementer:

- støtte til fartøyeiere som tar sine fartøyer permanent ut av fiske (ren kondemnering)
- støtte til fartøyeiere som tar sine fartøyer permanent ut av fiske, men som tar sikte på å drive fiske videre med et annet fartøy som vil innebære en betydelig fornyelse eller standardheving i forhold til det fartøyet det søkes om kondemneringstilskudd for (kombinert kondemnering)
- støtte til fiskere som bygger nytt fartøy (kontraheringstilskudd).

Tildeling av tilskudd er gjort i tråd med forskrift for tildeling av tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i den norske fiskeflåten.

Det ble bevilget 50 mill. kroner på kap. 2415 post 72 i 2000. I tillegg ble det gitt tilsagnsfullmakt på 35 mill. kroner. I St.prp. nr. 61 (1999-2000) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 2000 ble bevilgningen på posten foreslått redusert med 20 mill. kroner. Stortinget sluttet seg til dette, jf. Innst. S. nr. 220 (1999-2000). Over kap. 1040 Til gjennomføring av fiskeriavtalen ble det i tillegg bevilget 30 mill. kroner til strukturtiltak i fiskeflåten i 2000.

Det ble i 2000 gitt 21,3 mill. kroner i tilskudd til ren kondemnering (30 fartøy), og om lag 35 mill. kroner til fartøy som søkte kondemnering i kombinasjon med enhetskvoteordning. Det ble ikke bevilget midler til kombinert kondemnering. SND ga tilsagn på om lag 42,5 mill. kroner i kontraheringstilskudd.

I 2001 ble det bevilget 35 mill. kroner til ordningen. Denne bevilgningen går i sin helhet til å dekke tilsagn til kontrahering gitt i 2000. Det ble også bevilget 30 mill. kroner til kondemnering over Fiskeriavtalen for 2001. Disse midlene vil gå til ren kondemnering.

Prioriteringer 2002

Det er ikke foreslått bevilget midler til kap. 2415 post 72 i 2002.

Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor (jf. post 74)

Gjennom bevilgningen på post 74 prioriteres prosjekter som bygger opp om de øvrige satsingsområder i budsjettet, og hvor eksisterende virkemiddelapparat ikke fullt ut dekker de utfordringer en voksende fiskeri- og havbruksnæring står overfor.

Bevilgningen inngår som en del av en felles satsing mellom Fiskeridepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet på Nyskappingsprogram-

met for kommersiell utnyttelse av marine ressurser, med en totalramme på 86 mill. kroner.

Formålet med programmet er å bidra til økt vekst i fiskeri- og havbruksnæringen og bidra til at verdiskapingspotensialet som finnes i næringen kan realiseres. SND skal i dette arbeidet ha et nært samarbeid med Norges Forskningsråd, FoU-miljøer og bransjeorganisasjoner. SND skal i programmet prioritere nye arter i oppdrett, kommersielt torskeoppdrett, havbeite (i første rekke kamskjell), kommersiell utnyttelse av sjøpattedyr, utvikling av ny teknologi, før til oppdrett, biprodukter og marin bioteknologi. Videre skal SND ha fokus på verdiskaping innen foredling, produktutvikling, logistikk, kvalitet og teknologioverføring.

Av bevilgningen på posten øremerkes 5 mill. kroner til videreføring av NUMARIO-programmet.

Budsjettforslag 2002

Post 72 Tilskudd til fornyelse og kapasitetstilpasning i fiskeflåten, kan overføres

For 2001 ble det bevilget 35 mill. kroner på post 72. Bevilgningen gikk i sin helhet til å dekke prosjekt som fikk tilsagn i 2000. Det vil ikke bli gitt nye tilsagn i 2001. Det er ikke foreslått bevilget midler til denne posten i 2002.

Post 73 Rentestøtte stønadslån

Det fremmes forslag om å bevilge 1 mill. kroner på posten i 2002.

Post 74 Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor, kan overføres

Det fremmes forslag om å bevilge 30 mill. kroner på posten i 2002.

Programkategori 16.60 Kystforvaltning

Utgifter under programkategori 16.60 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Pst. endring 2001/2002
1060	Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)	139 287	135 700	147 000	8,3
1064	Havnetjenesten (jf. kap. 4064)	218 147	254 700	227 300	-10,8
1065	Fyrtjenesten (jf. kap. 4065)	224 267	232 700	242 330	4,1
1066	Lostjenesten (jf. kap. 4066)	364 842	365 350	373 450	2,2
1067	Trafikksentraler (jf. kap. 4067)	40 509	29 000	63 400	118,6
1070	Elektroniske navigasjons hjelpemidler (jf. kap. 4070)	28 139	34 100	29 100	-14,7
	Sum 16.60 Kystforvaltning	1015 191	1051 550	1082 580	3,0

Utgifter under programkategori 16.60 fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Pst. endring 2001/2002
01-20	Driftsutgifter	682 591	667 850	696 580	4,3
30-49	Nybygg, anlegg	246 075	271 800	306 500	12,8
60-69	Overføringer til kommuner	13 508	50 000	23 000	-54,0
70-89	Overføringer til private	57 144	61 900	56 500	-8,7
	Sum 16.60 Kystforvaltning	999 318	1051 550	1082 580	3,0

Innledning

Programkategori 16.60 omfatter drift, vedlikehold og investeringer for Kystverket og de elektroniske navigasjonssystemer som forvaltes av Fiskeridepartementet. I kategori 16.60 inngår også bevilgningen til Redningsselskapet.

Fiskeridepartementets hovedmål innen kystforvaltning i departementets Strategiplan 2001-2003 *Verdier fra havet - Norges framtid* er å oppnå:

- en sikker og effektiv sjøtrafikk og miljøsikre farleder. Havner og sjøtransport skal ha en viktig rolle i et helhetlig nasjonalt transportsystem og i en samlet samferdselspolitikk. Havner skal være effektive knutepunkter i transportkorridorer til og fra Norge.

For å nå denne målsettingen er det lagt vekt på tre hovedsatsingsområder. Satsingsområdet *Verdising og areal* skal sikre framkommelighet og sikker sjøverts ferdsel langs kysten, og sikre arealer til de viktigste havnene. Fiskeridepartementet skal være en aktiv deltaker i prosesser hvor rammebetingelsene for bruk av kystsonen legges.

Satsingsområdet *Sikkerhet til sjøs* skal legge til rette for full implementering av moderne IKT innen navigasjonsområdet. Det er særlig behov for å få vurdert betydningen av bruken av satellittnavigasjon og annen avansert teknologi opp mot behovet for tradisjonelle og visuelle virkemidler, herunder bruk av lostjenesten og trafikksentraler.

Satsingsområdet *Infrastruktur for sjøtransport – havner og farleder* skal følge opp St.meld. nr. 46 (1999-2000) Nasjonal transportplan 2002-2011 slik at sjøtransportens konkurransefortrinn synliggjø-

res og underbygges. Fiskeridepartementet vil medvirke til ytterligere utvikling av effektive og sikre sjøtransportkorridorer langs kysten og til utlandet.

Sjøtransport er viktig i det norske transportsystemet

Et godt utbygd og effektivt transportnett er av vesentlig betydning for næringslivets konkurranseevne, verdiskaping og sysselsetting. Med hovedtyngden av befolkning og næringsliv lokalisert nær kysten er sjøtransporten viktig og har stor betydning i det norske transportsystemet.

Sjøtransporten har en dominerende rolle som transportform for lange godstransporter, særlig til og fra utlandet. Sjøtransporten står ved innførsel for om lag 75 pst. (målt i tonnkm.) og ved utførsel for om lag 95 pst. av transportarbeidet på norsk område.

Innenriks står sjøtransporten for om lag 35 pst. av transportarbeidet (målt i tonnkm.) eksklusive transport av olje og gass, og 53 pst. av transportarbeidet inklusive transport av olje og gass. Sjøtransportens andel av innenriks transportarbeid eksklusive olje og gass har vist en svakt nedgående tendens de siste årene.

I tillegg til den kommersielle skipsfarten er det stor trafikk av fiskefartøy, særlig på Vestlandet og i Nord-Norge.

Sjøtransport står for en meget liten andel (om lag 1 pst.) av den samlede innenlandske persontransporten. Som andel av kollektivtransporten står sjøtransport (ferger, hurtigbåter m.v.) for om lag 8 pst. av transporterte passasjerer og vel 5 pst. av transportarbeidet (antall passasjerkilometer). I mange regioner og lokalsamfunn er båtforbindelser meget viktige. Omfanget av persontransporten til sjøs har holdt seg forholdsvis konstant over en lengre periode.

Sikkerhet og miljø er avgjørende

Andelen miljøfarlig last er økende også innen sjøtransporten, noe som innebærer at konsekvensene ved uhell øker. Det stilles stadig strengere krav til sikring av miljø og økonomiske verdier. Denne utviklingen skjerper kravene til blant annet integrerte informasjonssystemer og tilgang på opplysninger som grunnlag for korrekte beslutninger. Et eksempel på dette er det system som er etablert i tråd med EU direktiv 93/75 (HAZMAT) om kontroll med fartøyer som fører farlig eller forurensende last. Kystverket har tatt i bruk et datasystem for å motta de anløps- og avgangsmeldinger som direktivet krever.

Ulykker til sjøs kan skape betydelige miljøproblemer, spesielt om ulykkene rammer fartøy som fører farlig eller forurensende last. Fiskeridepartementet har ansvar for å forebygge ulykker, og virkemidlene er fyr og merker, utdyping av havner og farleder, lostjenester, maritime trafikksentraler og elektroniske navigasjonshjelpemidler. Det settes særlig store krav til alle disse tjenestene på grunn av norskekystens geografi og harde klimatiske forhold.

Arbeidet med å forbedre miljø sikkerheten i norske farvann sikter først og fremst mot å hindre skipsulykker. Samtidig er det viktig å begrense miljøskadene dersom ulykker likevel inntreffer. Økt sikkerhet og bedre framkommelighet kan være med på å styrke sjøtransportens konkurranseevne og føre større transportmengder over fra land til sjø. Så lenge det ikke øker risikoen for skipsulykker, vil overføring av gods fra veg til sjø mest sannsynlig ha positiv miljøeffekt. Dette fordi utslipp av luftforurensing pr. tonnkm. gods for de fleste transporter er lavere for sjøtransporten enn for veitransport. Overføring av gods fra veg til sjø kan også bidra til å redusere køproblemer i vegsektoren.

Havner som knutepunkter

Havnene er viktige bindeledd mellom sjøverts og landverts person- og godstransport. Det er derfor vesentlig at forholdene legges til rette for at havnene kan utvikles til effektive terminaler, og at sikkerheten og framkommeligheten i farledene generelt og i innseilingsledene til og fra havnene forbedres. God tilknytning til havnene, både landverts og sjøverts, er nødvendig for at havnene skal fylle funksjonen som intermodale knutepunkter i transportkorridorer.

En forutsetning for å utvikle effektive intermodale transportkorridorer mot utlandet, vil være å tilpasse den nasjonale havnestruktur til det trans-europeiske transportnettverket (TEN-T), og å få harmonisert systemer for navigasjon og trafikkregulering. Dette arbeidet er i gang når det gjelder transport av farlig gods, gjennom bl.a. utvidet samarbeid mellom trafikksentraler i Europa og utvikling av nye systemer for satellittnavigasjon.

Omdanning og omorganisering av Kystverket

Arbeidet med å omgjøre Kystverket til forvaltningsbedrift pågår for fullt. Det må foretas en rekke tekniske justeringer i denne forbindelse, herunder endringer i kapittel- og poststruktur. Regjeringen vil redegjøre for disse endringene i et

Boks 6.13 Havner som knutepunkt

Sjøtransportens rolle og muligheter er ikke kommet klart nok frem verken i praksis eller i planer. Dette skyldes bl.a. at:

- dagens havnestruktur er basert på parallelle transportsystemer med egne havner for særskilte næringsområder
- havnene er for sektoriserte og står utenfor planarbeidet for næringslivs- og transportsektoren
- styring og organisering av havnene er ikke optimal
- rammebetingelsene for havnene er ikke avklart.

Det er Fiskeridepartementets ambisjon å bidra til næringsutvikling og robuste regioner gjennom:

- utvikling av en helhetlig havnepolitikk
- utvikling av havnestrukturer med et nasjonalt nettverk av større knutepunktshavner samt noen store havner langs hele kysten av internasjonal standard
- at havnene i større grad skal bidra til økt nasjonal verdiskapning
- at Norge skal ha et sjøtransporttilbud av internasjonal standard (containere) og fokusere på og utvikle havnene som intermodale knutepunkter
- samordning av investeringene i transportinfrastruktur i transportkorridorer
- klargjøring av rolledelingen mellom de ulike aktører
- tilrettelegging for godt samvirke mellom private og offentlige havner
- regional planforankring
- samordning av statlige interesser og aktiviteter innen havnerelatert virksomhet
- vurdering og utvikling av virkemidler på området.

Fiskeridepartementet har på denne bakgrunn etablert et havneprosjekt hvor man bl.a. skal se på krav til en nasjonal havnestruktur i et langsiktig perspektiv, herunder utvikling av Oslofjordregionen. Fiskeridepartementet har også etablert en interdepartemental samordningsgruppe for havner og sjøtransport.

eget tilleggsnummer til St.prp. nr. 1 (2001-2002). Dette innebærer at de samlede netto bevilningene som foreslås under kap. 1060, 1064, 1065, 1066 og 1067 vil kunne endres når den endelige kapittel- og poststrukturen og de nødvendige bevilgningsmessige endringer er klarlagt. En nærmere redegjørelse om prosessen med omdanning er gitt under kapittel 4.2.

Kystverkets virksomhetsområder

Fram til nå har Kystverkets organisasjon og budsjetter vært delt inn i sektorer for los, havner og farleder, fyr og merker og trafikksentraler. Dette har skapt en sektortankegang hvor de ulike virkemidlene ikke alltid har blitt sett i sammenheng. Som et viktig ledd i omdanningen til forvaltningsbedrift, har Kystverket lagt vekt på å få til en struktur som gir fokus på virkemiddelbruk framfor tradisjonell sektortankegang. Virksomhetsområdene eller hovedproduktene er derfor delt inn i

områdene maritim infrastruktur, maritime tjenester, transportplanlegging og kystforvaltning. Maritim infrastruktur omfatter utbygging, reparasjon og vedlikehold av havner, farleder og navigasjonsinfrastruktur. Maritime tjenester omfatter lostjenester, trafikkovervåking og trafikkkontroll.

En viktig målsetting med virksomhetsområdene vil være at man velger de virkemidler som er mest effektive for å nå de overordnede mål om sikkerhet og framkommelighet. Dette krever at det fokuseres på hvilke målsettinger som ønskes oppnådd, og at de ulike virkemidlene ses i sammenheng. Det er samtidig en målsetning å synliggjøre Kystverket som en transportetat. Kystverket skal ikke bare oppfattes som den statlige etaten som forvalter havner og farleder, lostjenesten, trafikksentralene og fyr- og merketjenesten. Målet er at Kystverket skal oppfattes som en nasjonal transportetat som arbeider for forebyggende sikkerhet og framkommelighet til sjøs.

Tabell 6.7 med oversikt over Kystverkets virksomhetsområder og hovedprodukter og dagens finansiering

	Eksterne oppdrag	Hovedproduktene	Stats-oppdrag	Sam-finansiering	Gebyr	Eksternt salg
V I R K S O M H E T	<i>Maritim infrastruktur</i>	<i>Utbygging:</i>				
		Havner	x	x		x
		Farleder	x	x		x
		Navigasjonsinstallasjoner	x	x	x	x
		Reparasjoner og vedlikehold:				
		havner	x	x		x
		farleder	x	x		x
		navigasjonsinstallasjoner	x		x	
S O M H E T S O M R Å D E R		Oljevernberedskap SFT		x		
	<i>Maritime tjenester</i>	<i>LOS:</i>	x		x	
		Losing	x		x	
		<i>VTS:</i>	x		x	
		Trafikkovervåking/AIS	x		x	
		Trafikkontroll	x		x	
		bølge- og strømvarslings,	x		x	
		meldingstjeneste,	x		x	
		satellittnavigasjon/DGPS	x		x	
		Div. produkter og tjenester				x
		<i>Værobservasjoner MI</i>				x
	<i>Transport-planlegging</i>	<i>Nasjonal transportplan</i>	x			
		Rådgiving og oppfølging av trafikkhavner og farleder	x			
		Overordnet planlegging for kystforvaltning og næringsutvikling.	x			
	<i>Kystforvaltning</i>	Forvaltning etter havne- og farvannsloven, losloven, plan- og bygningsloven	x			
D E R	<i>Utviklings-oppdrag</i>	Maritim infrastruktur	x			
		Maritime tjenester	x	x		
		Transportplanlegging	x	x	x	x
		Kystforvaltning	x	x	x	x
	<i>Interne oppdrag</i>					
	<i>Administrasjon</i>	Fellesadministrasjon	x			
		Distriktsintern administrasjon	x			

Kystverkets virksomhet er også omtalt på Kystverkets hjemmeside, www.kystverket.no.

Mål, utfordringer og status

Regjeringens overordnede mål for virksomheten under programkategori 16.60 er å ivareta sikkerheten og framkommeligheten i norske farvann og havner, for å bidra til en verdiskapende og bære-

kraftig utvikling av kystsonen. Dette skal stimulere til utvikling og økt bruk av sjøtransport. Etablering, drift og vedlikehold av maritim infrastruktur og tjenester inngår som sentrale oppgaver i realiseringen av havne- og farvannspolitikken.

Ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 46 (1999-2000) Nasjonal Transportplan 2002-2011 ble det strategiske grunnlaget for samferdselspolitikken i årene framover trukket opp, jf. Innst. S. nr.

119 (2000-2001). Regjeringens transportpolitiske strategi er å legge hovedvekten på sikkerhet i transportsystemene. I tillegg skal det tas balanserte hensyn til framkommelighet, miljø og effektivitet. På sjøtransportområdet vil sikkerhet og framkommelighet være prioritert, da dette vil bidra til miljøsikre farleder og nasjonal og regional verdiskaping. En viktig del av planen er å se de ulike transportsektorene i sammenheng, blant annet gjennom planlegging og utbygging av transportkorridorer.

Fiskeridepartementet legger vekt på at Kystverket skal nå overordnede mål knyttet til sikkerhet, framkommelighet, miljø og distrikts- og næringsutvikling. Det er ønskelig at Kystverket på en klarere måte enn tidligere synliggjør etatens bidrag og budsjettmessige virkning i forhold til disse overordnede målene. Denne tilnærmingen er også viktig for oppfølgingen av Nasjonal transportplan 2002-2011. Kystverket legger på lengre sikt opp til en mer systematisk rangering av utbyggingsprosjekter etter nytte-/kostnadsvurderinger, der blant annet virkningen for næringslivets transportkostnader inngår.

Det vises også til felles omtale av transportetatenes handlingsplaner for oppfølging av Nasjonal transportplan 2002-2011 i St.prp. nr. 1 (2001-2002) for Samferdselsdepartementet.

Virksomhetsområde Maritim infrastruktur

Fiskerihavner og farleder

Effektive og trygge fiskerihavner er en viktig forutsetning for verdiskapingen i fiskerinæringen, og dermed også for bosettingen langs store deler av kysten. Satsing på utbygging av fiskerihavner og infrastruktur skal bidra til bedre logistikk-løsninger og redusere kostnadene forbundet med avstanden til markedene, og slik legge til rette for næringslivet i distriktene, jf. St.meld. nr. 51 (1997-98) Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring. Kystverket står for utdyping, molobygging og utbygging av grunnleggende infrastruktur i fiskerihavner. Videre forvalter Kystverket en tilskuddsordning for utbygging av kommunale anlegg i fiskerihavner.

Farledsnett med tilstrekkelig dybde, bredde og manøvreringsrom er nødvendig for tilfredsstillende framkommelighet og sikkerhet til sjøs. Kystverket utbedrer både trafikk- og fiskerileder langs kysten. Nyetableringer og oppmerking ved slike arbeider inngår nå som en integrert del av havne- og farledsplanleggingen.

Norge har en værhard kyst, hvor trygge liggeplasser for fiskeflåten er en nødvendighet. Hensynet til sikkerhet krever et godt tilrettelagt havnemønster med nærhet til fiskefelt langs kysten. Fiskerinæringen har imidlertid gjennomgått strukturendringer, og bosetting i distriktene endres over tid. Dette får konsekvenser for fiskerihavnestrukturen. Staten har i dag vedlikeholdsansvar for havner som ikke lenger har noen betydning for fiskerinæringen. Slike havner vil kunne benyttes til andre formål, som for eksempel fritidsbåthavner. Kystverket tar sikte på å avhende havner til andre brukergrupper, og vil på denne måten spare vedlikeholdskostnader. Samtidig vil mindre næringsaktive havner kunne frigis for andre brukerinteresser, og dermed fortsatt ha en god samfunnsnytte.

Det er i dag et stort investeringsbehov i fiskerihavner. Samlet er det meldt inn over 100 høyt prioriterte prosjekter. På kort sikt er det anslått et utbedringsbehov av større farleder på 300-400 mill. kroner. På lengre sikt anslås utbedringsbehovet å være vesentlig større. I hovedsak gjelder dette modernisering og opprusting av eksisterende innseilingsleder og innseiling til fiskerihavner. Behovet er knyttet både til utdypningsarbeid, molobygging og tilknyttede anlegg. Det er også et etterslep i vedlikeholdet. Utbedring av moloskader som følge av kraftige stormer og uvær er en høyt prioritert oppgave ved siden av nyanlegg. Behovet for tilrettelegging av komplette havner med gode fortøyningsmuligheter og tilfredsstillende infrastruktur er også stort.

I St.meld. nr. 46 (1996-97) Havner og infrastruktur for sjøtransport ble det for perioden 1998-2001 lagt til grunn som økonomisk planramme at om lag 854 mill. 1997-kroner skulle benyttes til utbygging og vedlikehold av fiskerihavner og farleder, med hovedvekt på fiskerihavner. I planperioden er det nominelt bevilget til sammen 861 mill. kroner.

Utbygging av fiskerihavneanlegg skal skje i henhold til de kriterier og prosesser som er trukket opp i St.meld. nr. 46 (1999-2000) Nasjonal transportplan 2002-2011. Med utgangspunkt i kommunale og fylkeskommunale fiskerihavneplaner blir det foretatt en samlet prioritering mellom ulike prosjekter og tiltak. Kystverket bidrar med faglig kompetanse og ressurser i planprosessene lokalt og regionalt.

Navigasjonsinstallasjoner

Fyr og merker er en viktig del av den infrastruktur som er nødvendig for en sikker avviking av

sjøtrafikken langs norskekysten. En nærmere gjennomgang av dette er foretatt i St.meld. nr. 28 (2000-2001) Fyrstasjonene – posisjon og betydning i en moderne navigasjonsinfrastruktur.

Som en oppfølging av St.meld. nr. 28 (2000-2001) har Kystdirektoratet startet arbeidet med en plan for omlegging av fyrtjenesten.

Ny teknologi vil trolig gjøre hurtigbåter enda raskere, mer miljøvennlige og kostnadseffektive. Dermed kan de bli enda mer attraktive for persontrafikk på store deler av kysten. Hurtigbåter gir et annet risikobilde enn tradisjonelle fartøyer, noe som stiller økte krav til oppmerking og sikring av ledene.

Kystverket skal tilby fyr- og merkeinstallasjoner og elektroniske navigasjonshjelpemidler med høy driftssikkerhet for å oppnå høy sikkerhet, god framkommelighet og best mulig konkurransedyktighet for skipsfarten, fiskeflåten og tilknyttet næringsvirksomhet.

Målet er at det ikke skal forekomme uhell eller ulykker som kan føres tilbake til sviktende navigasjonshjelpemidler eller mangelfull navigasjonsveiledning i oppmerkede leder langs kysten. Eventuelle ulykker må analyseres nærmere for å vurdere om de kan føres tilbake til kvalitetsmessig svikt i fyr- og merketjenesten.

Tilgjengeligheten for fyr, lykter, lanterner og radarsvarere bør være minst 99,8 pst., mens tilgjengeligheten for lysbøyer bør være minst 98 pst. Kystverkets krav til tilgjengelighet for disse navigasjonshjelpemidlene er i overensstemmelse med retningslinjer utarbeidet av den internasjonale fyrvesenorganisasjon (IALA).

Anleggene og installasjonene i fyrtjenesten er utsatt for slitasje og store påkjenninger. Vedlikeholdet de siste årene har ikke vært tilstrekkelig til å opprettholde standarden på bygningsmassen og sikring av viktige tekniske installasjoner. Tilsvarende har deler av merkesystemet fortsatt stort behov for vedlikehold.

For utbygging, drift og vedlikehold disponerer Kystverket sjøbaserte arbeidslag og landbasert elektro- og maskinpersonell. I tillegg kommer personell ved en del fyrstasjoner, som utfører driftsoppgaver og lettere vedlikeholdsarbeider lokalt.

Til tross for at det i 2001 ble bevilget ekstra midler til vedlikehold av fyr- og navigasjonsinstallasjoner, er det fortsatt nødvendig å prioritere denne type oppgaver. Det ble også bevilget midler til oppmerking av nye leder for hurtigbåttrafikken. Vedlikehold og nyoppmerking av farleder for nyttetrafikken prioriteres framfor oppmerking særskilt rettet mot fritidsflåten. I St.meld. nr. 46 (1996-97) Havner og infrastruktur for sjøtransport

ble det for perioden 1998-2001 lagt til grunn at om lag 833 mill. 1997-kroner skal benyttes til drift, vedlikehold og investeringer i fyr og merker. I planperioden er det nominelt bevilget til sammen 829,7 mill. kroner.

Virksomhetsområde Maritime tjenester

Losvirksomhet

Hovedmålet med lostjenestens virksomhet er å bidra til høy sikkerhet og god framkommelighet i norske farvann, ved å tilføre fartøyets mannskap nødvendig farvannskunnskap. Kystverket skal tilby lostjenester som er tilpasset transportmønstret og kravene til sikkerhet.

Kystverket har som mål at det ikke skal forekomme uhell eller ulykker som kan føres tilbake til sviktende eller mangelfull lostjeneste.

97 pst. av de losoppdrag som er etterspurt innenfor de fastlagte bestillingsfrister, skal gjennomføres uten ventetid av betydning. Sikkerhetsmessige hensyn er imidlertid viktigere enn kravet om kort ventetid for losoppdrag. Disse hensynene må vurderes opp mot hverandre i hvert enkelt tilfelle.

Losgebyret skal dekke utgiftene til lostjenesten. Gebyrene skal også dekke kostnader ved losbåter og losformidling. Som følge av en markert nedgang i den lospliktige trafikken fra 1999 til 2000, ble inntektssvikten noe sterkere enn den trafikkavhengige kostnadsreduksjonen. Dette medførte at lostjenesten bare så vidt gikk i balanse i 2000. Reduksjonen i skipstrafikken ser ut til å vedvare i 2001.

I hovedsak skal alle fartøy over 500 BT (brutotonnasje) bruke los innenfor grunnlinjen. Det kan gis unntak fra regelen dersom det lospliktig fartøyet har navigatør med tilstrekkelig kompetanse og erfaring fra å seile i norske farvann. Navigatøren får da utstedt et farledsbevis. Det gis imidlertid ikke fritak fra plikten til å betale losberedskapsgebyr. Gebyret betales enten i form av årsavgift eller pr. enkeltseilas.

Våren 1999 la Fiskeridepartementet fram St.meld. nr. 47 (1998-99) Om evaluering av losplikt- og losgebyrsystemet, der det ble foretatt en evaluering av reglene som ble innført med virkning fra 1. mai 1995. Fiskeridepartementet har flere sider ved det nye systemet til nærmere utredning og vurdering, med tanke på mulige endringer. Stortinget la ved behandlingen av St.meld. nr. 47 (1998-99) føringer for hvordan denne saken skal følges opp. Kystdirektoratet arbeider i denne forbindelse bl.a. med forskrifter

for kvalitetssikring av havnelosing og krav til fartstid for unntak fra losplikt.

Ved utgangen av mai 2001 var det ansatt til sammen 265 loser. Det tas sikte på å rekruttere 20 losaspiranter høsten 2001, og opplæring vil starte januar 2002. Som følge av naturlig avgang forventes det å være rundt 255 loser ved utgangen av 2001.

Trafikkovervåking og -kontroll

Hovedoppgaven for trafikksentralene er å bidra til sikker og effektiv sjøtrafikk og beskyttelse av det marine miljøet. Trafikksentralene skal overvåke og håndheve seilingsregler, og gi nødvendig informasjon og navigasjonsassistanse til fartøy som trafikkerer farvannene som dekkes av trafikksentralene. Virkeområdene er nærmere fastsatt i forskrift.

Kystdirektoratet har som mål at aktiviteten ved trafikksentralene, herunder utøvelsen av tjenesten og håndheving av aktuelle seilingsregler, skal gjennomføres på en slik måte at ingen uhell eller nestenulykker skal kunne tilbakeføres til feil eller svikt ved sentralene.

Tilgjengeligheten for elektroniske navigasjonshjelpemidler (DGPS) bør være minst 99,5 pst. i kyst- og innenskjærs farvann med liten risikograd og 99,8 pst. i kyst- og innenskjærs farvann med høy risikograd.

Kystverket vil arbeide videre for å legge forholdene til rette for styrket og utvidet trafikkontroll for hele norskekysten ved hjelp av automatiske system for skip, Automatic Identification System (AIS). Systemet er et hjelpemiddel for å identifisere og overvåke skip, og dermed bedre sjøsikkerheten og trafikkkontrollen i sjøområdene. Ved hjelp av et slikt overvåkingssystem vil man kunne følge trafikken, bl.a. skip med farlig last, langs hele kysten. Systemet har også en funksjon for å avverge kollisjoner. Internasjonalt er det krav om at skip som seiler i internasjonale farvann, må ha slikt utstyr installert innen 2003/2004. For å kunne utnytte et slikt system, må kysten være dekket av AIS-basestasjoner knyttet opp i nettverk. Det vil da være mulig å overvåke områder hvor radarovervåkingen ikke er fullstendig og formidle trafikkbildet til skip som har slikt system. Et slikt system vil også kunne overvåke trafikken i nordområdene når fartøyene har AIS installert. Trafikkoversikter fra systemet vil i tillegg kunne rutes til andre myndigheter som har behov for dette.

Det er tatt initiativ til et samarbeid med Forsvaret for hvordan norskekysten best skal kunne

dekkes av et AIS-system. Den mest kostnadseffektive løsningen vil være et samarbeid hvor Forsvarets VHF-kjede benyttes i tillegg til de stasjonene Kystverket har eller har planer om. Kystverket arbeider med å definere et utviklingsprosjekt i samarbeid med industrien og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond for å etablere AIS integrert med Kystverkets trafikksentraler.

Regjeringen vil utrede behovet for å etablere en trafikksentral i Finnmark, jf. Regjeringens handlingsplan for økt sikkerhet og beredskap langs kysten. Behovet for en trafikksentral i Finnmark må vurderes særskilt i forhold til antatt økt trafikk langs kysten av Nord-Norge og planer om frakt av atomavfall til Russland.

Det er i dag tre trafikksentraler i operativ drift; Horten i Vestfold, Brevik/Grenland i Telemark og Fedje i Hordaland. Trafikksentralen på Kvitsøy i Rogaland er under bygging. Sentralen forventes satt i operativ drift 1. januar 2003.

Systemet for bølgevarsling på Stad har vært i drift siden 1996 og det er gitt gode tilbakemeldinger.

I den nye organisasjonsstrukturen for Kystverket er overordnede oppgaver innen losvirksomhet, trafikkovervåking og trafikkontroll lagt til 2. distrikt i Haugesund.

Virksomhetområdene Transportplanlegging og Kystforvaltning

På grunn av økende oppgavemengde generelt, tilrettelegging for økt delegering i alle ledd og arbeidet med Nasjonal transportplan, har Kystverkets kapasitet og bredde i kompetansen blitt styrket lokalt, og vil i løpet av 2002 bli styrket sentralt. Prioriterte områder er transport- og samfunnsplanlegging, øvrig planarbeid, forvaltnings- og myndighetsoppgaver og bredere kontakt og samarbeid med brukerne av Kystverkets infrastruktur og tjenester. Kystverket vil vektlegge kompetanseutvikling og utvikling av metoder for virkningsberegning (nytte/kostnadsanalyser).

Kystverket legger stor vekt på strategisk kompetanseutvikling innenfor alle virksomhetsområdene. Kystverket har et etterslep når det gjelder etterutdanning av personell tilpasset den teknologiske utviklingen på alle områder av virksomheten. I 2002 vil det bli lagt det særlig vekt på å utarbeide langsiktige kompetanseutviklingsplaner knyttet til den teknologiske utviklingen og opplæringsplaner knyttet til endret tilknytningsform og endret organisasjonsstruktur.

Transportplanlegging

Kystverket har i 2000 og 2001 arbeidet med oppfølging av Nasjonal transportplan 2002-2011. Det er utarbeidet forslag til handlingsprogram for etaten for denne perioden. Forslaget til handlingsplan ble koordinert med de øvrige samferdselsestater og sendt på fylkeskommunal høring den 15. mars 2001. Etter høringen blir handlingsplanen fastsatt av Kystdirektøren høsten 2001.

Det tverretatlige arbeidet fortsetter med sikte på å være best mulig forberedt på rullering av Nasjonal transportplan 2006-2015. Det er igangsatt flere delprosjekt som blant annet tar sikte på å videreutvikle eksisterende transportmodeller i tverrsektoriell planlegging, både på person- og godssiden.

Kystverket har prioritert å delta i fylkeskommunalt planarbeid med betydning for Kystverkets ansvars- og myndighetsområde, herunder fiskerihavneplaner og transportplaner. Kystverket har i tillegg prioritert planmedvirkning og myndighetsoppgaver i forhold til viktige trafikkhavner. Norske trafikkhavner er hovedsakelig lokalisert i tilknytning til eller i nærheten av bysentre, og det er store utfordringer knyttet til samordning mellom by- og havneutvikling. Kystverket legger stor vekt på planmedvirkning i slike prosesser, og vil prioritere å styrke etatens kompetanse og ressurser ytterligere for medvirkning på alle nivåer i offentlig og privat arealplanlegging.

Myndighets-, plan- og forvaltningsfunksjonen ble i 2001 styrket med ti stillinger ved distriktskontorene. I den nye organisasjonsstrukturen for Kystverket er det opprettet en kystforvaltningsavdeling i Kystdirektoratet i Ålesund og en transportplanleggings- og analyseenhet for nasjonale planoppgaver i Kystverkets 1. distrikt. Det er lagt opp til en styrking av de overordnede oppgavene med sju årsverk sett i forhold til 2001.

Kystverket har utarbeidet et forprosjekt for utbygging av skipstunnel gjennom Stad. Sannsynlig kostnad for hele prosjektet med prosjektering, byggeledelse, infrastruktur, marinaer, merking, omlegging av veier med mer, anslås til 703 mill. kroner, eksklusive merverdiavgift. De årlige kostnadene for driften av tunnelen anslås til om lag 2,5 mill. kroner.

Basert på sannsynlig byggekostnad og nytten av reduserte transport- og ulykkeskostnader, er nytte-/kostnadsbrøken anslått å ligge mellom 0,74 og 0,94. Tunnelen vil ha særlig nytteverdi på grunn av at den muliggjør en ny hurtigbåtforbindelse mellom Ålesund og Bergen, og at den reduserer transport- og ventekostnader for fiske- og

fraktefartøyer. Samfunnsnyttene av en mulig fremtidig næringsutvikling og nytten for fritidsflåten og bedret arbeidsmiljø for nyttetraffikken, er ikke tatt med i analysen. Dersom det også tas hensyn til disse faktorene, antar forprosjektet at brøken blir større enn 1,0.

Konsekvensutredningen for prosjektet har vært på høring med høringsfrist 28. mai 2001. Utredningen er nå til behandling hos Kystdirektoratet. Etter gjennomgang av uttalelsene vil Kystdirektoratet fremme en innstilling for Fiskeridepartementet. Saken vil bli forelagt Stortinget på egnet måte.

Når det gjelder transportrettet FoU vises til omtale av transportrettet FoU under kap. 1023 post 71.

Kystforvaltning

Kystdirektoratet har bistått med innspill til Havnelovutvalget og til Planlovutvalget på Fiskeridepartementets ansvarsområde.

Den tekniske utrustningen av trafikksentralen på Kvitøy er i gang. Trafikksentralen vil være operativ 1. januar 2003. I denne sammenheng er det under utarbeidelse seilingsregler og forskrifter om meldeplikt m.v. Kystdirektoratet vil stå sentralt i arbeidet med forskriftsutkast, gjennomføring av høring, informasjon og opplæring.

Planlegging i medhold av plan- og bygningsloven og arbeid med verneplaner i medhold av naturvernloven er prosesser som kan påvirke arealtilgangen for havnevirksomhet, integrasjonsmuligheter mellom havner og øvrig samferdselsnett og sjøverts ferdsel. På bakgrunn av dette skal Kystverket følge med i kommunenes og fylkeskommunenes arealdisponering i og rundt våre viktigste havner. Videre skal Kystverket videreføre arbeidet med å styrke deltagelsen i kommunale og fylkeskommunale planoppgaver som berører de interessene Kystverket skal ivareta i kystsonen generelt. Det samme gjelder også i forhold til miljøforvaltningens verneplanlegging og andre etaters løpende sektorplanlegging. Det legges vekt på at Kystverket og Fiskeridirektoratet har et godt samarbeid på dette området.

Plandelen av plan- og bygningsloven er nå under revisjon. Fiskeridepartementet vil arbeide aktivt for en bedre tilpasning av denne loven med tanke på arealplanlegging i kystsonen. Videre vil det arbeides med rammebetingelser som sikrer at Kystverket trekkes inn i plan- og programprosesser på et tidlig tidspunkt.

St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk i kystsona ble lagt frem av Miljøverndepartementet

sommeren 1999. Kystverket deltar i oppfølgingen av meldingen.

Kystdirektoratet utarbeidet tidlig i 2001 en første versjon av en serviceerklæring for Kystverket. Erklæringen foreligger også på engelsk.

Elektroniske navigasjonshjelpemidler

Fiskeridepartementet har som overordnet departement ansvar for at det i norske farvann er tilgjengelig elektroniske navigasjonstjenester, som bidrar til sikker navigasjon for skipsfarten.

Nøyaktige navigasjonssystemer muliggjør aktiviteter under vanskelige forhold som vintermørke, utilgjengelig terreng og vanskelige værforhold. Informasjon om posisjon, bevegelse og tid vil inngå i systemer for styring, automatisering og kontroll. Dette er elementer som er særlige viktige for fiskeriene, oljeindustrien, skipsfarten, deler av flytrafikken og redningsoperasjoner. Fiskeridepartementet ser det derfor som viktig å delta i den raske utviklingen som skjer innenfor dette området. Det legges spesiell vekt på EUs arbeid med Galileo.

Fiskeridepartementet leder en interdepartemental kontaktgruppe for navigasjonsspørsmål. Øvrige deltakere er Forsvarsdepartementet, Justisdepartementet, Miljøverndepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet og Utenriksdepartementet. I denne forbindelse har Fiskeridepartementet bedt Norsk Romsenter om bistand til nødvendige utredningsarbeider i tilknytning til framtidig navigasjonsstruktur, herunder utviklingen av satellittsystemet Galileo, som kan bli EUs framtidige navigasjonssystem.

Satellittnavigasjon er i dag den dominerende metode for elektronisk posisjonering og navigasjon. Satellittnavigasjon inngår også i, og vil i nær framtid bli et avgjørende element i, en rekke systemer for bl.a. økt transport- og miløssikkerhet. EU samarbeider med den europeiske romfartsorganisasjonen ESA om etablering av satellittnavigasjonssystemet Galileo, som et uavhengig system ved siden av det amerikanske Global Positioning System (GPS). Det overordnede mål med Galileo er å få en mer robust navigasjonsinfrastruktur og økt sikkerhet ved anvendelse av satellittnavigasjon. Satellittnavigasjonssystemer antas også å kunne bidra til effektivisering på mange samfunnsområder.

Etter Regjeringens vurdering bør Norge søke aktiv deltakelse i prosjektet både på EU- og ESA-siden. I utviklings- og testfasen er det viktig å sikre at systemet vil fungere bra i Norge uten at

det må bygges fordyrende tilleggssystemer. Det må samtidig sikres at norske brukerinteresser blir tilstrekkelig ivaretatt. Norsk deltakelse bør ta sikte på å bygge opp om norsk industri på romfarts- og navigasjonsområdet, og bidra til at vår IKT-industri kan komme i posisjon for å nyttiggjøre seg av teknologien til utvikling av verdioøkende tjenester.

Med bakgrunn i en stadig mer utstrakt bruk av data fra satellittnavigasjonssystemer innen ulike områder i samfunnet, er disse systemene blitt meget viktige. Også innen et europeisk forsvarssamarbeid er det brukerinteresser som vil bli imøtekommet av Galileo. Det er derfor i norsk interesse å påvirke hvilke mekanismer som etableres for beskyttelse av Galileo-systemet og mot misbruk og kontroll med systemet i krise- og krigssituasjoner. Norge bør delta i det eller de organer, som etableres for kontroll med Galileo i eventuelle krise- eller krigssituasjoner.

Gjennomslag på disse feltene kan best sikres gjennom aktiv deltakelse. Med bakgrunn i den betydning prosjektet har i EU, vil en aktiv norsk deltakelse også kunne ha verdi som et virkemiddel i den overordnede europapolitikken. For 2001 dekkes EUs andel av prosjektkostnadene dels gjennom EUs 5. rammeprogram for FoU, og Norge bidrar dermed gjennom sin deltakelse i rammeprogrammet. Norge deltar også på ESA-siden (ESAs GalileoSat-program) med 7,5 mill. kroner (BNP-andel) i 2001. I 2000 og 2001 har Norge ved Fiskeridepartementet deltatt som observatør i EUs styringskomité for Galileo og Nærings- og handelsdepartementet i ESAs programstyre for satellittnavigasjon.

På EUs rådsmøte for transport 4. og 5. april 2001 ble det lagt til grunn at Galileo skal gi like god ytelse i hele fellelskapet, inkludert de nordlige breddegrader. Norge har i samarbeid med de øvrige nordiske landene framhevet dette som svært viktig. Rådet ber videre EU-kommisjonen i samarbeid med ESA å sikre en enhetlig ledelse og finansiell styring av prosjektet. Det skal i denne sammenheng tas hensyn til at både brukergrupper, private partnere og tredjeland skal kunne tas med. Rådet besluttet videre at EU vil bidra til finansiering av utviklings- og testfasen i 2001 med inntil 100 mill. euro over budsjettet for utvikling av "Trans-European Network" (TEN). Resolusjonen fra rådsmøtet legger til grunn beslutningen om å finansiere utviklings- og testfasen for perioden 2000-2005 med 450 mill. euro, også dette med TEN-midler, vil bli tatt i rådsmøtet i desember 2001. Norge er ikke med på den finansielle siden i samarbeidet om TEN.

EU-kommisjonen fremmet 20. juni 2001 forslag om opprettelsen av et såkalt "Joint Undertaking" i henhold til EF-traktatens artikkel 171. Dette foretaket vil være den juridiske enheten som skal sikre koordinert styring av de midlene som blir tildelt Galileo-programmet i utviklingsfasen.

På rådsmøtet 27. og 28. juni 2001 ble det tatt en foreløpig beslutning om hvilke navigasjonstjenester Galileo skal yte og at endelig beslutning om tjenestene skal tas senest i 2003. Rådet merket seg EU-kommisjonens forslag om etablering av et foretak i henhold til EF-traktatens artikkel 171.

Dersom Norge skal kunne delta på EU-siden i prosjektet også i perioden 2002- 2005, må det påregnes at EU stiller krav om norsk økonomisk engasjement. Legges det til grunn at EU krever at Norge deltar på EU-siden med midler tilsvarende en BNP-andel på 1,7 pst., vil kostnaden for Norge ved deltakelse på EU-siden bli om lag 70 mill. kroner for perioden 2002 – 2005. EU har foreløpig ikke truffet noe formelt vedtak om deltakelse for tredjeland, og regjeringen vil komme tilbake til saken når dette er nærmere avklart.

Resultater 2000-2001

Virksomhetsområdene er Kystverkets virkemidler for å nå de overordnede målene. Rapporteringen gjøres derfor i forhold til virksomhetsområdene.

Sikkerhet

Det ble i 2000 gjennomført 44.071 losoppdrag. I samme tidsrom ble det registrert til sammen 11 uhell med fartøy der los var ombord. Losen var delvis å klandre i ett av uhellene. Til og med april 2001 er det rapportert om to uhell med fartøy der los var om bord. Av disse hendelsene var losen å klandre i ett av tilfellene.

Det har ikke vært ventetid av betydning for fartøy som har benyttet lostjenester i 2. halvår 2000 og så langt i 2001. I 1. halvår 2000 var det imidlertid perioder med noe ventetid på grunn av manglende tilgang på losere. Det har vært gitt dispensasjoner fra losplikten i tilfeller der det har vært sikkerhetsmessig forsvarlig.

I 2000 ble det ikke registrert uhell eller ulykeshendelser som kan føres tilbake til sviktende navigasjonstjenester, eller manglende navigasjonsvarsling til brukerne.

Når det gjelder tilgjengeligheten for fyr, lykter, lanterner og radarsvarere var disse i drift i mer enn 99,8 pst. av tiden, og oppfylte dermed fast-

satte anbefaling. Av tekniske årsaker ble tilgjengeligheten for lysbøyer i 2000 registrert sammen med fyr, lykter, lanterner og radarsvarere. Lysbøyene oppfylte også den fastsatte anbefaling.

Det ble i 2000 avholdt kurs for maritime trafikkledere i henhold til nasjonal undervisningsplan tilpasset internasjonal standard. Videre er det utviklet standard kommunikasjonsprosedyrer og avholdt kurs i bruken av disse.

Det er gjennom året sendt ut differensielle korreksjoner og integritetsdata for satellittnavigasjonssystemet Global Positioning System (GPS) fra 12 stasjoner, kalt DGPS stasjoner. Ved å benytte informasjonen som sendes fra disse stasjonene kan det oppnås bedre integritet og høyere grad av nøyaktighet i posisjonsbestemmelsen. Likeledes er det sendt ut navigasjonsvarsler og registrert HAZMAT-meldinger fra skip gjennom året.

I samarbeid med Det Norske Meteorologiske Institutt blir det sendt ut bølgevarsel for Stad.

Det er gitt særskilt bidrag til Sjøkartverkets produksjon av moderne kart for norskekysten ved levering av nøyaktige posisjonsdata for innretninger for navigasjonsveiledning i åtte kartblad.

Framkommelighet

I 2000 ble en vesentlig del av ressursene knyttet til farleder benyttet til utdyping og utbedring i Risøyrenna. Det ble også utført arbeid på en del mindre prosjekter.

Dokumentasjon om bruk og behov for arealer i kystsonen er viktig. For å være bedre rustet i de ulike planprosessene, er Kystverket i gang med å utvikle et samordnet farvannsinformasjonssystem hvor målet er å etablere en nasjonal database for farvannsdata.

Miljø

I Riksantikvarens rapport nr. 24/1997 ble det foreslått at 84 fyrstasjoner og 5 tåkeklokkeanlegg skal fredes. Mange av disse stasjonene er fremdeles i aktiv drift. Det vil bli lagt til rette for at stasjoner som ikke er i bruk skal avhendes for å redusere Kystverkets driftskostnader. Stasjoner som ikke kan overføres, vil kreve omfattende vedlikehold dersom de ikke skal tape bruks- og verneverdi.

Ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 28 (2000-2001) Fyrstasjonene – posisjon og betydning i en moderne navigasjonsinfrastruktur ba Samferdselskomiteen om at Regjeringen legger frem en orientering om et norsk fyrmuseum, jf. innst. S. nr. 288 (2000-2001). Som fremholdt i

St.meld. nr. 28 (2000-2001) er Fiskeridepartementet i utgangspunktet positiv til en museumsløsning for norske fyr. På bakgrunn av investeringsbehov og rådende vedlikeholdssituasjon i fyrtjenesten kan departementet likevel ikke tilrå å prioritere denne aktivitet på bekostning av arbeidet med å trygge sikkerheten og fremkommeligheten i farledene langs kysten. Samferdselskomiteen fremholder i Innst. S. nr. 288 (2000-2001) at komiteen slutter seg til at Kystverket må prioritere arbeid som har konsekvenser for sikkerhet på sjøen. Samtidig understrekes det at Fiskeridepartementet og Kystverket har ansvar for å ta vare på kulturminneverdier innen egen sektor.

I St.meld. nr. 28 (2000-2001) vises det til at en rekke fyr og fyreiendommer er åpne for allmennheten. Ved Lindesnes fyr er det etablert en utstilling som blant annet viser utviklingen innen fyrtjenesten. Kystverket har stilt lokaler, utstyr og personell til disposisjon til etableringen av utstillingen, som drives av lokale krefter. Det er også etablert en utstilling ved Tungenes fyr, hvor Kystverket har bidratt med utstyr. Utstillingen drives av lokale krefter. Som fremholdt i St.meld. nr. 28 (2000-2001) vil spørsmålet om ytterligere utbygging av en museumsløsning for norske fyr kunne vurderes i sammenheng med utredningen om alternative forvaltningsformer for fredede fyrstasjoner og andre ikke aktive installasjoner.

Kystverket er med i planprosesser, herunder verneplaner, for å ivareta de formål etaten har ansvar for innenfor virksomhetsområdene. Kystverket har også bidratt med faglig rådgivning i kommunale og regionale planprosesser og gitt innspill og høringsuttalelser til framtidige arealplaner.

Alle byggeprosjekter i Kystverkets regi er forelagt fylkesmennenes miljøavdelinger for godkjenning i henhold til gjeldende regelverk. Tiltak for å begrense fare for skade på fisk og fiskeyngel

er iverksatt. Kystverket samarbeider også med Statens forurensningstilsyn for å komme fram til best mulig teknologi for å rense og deponere mudringsmassene. Kystverket har i tillegg gitt innspill til og deltatt i diskusjoner vedrørende miljøoppdydding i 11 norske trafikkhavner.

Kystdirektoratet behandler en stor mengde konsekvensutredninger som tiltakshaver, ansvarlig myndighet og fagmyndighet. Den største arbeidsbelastningen ligger i rollen som ansvarlig myndighet, da en rekke av konsekvensutredningene gjelder tiltak med motstridende interesser, med derav følgende stort lokalt engasjement.

I samarbeid med Fiskeridirektoratet deltar Kystverket i arbeidet med å videreutvikle Arealis med tanke på kystsonen.

Distrikts- og næringsutvikling

I 2000 ble det brukt 162,4 mill. kroner til utbygging og vedlikehold av fiskerihavner. I tillegg ble det utbetalt 13,5 mill. kroner i tilskudd til fiskerihavneanlegg. Den lave utbetalingen skyldes forsinket framdrift hos tilskuddsmottakerne.

I løpet av 2001 vil det bli utført arbeid på 15 havne- og farledsanlegg. I tillegg kommer mindre vedlikeholdsarbeider ved enkle anlegg.

Prioriteringer 2002

Kystverket skal utøve sin virksomhet slik at hovedutfordringene innenfor Regjeringens politikk for havner og infrastruktur for sjøtransport kan møtes mest mulig effektivt. Innenfor de angitte økonomiske planrammene i Nasjonal transportplan 2002-2011 er det gitt prioritet til:

- styrking av plan- og forvaltningsfunksjonene
- utdyping/forbedring av farleder i stamnettet
- nyinstallasjon og vedlikehold av navigasjons-systemer.

Tabell 6.8 Sammenligning av planrammen i Nasjonal transportplan 2002-2011 (NTP) og forslag til budsjett (alle tall er omregnet til 2002-kroner)

Tall i 1000 kroner	St.meld. nr. 46 (1999-2000) NTP 2002-05		Kystverkets handlingsprogram *)		Budsjettforslag 2002	
	Brukerfin	Statlig fin.	Brukerfin	Statlig fin.	Brukerfin	Statlig fin.
<i>Maritim infrastruktur</i>						
Havner		176 430		176 430		192 300
Farleder		63 570		63 570		35 000
Navigasjonsinstallasjoner						
- investering	11 285	26 330	15 955	37 225	15 165	35 385
- drift	64 440	147 020	64 440	147 020	57 535	134 245
<i>Maritime tjenester</i>						
Losvirksomhet	346 380		346 380		373 450	
Trafikkovervåking og -kontroll						
- investering						
- drift	51 890		51 890	5 190	28 400	35 000
<i>Transportplanlegging og kystforvaltning</i>						
		90 810		90 810		92 500
Sum	474 000	504 160	478 665	520 245	474 550	524 430

*) Planramme i samsvar med Stortingets behandling av Nasjonal transportplan 2002-2011. Planrammen er prisjustert med til sammen 3,875 pst. fra 2000 til 2002.

Regjeringens prinsipielle utsagn og strategiske vurderinger i tilknytning til sjøtransport og havner i Nasjonal transportplan 2002-2011 er at det skal legges vekt på:

- å forbedre sikkerhet og framkommelighet i farledene
- å knytte havnene effektivt til det øvrige transportnett.

Sikkerheten i alle deler av transportsektoren skal forbedres. Regjeringen har som mål at det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller livsviktig skadede personer. Ressursene skal settes inn på de områder hvor det kan ventes høyest skade- og ulykkesreduserende effekt.

Regjeringen vil integrere miljøhensyn i all planlegging og beslutninger i transportsektoren. Transportpolitikken skal bidra til å nå overordnede velferds mål og sikre bosetting og utvikling av et livskraftig næringsliv i alle deler av landet. Regjeringen vil prioritere forbedringer i transportstandarden der det bidrar til utvikling av robuste bo- og arbeidsmarkedsregioner og bedre framkommelighet for næringslivets transporter.

Et underliggende hovedprinsipp skal være at transportbrukerne skal betale transportpriser som reflekterer samfunnets kostnader ved å framskaffe et bedre transporttilbud (marginalkostnader), inklusive eksterne (indirekte) kostnader. Beslutninger om investering i nye prosjekter skal

bygge på kostnader og priser beregnet på dette grunnlaget.

Regjeringen vil forbedre tilknytningen mellom ulike transportmidler og legge til rette for kombinerte transporter. I Nasjonal transportplan 2002-2011, er det definert et nasjonalt transportnettverk, med knutepunkter og korridorer som skal binde landet sammen og knytte Norge til utlandet. Investeringer, vedlikehold og drift skal sees i sammenheng for alle transportformer i de enkelte korridorer. I handlingsprogrammene skal etatene blant annet legge vekt på effektive tilknytninger til godsterminaler og havner.

Det overordnede nasjonale transportnett (stamnettet) skal integreres med det overordnede transportnett i EU (TEN-T) og det Paneuropeiske transportsystemet (PETRA), hvor blant annet Barentsregionen inngår.

I Nasjonal transportplan 2002-2011 er det videre vist til at innsatsen for bedret sikkerhet og framkommelighet skal styrkes, både for tradisjonell skipsfart og for hurtiggående fartøyer.

Den viktigste miljøutfordringen er å forebygge skipsulykker. Samtidig må miljøkonsekvensene begrenses dersom det likevel skjer ulykker. Direkte sikkerhetstiltak hvor effekten er godt dokumentert, vil bli prioritert i planperioden. Det vil bli lagt opp til et samarbeid med de ulike transportører og ansvarlige direktorater.

Stamnettet for sjøtransport er definert som hovedskipsledene langs kysten, med indre og ytre ruter, og med innseilinger til havner av nasjonal og internasjonal betydning.

Når det gjelder kommunale trafikkhavner henviser Nasjonal transportplan 2002-2011 til St.meld. nr. 46 (1996-1997) Havner og infrastruktur for sjøtransport, som var den forrige meldingen om havner og maritim infrastruktur.

Regjeringens forslag til økonomisk planramme for Kystverket for perioden 2002-2011 er på 9,415 mrd. kroner, eksklusive tilskuddet til Redningsselskapet. I gjennomsnitt er dette en økning på 82 mill. kroner (9,5pst.) pr. år, sett i forhold til den opprinnelige rammeforutsetningen for NTP-arbeidet, men en reduksjon på 23 mill. kroner (2,4 pst.) sett i forhold til saldert budsjett for 2001.

Brukerfinansiering i planperioden er angitt til 4.575 mrd. kroner, noe som tilsvarer 48,6 pst. av brutto ramme, det vil si at den eksterne finansieringsandelen er på om lag samme nivå som de foregående år.

For Kystverkets virksomhet er de politiske prioriteringer listet opp slik i St.meld. nr. 46 (2000-2001) Nasjonal transportplan 2002-2011:

- Økt innsats i fyrtjenesten og farledene.
- Forsterket plankapasitet.
- Videreføring av investeringer på høyt nivå i fiskerihavner.

Under Stortingets behandling av Nasjonal transportplan 2002-2011 sluttet Samferdselskomiteen seg i hovedsak til de transportpolitiske mål og strategier som er trukket opp i Nasjonal transportplan 2002-2011, jf. Innst. S. nr. 199 (2000-2001). Flertallet uttalte blant annet at det er nødvendig å få mer av godstransport over fra veg, til bane og sjø. Samtlige partier understreket at det er viktig å styrke sikkerhet og framkommelighet, og å redusere miljørisikoen innen sjøtransport.

Komiteen savnet et sterkere fokus på sjøtransport i meldingen. Det vises til at Norge nå må innta samme offensive holdning som EU. Komiteen understreker at de ressurser som stilles til rådighet, må utnyttes på den mest kostnadseffektive måten. Samtidig etterlyses det en klarere rolle- og ansvarsdeling innenfor samferdselssektoren.

Sikkerhet

Det vil bli lagt stor vekt på drift og oppfølging av innretninger for navigasjonsveiledning i fyrtjenesten. Det legges til rette for at driftsstans registre-

res hele døgnet. I samsvar med gjeldende prosedyrer vil sjøfarende bli varslet om driftsstans eller feil og mangler ved driften, og utbedringer vil bli iverksatt så raskt som mulig.

Som en oppfølging av Regjeringens handlingsplan for økt sikkerhet og beredskap langs kysten foreslås det en økt satsing på ny merking av hurtigbåtleder på 5 mill. kroner.

Det er fortsatt nødvendig å prioritere vedlikehold, da slitasjeskader på fyr og lykter etter hvert vil kunne representere en risiko for driftssikkerheten og dermed for sikker ferdsel i farledene. Det er også et betydelig behov for vedlikehold av merker.

Kystverket vil erstatte lysbøyer med bunnfaste installasjoner etter behov og der forholdene ligger til rette for det. Lokale driftsoppgaver (tilsyn) og lettere vedlikeholdsarbeider på fyrlykter og lanterner m.v. utføres av personell ved flere fyrstasjoner. Denne ordningen vil bli videreført så langt det er mulig og hensiktsmessig.

Det skal etableres en permanent driftsorganisasjon for differensierte GPS-stasjoner i 2002.

Kystverket tar sikte på å oppføre om lag 40 nyanlegg i 2002 for å bedre navigasjonssikkerheten for ro-ro passasjerskip og hurtigbåter.

Arbeidet med etablering av trafikksentral på Kvitsøy vil fortsette. Sentralen forutsettes teknisk ferdigstilt høsten 2002 og forventes å komme i operativ drift fra 1. januar 2003.

I Kystverkets handlingsprogram foreslås en satsing på flere sjøtrafikktenester, bl.a. trafikkovertvåking ved hjelp av Automatic Identification System (AIS) og bølgevarsling. Det foreslås en ramme på til sammen 19 mill. kroner pr. år i perioden 2002-2005. På grunn av behovet for bedre overvåking av skipstrafikken, jf. Regjeringens handlingsprogram for økt sikkerhet og beredskap langs kysten, foreslår Regjeringen en bevilgning på 20 mill. kroner til utbygging av AIS i 2002. Dette innebærer at utbygging av AIS forseres i forhold til Kystverkets handlingsprogram. Det foreslås at områder med stor trafikk tetthet utbygges i første omgang. Dette inkluderer Oslofjorden og kysten fra Egersund og nordover, så langt midlene rekker.

Kystverkets fartøyer har en høy gjennomsnittsalder. Det er behov for en gjennomgående oppgradering, spesielt av fyr- og merkefartøylene. Kystdirektoratet antar at drifts- og vedlikeholdskostnadene kan reduseres ved å anskaffe nye fartøyer. Samtidig vil risikoen for havarier og driftsavbrudd reduseres. Kystdirektoratet legger vekt på at etablering av en rederienhet i Ålesund vil gi et sterkere fokus på strategi, lønnsomhet og lang-

tidsplanlegging og samtidig bedre dokumentere etatens behov. Det vil i 2002 bli utarbeidet en fornyelsesplan for flåten for å få mer kostnadseffektive flerbruksfartøyer. Kystverket legger opp til å bygge båter som kan benyttes både som fyr- og merkefartøy, oljevernfarfartøy, til slep og redning i tillegg til tilsyn på kysten. Dette vil bidra til at det kan oppnås en samordnings- og effektiviseringsgevinst når det gjelder sikkerhetsarbeidet langs kysten.

Regjeringen har i St.meld. nr. 47 (1998-1999) Om evaluering av losplikt- og losgebyrsystemet vist til at:

- Lostjenestens høye sikkerhetsnivå skal opprettholdes. Servicenivået skal fortsatt være høyt slik at unødvendig ventetid unngås
- Lostjenesten skal fortsatt være 100 pst. brukerfinansiert. Det skal være balanse mellom inntekter og utgifter, men det tas høyde for variasjoner i det enkelte budsjettår. Det skal etableres et reguleringsfond i 2002, som vil gi mulighet for å utjevne kostnader og inntekter.

Høsten 2001 vil Kystverket foreta gjennomgang av organisering av losvirksomheten i samarbeid med de berørte arbeidstakerorganisasjonene. Det Rådgivende utvalg for Kystverket, som er oppnevnt av Fiskeridepartementet, startet sin virksomhet i 2001. Det forventes at utvalget vil gi råd som kan få betydning for vurdering av ulike sider av bl.a. lostjenesten, som servicenivå og gebyrsatser.

Framkommelighet

Kystverket er igang med å utvikle et samordnet farvannsinformasjonsystem der målet er å etablere en nasjonal database for farvannsdata, som knyttes opp til programverktøy for håndtering av geografiske data (GIS-data). Utviklingsarbeidet har en 3 års horisont, hvor det legges vekt på farledssystemet og relevant informasjon som er av betydning for Kystverkets deltakelse i kystsoneplanlegging.

Utteksling av elektroniske data mellom Kystverkets distriktskontor og Fiskeridirektoratets regionkontor vil effektivisere saksbehandlingen. Dette området vil derfor prioriteres.

Kystverket skal følge opp kommunenes og fylkeskommunenes arealdisponering i og rundt de viktigste havnene, for å sikre arealtilgang og integrasjon med det øvrige samferdselsnettet.

Miljø

Forurensede bunnsedimenter i havner er et økende problem. Kystverket legger vekt på å utføre nøyaktige forundersøkelser, og planlegger utdypingsarbeidene slik at utgraving og deponeering ikke medfører skader på miljøet. Dette arbeidet kan medføre økte kostnader og lengre gjennomføringstid for enkelte fiskerihavneprosjekter og farledstiltak.

Kystverket vil videreføre arbeidet med å styrke deltakelsen i kommunale og fylkeskommunale planoppgaver som berører de interessene Kystverket skal ivareta i kystsonen generelt. Det samme gjelder også i forhold til miljøforvaltningens verneplanlegging og andre etaters løpende sektorplanlegging.

Kystverket skal prioritere arbeidet med Areallis.

Distrikts- og næringsutvikling

Ved prioritering av fiskerihavneprosjekter vil Kystverket i størst mulig grad legge vekt på planer og prioriteringer på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Siden det ikke foreligger prioriteringsplaner i alle fylkeskommuner, bygger prioriteringer for 2002 i noen grad på tidligere planer og innspill fra overordnede politiske myndigheter. Det vises i denne forbindelse til uttrykt vedlegg. Det kan imidlertid oppstå endringer ut fra blant annet planmessige og anleggstekniske forhold. Dette gjelder både i forhold til oppstart av nyanlegg og framdrift på igangværende anlegg. Det er en målsetting at prioritering av fiskerihavner i økende grad ses i sammenheng med den øvrige havnestrukturen. En effektiv havnestruktur vil bidra til å redusere transportkostnadene for fiskeri- og havbruksnæringen.

Kystverket skal holde en nær dialog med Fiskeridirektoratet når det gjelder forvaltning av fiskerihavner og prioriteringsspørsmål i forbindelse med utbyggingen av disse.

Det skal settes av midler til å utføre et større antall mindre vedlikeholds- og reparasjonsarbeider. Det blir også avsatt midler ved budsjettårets begynnelse, for å gi større mulighet til å utbedre akutte moloskader gjennom året, uten betydelige omprioriteringer.

I Nordland, Troms og Finnmark brukes fortsatt bunnkjettingsanlegg til fortøyning av fiskefartøyer i en rekke havner. Det er en målsetting å erstatte de bunnkjettingsanlegg som er i bruk i dag med mer moderne fortøyningsinnretninger for fiskefartøy. I hovedsak vil dette være flyte-

kaier. Kommunal tilrettelegging av flytekaier kan gis tilskudd over post 60. Kystverket prioriterer anlegg hvor disse erstatter eksisterende bunnkjettingsanlegg. Inntil dagens bunnkjettingsanlegg er erstattet, vil det være behov for vedlikehold av gjenværende anlegg.

Omtale av budsjettforslaget 2002

I det følgende redegjøres det for Regjeringens budsjettforslag for 2002. Når det gjelder kapitlene

under Kystverket (kapitlene 1060, 1064, 1065, 1066 og 1067) gis det kun en kort omtale, med unntak av tilskuddet til Redningsselskapet under kap. 1060 post 70. For rapportering 2000-2001 og prioriteringer 2002 vises det til omtale over.

Som nevnt over vil Regjeringen komme tilbake til nødvendige endringer som følge av omdanningen av Kystverket til forvaltningsbedrift i et eget tilleggsnummer til St.prp. nr. 1 (2001-2002).

Kap. 1060 Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Driftsutgifter	85 168	80 000	90 000
47	Innkjøp av EDB-utstyr, <i>kan overføres</i>	2 119	2 400	2 500
70	Tilskudd Redningsselskapet	52 000	53 300	54 500
	Sum kap. 1060	139 287	135 700	147 000

Kapitlet dekker kostnadene for personell som utfører administrasjons- og planleggingsoppgaver i Kystdirektoratet og ved de fem distriktskontorene innenfor samtlige av Kystverkets fagområder. I tillegg dekkes et fåtall administrative stillinger direkte over de enkelte fagkapitlene. Kap. 1060 omfatter også tilskudd til Redningsselskapet. Den operative virksomheten til Kystverket blir budsjettert og omtalt under kapitlene 1064, 1065, 1066 og 1067.

Kystverket er en nasjonal etat for kystforvaltning og samferdsel. Kystverkets visjon er å trygge og utvikle kysten for alle. Kystverket skal utvikles videre til en effektiv maritim transportetat. Etatens virksomhetsområder vil være maritim infrastruktur, maritime tjenester, samt transportplanlegging og kystforvaltning. Dette innebærer at Kystverket må videreutvikles som fagetat for havnespørsmål.

Kystverket har ansvar for utbygging, drift og vedlikehold av fiskerihavner, farleder, fyr- og merkeinstallasjoner, lostjenester og trafikkentraltjenester. Virksomheten omfatter også transportplanlegging, forvaltningsoppgaver i tilknytning til lover og regelverk for havner, farleder og losplikt. Kystverket er dermed både en servicebedrift for skipsfarten, fiskeflåten, fritidsbåtflåten og andre som ferdes langs kysten, og et myndighetsorgan som forvalter havne- og farvannsloven, losloven og deler av plan- og bygningsloven. Staten deltar også i nasjonal, regional og lokal samfunnsplan-

legging som fagkyndig sektormyndighet. Kystverket består av Kystdirektoratet og fem distriktskontorer med om lag 100 underliggende operative enheter. Det er om lag 1 080 ansatte i Kystverket.

Overgangen til forvaltningsbedrift medfører at det skal opprettes en balanse, at investeringer aktiveres og at driften nettobudsjetteres. Målet med omdanningen er å bygge opp en velfungerende organisasjon og enhetlig kultur. Hensynet til sikker sjøtransport skal ivaretas. Produksjonsvirksomheten skal effektiviseres. Det skal etableres systemer som sikrer rasjonell drift og vedlikehold. Forvaltningsfunksjonen, myndighetsoppgaver, planarbeid og budsjett- og økonomistyring skal styrkes. Administrative støttefunksjoner skal effektiviseres, forenkles og sentraliseres. Avkastningskrav og økt grad av ekstern finansiering er momenter som må vurderes i forbindelse med overgang til ny organisasjonsform.

NSSR - redningsselskapet (jf. post 70)

Norsk Selskab til Skibbrudnes Redning (NSSR, Redningsselskapet) er en landsdekkende humanitær organisasjon som i 2001 opererer 36 redningsskøyter langs hele norskekysten. Ved søke- og redningsoppdrag står redningsskøytene under operativ ledelse av en lokal redningssentral eller en av hovedredningssentralene. Alle endringer i stasjonering og disponering av redningsskøytene skjer i samarbeid med hovedredningssentralene.

Tabell 6.9 Utdrag av Redningsselskapets aktivitetsstatistikk

	1999	2 000
Reddede personer	166	95
Bergede fartøy	133	82
Assisterte personer	9 935	11 299
Assisterte fartøy	1 708	3 986
Dykkeroppdrag	1 487	1 432
Slep	1 526	1 369
Søk	177	162

I tillegg til redningsskøyte har Redningsselskapet seks sjøredningskorps langs kysten. Gjennom medlemskap i et sjøredningskorps har frivillige mulighet for å gjøre en innsats for sikkerheten til sjøs. Sjøredningskorpsene fungerer som et supplement til den lokale redningsskøyta, og hvert korps har sitt eget fartøy.

Redningsselskapets virksomhet er også omtalt på Redningsselskapets hjemmeside, www.nssr.no.

Mål

- *Redningsselskapets primære formål er å redde liv og verdier på sjøen og å opprettholde og utføre rednings- og hjelpetjenester langs norskekysten og i tilgrensende havområder hvor det måtte oppstå behov for Redningsselskapets tjenester.*

Redningsselskapet skal:

- ha redningsskøyte i kontinuerlig beredskap
- drive opplysende og forebyggende arbeid for å bedre sikkerheten for sjøfarende.

Resultater 2000-2001

Redningsselskapets mottok i 2000 et offentlig tilskudd på 52 mill. kroner, mens tilskuddet i 2001 er 53,3 mill. kroner.

Et utdrag av Redningsselskapets redningsstatistikk for 2000 framgår av tabell 6.9.

Prioriteringer for 2002

Redningsselskapet vil fortsatt prioritere forebyggende arbeid. Gjennom hele året satses det via skoleverket, mot egne medlemmer og media på informasjon og opplæring. Det vil også bli arrangert kampanjer rettet mot forebyggende sikkerhetsarbeid i samarbeid med offentlige og private aktører.

Det er planlagt tre nye sjøredningskorps i perioden 2002-2003. Virksomheten vil hovedsakelig være i sommerhalvåret.

Budsjettforslag 2002

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker lønn og godtgjørelser for ansatte i Kystdirektoratet og en del av de ansatte ved distriktkontorene. Videre skal bevilgningen på posten dekke hoveddelen av driftsmidlene til personell og annen virksomhet under kap. 1060 Kystadministrasjon. I tillegg dekker posten utgifter til forskning, utredning og kompetanseheving, og kostnader knyttet til omdanning av Kystverket til forvaltningsbedrift og etablering av produksjonsenhet i Kabelvåg.

Det fremmes forslag om å bevilge 90 mill. kroner på posten i 2002.

Post 47 Innkjøp av edb-utstyr, kan overføres

Posten dekker utgifter til anskaffelse og oppgradering av programvare og utstyr når det gjelder de administrative datasystemer i Kystverket. Normalt vedlikehold og andre driftsutgifter blir dekket over driftspostene på de respektive kapitlene. I forbindelse med store utviklingsprosjekter som for eksempel bygging av trafikksentraler, føres datainvesteringene på de respektive investeringspostene.

Det fremmes forslag om å bevilge 2,5 mill. kroner på posten i 2002.

Post 70 Tilskudd til Redningsselskapet

Det fremmes forslag om å bevilge 54,5 mill. kroner i tilskudd til Redningsselskapet i 2002.

Kap. 4060 Inntekter (jf. kap. 1060)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Salg av fyr- og merkelister	67	45	45
07	Refusjoner	2 135	10	10
	Sum kap. 4060	2 202	55	55

Post 01 Salg av fyr- og merkelister

På denne posten føres inntektene fra salg av fyr- og merkelister. Det fremmes forslag om å bevilge 45 000 kroner på posten i 2002.

Post 07 Refusjoner

På denne posten føres inntekter fra oppdrag, salg av materiell med videre. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2002.

Kap. 1064 Havnetjenesten (jf. kap. 4064)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
24	Redskapsforvaltningen	16 373		
30	Fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under post 24, 33, 45 og 60</i>	142 024	164 700	159 300
33	Farleder, <i>kan overføres, kan nyttes under post 24, 30, 45 og 60</i>	39 156	30 000	35 000
45	Vedlikehold av fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under post 24, 30, 33 og 60</i>	7 086	10 000	10 000
60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under post 24, 30, 33 og 45</i>	13 508	50 000	23 000
	Sum kap. 1064	218 147	254 700	227 300

Kapitlet dekker utgiftene til planlegging, prosjektering og utbygging, samt forvaltning, drift og vedlikehold av fiskerihavner og farleder. Videre bevilges tilskudd til kommunale tiltak i fiskerihavner over dette kapitlet.

Budsjettforslag 2002**Post 24 Redskapsforvaltningen, kan overføres, kan nyttes under post 30, 33, 45 og 60.**

Kystverkets redskapspark for havne- og farledstjenesten (Redskapsforvaltningen) skal som hovedprinsipp være selvfinansierende. Det blir ikke gitt særskilte bevilgninger på posten.

Ledig produksjonsutstyr med mannskap kan tilbys i det private markedet mot betaling. Betalingen skal skje i henhold til interne satser med påslag for administrative kostnader. Inntekter for å dekke påløpte kostnader godskrives Redskapsforvaltningen.

Post 30 Fiskerihavneanlegg, kan overføres, kan nyttes under post 24, 33, 45 og 60.

Bevilgningen på posten går med til å dekke utgifter til planlegging, forvaltning og utbygging av fiskerihavner. I tillegg dekker posten utgifter til forskning og utvikling, utredninger og samarbeid med forsknings- og utredningsinstitusjoner og andre offentlige etater knyttet til de enkelte prosjekter.

Det fremmes forslag om å bevilge 159,3 mill. kroner på posten i 2002.

Post 33 Farleder, kan overføres, kan nyttes under post 24, 30, 45 og 60.

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til planlegging, utdyping og utbedring av farleder. Ved større utbedringer dekkes også utgifter til oppmerking over denne posten.

Det fremmes forslag om å bevilge 35 mill. kroner på posten i 2002.

Post 45 Vedlikehold av fiskerihavneanlegg, kan overføres, kan nyttes under post 24, 30, 33 og 60.

Posten dekker utgifter til vedlikehold av fiskerihavner.

Det fremmes forslag om å bevilge 10 mill. kroner på posten i 2002.

Post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg, kan overføres, kan nyttes under post 24, 30, 33 og 45.

Bevilgningen på post 60 går til delfinansiering og planlegging av kommunale anlegg i fiskerihavner. Normalt blir det bevilget 35-50 pst. i tilskudd til anleggene, men det kan i særlige tilfeller bevilges mer. Tilsagnene blir gitt etter søknad fra kommunene.

Anleggene omfatter i hovedsak kaier for lasting og lossing av fangst og redskaper, i tillegg til rene liggekaier for fiskeflåten. Havneutbygginger

er ofte så kapitalkrevende at de ikke kan gjennomføres uten statlig støtte. Felles statlig og kommunal finansiering skal bidra til å gjøre havnene mer komplette og effektive for fiskefartøyene.

Det blir over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, kap. 551 post 51 Tilrettelegging for næringsutvikling, gitt støtte til blant annet havneutbygging. Over denne posten kan det gis støtte til kaianlegg i forbindelse med tilrettelegging av kommunale næringsarealer og kommunale trafikk- og allmenningskaier med regional betydning.

Det fremmes forslag om å bevilge 23 mill. kroner på post 60 i 2002. Det fremmes også forslag om en tilsagnsfullmakt på 20 mill. kroner på posten, jf. forslag til romertallsvedtak. Forslaget til bevilgning på 23 mill. kroner og tilsagnsfullmakt på 20 mill. kroner vil, etter å ha dekket inn overførte tilsagn fra 2001 på til sammen 23 mill. kroner, gi rom for nye tilsagn på til sammen 20 mill. kroner i 2002.

Kap. 4064 Havnetjenesten (jf. kap 1064)

		(i 1 000 kr)		
		Regnskap	Saldert budsjett	Forslag
Post	Betegnelse	2000	2001	2002
07	Refusjoner	1 223	10	10
	Sum kap. 4064	1 223	10	10

Post 07 Refusjoner

Her føres inntekter fra ekstern oppdragsvirksomhet som kommuner og andre leier inn Kystverket for å utføre.

Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2002.

Kap. 1065 Fyrtjenesten (jf. kap. 1065)

		(i 1 000 kr)		
		Regnskap	Saldert budsjett	Forslag
Post	Betegnelse	2000	2001	2002
01	Driftsutgifter	196 228	187 700	191 780
30	Nyanlegg, <i>kan overføres</i>	5 514	20 000	25 250
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	22 525	25 000	25 300
	Sum kap. 1065	224 267	232 700	242 330

Kapitlet dekker utgifter knyttet til drift, vedlikehold og investeringer i fyr- og merketjenesten.

Kapitlet omfatter også ismeldings- og isbrytertjenesten.

Budsjettforslag 2002**Post 01 Driftsutgifter**

Midlene på posten skal dekke driftsutgifter knyttet til Fyrtjenesten, herunder ordinært vedlikehold.

Det fremmes forslag om å bevilge 191,78 mill. kroner på posten i 2002.

Post 30 Nyanlegg, kan overføres

Posten skal dekke nyanlegg og investeringer i forbindelse med forbedring av seilingssikkerheten for ro-ro passasjerferger og hurtigbåter.

Det fremmes forslag om å bevilge 25,25 mill. kroner på posten i 2002. Dette er en realøkning på 5 mill. kroner, som skal dekke økt merking av hurtigbåtleder.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten dekker utgifter til ekstraordinært vedlikehold av utstyr og installasjoner i fyrtjenesten. Den dekker også utviklings- og utredningsoppgaver samt midler til nødvendig kompetanseheving og konsulentbistand.

Det fremmes forslag om å bevilge 25,3 mill. kroner på posten i 2002.

Kap. 4065 Inntekter (jf. kap. 1065)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
02	Alminnelig kystgebyr	65 929	70 580	73 480
07	Refusjoner	6 302	10	10
42	Salg av bygninger, inventar og andre innt	363	250	250
	Sum kap. 4065	72 594	70 840	73 740

Post 02 Alminnelig kystgebyr

Alminnelig kystgebyr dekker om lag 30 pst. av utgiftene i fyrtjenesten og hele kostnaden knyttet til istjenesten. Alminnelig kystgebyr betales av alle skip i utenrikstrafikk, inkludert norske.

Det fremmes forslag om å bevilge 73,48 mill. kroner på posten i 2002.

Post 07 Refusjoner

Posten omfatter oppdragsinntekter og refusjoner i forbindelse med pålagt oljevernberedskap m.v.

Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2002.

Kap. 1066 Lostjenesten (jf. kap. 4066)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Lønn og godtgjørelser	353 318	351 900	359 300
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	11 524	13 450	14 150
	Sum kap. 1066	364 842	365 350	373 450

Kapitlet omfatter lønns- og driftsutgifter i lostjenesten samt investeringer og vedlikehold av losbåter og materiell.

Budsjettforslag 2002**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke lønn og andre driftsutgifter i lostjenesten. Posten dekker også utviklings-

og utredningsoppgaver og midler til nødvendig kompetanseheving og konsulentbistand for lostjenesten.

Det fremmes forslag om å bevilge 359,3 mill. kroner på posten i 2002.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Midler til bygging av nye losbåter føres på denne posten. Videre skal utgifter til opprustning og ombygging av nåværende losbåter, og ekstraordinære vedlikeholdsutgifter føres på post 45.

Det fremmes forslag om å bevilge 14,15 mill. kroner på posten i 2002.

Kap. 4066 Lostjenesten (jf. kap. 1066)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Losgebyr	357 521	374 600	373 450
04	Salg/avhendelse av losbåter	1 715	10	10
07	Refusjoner	836	10	10
	Sum kap. 4066	360 072	374 620	373 470

Post 01 Losgebyr

Losgebyrene omfatter losingsgebyr og losberedskapsgebyr og er forutsatt å skulle dekke alle utgiftene under kap. 1066 Lostjenesten. Losgebyrene skal dekke hele utgiften til lostjenesten.

Det fremmes forslag om å bevilge 373,45 mill. kroner på posten i 2002.

Post 07 Refusjoner

Inntektene på denne posten skriver seg i stor grad fra vederlag for bruk av losfartøyer til andre formål enn losoppdrag, og fra bergingslønn når losfartøyer har utført bergingsaksjoner.

Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2002.

Post 04 Salg/avhending av losbåter

På denne posten føres inntekter fra salg og avhending av losbåter. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2002.

Kap. 1067 Trafikksentraler (jf. kap. 4067)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Driftsutgifter	24 382	22 750	28 400
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 127	6 250	35 000
	Sum kap. 1067	40 509	29 000	63 400

Kapitlet dekker utgifter til drift og vedlikehold av Kystverkets trafikksentraler i Brevik, på Fedje, Horten og Kvitsøy (fra og med 2002). Post 45 dek-

ker sluttbevilgning knyttet til bygging av trafikksentralen på Kvitsøy og bevilgning knyttet til etablering av Automatic Identification System (AIS).

Budsjettforslag 2002**Post 01 Driftsutgifter**

Posten dekker lønns- og driftsutgifter ved trafikk-sentralene i Brevik, på Fedje, i Horten og på Kvitsøy. Det fremmes forslag om å bevilge 28,4 mill. kroner på posten i 2002. Av dette gjelder 5 mill. kroner kostnader knyttet til opplæring, lønn og drift ved Kvitsøy trafikk-sentral andre halvår 2002 inntil sentralen settes i operativ drift, etter planen 1. januar 2003.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det fremmes forslag om å bevilge 35 mill. kroner på posten i 2002. Av dette er 6,25 mill. kroner knyttet til resterende overskridelser vedrørende bygging av Oslofjorden trafikk-sentral og etablering av meldings- og informasjonssystem, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (1999-2000). 20 mill. kroner skal dekke kostnader i 2002 knyttet til etablering av Automatic Identification System (AIS). I tillegg foreslås det bevilget 8,75 mill. kroner som skal dekke økte kostnader forbundet med nye regler for skjerming av radarstråling og prisstigning, som det ikke var tatt høyde for da kostnadsrammen for Kvitsøy trafikk-sentral ble fastsatt.

Kap. 4067 Trafikk-sentraler (jf. kap. 1067)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Sikkerhetsgebyr Grenland	5 731	6 080	6 250
02	Sikkerhetsgebyr Sture og Mongstad	5 723	5 130	5 280
04	Sikkerhetsgebyr trafikk-sentral Oslofjorden	13 893	11 540	11 870
	Sum kap. 4067	25 347	22 750	23 400

Postene 01 , 02 og 04 Sikkerhetsgebyr

På disse postene føres sikkerhetsgebyrene knyttet til trafikk-sentralene. Det aktuelle sikkerhetsgebyret dekker 100 pst. av driftsutgiftene ved gjeldende trafikk-sentral. Grunnlaget for innkreving

av sikkerhetsgebyret er rettet mot all trafikk med fartøy over en viss størrelse i Oslofjorden og mot trafikk med fartøy som utgjør en særlig risiko i farvannet ved Grenland og ved Sture/Mongstad.

Det fremmes forslag om å bevilge til sammen 23,4 mill. kroner til sikkerhetsgebyr i 2002.

Kap. 1070 Elektroniske navigasjonshjelpemidler (jf. kap. 4070)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Driftsutgifter	23 495	25 500	27 100
70	Tilskudd til utbygging og drift av Loran-C, <i>kan overføres</i>	4 438	8 600	2 000
71	Tilskudd til personellutgifter, Omega senderstasjon, <i>kan overføres.</i>	206		
72	Radiodekning Barentshavet.	500		
	Sum kap. 1070	28 139	34 100	29 100

Innledning

Kapitlet omfatter driftsutgifter for navigasjonssystemer og investeringsutgifter knyttet til Loran-C

systemet. Loran-C, som er et sivilt radionavigasjonssystem for bruk i Nord-Europa, bygger på samarbeid mellom Norge, Danmark, Tyskland, Frankrike, Nederland og Irland (NELS). Avtalen

om Loran-C samarbeidet trådte i kraft 2. april 1994 og benevnes som NELS-avtalen.

Fiskeridepartementet har ansvar for å samordne budsjettet for driften av Jan Mayen, mens Det norske meteorologiske institutt og Telenor Nett A/S refunderer Fiskeridepartementet for sine deler av felleskostnadene. Forsvarets tele- og datatjeneste (FTD) driver de norske Loran-C stasjonene på vegne av Fiskeridepartementet og har også ansvaret for de nødvendige fellestjenestene på Jan Mayen.

FTDs virksomhet er også omtalt på FTDs hjemmeside, www.ftd.mil.no.

Mål

- *Fiskeridepartementet skal sørge for at det i norske farvann er tilgjengelig elektroniske navigasjonstjenester som bidrar til sikker navigasjon for skipsfarten.*

Resultater 2000-2001

Avhending av resterende Decca-stasjoner er gjennomført i perioden.

Vurdering av Loran-C

Bakgrunn for utredningen

I St.meld. nr. 28 (2000-2001) Fyrstasjonene- posisjon og betydning i en moderne navigasjonsinfrastruktur varsles det at Fiskeridepartementet vil foreta en vurdering av Loran-C i forhold til framtidige engasjement med elektroniske navigasjonshjelpemidler. Konklusjonen av denne vurderingen ble lagt fram i St.prp. nr. 84 (2000-2001) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden, hvor Regjeringen foreslår at Norge trekker seg ut av Loran-C samarbeidet med virkning fra og med 2005.

I forbindelse med behandlingen av både St.prp. nr. 84 (2000-2001) og St.meld. nr. 28 (2000-2001) ba henholdsvis finanskomiteen og samferdselskomiteen om at det ble foretatt en utredning vedrørende Loran-C, og at dette legges fram i budsjettet for 2002, jf. Innst. S. nr. 325 (2000-2001) og Innst. S. nr. 288 (2000-2001).

Utviklingstrekk

Den tekniske utvikling innen navigasjonshjelpemidler skjer raskt. I St.meld. nr. 28 (2000-2001) er det gitt en omtale av ulike navigasjonshjelpemidler som benyttes i dag. Loran-C har vært i drift i

Norge siden 1960 for militære formål. Det ble frigitt for sivil bruk i 1974, og hadde fra dette tidspunkt og i årene framover stor betydning som navigasjonshjelpemiddel. Det har imidlertid skjedd en teknologisk utvikling de senere år. Myndighetene må følge opp den teknologiske utviklingen og vurdere behovet for hjelpemidler, og justere tilbud og krav i henhold til dette. Satellitnavigasjonssystemet GPS har i dag overtatt posisjonen som et sentralt hjelpemiddel innen navigasjon. Samtidig er det få brukere av Loran-C, noe som tyder på at brukerne foretrekker andre systemer. Det vil utfra dette ikke være samfunnsøkonomisk forsvarlig å videreføre driften av Loran-C ut over gjeldende avtaleperiode.

NELS-avtalen

Avtalen om Loran-C trådte i kraft 2. april 1994 og benevnes som NELS-avtalen. Avtalen fastslår at 10 år etter ikrafttredelse kan parten(e), i løpet av de første seks månedene av det ellevte året, skriftlig meddele depositar-landet (som er Norge) at de(n) vil tre ut av avtalen og dens forpliktelser. Parten(e)s forpliktelser vil da avsluttes ved utgangen av det budsjettåret som følger etter det året hvor oppsigelsen er lagt fram. Dette medfører at avtalen første gang kan sies opp i perioden april-september 2004, og vil da endelig kunne avsluttes ved utgangen av 2005.

Nærmere om bruken av Loran-C og andre systemer

Det er registrert få brukere av Loran-C etter at NELS ble erklært operativt i 1995. NELS-sekretariatet, som administreres av Forsvarets tele- og datatjeneste (FTD), opplyste i 1998 at det etter omleggingen av NELS-kjedene er blitt oppgradert flere hundre mottakere, og at det årlig er solgt om lag 50 Loran-C mottakere. Det er ikke noen indikasjoner på at disse tallene har endret seg vesentlig de siste år. Samlet gir dette grunnlag for å tro at det er få brukere av systemet.

Det amerikanske satellitnavigasjonssystemet GPS (Global Positioning System) er det system som har størst utbredelse i dag. Det er et verdensomspennende tredimensjonalt nett med høy presisjon, som opprinnelig ble bygget for forsvarsformål. Det er senere åpnet for gratis bruk for sivile formål verden rundt. Gjennom sin nøyaktighet, tilgjengelighet og globale dekning, er systemet nå etablert som det klart mest brukte navigasjonssystemet globalt. Loran-C har en nøyaktighet opp mot 50 til 90 meter. GPS har i utgangspunktet en nøyaktighet på rundt 10 meter. Nøyaktigheten

kan økes ytterligere ved hjelp av tilleggssystemer. Et eksempel på det er Kystverkets utsendelse av differensiell GPS (DGPS) via radiofyr. Mottakerne for signaler fra GPS er både billigere og enklere i bruk enn tilsvarende mottakerutstyr for Loran-C.

For å øke nøyaktigheten på signalene fra GPS-satellittene, er det under utvikling ulike systemer. Kystverket sender ut korreksjonsdata til GPS ved hjelp av radiofyr langs kysten. Systemet betegnes som differensiell GPS. DGPS-tjenesten er etablert med 12 sendestasjoner langs kysten. Tjenesten tilbys kostnadsfritt, og sendes ut i henhold til internasjonale standarder. Pr. i dag er tjenesten i prøve-drift, men operativ drift planlegges tidlig i 2002. Brukerne av tjenesten er fiskeflåten, passasjer-, og frakteskip og fritidsbåtflåten. I følge tall fra Kystdirektoratet antas antall solgte DGPS mottakere hittil å ligge rundt 15.000 – 20.000 enheter på landsbasis.

EU planlegger å utvikle et europeiske satellittnavigasjonssystemet, Galileo. Det er teknisk grunnlag for å bruke Loran-C som et støttesystem/lokalt element i Galileo. Utviklingen av dette systemet er ikke avsluttet, og det er ikke truffet noe endelig vedtak om opprettelsen av et europeisk satellittnavigasjonssystem. Det eksisterer imidlertid allerede andre mulige lokale elementer som vil kunne brukes til å sende ut korreksjonsdata, i form av radiofyr, mobiltelefonnett m.m.

Definisjonsfasen for Galileo ble avsluttet i desember 2000. Norge har vært med i styringsgruppen som observatør. I de dokumenter som er lagt fram etter at definisjonsfasen ble avsluttet, er det ikke gitt noen signaler som tyder på at Loran-C er spesielt aktuell som støttesystem for Galileo.

Det har i lengre tid vært arbeidet med å finne integrerte bruksmåter for Loran-C og GPS. Målet for dette har vært å se på muligheten for å utnytte det beste ved de to systemene. Loran-C kan brukes til å sende ut korreksjonsdata for GPS, slik at det kan oppnås større nøyaktighet. Pr. i dag er det imidlertid ikke utviklet praktisk anvendbare mottakere for brukerne. På bakgrunn av få brukere har Regjeringen derfor sett det som riktig å varsle at systemet ikke vil bli drevet videre, dersom det ikke skjer en radikal endring i bruken av systemet. Dette vil bli løpende vurdert fram til 2004. Regjeringen vil komme tilbake til dette i kommende budsjettproposisjoner.

Vurderingen av Loran-C deles av flere av avtalepartnerne i det nordvesteuropeiske Loran-C samarbeidet. Danmark varslet i 1999 at man ville tre ut av samarbeidet ved avtaleperiodens utløp. Tyskland har i inneværende år varslet det samme.

Nederland har inntatt samme holdning som Norge, og vil gå ut av avtalen hvis bruken av systemet ikke endrer seg radikalt fram til 2004.

I forbindelse med revidert budsjett for 1999 bevilget Stortinget 500.000 kroner på kap. 1070 post 70 for å utrede muligheten for å bygge en permanent kontrollenhet på stasjonen i Bø i Vest-erålen, jf. Innst. S. nr. 236 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999. I St.prp. nr. 1 (2000-2001) for Fiskeridepartementet er det redegjort for utredningens konklusjoner. FTD anbefalte at det midlertidige kontroll-senteret renoveres/opprustes, og at det videreføres som et permanent kontroll-senter. Begrunnelsen for dette var bl.a. muligheten for Norge til å ha en sentral innflytelse i tilretteleggelsen av et system som kan integrere Loran-C og GPS, også kalt Eurofix. Kostnadene anslås til 25,5 mill. kroner.

I St.prp. nr. 1 (2000-2001) framholder Fiskeridepartementet at en endelig beslutning for stasjonen i Bø ikke bør tas før det foreligger en avklaring vedrørende Eurofix og dette systemets framtidige rolle innen Galileo. Som det er redegjort for er det ennå ikke utviklet praktisk anvendbare mottakere for brukerne av et slikt system. I forhold til Galileo er det ennå ikke truffet noen beslutning om hvorvidt Loran-C kan knyttes opp til dette. Da flere land nå signaliserer at man vil trekke seg ut av NELS avtalen, vurderes det som lite sannsynlig at Loran-C vil få en sentral rolle i den videre utvikling.

Internasjonale krav og standarder

FNs sjøfartsorganisasjon IMO har gitt anbefalinger til nøyaktighet og signaltilgjengelighet for radionavigasjonssystemer til maritimt bruk. Det anbefales en nøyaktighet bedre enn 10 meter (med 95 pst. sannsynlighet) og en signaltilgjengelighet bedre enn 99,8 pst. over en 30-dagersperiode.

Den internasjonale fyrorganisasjonen, IALA, har i kommentar til IMO-resolusjonen påpekt at kravene til signaltilgjengelighet er for strenge til at de kan oppfylles i praksis. IALA har foreslått at anbefalingene til signaltilgjengelighet endres til 99,5pst. over en 2 års periode i lavrisiko kyst- og havnefarvann. Dette kravet er ment å være oppnåelig innenfor områder med dekning bare fra en enkelt DGPS-stasjon, noe som er tilfellet flere steder langs Norskekysten. Kystverket har valgt å legge denne spesifikasjonen til grunn for sin DGPS-tjeneste.

Driftsstatistikken for Kystverkets DGPS-tjeneste viser at en i dag ligger tett opptil de gitte anbefalinger fra IMO/IALA. Imidlertid ser en behov for tiltak for bedre å kunne sikre at anbefalingene overholdes. Disse tiltak, som er planlagt utført i løpet av 2001, er både av teknisk og administrativ/operativ art.

Det ble i 1995 inngått en avtale mellom Russland og Norge om navigasjonssamarbeid. Hovedformålet med avtalen var å se på mulighetene for å knytte Loran-C sammen med det russiske Chayka-systemet. Det viste seg at det var teknisk mulig å gjøre dette. Det har imidlertid ikke vært grunnlag for å få etablert en felles finansiering av et slikt samarbeid.

Oppsummering

I og med at Loran-C er et lite brukt system, foreslår Regjeringen at Norge går ut av NELS-avtalen ved dens utløp dersom bruken av systemet ikke endres radikalt frem mot 2004. Dette er en vurdering som i hovedsak deles av flere av NELS-avtalens medlemmer. Regjeringen vil komme tilbake til saken i kommende budsjettproposisjoner.

Prioriteringer for 2002

Driften av Loran-C vil bli videreført ut avtaleperioden.

Budsjettforslag 2002

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker utgifter til drift av de norske Loran-C stasjonene og fellesfunksjonene på Jan Mayen.

Det fremmes forslag om å bevilge 27,1 mill. kroner på posten i 2002.

Post 70 Tilskudd til utbygging og drift av Loran-C, kan overføres

Posten dekker Norges andel av driftsutgifter og norske investeringsforpliktelser i NELS-samarbeidet, herunder utgifter knyttet til Eurofix. Investeringene i forbindelse med Loran-C er delt inn i rene nasjonale og felles investeringer. Felles investeringer dekkes over post 70. Det er tidligere bevilget til sammen 6 mill. kroner til investeringer knyttet til Eurofix. Pga. forsinkelser er disse midlene ikke brukt, og vil bli søkt overført til 2002.

Det fremmes forslag om å bevilge 2 mill. kroner på posten i 2002.

Kap. 4070 Inntekter (jf. kap. 1070)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
07	Refusjoner	2 877	2 910	3 000
	Sum kap. 4070	2 877	2 910	3 000

Post 07 Refusjoner

Posten omfatter refusjoner fra Det norske meteorologiske institutt og Telenor for deler av felleskostnadene knyttet til Samfunnet Jan Mayen.

Det fremmes forslag om å bevilge 3 mill. kroner på posten i 2002.

Fiskeridepartementet

tilrår:

1. I St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for år 2002 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 1000-2415.....kr 2 624 260 000

b. Sum inntekter under kap. 4000-4070kr 699 475 000

Forslag til vedtak for budsjetterminen 2002 kapitlene 1000-1070, 2415 og 4000-4070

I

Utgifter

Kap.	Post	Formål	Kr	Kr	Kr	Kr
Administrasjon						
1000		Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)				
	01	Driftsutgifter	69 500 000			
	70	Tilskudd diverse formål	<u>500 000</u>	70 000 000		
1001		Deltakelse i internasjonale organisasjoner				
	70	Tilskudd	<u>6 330 000</u>	<u>6 330 000</u>	76 330 000	
Forskning og utvikling						
1020		Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)				
	01	Driftsutgifter	195 200 000			
	21	Spesielle driftsutgifter	122 000 000			
	90	Innskudd aksjekapital PROTEVS AS	<u>330 000</u>	317 530 000		
1021		Drift av forskningsfartøylene (jf. kap. 4021)				
	01	Driftsutgifter	91 000 000			
	21	Spesielle driftsutgifter	45 580 000			
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres.</i>	<u>307 000 000</u>	443 580 000		
1023		Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU (jf. kap. 4023)				
	01	Driftsutgifter	26 200 000			
	21	Spesielle driftsutgifter	8 500 000			
	50	Tilskudd Norges forskningsråd, <i>kan overføres</i>	<u>234 500 000</u>			
	70	Tilskudd Fiskeriforskning i Tromsø, <i>kan overføres</i>	<u>48 000 000</u>			
	71	Tilskudd til utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	<u>32 000 000</u>			
	90	Innskudd aksjekapital PROTEVS AS	330 000	<u>349 530 000</u>	1 110 640 000	

Kap.	Post	Formål	Kr	Kr	Kr	Kr
Fiskeri- og havbruksforvaltning						
1030		Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)				
	01	Driftsutgifter	298 160 000			
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 600 000	299 760 000		
1050		Diverse fiskeriformål				
	71	Sosiale tiltak, <i>kan overføres</i>	3 000 000			
	73	Tilskudd til Fiskerinæringens Kompetansesenter, <i>kan overføres</i>	13 000 000			
	74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	1 950 000			
	78	DNA-register for vågehval, <i>kan overføres</i>	3 500 000			
	79	Informasjon ressursforvaltning	2 500 000	23 950 000		
2415		Statens nærings- og distriktviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak				
	73	Rentestøtte stønadslån	1 000 000			
	74	Tilskudd til næringsutvikling i marin sektor, <i>kan overføres</i>	30 000 000	31 000 000	354 710 000	
Kystforvaltning						
1060		Kystadministrasjon (jf. kap. 4060)				
	01	Driftsutgifter	90 000 000			
	47	Innkjøp av EDB-utstyr, <i>kan overføres</i>	2 500 000			
	70	Tilskudd Redningsselskapet	54 500 000	147 000 000		
1064		Havnetjenesten (jf. kap. 4064)				
	30	Fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under post 24, 33, 45 og 60</i>	159 300 000			
	33	Farleder, <i>kan overføres, kan nyttes under post 24, 30, 45 og 60</i>	35 000 000			
	45	Vedlikehold av fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under post 24, 30, 33 og 45</i>	10 000 000			

Kap.	Post	Formål	Kr	Kr	Kr	Kr
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under post 24, 30, 33 og 45</i>	23 000 000	227 300 000		
1065		Fyrtjenesten (jf. kap. 4065)				
	01	Driftsutgifter	191 780 000			
	30	Nyanlegg, <i>kan overføres</i>	25 250 000			
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	25 300 000	242 330 000		
1066		Lostjenesten (jf. kap. 4066)				
	01	Driftsutgifter	359 300 000			
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	14 150 000	373 450 000		
1067		Trafikksentraler (jf. kap. 4067)				
	01	Driftsutgifter	28 400 000			
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	35 000 000	63 400 000		
1070		Elektroniske navigasjonshjelpemidler (jf. kap. 4070)				
	01	Driftsutgifter	27 100 000			
	70	Tilskudd til utbygging og drift av Loran-C, <i>kan overføres</i>	2 000 000	29 100 000	1 082 580 000	
		Sum departementets utgifter			2 624 260 000	

Inntekter:

Kap.	Post	Formål	Kr	Kr	Kr
4000		Fiskeridepartementet (jf. kap. 1000)			
	01	Refusjoner	10 000	10 000	
4020		Havforskningsinstituttet (jf. kap. 1020)			
	03	Oppdragsinntekter	122 000 000	122 000 000	
4021		Drift av forskningsfartøylene (jf. kap. 1021)			
	01	Oppdragsinntekter	45 580 000	45 580 000	
4023		Fiskeri- og havbruksforskning (jf. kap. 1023)			
	01	Inntekter Ernæringsinstituttet	8 500 000	8 500 000	
4030		Fiskeridirektoratet (jf. kap. 1030)			
	01	Oppdragsinntekter	10 000		
	02	Salg av registre, diverse tjenester	80 000		

Kap.	Post	Formål	Kr	Kr	Kr
	04	Fangstinntekter overvåkningsprogrammet	10 000		
	06	Tvangsmulkt oppdrettsvirksomhet	600 000		
	07	Inntekter ved laboratoriene	2 840 000		
	08	Gebyr havbruk	12 500 000		
	09	Gebyr Merkeregisteret	3 600 000		
	10	Gebyr kvalitetskontroll	23 500 000		
	11	Avgift fiskefôrkontroll	4 000 000		
	12	Gebyr ervervstillatelse	2 560 000		
	14	Refusjoner	10 000	49 710 000	
4060		Kystadministrasjon (jf. kap. 1060)			
	01	Salg av fyr- og merkelister	45 000		
	07	Refusjoner	10 000	55 000	
4064		Havnetjenesten (jf. kap. 1064)			
	07	Refusjoner	10 000	10 000	
4065		Fyrtjenesten (jf. kap. 1065)			
	02	Alminnelig kystgebyr	73 480 000		
	07	Refusjoner	10 000		
	42	Salg av bygg, inventar og andre innt	250 000	73 740 000	
4066		Lostjenesten (jf. kap. 1066)			
	01	Losgebyr	373 450 000		
	04	Salg/avhendelse av losbåter	10 000		
	07	Refusjoner	10 000	373 470 000	
4067		Trafikksentraler (jf. kap. 1067)			
	01	Sikkerhetsgebyr Grenland	6 250 000		
	02	Sikkerhetsgebyr Sture og Mongstad	5 280 000		
	04	Sikkerhetsgebyr trafikksentral Oslofjorden	11 870 000	23 400 000	
4070		Elektroniske navigasjonshjelpe- midler (jf. kap. 1070)			
	07	Refusjoner	3 000 000	3 000 000	
		Sum departementets inntekter			699 475 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeridepartementet i 2002 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
Kap. 1020 postene 01 og 21	Kap. 4020 post 03
Kap. 1021 postene 01 og 21	Kap. 4021 post 01
Kap. 1023 postene 01 og 21	Kap. 4023 post 01
Kap. 1060 post 01	Kap. 4060 postene 01 og 07
Kap. 1064	Kap. 4064 post 07
Kap. 1065 post 01	Kap. 4065 post 07
Kap. 1066 post 01	Kap. 4066 post 01

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeridepartementet i 2002 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1050		Diverse fiskeriformål	
	73	Tilskudd til Fiskerinæringens Kompetansesenter	3 mill. kroner
1064	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	20 mill. kroner

Andre fullmakter

IV

Fullmakt til å etablere aksjeselskap

Stortinget samtykker i at Havforskningsinstituttet og Ernæringsinstituttet i samarbeid med Universitetet i Bergen får fullmakt til å etablere aksjeselskapet PROTEVS AS.